

კალკე ამონაბეჭდი

გრიგორ გაკუჩიანის-ძის ვიკიკონი

(პეტრიწონის წესდება)

გამოსცა
სიმონ ყაუხჩიშვილმა

ცალკე ამონაბეჭდი
წიგნიდან:
გეორგია, ბიზანტიულ მწერალთა
ცნობები საქართველოს შესახებ
ტომი V

შესავალი

მეთერთმეტე საუკუნის ბრწყინვალე ძეგლთა რიცხვს მიეკუთვნება „პეტრიწონის წესდებაც“. იგი დაწერილია 6592 წელს ქვეყნის გაჩენიდან, ხოლო ქრისტესით (6592—5508=) 1084წელს¹. თვით პეტრიწონის საეანე დაარსებულია XI საუკუნის ცნობილი სახელმწიფო და საზოგადო მოღვაწის გრიგოლ ბაკურიანის ძის მიერ 1083 წელს, დაარსებულია ბიზანტიაში, ახლანდელ ბულგარეთის ტერიტორიაზე, იმ ადგილას, სადაც ამჟამად არის სოფ. ბაჩკოვო, ქალაქ ფილიპოპოლის (პლოვდივის) მახლობლად, როდოპის მთის კალთებზე.

დაარსების მეორე წელსვე (1084 წ.) გრიგოლ ბაკურიანისძემ შეუდგინა საეანეს ტიპიკონი. თვით გრიგოლი წერს ამის შესახებ ტიპიკონის დასაწყისში: *ფიწყით საუბარი ...შესახებ ამ მონასტერში (ე. ი. პეტრიწონის მონასტერში) არსებული მონაზვნების რიცხვის განსაზღვრისა და მცნებისა და კანონისა, რომელთაც ისინი ექვემდებარებიან..., შესახებ პეტრიწონად წოდებული ციხის (თხ. *αἰὲτος τοῦ Περτρίτζον αἰλίσμῃου*) ადგილსამყოფელში შეკრებილ მონაზვნებისა, რომელნიც ქართული წერა-კითხვისა და ენის მცოდნენი არიან და მოთავესებული არიან ...ახლახან აშენებულ მონასტერში, რომელიც აღვაშენე მე გრიგოლმა, ღვთის ნებით სევასტოსმა და მთელი დასავლეთის დომესტიკოსმა, ღვიძლმა შვილმა ნეტარი ბაკურიანისა, ბრწყინვალე ერისთავთ-ერისთავისა, რომელიც წარმოშობით ვარ აღმოსავლეთი მხარეებიდან, იბერთა უბრწყინვალესი გვარიდან» (იხ. ტექსტი A 148).*

როგორც ვხედავთ, გრიგოლ ბაკურიანისძე საკმაოდ ვრცელ ავტობიოგრაფიულ ცნობებს გვაწვდის, სახელდობრ, რომ ის არის:

- 1) იბერთა უბრწყინვალესი გვარიდან;
- 2) ბრწყინვალე ერისთავთ-ერისთავის ბაკურიანის შვილი;
- 3) დაჯილდოებულია „სევასტოსის“ პატივით;

¹ ეს თარიღი იხ. ქვემოთ A 295 გვერდზე.

4) უჭირავს თანამდებობა დასავლეთის დომესტიკოსისა;

5) მან დააარსა პეტრიწონში საივანე.

ქვემოთ, ტიპიკონის სხვადასხვა მუხლებში ის იხსენიებს იმაც, თუ სად უმსახურია მას სხვადასხვა დროს და რა მამულები შეუძენია ან მოუპოვებია:

1) უმსახურია ყარსში (ἐν τῇ Κάρσῃ) (იხ. A 290)¹;

2) უმსახურია თეოდოსიუპოლში (იხ. A 173, A 290 და A 293)²; შეიძლება აგრეთვე ზმოლენის თემში (A 292);

3) უმსახურია სომხეთში, იბერიასა და სირიაში (A 245);

4) მამულები ჰქონია: ანისის მხარეში, ტაოს მხარეში, არმენიკთა თემში, მოსინოპოლში, ფილიპოპოლში, ახრიდონში, სოფელ სიკონში და სოფელ ხარპეტიკიონში, ვოლერონში.

ყველაფერ ამის შესახებ მას მოეპოვება უმაღლესი მთავრობის სიგელები, კრიზობულები ანუ ოქრობეკედნი: ამ საბუთებით მტკიცდება ის, რომ გრიგოლ ბაკურიანისძეს კეთილსინდისიერად უმსახურია და კეთილსინდისიერი სამსახურისათვის მთავრობას მამულები უბოძებია მისთვის და ეს მამულები შეუვალობის გუჯრებით დაუმტკიცებია მისთვის: გრიგოლი ჩამოთვლის ამ საბუთებს, მაგალითად:

1) ორი ოქრობეკედი იმის შესახებ, რომ დიდ დომესტიკად ჩემი მოღვაწეობის დროს არაფერი ბრალი არ მედება (A 291);

2) ოქრობეკედი იმის შესახებ, რომ ყარსში ჩემი მუშაობის დროს არაფერი ბრალი არ მედება (A 290);

3) ორი ოქრობეკედი იმის შესახებ, რომ თეოდოსიუპოლში ჩემი მუშაობის დროს არაფერი ბრალი არ მედება (A 290);

4) სამი ოქრობეკედი კირ მიხაელისა³ ჩემი მამულების შესახებ, რომლებიც მოსინოპოლში არის (A 290);

5) სხვა ოქრობეკედი შეუვალობისა ფილიპოპოლში და მოსინოპოლში არსებული ჩემი მამულებისათვის;

6) სხვა სიგელი (σημασίς) ბოტანიატისა⁴ შესახებ ფილიპოპოლის მამულებისა (A 291);

¹ «ყარსს თავადობისა ჩემისა» (ძველქართული ტექსტი, მ. თარხნიშვილის გამოც. გვ. 76, 20).

² «ყარსეუ ქალაქს მთავრობისა ჩემისა» (თარხნიშვილი 76, 21); «ყარსეუ ქალაქს განგებისა ჩემისათჳს» (თარხნიშვილი 78, 9).

³ იგულისხმება ბიზანტიის კეისარი მიხაელ VII დუკა (1071—1078), პირველი ქმარი მარიამ დედოფლისა, მართა-ყოფილისა, ბაგრატ IV-ის ასულისა.

⁴ ეს არის კეისარი ნიკიფორე ბოტანიიტი (1078—1081), მეორე ქმარი მარიამ დედოფლისა.

7) სამეფო პიტაკი ყველა ჩემი მამულის ამორიცხვის შესახებ საგადასახადო სიიდან (A 293).

მრავალი ასეთი საბუთის შესახებ ლაპარაკობს გრიგოლ ბაკურიანისძე ტიპიკონის ბოლო თავებში. ხოლო ტიპიკონის პირველ თავებში ჩამოთვლის გრიგოლი, თუ რა მამულებს აძლევს მის მიერ დაარსებულ პეტრიწონის საეანეს. ტიპიკონის მეორე თავი სწორედ ამ საკითხს განეკუთვნება:

თავი მეორე: შესახებ საჩუქრებისა და შესაწირავთა, რაც შეეწირეთ ღვწნ წმინდა ეკლესიას, რომელზედაც გვაქვს საუბარი.

გრიგოლ ბაკურიანისძე, როგორც ვხედავთ, გამოჩენილი პიროვნება ყოფილა: ბიზანტიის სახელმწიფოში მას ეკირა ხელმძღვანელი თანამდებობები და უმაღლეს მთავრობასთან დაახლოებული ყოფილა.

მაგრამ გრიგოლ ბაკურიანისძეს კარგად იცნობდა აგრეთვე საქართველოს მაშინდელი მთავრობაც, მეფე გიორგი მეორე (1072—1089). დავით აღმაშენებლის ისტორიკოსი გადმოგვცემს:

და წარვიდა მეფე გიორგი მამულსა თჳსსა ტაოს, და მოვიდა ბანას. ხოლო მუნ მოვიდა წინაშე მათსა ზორგარი¹ აღმოსავალი სი გრიგოლ ბაკურიანისძე, რომელსა ჰქონდეს ოლთისნი, და კარხუ-ქალაქი, და კარი, და დიდად განისარეს და განისეენეს. და მოსცა გიორგი მეფესა კარის ციხე-ქალაქი და მისი მიმდგომი ქუეყანა, და განიუარნეს, (ქართლის ცხოვრება, ტ. I, თბ. 1955, გვ. 318).

გავიცნოთ ახლა თვით ტიპიკონის შინაარსი².

„წესდება“ შედგება 33 თავისაგან, რომლებიც დასათაურებულია, და რამდენიმე დამატებითი თავისაგან, რომლებიც ცალკე თავებად არ არის გამოყოფილი.

¹ შდრ. პეტრიწონის წესდებაში ნათქვამი: «მივეც სახოლაქროჲ ჯუარი ერთი სხუაჲ ვეცხლისაჲ ოქროჲთა ცურვებული» (თარხნიშვილის გამოც. 75, 12).

² თუ რა ზომისაა ტიპიკონის ბერძნული ხელნაწერი, ეს ჩანს შემდეგ 34. გვერდზე მოთავსებული ნიმუშებიდან (ტექსტის უპირავს 19,5×13,5 см).

პირველ თავებში გარკვეულია პეტრიწონის სავეანის დაარსების მიზანი და ამოცანები; აღნუსხულია, თუ რა მამულები, რა სოფლები და რა განძი ეძლევა ამ სავეანეს შესაწირავის საიით მისი პირადი, გრიგოლის, ქონებიდან და მისი ძმის, აბაზის, მემკვიდრეობიდან: *თ ა ვ ი მ ე ო რ ე*: იმის შესახებ, თუ რა შესაწირავნი შევწირეთ ამ წმინდა ეკლესიას ჩემი ქონებიდან და ჩემი ლეიძლი ნეტარი ძმის ქონებიდან, უძრავი, მოძრავი და თვითძრავი¹.

მესანე თავში ლაპარაკია იმის შესახებ, რომ ეს მამულები თავისუფალია ყოველგვარი გადასახადისაგან: *თ ა ვ ი მ ე ს ა მ ე*: იმის შესახებ, რომ ჩვენ მიერ აგებული წმინდა მონასტერი თავისუფალია ყოველგვარი სამსახურისა და გადასახადისაგან, როგორც სამეფო ისე საპატრიარქო, და რაიმე გამოსაღებთაგან. ეს შეღავათები დამტკიცებულია სათანადო ოქრობეკდებით².

შემდეგ თავებში განსაზღვრულია სავეანეში და სემინარიაში მისაღებ პირთა (როგორც ბერების, ისე მოსწავლეების) რიცხვი, დადგენილია სავეანის თანამდებობის პირთა (წინამძღვარის, ეპიტროპოს იკონომოსის, კელარის [აბარმადის] და სხვათა ფუნქციები. თანამდებობის პირთა წესების დადგენისას გრიგოლ ბაკურიანისძე კატეგორიულად მიუთითებს პეტრიწონის სავეანის ძმებს, რომ თვალყური აღევნონ -- ბოროტმოქმედება არაფერი ჩაიდინონ წინამძღვარმა ან სხვა პირებმა: პირველი შემჩნევისთანავე გააფრთხილონ, ხოლო თუ არ გამოსწორდებიან და ბოროტებას არ დაიშლიან, გააძევონ ისინი სავეანიდან: *თ ა ვ ი მ ე ე ხ რ ა მ ე ტ ე*: ...თუ რამე მიზეზით ვინმე აშკარად შესცდება და ნამდვილ დასვენას არ გააკეთებს, არამედ სამწყსოს მგლად მოეველინება ნაცვლად მწყემსისა და მონასტრის წმინდა ქონებას უხეიროდ და დაუზო-

¹ ეს მამულებია: ფილიპოპოლის თემში მდებარე პეტრიწონი, მისითა ყანებითა; აგარაკები იანოვა, ბაჩოკოვა, დობროლინგი, დობროსტანი, ბურსეოსი. ლალეუვა, ავროვა, აგრეთვე მათ გვერდით მდებარე სტენიშახი...

² ძველქართული რედაქციით: *აზნაურებისათჳს მონასტრისა ჩემისა ყოველთაგან სამეუფოთა და სამღვდელმთავროთა ხარკთა და მისაწყდელთაგან გამოსავალთა ჩემთაგან მონაგებთა და ძმისა ჩემისა აბაზისთაგან, რომელ არიან მოძრავნი და უძრავნი და თუთქრადნია, და ეგრეთვე ყოველთაგან მთავართა და კელმწიფეთა მსოფლიოთა არს თავისუფალ მონასტერი ჩემი დიდთაგან ვიდრე მიმცირეთადმდე, ვითარ იგი სარწმუნოთა მიერ სამეუფოთა ოქრობეკედთა არს დამტკიცებულ ესე ყოველია* (თარხნიმეილის წამ. გვ. 3, 29-30 და გვ. 18, 3-7).

გავად დახარჯავს, ისე რომ საქმეს მიიყვანს მოსპობამდე და მხეცურ განადგურებამდე, პირველად სიტყვებით და ღვთის შიშით დაჟვავებით არის საჭირო ასეთების დარიგება; შემდეგ კი, ...თუ არ გამოსწორდა, უნდა განიდევნოს წმინდა სავანიდან ძმათა ერთობლივი თანხმობით და დამოწმებული განაჩენით» (იხ. А 248 — А 249).

იმ თავებში, სადაც სავანის მამულების მოვლაზეა ლაპარაკი, მოცემულია მდიდარი ცნობები ეკონომიური ისტორიისათვის.

რამდენიმე თავი ეხება ბერების ყოფაცხოვრებას, მათთვის დაწესებულ ულუფას, სტუმართა მიღებას ბერების მიერ და სხვა ამგვარს.

ოცდამეოთხე თავში გრიგოლ ბაკურიანისძე უკრძალავს სავანის გამგეობას ბერძნების ჩარიცხვას სავანეში. ასეთ ბრძანებას იმის გამო ვცნე ასე მტკიცედ — ამბობს გრიგოლ ბაკურიანისძე — რომ ბერძნები მოძალადენი არიან, უპირონი და ანგარნი, და მონასტერს რამე გაჰირობას და ვნებას შეამთხვევენ. ან ისეთ ვინმეს, მოწინააღმდეგეს, დააყენებენ ადგილზე, რომელიც შეეცდება იქ გაბატონდეს, ან მამასახლისობა (ἡγούμενος) თვით მიითვისოს, ან სხვა რაიმე დაწყევლილი საბაბით მონასტერი მიიჩემოს, რაც ჩვენ ხშირად გვინახავს მათგან ჩადენილი ჩვენი ტომის გულუბრყვილობისა და გულმართლობის წყალობით» (იხ. А 263).

ცალკე თავი (მე-31 თავი) განეკუთვნება სემინარიაში მოსწავლეებისა და მათთან მეცადინეობის საკითხს, მასწავლებლის გასამრჯელოს და მოსწავლეთა კვებას (იხ. А 279 — А 281).

სემინარიაში, რასაკვირველია, მეცადინეობა წარმოებდა ქართულ ენაზე. სამართლიანად წერს ნ. მარი ამის შესახებ: «...в этой византийской семинарии (ე. ი. პეტრიწონის სემინარიაში) для нас более всего своеобразно обучение грузинскому языку и преподавание если не всех, то части предметов на грузинском языке. Эта любопытная черта не может подлежать никакому сомнению, так как семинария готовила по приведенному параграфу устава (ე. ი. თავი 31) иеромонахов для главного монастыря, куда доступ был открыт по другому параграфу того же устава лишь лицам, «знающим грузинское письмо и язык»¹.

¹ Н. Марр, Иоанн Петрицкий... стр. 56.

მართლაც, თუ გულისყურით გავსინჯავთ წესდების თავებს, დავრწმუნდებით ნ. მარის დასკვნის სისწორეში, სახელდობრ:

1) ოცდამეთერთმეტე თავში სწერია, რომ წმ. ნიკოლოზის ტაძარში არის მოთავსებული სკოლა (სემინარია), სადაც ყრმები სწავლობენ «საღმრთო წიგნს, აგრეთვე მღვდელმსახურებას» (A 280), და სწავლობენ მანამ, «ვიდრე საბოლოოდ არ განისწავლებიან და არ მიაღწევენ მღვდლობის ასაკს» (A 281). ხოლო როგორც კი ისინი დაასრულებენ სწავლას, რომელი მათგანიც «ღირსია მღვდლობის ხარისხში ავიდეს, ესენი კანონის მიხედვით უნდა დადგინდნენ მონასტერში დანარჩენ მღვდლებთან ერთად ჟამისწირვის შესასრულებლად» (A 281).

მაშასადამე, ყრმებს ასწავლიან იმ მიზნით, რომ შემდეგ ისინი პეტრიწონის მთავარ ტაძარში მღვდლებად აკურთხონ და ჟამისწირვა შეასრულებინონ. რა ენაზე უნდა შეასრულონ იმათ მღვდელმსახურება? რასაკვირველია, ქართულ ენაზე. ეს გამომდინარეობს უკვე 24. თავიდან.

2) ოცდამეოთხე თავში გრიგოლ ბაკურიანისძე სასტიკად უკრძალავს პეტრიწონის მონასტერში ბერძნების მიღებას: «არასოდეს ამ ჩემს მონასტერში ბერძენი ხუცესი არ იქნეს დამკვიდრებული, გარდა ერთი მდიენისა (νοταριον), რომელმაც იცის წერა და რომელიც ხანდახან მთავრებთან გაგზავნის წერილს წინამძღვრისაგან, და მათთან გაგზავნილს ამისგან უკან დაიბრუნებს, და მონასტრის საქმეებს წარმართავს» (A 262 — A 263). მაშასადამე, პეტრიწონის მონასტერში მხოლოდ და მხოლოდ ქართველები არიან, და ცხადია, რომ მღვდელმსახურებაც ქართულად იქნება: თუ ეს ასეა, მაშინ იმ ყრმებმაც, რომლებმაც სწავლის დასრულების შემდეგ მთავარ ტაძარში ჟამისწირვა უნდა შეასრულონ, სკოლაში ქართულ ენაზე უნდა ისწავლონ მღვდელმსახურება.

3) ამ დებულების ნათელსაყოფად შეიძლებოდა ტიპიკონის ანდერძიც გამოგვეყენებია. ჩვენ გვაქვს ამ ანდერძის ორი რედაქცია: ერთია ბერძნული ტექსტის რედაქცია, ხოლო მეორე — ქართული ტექსტის რედაქციაა.

ა) ბერძნული რედაქციის ტექსტში ასეთი სახის ანდერძია: «დაიწერა [ტიპიკონი] ბერძნულად, ქართულად და სომხურად იმიტომ, რომ ამ მონასტრის მონაზონები ქართველები არიან და არ იციან ბერძნული კითხვა; ამიტომ საჭიროა ეს ტიპიკონი შესრულებული იყოს ქართულადაც და სომხურადაც, ხოლო სიმტკიცე — ვაწესებთ ჩვენ — უნდა ჰქონდეს ამ შემთხვევაში საყოველ-

თაო ბერძნულ დაწერილობას, ისე რომ მისი ნაქსოვის ბოლოში მას ეკუთვნის ხელმოწერა» (A 296).

ბ) ტიპიკონის ქართული რედაქციის ტექსტში კი ვკითხულობთ: «ამისთჳს დაიწერა ბერძნულად და ქართულად [რამეთუ] ქართველნი არიან და არა იციან ბერძნული წარკითხვად და ჯერ არს, რამათა ქართულად წერილსა აღმოიკითხვიდენ და გულისჴმა ჰყოფდენ აღწერილსა განსაზღვრებულსა ამას შინა ტიპიკონსა. ხოლო სიმტკიცისა ქონებად უბრძანებთ ბერძულსა წერილსა, რამეთუ დასასრულსა საქმისასა ქუცმო წერილი მას უპყრიეს» (თარხნიშვილის გამოც. 80, 15-22).

მიუხედავად იმისა, რომ ამ რედაქციებს შორის საგრძნობი განსხვავებაა (ბერძნულ ტექსტში, ქართულთან შედარებით, ზედმეტი „სომხურად“ სწერია, რაზედაც ჩვენ ქვემოთ გვექნება ლაპარაკი), — მიუხედავად ამ განსხვავებისა ორივე რედაქციის ტექსტში გარკვევით სწერია, რომ მონასტრის მონაზონები ქართველები არიან და არ იციან ბერძნული კითხვა. მონაზონებმა, რა თქმა უნდა, იცოდნენ ბერძნული კითხვა, მაგრამ ამ ტიპიკონის ავტორი ამას მაინც ხაზს უსვამს მხოლოდ იმ მოსაზრებით, რომ აღნიშნოს მათი ქართველობა, აღნიშნოს ის, რომ მათთვის მთავარი იყო ქართულად წაკითხვა («რამათა ქართულსა წერილსა აღმოიკითხვიდენ და გულისჴმა ჰყოფდენ»)¹; ბერძნულად დაწერილ ტიპიკონს კი მხოლოდ ოფიციალური მნიშვნელობა ეძლეოდა.

ამგვარად, ცხადია, რომ მონასტრის მცხოვრებლები ქართულ ენას მეტყველებდნენ, ქართულ ენაზე ისმენდნენ ჟამისწირვას და, მაშასადამე, სემინარიის მოსწავლეებიც ქართულ ენაზე სწავლობდნენ სამეცნიერო დისციპლინებს.

ამ მასალების შესაბამისად კ. კეკელიძეც წერს: «ეს (ე. ი. პეტრიწონის) სემინარია ამზადებდა მღვდლებს მონასტრისათვის, რომელშიაც შესვლა შეეძლოთ მხოლოდ ისეთებს, ვინც ქართული ენა და წერა-კითხვა იცოდა, სწავლა ამ სემინარიაში, უეჭველია, ქართულ ენაზე წარმოებდა»².

მეტად საგულისხმოა ტიპიკონის 28. და 29. თავები, რომლებშიც გადმოცემულია ცნობები მოხუცთა თავშესაფარისა და სასტუმროების აგების შესახებ.

¹ ტიპიკონის შესავალშიც (A 143) ზომ სწერია, რომ მონაზონები «ქართული წერა-კითხვისა და ენის მცოდნენი არიან».

² კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია I (1960) გვ. 106.

ოცდამერვე თავში გრიგოლ ბაქურიანისძე საგანგებო მზრუნველობას იჩენს მოხუცებზე და სენით შეპყრობილებზე. «თუ ძმათაგან რომელნიმე გაქირებაში ჩაყარდებიან და სიძნელეებში, ან სიბერით ან ავადმყოფობით ან სხვა რამ სატკივართ დაუძლურდებიან, საჭიროა უმეტესად მათზე ფიქრი და ზრუნვა და ნუგეშისცემაო» (A 270 — A 271).

ოცდამეცხრე თავი მიძღვნილი აქვს მგზავრთა და ღარიბთათვის აშენებული სასტუმროების მოვლის საკითხს. სამი სასტუმრო («ქსენადოში») აუგია გრიგოლს: სტენიმახის ქვემოთ, მარმარისა (ხიდის მახლობლად) და წმ. ნიკოლოზის სასტუმრო. თითოეული ამ სასტუმროსათვის დაწესებულია სურსათის გარკვეული რაოდენობა (მაგალითად: «ორი მოდი ღიკა და ორი მეტრო ღვინო»); სასტუმროში მუდამ უნდა იყოს «თურნე და თორნე (φειρνος και χλινος)» ორივე გახურებული, რათა, როდესაც ზამთრის დღეებში მოვა სტუმარი, ამ სასტუმროში ის გათბეს, გაზრეს და მოისვენოს» (A 274). თითოეულ სასტუმროს მიჩენილი ჰყავს ყველა სხვა სამსახურებრივი მოვალეობისაგან განთავისუფლებული გლეხი (παιροχος): ის მარტო ამ სასტუმროს სამსახურში იყოს, მაგალითად შეშა მოჰქონდეს, წყალს უზიდადეს და ყოველგვარ საჭირო სამსახურს უსრულებდეს სასტუმროებს; მისი ხელითვე უნაწილდებოდეს გლახაკებსა და მგზავრებს ეს საზრდო. ის უნდა იყოს აღკუთვნილი წმინდა გონებით და ღვთის მოშიშობით, და მიუდგომლად უნდა უყოფდეს საჭირო საზრდოს» (A 273).

«თუ კი სასტუმროში გაჩერებული მგზავრი ავად გახდება, მას უნდა მოუარონ: «ასეთი სამი ღლის განმავლობაში უნდა მოასვენო; ხოლო სამი ღლის შემდეგ გააგზავნო ის. და თუ ეინე მთლად დაუძლურდეს და ვერ შეძლოს მგზავრობა, ასეთი მანამდე უნდა დააკავო და მოასვენო, სანამ საბოლოოდ გამომთელდებოდეს» (A 274)¹.

¹ ამ სასტუმროების საკითხს საგანგებო ყურადღება მიაქცია შ. დილმა თავის, ბიზანტინისტთა III კონგრესზე 1929 წლის აპრილში წაკითხულ მოხსენებაში: *La société byzantine à l' époque des Comnènes* და თავისი მსჯელობა ამ საკითხზე ასე დააბოლოვა: «tout cela était absolument gratuit, et on a calculé que le nombre de voyageurs ayant reçu asile dans cette institution variait 15 et 20.000 par an» — «ყველა ეს იყო სრულიად უფასოდ, და გამოთვლილია, რომ იმ მგზავრთა რიცხვი, რომლებიც თავშესაფარს ჰპოულობდნენ ამ დაწესებულებაში, 15-დან 20.000-ს აღწევდა წლიურად». იხ.

ტიპიკონში უხვად არის გაბნეული ცნობები თვით გრიგოლის და მისი ნათესავების შესახებ. აქამდე ცნობილი იყო, რომ გრიგოლის დედამ შვილების აღზრდას მოანდომა თავისი სიმდიდრე¹. ტიპიკონის ქართული ტექსტით კი გრიგოლი უჩივის დედას: მამა აღრე გარდაგვეცვალა, დედამ მთელი ქონება სხვა თავის შვილებს, ქალებს მზითებში გაატანა, ხოლო მათმა ქმრებმა ეს ქონება გაანიავეს; ჩვენ კი, მე და ჩემი ძმა აბასი, შიშველნი დავრჩით და დიდი გაჭირვებით მოგვიხდა შემდეგ ცხოვრების გზაზე ბრძოლის გადატანა, სანამ კაცად გავხდებოდით და ქონებას შევიძენდითო (იხ. A 244—A 245).

წესდების ბოლო მუხლებში ჩამოთვლილია ის დოკუმენტები, ოქრობეჭდები, რომლებიც ინახება პეტრიწონის საფანეში: ამ დოკუმენტებით მტკიცდება პეტრიწონელთა უფლებები იმ მამულებზე და იმ განძზე, რომლებიც საყვანის განკარგულებაშია, მტკიცდება შეუვალობა ამ მამულებისა (თავი მესამე, A 153 და A 178—A 179).

ამ დოკუმენტებს შორის გრიგოლი ასახელებს ორ ოქრობეჭედს იმის შესახებ, რომ დიდ დომესტიკად მოღვაწეობის დროს მას არაფერი ბრალი არ ედება (A 291), ე. ი. მას ჰქონია ორი სიგელი, გაცემული ბიზანტიის მთავრობისაგან, რომ მას თავისი მოვალეობა დიდისა დომესტიკოსისა შეუსრულებია პირნათლად და, ამიტომ, მას არავითარი ბრალი არ ედება.

დიდ ინტერესს იწვევს აგრეთვე წესდების ბოლო თავებში დართული სია იმ ნივთებისა და განძეულობისა, რომლებიც გრიგოლ ბაკურიანისძემ შესწირა მის მიერ დაარსებულ საფანეს: სამღვდელმსახურო სამოსელი, ძვირფასი ქსოვილებისაგან შეკერილი (სკარამანგი, ომფორი, გადასაფარებლები), ინვენტარი (კანდელი, დრაკონტარი), ბროლისა და მინის ქურქელი და სასმისები.

პეტრიწონის წესდების ბერძნული ტექსტის მოპოვების ისტორია ასეთია: პირველი ცნობა „პეტრიწონის წესდების“ შესახებ ეკუთვნის პ. ბეზობრაზოვს, რომელმაც 1887 წელს მოათავსა „სახალხო განათლების სამინისტროს ჟურნალში“ გამოკვლევა, სადაც შეეხო რამდენისაზე სამონასტრო წესდების შემცველ ხელნაწერს, კუნძულ ხალკის ბიბლიოთეკიდან (კონსტანტინოპოლის მახლობლად). ეს ხელნაწერი XVIII საუკუნისაა, მაგრამ შეიცავს XII—XIII საუკუნეთა სამონასტრო წესდებებს, მათ შორის პეტრიწონის წესდების ნაწყვეტებსო.

Revue historique du Sud-Est Européen. Juillet—Septembre 1929. Paris—Bucarest. გვ. გვ. 198—280 (სასტუმროების შესახებ გვ. 247).

¹ კ. კეკელიძე, ქართული ლიტერატურის ისტორია I (1960), გვ. 105.

თვით წესდება პეტრიწონისა არ არის ამ ხელნაწერშიო — წერს პ. ბეზობრაზოვი, — არის მხოლოდ წინასიტყვაობა და ბოლოსიტყვაობა¹, და მოჰყავს წინასიტყვაობა *Αρχήμεθα — Ἰνῆραν παμπαφνεστέως φιλῆς* (იხ. ჩვენი გამოცემის A 148)² და ბოლოსიტყვაობა *Τὸ δὲ παρὸν τῆς παλαιῆς ἐκράτῃ — Φιλ:παιουστῆς: αἰῶνι: μαυ* (იხ. ჩვენი გამოცემის A 295-A 296).

პ. ბეზობრაზოვი იცნობს თვით პეტრიწონის წესდების მუხლებსაც, რომლებიც მას ამოუწერია და რომლებიც, მისი თქმით, ცნობილი იყო პატრიარქ დოსითეოსისთვის. ბეზობრაზოვი გადმოგვცემს ამ წესდების ამოწერილ მუხლებზე დაყრდნობით, რომ ბაჩკოვოს (ე. ი. პეტრიწონის) მონასტრის მაშენებელი გრიგოლ ბაქურჩიანი იყო ალექსი კომნენის დროინდელი ცნობილი სარდალი და დასავლეთის დომესტიკოსი; რომ ის არის ქართველი და რომ მონასტერიც განკუთვნილი იყო ქართველებისთვის³.

ხალკის ბიბლიოთეკის ეს ხელნაწერი გამოუყენებია ა. დმიტრიევსკის თავის შრომაში *Τυπικὴ* (კიევი, 1895), მაგრამ შენდევ მისი კვალი აღარსად არ ჩანს.

ამის შემდეგ მეორე წყარო ჩვენი ცოდნისა „პეტრიწონის წესდების“ შესახებ იყო 1888 წელს გიორგი მუსეოსის მიერ მის სადოქტორო დისერტაციაში გამოქვეყნებული ახალბერძნული თარგმანი „პეტრიწონის ტიპიკონისა“⁴. თვით მთარგმნელი უცნობია, ხოლო მას ეს თარგმანი შეუსრულებია 1782 წელს. რასაც მოწმობს ანდნემ-მინაწერი, რომელიც ტიპიკონის სათაურის ბოლოშია მიწერილი: *μετεφράσθη δὲ τὸ ἐκρημένον τῆς παλαιῆς ἐκ τῆς ἀπλῆς Ἐλληνοῦ γλῶσσας ἐν ἔτει: σκατηρῆς, ἀψαψῆ*⁵ („ხსენებული ტიპიკონი გადაითარგმნა მარტივ ბერძნულ ენაზე ქრისტეს აქეთ 1782 წელს“).

¹ П. Безобразов, Материалы для истории Византийской империи. I: Непознанные монастырские уставы: ЖММПР 1897, т. 254, Ноябрь, стр. 65—78. პეტრიწონის წესდებაზე იხ. გვ. 76-77.

² ბეზობრაზოვის ტექსტს აკლბა ჩვენი ტექსტის სიტყვები *τοῦ ἱερωμένου μὲν τῶν ἀρχόντων ὑπὸς τῆς αἰαπορέτωντος*.

³ პ. ბეზობრაზოვის ამ შრომაზე იხ. Ed. Kurtz-ის რეცენზია: BZ 2, 627—631.

⁴ Γρηγόριος Παζουριανός, μέγας δομῆσεικος τῆς Ἀθῆναις, καὶ τὸ ἐκ: αὐτοῦ Τυπικὸν τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Περιοχουσίσεως, ἐπὶ Γεωργίου Μουσίου Στεφανίου. Lipsiae 1888. გვ. 131—210 (გამოქვეყნდა როგორც ივნის უნივერსიტეტის დისერტაციათა IV ნაკვეთი).

⁵ დ. ბეჭდილია კორექტურული შეცდომით: „αψαψ“.

მესამე და უკანასკნელ ეტაპს პეტრიწონის ტიპიკონის შესწავლის საქმეში წარმოადგენდა ლუი პეტის მიერ (Louis Petit) 1904 წელს გამოცემული ბერძნული ტექსტი, რომელიც დაიბეჭდა „ვიზანტიისკი ვრემენიკის“ XI ტომში (№ 1 დამატების სახით)¹. ლ. პეტიმ თავის გამოცემას საფუძვლად დაუდო მის მიერ დიდის ძიებითა² და გაკვირებით მოპოვებული ბუხარესტის ხელნაწერი, რომელიც გადმოწერილია XVIII საუკუნეში რომელიღაც ძველი ნუსხიდან. ძველ ნუსხას დაბეჯითებით მალავდნენ საპატრიარქო ბიბლიოთეკის მესვეურებით.

ბუხარესტის ეს ნუსხა მთლად სანდო არ აღმოჩნდა. რამდენიმე ფურცელი დაკარგულიყო და ლუი პეტიმ ხარვეზები შეავსო გ. მუსესოსის მიერ გამოცემული ახალბერძნული თარგმანის შემწეობით. გარდა ანისა, ზოგიერთი წინადადებები (კიდურმსგავსების შეცდომით თუ სხვა მიზეზის გამო) გამორჩენოდა გადამწერს; დასასრულ, ცალკეული სიტყვებიც დამახინჯებული იყო³. ამიტომ თვით ლ. პეტი ამ თავის გამოცემას უყურებდა როგორც წინასწარს, რომელიც მომავალში უფრო სრულყოფილმა უნდა შეცვალოს.

L. Petit წერდა თავის გამოცემის წინასიტყვაობაში: «Le copiste anonyme s'était fort mal acquitté de sa besogne. Ses omissions n'étaient pas rares; elles portaient, ici sur un feuillet entier, là sur une page, ailleurs sur deux ou trois lignes. Certaines leçons évidemment vicieuses trahissaient en plus d'un endroit son inexpérience paléographique, ajoutant ainsi aux embarras déjà nombreux du style exotique de Pacourianos. Plusieurs passages paraissaient entièrement corrompus. Mais à ce mal, que je suis le premier à déplorer, nul remède, tant que le patriarcat oecuménique n'aura pas exhumé de ces catacombes le codex original. Et comme cette époque tardera sans doute à venir, on me pardonnera, je l'espère, de livrer au public même dans son imperfection ce curieux monument...» — „უსახელო გადამწერმა ძალიან ცუდად შეასრულა თავისი სამუშაო. ხარვეზები იშვიათი არ არის: ზოგჯერ მთლიანი ფურცელია გამოტო-

¹ Τυπικὸν de Grégoire Pacourianos pour le monastère de Pétritzos (Bačkovo) en Bulgarie. Texte original publié par Louis Petit. САНКТ-ПЕТЕРБУРГ 1904, XXXII+63.

² ამ ძიებაზე მოგვითხრობს თვით ლ. პეტი (იხ. მისი გამოცემის გვ. IV—V).

³ იხ. E. K[urtz]-ის რეცენზია ამ გამოცემაზე: BZ 14 (1905), 358.

ვებულო, ზოგვან — ერთი გვერდი, აქა-იქ კი აკლია თითო-ორი სტრიქონი. ზოგიერთი, აშკარად შერყენილი, კითხვა-სხვაობა, არა ერთგან, ამგლავნებს გადამწერის პალეოგრაფიულ გამოუცდელობას, რაც კიდევ ზედ ემატება ბაკურიანის უცხოური სტილით გამოწვეულ ისედაც მრავალრიცხოვან ჩაყარვას. რამდენიმე ნაწყვეტი მთლად დამახინჯებული ჩანს. მაგრამ ამ უბედურებას, რომელსაც მე პირველი ვარ რომ დავტყობი, არაფერი ეშველება, სანამ მსოფლიო საპატრიარქო მზის სინათლეზე არ გამოიტანს თავისი კატაკომბებიდან ტიპიკონის დედანს. და რადგან ამას, რასაკვირველია, დაუგვიანდება, იმედია მაპატიებთ, რომ ამ შენანიშნავ ძეგლს ვაქვეყნებ მისი ნაკლულევანი სახითაც კი“ (L. Petit, გვ. V—VI).

ლ. პეტის თქმისა არ იყოს, მართლაც ძალიან დაუგვიანდა პეტრიწონის ტიპიკონის ძველი ნუსხის მოპოვებას.

1954 წელს მ. თარხნიშვილმა გამოაქვეყნა „პეტრიწონის წესდების“ ძველქართული რედაქცია¹ და წინასიტყვაობაში წერდა: ამავე ტიპიკონის სხვა ქართული ნუსხა მოიპოვება № 1598 ხელწერაში, რომელიც დაცულია კორაის სახელობის ბიბლიოთეკაში კუნძულ ქიოსზე, ხოლო მე ის ვერ მოვიპოვე (თარხნიშვილის გამოცემა გვ. III).

მ. თარხნიშვილის მიერ მოწოდებული ცნობის მიხედვით აკად. აკაკი შანიძემ, რომელიც ამზადებდა „პეტრიწონის წესდების“ ძველქართული რედაქციის ტექსტის გამოცემას, გადადგა სათანადო ნაბიჯები და მიაკვლია ამ ქართული ნუსხის მოპოვების შესაძლებლობას. ხოლო საქ. მეცნ. აკადემიის ფუნდამენტალური ბიბლიოთეკის დირექტორის, პედაგოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატის, ვლ. უზნაძის მიერ მიღებული ენერგიული ზომების წყალობით კუნძულ ქიოსიდან მიღებულ იქმნა ორი ხელნაწერის (№ 1598 და № 1599) მიკროფილმები; № 1598 ხელნაწერში ტიპიკონის იმ ძველქართული ტექსტის გარდა აღმოჩნდა ბერძნული ტექსტიც, რომელიც თავისი პალეოგრაფიული ნიშნებით XI—XII საუკუნით თარიღდება.

¹ Typicon Gregorii Pacuriani, edidit Michael Tarchnigvili. Louvain 1954. მოთავსებულია სერიაში: Corpus scriptorum christianorum orientaliū. Scriptores Iberici, tomus 3 (ქართული ტექსტი), tomus 4 (ქართული ტექსტის ლათინური თარგმანი).

პეტრიწონის მონასტრის ბერძნული სახელწოდება სამი ვარიანტით არის ცნობილი:

Μονή τῆς Θεοτόκου τῆς Περτρεῖς; τῆς ἐπὶ τῆς Ροδόπης („პეტრიწონის ღვთისმშობლის მონასტერი როდოპის კალთაზე“);

Μονή Μπατσαβίου („ბაჩკოვოს მონასტერი“);

Μονή τῆς Γρηγορίου Παχουσίου („გრიგოლ ბაკურიალის მონასტერი“).

პეტრიწონის მონასტერს ჰქონდა საკუთარი ბიბლიოთეკა: მისი ხელნაწერები მხოლოდ ნაწილობრივ, თითო-ოროლა, არის აღწერილი (იხ. BPhWoch. VII [1887] — სამი ხელნაწერის აღწერილობა; Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς φιλολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν τὸν ἔτους 1887 — აქ აღწერილია 1 ხელნაწერი. ორი ხელნაწერი, ქიოსზე მოხვედრილი, აღწერილია კ. ამანტოსის შრომაში).

პეტრიწონის მონასტრის ბიბლიოთეკის კოლექცია გადატანილ იქნა სოფიაში, სინოდალურ ბიბლიოთეკაში. M. Richard-ი ამის შესახებ წერს: Comme nous l'avons signalé plus haut* cette collection (იგულისხმება პეტრიწონის კოლექცია) aurait été transférée (en totalité ou en grande partie) à la bibliothèque da Saint-Synode à Sofia (Répertoire des bibliothèques et des catalogues de manuscrits grecs, par Marcel Richard. Paris 1948, გვ. 101).

რომ პეტრიწონის მონასტერს მდიდარი ბიბლიოთეკა ჰქონია, ეს ნათლად ჩანს მოღწეული მასალებიდან. იმპერიალისტური ომის წინა წლებში (თუ ომის წლებში) ამ ბიბლიოთეკის წიგნები წამოულიათ.

ერთი ნაწილი ამ წიგნებისა (უმთავრესად ბერძნული ხელნაწერები) მოუთავსებიათ სოფიის სინოდალურ ბიბლიოთეკაში (M. Richard-ი წერს 1948 წელს გამოცემულ წიგნში „ამ რამდენიმე წლის წინათ“ (il y a quelques années. — იხ. აქვე, შენ. 1). ამ კოლექციაში ხომ აღმოჩნდა ის ქართული ხელნაწერი, რომელიც შეიცავს „პეტრიწონის ტიპიკონს“.

სხვა ბერძნული ხელნაწერები გადაუტანიათ რილის მონასტერში. პროფესორმა გოშევა უამბო 1949 წელს ბულგარეთში

* ამავე შრომის წინა გვერდზე (გვ. 100) სოფიის ბიბლიოთეკის აღწერილს M. Richard-ი წერს: Cette bibliothèque se serait enrichie, il y a quelques années, de la collection de manuscrits grecs du monastère bulgare de Bačkovo, près de Stanimaka (სტენიმაკას ამაჟამად ასენოვგრადი ეწოდება — იხ. ნ. ბერძენიშვილი, ძლევაჲ. გვ. 24).

მიეღინებულ ქართველ მეცნიერთ — ბაჩკოვოდან რომ ხელნაწერი წამოვიღე „სულ ბერძნული ხელნაწერებია და ეხლა ყველა ეს რილის მონასტერში ინახებაო“. ქართველი მეცნიერნი რილის მონასტერს ეწვივნენ და ნახეს აქ გადმოხიზნული „პეტრიწონული წიგნები“, ბერძნული ხელნაწერები¹.

როგორც ჩანს, რამდენიმე ხელნაწერი მოხვედრილა ქიოსზე, კორაის სახელობის ბიბლიოთეკაში. მათ შორის ხელნაწერები:

№ 1598 — შეიცავს პეტრიწონის ტიპიკონის ქართულ ტექსტს (გვ. 1—145) და ამავე ტიპიკონის ბერძნულ ვარიანტს (გვ. 146—298),

№ 1599 — შეიცავს პეტრიწონის ტიპიკონის ახალბერძნულ ტექსტს.

ამ ორ ხელნაწერს ეხება K. Amantos-ის ქვემოთ დასახელებული შრომა.

კორაის სახელობის ბიბლიოთეკაში კუნძულ ქიოსზე მოიპოვება პეტრიწონის წესდების ბერძნული ნუსხა, რომელიც ბიბლიოთეკის მიერ ახლად შეძენილი ჩანს² და რომელიც, როგორც ქვემოთ დავრწმუნდებით, XI—XII საუკუნეშია გადმოწერილი. ამ ბერძნულ ნუსხასთან ერთად აკინძულია ამ ნუსხის ქართული თარგმანი; იქვე აღმოჩნდა მეორე ხელნაწერიც, რომელიც შეიცავს ახალბერძნულ თარგმანს. ორივე ბერძნული ხელნაწერი (როგორც ბიზანტიური ტექსტი, ისე ახალბერძნული) აღწერილი აქვს K. Amantos-ს ქვემოთ, „შენიშვნებში, დასახელებულ შრომაში, რომელიც, სამწუხაროდ, ჩვენთვის უშოვარი შეიქმნა და რომლის შინაარსს BZ-ში მოთავსებული ბიბლიოგრაფიული ანოტაციის მიხედვით ვიცნობთ.

ქიოსისა (A) და ბუზარესტის (B) ნუსხათა ურთიერთობა. AB ნუსხათა ურთიერთობის გარკვევისათვის მნიშვნელობა აქვს ასეთ დაკვირვებას:

1) B-ს აკლია წესდების ტექსტის ის ადგილი, რომელიც ქიოსურ ნუსხაში მოთავსებულია 191—194 გვერდებზე, სიტყვებიდან *ἐσχαρίσται ἔσονται* (A 191) ვიდრე სიტყვებამდე *καμῆται τῶν*

¹ იხ. ნ. ბერძენიშვილი, ძლევა, გვ. 42 და გვ. 50.

² ასე წერს კ. ამანტოსი თავის შრომაში *Μικρά Θρησκευτικά Μελετήματα. Β'. Χειρόγραφα τῆς μονῆς Γρηγορίου Πακουστῆανθ παρὰ τὸν Στεφῆμαχον. Θράκη* 10 (1938), 234—252. F D[silger]-ი ამანტოსის ამ შრომაზე დაწერილ ბიბლიოგრაფიულ შენიშვნებში გადმოგვცემს: *Die Korais-Bibliothek auf Chios besitzt auf Grund neuerer Erwerbung eine Abschrift des bekannten... Typikons des... Ibererklosters.* იხ. BZ 39 (1939) გვ. 231.

მე-19 (A 195). ეს უდრის L. Petit-ს გამოცემის გვ. 19, 19—20, 27, ქიოსური ნუსხის სრული ოთხი გვერდი (ზედმიწევნით, 191 გვერდის პირველი სიტყვიდან 194 გვერდის უკანასკნელ სიტყვამდე).

ეს არ შეიძლებოდა მომხდარიყო შემთხვევით. ესე იგი: ის გარემოება, რომ B-ს ხარვეზი ზედმიწევნით ემთხვევა A-ს ორ ფურცელს, იმას ნიშნავს, რომ B-ს გადამწერს (ან მის წყაროს) ხელთ ჰქონდა A, ხოლო რაღაც მიზეზის გამო გადამწერს გამორჩენია ორი ფურცელი.

2) ანალოგიურია მეორე შემთხვევაც. B-ს აკლია ბერძნული ტექსტის ის ადგილი, რომელიც მოიპოვება ქიოსური ნუსხის 207—208 გვერდებზე, სიტყვებიდან *ααρ' ημωv ετισπωθη* (A 207) ვიდრე სიტყვებამდე *¶α οi παοισ[φοι:αωvεε]* (A 209). რაც უდრის L. Petit-ს გამოცემით გვ. გვ. 24, 34—25, 18.

ზემოთ მოყვანილი ორივე შემთხვევა ნხოლოდ იმით შეიძლება აიხსნას, რომ B-ს წყაროა ისეთი ტექსტი, რომელიც მომდინარეობს A ნუსხიდან.

პეტრიწონის ტექსტის ბეჭდვის დროს L. Petit-მ ეს ხარვეზები შეავსო გ. ბუსეოსის მიერ გამოცემული ახალბერძნული თარგმანიდან, ხოლო ამ დროს მან ჩაატარა ერთგვარი ტექსტუალური ოპერაციები: პირველი ხარვეზის შევსებისას მან *¶αυησωνεα* (რომლითაც იწყება ნამდვილი ტექსტი იმ ხარვეზის შემდეგ) მოათავსა ახალბერძნული ტექსტის წინ (და არა შემდეგ), ხოლო მეორე ხარვეზის შევსებისას ამოავლო სიტყვა *ααμωδ*.

პეტრონის ტიპიკონი

ტექსტი და თარგმანი

Ἀρχὴ σὺν θεῷ

Τὸ τυπικὸν τὸ ἐκτεθέν παρὰ τοῦ μεγάλου δομεστίκου τῆς δύσεως κυροῦ Γρηγορίου τοῦ Πακουριάνου πρὸς τὴν παρ' αὐτοῦ κτισθεῖσαν μονὴν τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς

5 Πετριτζιώτης.

1. Ἐπικουρίᾳ καὶ ἀγαθότητι τῆς πάντα τεκτενναμένης τε καὶ συνεχοῦσης σεπτῆς καὶ ζωαρχικῆς τριάδος τοῦ προανάρχου πατρὸς καὶ τοῦ συνανάρχου υἱοῦ καὶ λόγου αὐτοῦ καὶ τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ δημοουσίου αὐτοῦ πνεύματος, τὴν μίαν θεότητά τε καὶ δύναμιν, εἰς
10 ἣν βεβαπτίσμεθα καὶ ἡ ἐκ προγόνων λατρεύομεν, ἐλπίδι καὶ πίστει τῇ εἰς αὐτὴν βεβαίᾳ τεθαρρηκότες.

2. (A 148) Ἀρξόμεθα λέγειν τε καὶ γράφειν περὶ τοῦ προκειμένου ἡμῖν ἐφετοῦ τε καὶ εὐκταίου ἔργου ἡτοι τῆς συστάσεως τῆς παρ' ἡμῶν νεωστὶ ἰδρυμένης μονῆς, καθὼς ἐν τοῖς ὑποτεταγμένοις καθ-
15 εξῆς δηλωθῇσεται, περὶ τε ὅρου καὶ ἀριθμοῦ τῶν ἐν αὐτῇ μοναζόντων καὶ περὶ τύπου καὶ κανόνος, δι' ὧν πολιτεύσονται εἰς δόξαν τε καὶ τιμὴν τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ κάστρου τοῦ Πετριτζοῦ κελουμένου πάντων τῶν μοναζόντων τὴν ἱβηρικὴν ἐπισταμένων γραφὴν καὶ διάλεκτον συναθροισ-
20 θέντων τε καὶ συνταχθέντων εἰς τὴν προνοίᾳ καὶ βοηθείᾳ τοῦ θεοῦ τῶν ὄλων νεωστὶ κτισθεῖσαν μονὴν παρ' ἐμοῦ Γρηγορίου τοῦ εὐδοκίᾳ θεοῦ σεβαστοῦ καὶ μεγάλου δομεστίκου πάσης τῆς Δύσεως γνησίου τε υἱοῦ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Πακουριάνου, τοῦ ἀρχοντος μὲν τῶν ἀρχόντων ὄντος τε καὶ διαπρέποντος, τὴν γέννησίν τε ἐκ
25 τῶν ἐφῶν ἔχοντος ἐκ τῆς τῶν Ἰβήρων παμφανεστάτης φυλῆς, προστίδῃμι |(A 149) δὲ ὅτι καὶ κτίτορος τῆς θεοδμήτου καὶ νεοδμήτου ταύτης μονῆς καὶ κοιμητηρίου τῆς ἐμῆς ἀναπαύσεως, τῆς καὶ ὀνομασθεί-

2 τὴν τυπικὴν A. 2 εκτεθ > A. 2 μεγ'λ A. 3 Γρηγ'ν A. 5 Πετριτζιώτης AB. 6 τεκτενναμένης A. 6 τε A. 7 σεπτῆς A. 7 ζωαρχικῆς A. 7 προαναρχ' A. 9 τῆς μιᾶς τε καὶ δυνάμεως Petit. 9-10 εἰς ἣν <B (Petit: εἰς ἣν est omis, mais il y a dans le ms. un espace vide où il aurait dû figurer. 13 τε A. 13 ἡτοι A. 14 νεωστὴ A. 14 καθὼς A. 14-15 καθ'ἑξῆς A. 15 ὅρου A. 15-16 μοναζόντων A.

ვიწყოთ ღმრთის მიერ

A 147

ტიპიკონი, შედგენილი დასავლეთის დიდი დომესტიკოსის უფალ გრიგოლ ბაკურიანისძის მიერ მის მიერვე დაარსებული პეტრიწონის ყოვლად-წმინდა ღვთისმშობლის სახელობის მონასტრისათვის.

1. შეწვევითა და კეთილისყოფითა ყოველთა შემკმნელისა და შემცველისა წმინდა და ცხოველყოფელისა სამებისა, წინადაუსაბამო მამისა და თანადაუსაბამო ძისა და სიტყვისა მისისა და ცხოველყოფელისა და თანაარსისა მისისა სულისა (წმინდისა), სასოებითა და მისდამი ჰუმარაიტი რწმენით მივენდობით მხოლოსა ღმერთსა და ძალსა, რომელსა შინა მოვინათლენით და რომელსაც წინაპართა დროიდან ვემსახურებით.

2. ვიწყოთ ჩვენ საუბარი და წერა შესახებ წინამდებარისა, ჩვენთვის სანუკვარი და სანატრელი საქმისა, ანუ ჩვენ მიერ ახლახან დაფუძნებული მონასტრის საკრებულოსა, როგორც ეს ნათელყოფილი იქნება ქვემოთ მოხსენებული დებულებებით. შესახებ ამ მონასტერში არსებული მონაზვნების რიცხვის განსაზღვრისა და მცნებისა და კანონისა, რომელთაც ისინი ექვემდებარებიან სადიდებლად და საპატივცემლოდ ყოვლად წმინდისა დედოფლისა ჩვენისა ღვთისმშობლისა, შესახებ ადგილსამყოფელისა მის პეტრიწონად წოდებულისა ციხისა შეკრებილ მონაზვნებისა, რომელნიც ქართული წერა-კითხვისა და ენის მკოდნენი არიან და მოთავსებული არიან ყველანი ღმრთის განგებით და დახმარებით ახლახან აშენებულ მონასტერში, რომელიც აღვაშენე მე გრიგოლმა, ღვთისნებით სევასტოსმა და მთელი დასავლეთის დომესტიკოსმა, ლეიქმა შეილმა ნეტარი ბაკურიანისა, ბრწყინვალე ერისთავთ-ერისთავისა, რომელიც წარმოშობით ვარ აღმოსავლეთი მხარეებიდან, იბერთა უბრწყინვალესი გვარიდან. ხოლო დავსძენ, რომ ვარ დამფუძნებელი ამ ღვთივწმენებული და ახალი მონასტრისა და ჩემი განსასვენებელი სამარხისა, რომელსაც ეწოდოს სახელი საპატიოდ და სადიდებლად ქრისტეს, ჩვენი ღმერთის, ღედისა, და ამ სახელ-

A 148

A 149

σης εἰς τιμὴν καὶ δόξαν τῆς μητρὸς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ τοῦ ταύτης ἀμφιβόητου καὶ ὠραιστάτου ἀγίου ναοῦ καὶ τῆς ὠραιότητας ἐν τούτῳ σκηνῆς τοῦ θεοῦ τῆς ἀνισταμένης εἰς ἀρωγὴν καὶ λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν ἐμὴν, πρὸς δὲ καὶ τοῦ μακαρίτου αὐταδέλφου μου τοῦ μεγίστου Ἀπασίου.

3. Καθὼς περ δὲ κατὰ ἀδελφότητα καὶ φιλίας ὑπερβολὴν συνημμένος ὑπῆρχον ψυχικῇ διαθήσει τοῖς ἐν τῇ εὐαγεστάτῃ μονῇ τῶν Παναγίου μονάζουσι, τῇ οὐσῃ τε καὶ διακειμένη ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως τῆς τοῦ μεγίστου καὶ ἀγίου Κωνσταντίνου ὀνομαζομένης καὶ
- 10 Νέας Ῥώμης, καὶ λίαν κατ' εὐδοκίαν θεοῦ καὶ τῶν ἐν ἀληθείᾳ ἀγαπῶντων αὐτὸν ἐφαίνετό τε καὶ ἦν πᾶσα μοναδικὴ τάξις αὐτῶν καὶ τὸ πολίτευμα, ἔδοξε καὶ μοι τοῖς τύποις αὐτῶν καὶ ταῖς τάξεσι παντοίῳ τρόπῳ συστήσασθαι καὶ κατοχυρῶσαι ἐν ταύτῃ τῇ νεωστὶ κτισθείσῃ σὺν | (Α 150) θεῷ παρ' ἡμῶν μονῇ καὶ τῇ εἰρημένῃ ἀγίᾳ
- 15 ἐκκλησίᾳ, τὴν τε ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν ἄπασαν καὶ τὸν τῆς διαίτης τῶν μοναζόντων τρόπον καὶ τῆς ἐστιάσεως, ἵνα κατὰ μέμνησιν ἐκείνων καὶ οὗτοι προνοίᾳ θεοῦ πολιτεύσονται, ὃ τε τῆς μονῆς προϊστάμενος καὶ οἱ τῇ παναγεστάτῃ ἱερωσύνῃ τελοῦμενοι μετὰ πάσης τῆς λοιπῆς ἀδελφότητος, καθὼς παρακατιῶν οἱ τύποι αὐτῶν
- 20 καθεξῆς δηλωθήσονται.

4. Καὶ ἐπεὶ ἐκεῖνοι οἱ ἀστειότατοι ἄνδρες καὶ τὴν εὐζωτίαν κατὰ συνήθειαν ἔχοντες καὶ κατὰ μέσον τῆς εὐδαίμονος πόλεως ἐκείνης καὶ πολυανθρώπου ἀνατραφέντες, οὕτω δὲ τυπωθέντες ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἰσαγγέλου αὐτῶν κτίτορος, τὴν ἐπιτεθείσαν
- 25 αὐτοῖς τάξιν ἀσφαλῶς καὶ βεβαίως διατηροῦσιν ἀσάλευτον, πόσῃ μᾶλλον ἡμεῖς, ὡ πατέρες καὶ ἀδελφοί, οἱ ἐν τῇ νεωστὶ ταύτῃ κτισθείσῃ ἀγίᾳ μονῇ θεοῦθεν ταχθῆναι λαχόντες, Ἰβηρὲς τε ὑπάρχοντες καὶ στρατιωτικὴν παντοίαν διαγωγὴν κεκτημένοι καὶ τραχυτάτην | (Α 151) βίωσιν πεῖραν ἔχοντες, καὶ τὰ νῦν ἐν τόπῳ ἐπιτη-
- 30 δεῖν καὶ πόρρω πάσης αἰτίας τοὺς μονάζοντας βλέπτειν πεφυκυῖας ὑπάρχοντι μῆτε πρὸς κωμολόγους ἔχοντες πλησιασμόν μῆτε παρ' ἄλλου τινὸς τῶν οὐ προσηκόντων περικοπτόμενοι, ὑδάτων τε διειδεσ-

2 ἀμφιβόητου Α. 2 ὠραιστάτου Α. 2-3 ὠραιστάτης Α. 3 ἀρωγὴν Α. 5 μεγίστου Α. 6 μεγίστου Β. 6 ὠραιστάτης Α. 6 ὠραιστάτης Α. 6-7 συνημμένοι Β. 7 ὑπῆρχον Α. 7 ψυχικῇ Α. 8 πανάγιον Α. 8 μονάζουσι Α. 8 οὖσι Α. 8 τε Α. 9 ἀγίου Α. 9 κωνσταντίνου Α. 11 ἀγαπῶντων Α. 11 τάξις Α. 12 τὸ Α. Β.

12 καμοὶ Α. 13 συστήσας Α. 13 κατοχυρῶσαι Α. 14 κτισθείσαν Α. 15 ἐκκλησία Α. 15 ἄπασαν Α. 19 παρακατιῶν Α. 20 καθεξῆς Α. 21 ἐπεὶ Α. 21 ἐκεῖνοι Α. 22 κα-

განთქმული და მშვენიერი ტაძრისა, და მასში არსებული ღვთის უმშვენიერესი კარავისა, რომელიც აღმართულია ჩემ დასაცავად, სახსრად და სახსნელად, (და არა მარტო ჩემი, არამედ) ჩემი სა- ნატრელი ღვიძლი ძმის მაგისტროს აბაზისა.

მ. ვინაიდან ძმობა და მეგობრობა მაკავშირებს სულიერად პა- ნაგიის უპატროსნესი მონასტრის მონაზონებთან, იმ მონასტრის, რომელიც არის მოთავსებული დიდი და წმინდა კონსტანტინეს სა- ზელის მატარებელ ქალაქში, ახალ რომში, და მე ღვთის წესით და იმათი შემწეობით, რომელთაც ქეშმარიტად უყვართ იგი, ძა- ლიან მომწონდა მთელი მათი მონაზვნური წესი და მოქალაქობა და მე გადავწყვიტე მათი სახე და წესი ყოველნაირად გამოგვეყე- ნებინა და განგვემტკიცებინა ამ ახლახან ღვთის შეწევნით აშენე- A 150- ბულ მონასტერში და ზემოხსენებულ წმინდა ეკლესიაში, ყოველი საეკლესიო მიმდევრებით და მონაზვნური ცხოვრების და ქცევის წესით, რათა მათი მიბაძვით მოქალაქობდნენ ესენიც ღვთის გან- გებით. ხოლო მონასტრის წინამძღოლი და ყოვლად წმინდა მღვდელმსახურების შემსრულებელნი მთელ დანარჩენ ძმობასთან ერთად (ისევე იქცეოდნენ,) როგორც ქვემოთ მოყვანილი მათი წე- სები ნათელყოფენ.

4. და რადგან ისინი, როგორც უაღრესად დაწინაურებული ადამიანები, კეთილ ცხოვრებას არიან ჩვეულნი და იმ მდიდარი და ერმრავალი ქალაქის შუაგულში ტრიალებენ, ასევე უნეტარესი და ანგელოზთსწორი მათი მაშენებლის მიერ დაფუძნებულნი იცა- ვენ მტკიცედ და დაბეჯითებით მათთვის შემუშავებულ ურყევ წესს; მით უფრო ჩვენც, მამებო და ძმებო, რომელთაც ღვთივ წილად გხვდათ ახლახან აგებულ ამ წმინდა მონასტერში დამკვიდრება, ვინაიდან ქართველები ვართ და ყოველგვარი მხედრული ცხოვრე- ბა გამოვლილი გვაქვს და ცხოვრების ჭირვეული გამოცდილება A 151 გვაქვს, ამჟამადაც ისეთ მოხერხებულ ადგილას ვცხოვრობთ, რომ შორს არის ყოველგვარი მიზეზი მონაზონთათვის ვნების მიყენები- სა, არც დაბა-ქალაქებთან მეზობლობაში ვართ, და სხვა შეუფე- რებელ რამესაც მოწყვეტილი ვართ, შემთხვევით ისეთ-ადგილას ვართ დაბინავებული, სადაც არის ანკარა წყალი და ყოველგვარი

τασχυρταειαν Α. 23 παθ Α. 24 ταχυγελου Α. 24 κτιροος ჩვ. კონ., κτήροος AB. 25. τὰξιν Α. 25 θία τηροισιν Α. 27 ἀγίς < B. 27-28 θιάρχοιτες Α. 28 κα- τιμένοι Α. 29 βιτρωας Α. 29 πειραν Α. 29 τὰυθν Α, τανθν B (P e t i t). 31 θιάρ- χοι Α. 32 περιχόρησμοι Α. 32 τὲ.

τάτων και καρπῶν παντοίων, πρὸς δὲ και λαχάνων τῶν παρ' ἡμῶν
 ἐκ παιδῶν ἢ ἐκ προγόνων ταμειουλκουμενων τετευχότες κατασκη-
 νῶσαι, πῶς οὐχὶ και ἡμεῖς τοὺς τύπους ἐκείνων ὑποφέρωμεν ἀγαλ-
 λόμενοι, φυλάττοντες τὴν τάξιν τῶν παρηκολουθηκότων τῶν κατὰ
 5 τύπον αὐτοῖς ἐντολῶν;

5. Εἰ δ' (ὅπερ ἀπεύχομαι) παρὰ τὰ παρ' ἡμῶν τυπωθέντα νυ-
 νι και τοῦ τύπου τῆς ῥηθείσης εὐαγεστάτης μονῆς τῶν Παναγίου
 ὑπερβάλλοντος τρυφήλου βίου ἢ ὀρεγεται ἀναπαύσεως, ἐν εἰρήνῃ πο-
 ρευέσθω οὗτος ἐνθά και βούλοιτο και εὐρήσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀνάπαυ-
 10 σιν· και γὰρ ὁ προμνημονευθεὶς ἐν δοιδίμῳ τῇ λήξει κτίτωρ και
 καθηγούμενος τῶν Παναγίου, σοφώτατος ὢν τὰ θεῖα τὴν | (Α 162)
 ὑπερβολὴν και τὴν ἔλλειψιν τῆς βιοτεύσεως καταλελοιπώς, κατὰ τὴν
 μέσσην και βασιλικωτάτην ὁδὸν τοὺς ὑπ' αὐτοῦ μαθητευομένους βα-
 δίζειν ἐθέσπισεν· αἱ γὰρ παρεκβάσεις ἀεὶ σφαλεραί εἰσι και χαλε-
 15 πώταται.

6. Τὰ οὖν περιεχόμενα ἐν τῷ ἱερῷ τεύχει τῷ τῷ μοναχικῶν ὄντως
 ὠραῖζοντι βίον, τῷ και παρεκβληθέντι παρ' ἡμῶν ἐκ τοῦ τυπικοῦ
 τῆς πολλῆς ῥηθείσης εὐαγεστάτης τῶν Παναγίου μονῆς, κεφαλαι-
 ωδῶς τὰ ὀφειλόμενα παρὰ τῶν μοναζόντων θεωρεῖσθαι και πρᾶτ-
 20 τεσθαι και ὅλως κατ' αὐτὰ πολιτεῦσθαι, περιέχει οὕτως, ὥς ἰδοὺ ὑπο-
 τέτακται, οἷς μικρά τινα τὰ δοκοῦντα ἡμῖν εὐ ἔχειν παρ' ἡμῶν προ-
 σετέθη ·· ·

Σύνοψις ἡ τοῦ πίναξ τῶν ἐν τῷ
 παρόντι τυπικῷ θεσπιζομένων σαφῶς
 25 κεφαλαίων πρὸς εὐσύνοπτον εὐρεσιν

Κεφάλαιον α'

Περὶ τοῦ ὅπως ἐκτίσθη ἡ εὐαγεστάτη μονὴ τῶν Ἰβήρων αὐτῇ.

1 δι' εἰδεσάτων Α. 2 τιμειουλκουμενων Α. 3 ὑποφερωμεν Α, ὑποφε-
 ρομεν Β, 4 τάξιν' Α. 4 παρ' ηκολουθηκότων Α. 4 τῶν < Α. 7 νυνι Α. 7 ῥηθείσης Α.
 8 ὑπερβάλλοντος ὑπερβάλλοντος Α, ὑπερβάλλει τις Β. 8 ὀρεγεται Α. 8 —να-
 παύσεως Α. 8-9 πορρευέσθω Β. 9 εὐρήσει Α. 10 προμνημόνευθεὶς Α. 10 κτί-
 τωρ h g. j m b., κτήτωρ ΑΒ. 11 παναγίου Α. 12 ὑπερβολὴν Α. 12 ἔλλειψιν Α.

ნაყოფი, აგრეთვე ბოსტნეული, რომელიც ჩვენ ბავშვობიდან და ათადან-ბაბადან მოგვყავს, ნუ თუ ჩვენ არ უნდა ვიკისროთ მათი წესების გადმოღება და არ უნდა დავიცვათ ის წესები, რომლებსაც ისინი მისდევენ თანახმად მათი მცნებებისა?

5. თუ კი (მაშორის უფალმა!) ჩვენ მიერ ახლა დადგენილი და ხსენებული ყოვლად წმინდა პანაგიის მონასტრის წესზე უფრო მეტი ფუფუნების შემცველი ცხოვრება მოუნდეს ვინმეს და უფრო მეტი დასვენება, მშვიდობით წავიდეს ის იქ, სადაც უნდა და სადაც იპოვის თავის დასვენებას; ვინაიდან წინახსენებულ საუკუნო განსვენებაში მყოფ დამფუძნებელს და წინამძღვარს პანაგიისას, რომელიც იყო საღმრთო საქმეებში სრულიად ბრძენი, არც სიპარბე და არც ნაკლოვანება ცხოვრებისა არ სწამდა; მან უქადაგა თავის მოწაფეებს ევლათ საშუალო და უაღრესად ბატონკაცური გზით: რამეთუ მუდამ მოლიპულია და ძალიან ძნელი ყოველგვარი გადახვევა.

6. (ქვემოთ მოგვყავს) შინაარსი ამ წმინდა წიგნისა, რომელიც ქეშმარიტად ასახავს მონაზვნურ ცხოვრებას და რომელიც გადმოღებულია ჩვენ მიერ ხშირად ხსენებული ყოვლად წმინდა პანაგიის მონასტრის ტიბიკონიდან; (მოგვყავს) თავთანად, რაც უნდა გაითვალისწინონ მონაზონებმა და ისე იმოქმედონ, სრულიად მათ მიხედვით უნდა მოიქცნენ; წიგნი ასეთი შინაარსისა, რაც, აი, ქვემოთ მოგვყავს; ხოლო მცირედი რამე ჩვენ მიერ არის დამატებული, ისე როგორც ჩვენ საჭიროდ დავინახეთ.

**მიმოხილვა ანუ პინაკი წინამდებარე ტიპიკონში
განხილული თავებისა, რათა ადვილად მპოვონ
(სამძიებელი თვისი)**

თავი პირველი

იმის შესახებ, თუ როგორ აღიშენა წმინდა ესე მონასტერი იბერთა:

12 βιωτέσθως ΑΒ. 12 μέσιν Α. 13 Βασίλικωτάτην Α. 13 ὁδόν Α. 13 θπὰς-
του Α. 14 εἰσι' Α, 15 χαλαῖσθεται Α. χαλεπότεται Β. 16 τερθ Α. τὸ < Β.
20 πολεῖσθαι Α. 21 ἰδου Α. 21 θπὲ τέταται Α. 23 σύντοψις Α. ἦτοι Α.
23 ἦτοι Α. 24 τυπικῶ Α. 24 κεραιαίων Α. 27 κῆρυον Α. 27 ἀντη Α.

Κεφάλαιον β'

Περὶ τοῦ ὅπως καὶ τίνα ἀναθήματα ἀνετίθησαν ἐν τῇ ἀγίᾳ
ἐκκλησίᾳ ταύτῃ ἕκ τε τῆς ἐμῆς | (Α 153) ὑπάρξεως καὶ τοῦ μακα-
ρίτου καὶ γνησίου μου αὐταδέλφου ἀκινήτων, κινήτων τε καὶ αὐτο-
κινήτων.

Κεφάλαιον γ'

Περὶ τοῦ εἶναι ἐλευθέραν τὴν τοιαύτην μονὴν ἀπὸ παντοίας
ὕπηρεσίας τε καὶ ἐνοχλήσεως βασιλικῆς τε καὶ πατριαρχικῆς καὶ
τινῶν τῶν ἐν αὐτῇ ἀφαιρέσεων.

10 **Κεφάλαιον δ'**

Περὶ τοῦ καθόλου διακωλύεσθαι τοὺς μονάζοντας ἦτοι ἀπασαν τὴν ἀδελφότητα τοῦ μή τινα τούτων ἰδίως διάγειν ἐν τῇ κέλλῃ αὐτοῦ ἦτοι ἰδιοπράγειν ἢ διατροφᾶς ἢ ἄλλο τι κεκτηῖσθαι τὸ σύ-
νολον.

15 **Κεφάλαιον ε'**

Περὶ τοῦ προεστῶτος ὅπως ὀφείλει ἐκλέγεσθαι εἰς τὴν τῶν μοναζόντων προστασίαν καὶ ὅπως ὁ μετ' αὐτὸν ὀφείλει ἀνάγεσθαι εἰς τὴν τοιαύτην ἀρχὴν καὶ διακονίαν τῆς τοιαύτης μονῆς.

Κεφάλαιον ε'

20 Περὶ τῆς ποσότητος ἦτοι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μοναζόντων, οἵτι
 ὀφείλει ἀνελλιπῆς εἶναι ἢ παρ' ἡμῶν ταχθεῖσα τούτων ποσότης,
 καὶ περὶ τοῦ μὴ λαβεῖν ἐξ αὐτῶν προσένηξιν καὶ ὅπως καὶ ὅσοι
 ὀφείλουσιν ἐξ αὐτῶν τετάχθαι εἰς τὰς δια|(Α154)χονίας καὶ ὑπερ-
 σελίας τῆς μονῆς.

25 Κεφάλαιο γ

Περὶ τῶν ἱερουργούντων ἱερῶν, ὅπως τε χρῆ ἐκλέεσθαι τοὺς καὶ τάξει, καὶ ὅπως ὀφείλουσι καθ' ἑβδομάδα λειτουργεῖν ἢ πόσας καὶ ποίας ἡμέρας καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα λειτουργεῖν καὶ μνημονεύειν ἡμῶν τε καὶ τῶν παρ' ἡμῶν μνημονευομένων.

2 ὅπως A. 2 ἀντετέθησ A. ἀνέθηκεν B. 3 θανάξεως A. 4 γνηστον A.
4 ἀκηνίτων κηνιτών A. 4-5 αὐτοκηνιτών A. 7 τοιαύτην μονήν A. 8 τὰ A.
8 ὑπηρεσίας ηζγηδ ο γμδ ο γζ θ ς ς ς, ἐπηρείας AB. 8 πριαρχικής A. 9 τι-
νών. 11 διὰ κωλύεσθαι A. 12 ἰδίως A. 12 κἄλλαι B. 13 διὰ τροφᾶς B.

თავი მეორე

იმის შესახებ, თუ რა შესაწირავნი შეეწირეთ იმ წმინდა ეკლესიას ჩემი ქონებიდან და ჩემი ღვიძლი ნეტარი ძმის ქონებიდან, A 153 უძრავი, მოძრავი და თვითძრავი.

თავი მესამე

იმის შესახებ, რომ ეს მონასტერი თავისუფალი იყოს ყოველგვარი სამსახურისაგან და გადასახადისაგან, როგორც სამეფო ისე საპატრიარქო, და რაიმე გამოსაღებთაგან.

თავი მეოთხე

იმის შესახებ, რომ სრულიად აეკრძალოს მონაზონებს და მთელ ძმობას არავინ მათგან საკუთრივ არ შეუშვან თავის სენაკში, არც მოისაქმონ ან საზრდელი და სხვა რამ შეამზადონ.

თავი მესამე

შესახებ წინამძღვრისა, თუ როგორ უნდა ამოირჩიონ ის მონაზონთა უფროსად და თუ როგორ უნდა დაიყენონ მეორე მის შემდეგ ამ მონასტრის სამსახურში მამვე თანამდებობაზე.

თავი მესამე

მონაზონთა რაოდენობის ანუ რიცხვის შესახებ, რომ საკიროა უკლებლივ იყოს ჩვენ მიერ დაწესებული მათი რაოდენობა, და იმის შესახებ, რომ არ აიღონ მათგან მონაძღვენი, და თუ როგორ და რამდენნი უნდა დააყენონ მათგან მონასტრის მსახურად A 154 და ხელისუფლად.

თავი მეშვიდე

ეამისმწირველი მღვდლების შესახებ, თუ როგორ არის საკირო მათი ამორჩევა და დაყენება, და თუ კვირაში რამდენჯერ უნდა სწირონ ან რამდენი და რომელი ღვლები თითოეულ კვირაში უნდა სწირონ და მოგვიხსენიონ ჩვენ და ჩვენ მიერ მოხსენებულნი.

16 *ῥητεία* A. 17 *προστασιαν* A. 17 *ῥητεία* A. 21 *ἀνελλιπή* A. 22 *προσέ-
ξιν* A. 23 *ῥητείου* A. 23-24 *τηρεσίας* A. 27 *ῥητείου* A. 27 *κατέβησαν*
A. 28 *ἡ πόσις* — *λεϊτοουργεῖν* < B (ex homoioteleuto). 28 *ἐβό-
μα* A. 29 *τὸ* A.

Κεφάλαιον η'

Περὶ τῆς τραπέζης ἐτοιμασίας καὶ περὶ τῆς τῶν ὑπηρετούντων σιωπῆς τε καὶ ἡρεμίας.

Κεφάλαιον θ'

5 Περὶ ἐνδυμάτων ἢ τοῦ τούτων τιμήματος τὸ πότε καὶ ὅπως ὀφείλει διανεῖμαι τοῦτο ὁ προεστὼς τοῖς μονάζουσιν.

Κεφάλαιον ι'

10 Περὶ τῆς ἐγκρατείας τῶν τριῶν ἀγίων τεσσαρακοστῶν, ὅπως τε ἐγκρατῶς ὀφείλωμεν διανύσαι ταύτας καὶ τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς εὐποιᾶν τε καὶ ἐλεημοσύνην ἐνδείξασθαι.

Κεφάλαιον ι"α

15 Περὶ τῆς ἑορτῆς τῆς τε καθ' ἡμᾶς ἀγίας ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν περιωνύμων καὶ περιδόξων δεσποτικῶν ἑορτῶν, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἀθλοφόρων ἀγίων μαρτύρων καὶ τῶν λοιπῶν πάντων ἀγίων, ὅπως λαμπρῶς ὀφείλουσι καὶ εὐαγῶς τελεῖσθαι.

Κεφάλαιον ι"β

Περὶ | (Α 155) τῆς φωταγωγίας τῆς ὀφειλομένης γενέσθαι ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ καὶ περὶ τῆς προσευχῆς καὶ ὑμνωδίας, ὅπως ἡσύχως τε καὶ ἀταράχως προσεύχεσθαι δεῖ.

20 Κεφάλαιον ι"γ

Περὶ τοῦ διὰ τοῦ δεῖ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πάντας τοὺς ἀδελφούς τὰ παραπτώματα αὐτῶν τῷ προϋσταμένῳ ἐξαγορεύσαι καὶ πάντας τοὺς λογισμοὺς κατὰ τε πράξιν καὶ λόγον συμβαίνοντας καὶ κατ' ἐννοιαν.

25 Κεφάλαιον ι"δ

Περὶ τοῦ ἐργοχείρου τῶν μοναζόντων καὶ κόπου, καὶ διὰ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πονεῖν δεῖ ψάλλειν ἐπιμελῶς.

2 ἐτοιμασίας Α. 2-3 ὑπηρετούντων Α. 3 σιωπῆς Α. 3 τὸ Α. 5 τιμήματος Α. 5-6 ὀφείλει Α. 6 προεστὼς Α. 6 μονάζουσι Β. 8 τριῶν Α. 8 τὸ Α. 9 ὀφείλωμεν Α. 9 αὐτάς Α. 10 ἐπὶ Α. 12 ἀγίας Α. 13 δεσποτικῶν Α. 14 ἀγλ-

თავი მარვე

შესახებ კრაპეზის მომზადებისა და ღუმლით და სიმშვიდით მომსახურობისა.

თავი მეცხრა

შესახებ შესამოსელთა ანუ მათ შეფასებისა ოდესმე და თუ როგორ უნდა გაუყოს ის წინამძღვარმა მონაზონებს.

თავი მათე

შესახებ სამი წმინდა მარხვის მარხულობისა, თუ როგორ ამტანად უნდა შევინახოთ ისინი, და ქრისტეს მიერ ძმების მიმართ ქველმოქმედებისა და წყალობის გამოხატვა.

თავი მეთერთმეტე

შესახებ ჩვენი წმინდა ეკლესიის ღღესასწაულისა და დანარჩენი სახელოვანი და ბრწყინვალე საუფლო ღღესასწაულებისა, აგრეთვე ღვაწლმოსილი წმინდა მოწამეებისა და ყველა დანარჩენ წმინდანთა თუ როგორ უნდა ვიდღესასწაულოთ ისინი ბრწყინვალედ და უწმინდესად.

თავი მეთორმეტე

შესახებ გაჩირალდნებისა, რომელიც უნდა მოხდეს წმინდა A 155 ეკლესიაში, და შესახებ ლოცვისა და გალობისა, თუ როგორ უნდა ილოცონ წყნარად და უღელველად.

თავი მმცამეტე

იმის შესახებ, რომ საკიროა: ყოველდღე ყველა ძმა უნდა გაზოუტყდეს წინამძღვარს მათ შეცოდებებში და ყველა გულისზრახვაში, როგორც საკმით ისე სიტყვით შემთხვეულში და ფიქრად გატარებულში.

თავი მეთოთხმეტე

შესახებ მონაზონთა ხელთსაქმისა და შრომისა და რომ მუშაობის დროს საკიროა გულდასმით გალობა.

Κεφάλαιον ι'ε

Περὶ τοῦ μὴ περιέρχεσθαι τοὺς ἀδελφοὺς ἔξωθεν τῆς μονῆς
ἀνευ προτροπῆς τῶν προϊσταμένων καὶ περὶ τῶν καθ' ὑπόκρισιν
προσευχομένων ἐν μέσῳ τῆς συναγωγῆς.

5

Κεφάλαιον ι'ς

Περὶ τῶν ἐπιτρόπων τῆς μονῆς τῶν κατὰ τύπον τεταγμένων
καὶ οὕτως ὀνομαζομένων, ὥστε γνησίως ποιεῖσθαι τὴν τῶν ψυχῶν
ἐπιμέλειαν.

Κεφάλαιον ι'ζ

10 Περὶ τοῦ ἀκρίβειαν ἔχειν καὶ παραγγέλειαν ποιήσασθαι τὸν προ-
εστῶτα, ὥστε ἀσφάλειαν θέσθαι καὶ κωλύειν τὴν τῶν εὐνούχων εἰσο-
δον | (Α 156) ἐν τῇ μονῇ, πρὸς δὲ καὶ τῶν νεογνῶν παιδίων.

Κεφάλαιον ι'η

15 Περὶ τοῦ ἐλευθέρως διάγειν τὴν μονὴν ἀπὸ τῆς τῶν συγγενῶν
ἡμῶν ἐξουσίας τε καὶ βλάβης καὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων εἰσπράξεως
τῶν ὄντων ἐν αὐτῇ παντοίων εἰδῶν.

Κεφάλαιον ι'θ

20 Περὶ τοῦ εἰ γέ τι σφάλλει ὁ προεστὼς τῆς μονῆς ἢ ἕτερός
τις τῶν τὰς διακονίας ταύτης μετιόντων ἢ ἀφειδῶς ἐκδαπανώντων
ταύτης τὰ χρήματα, οὐ μόνον ἀπείργειν αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἐκδιώκειν
καὶ τελείως ἀπώσασθαι.

Κεφάλαιον ι'α

25 Παραίνεσις περὶ τοῦ γινῶναι ἀφ' ὧν δεῖ κοσμικῶν προσώπων
δέξασθαι προσενέξεις ὑπὲρ σωτηρίας ψυχῶν καὶ προσφέρειν ὑπὲρ
αὐτῶν ἱερὰς λειτουργίας.

Κεφάλαιον ι'α

Παραγγελία πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς γινομένη περὶ μνήμης ἐμῆς
τε καὶ τῶν ἡμῶν καὶ περὶ τοῦ γενέσθαι ἀγάπην τοῖς ἀδελφοῖς καὶ

2 μονῆς; Α. 6 ἐπιτρόπων Α. 6 κατατόπων Α. 8 ἐπιμέλειαν Α. 10 παρα-
γελλαν Β. 14 διαγειν Α. 15 τε Α. 15 ἀπάντων Α. 18 τι Α. 18 προεστῶς Α.
18 ἕτερος Α. 19 τῆς 19 μετιόντων Α. 19 ἀφ' εἰδῶς Α. 19 ἐκδαπανόντων Α.

თავი მეთხუთმეტი

იმის შესახებ, რომ ძმები არ უნდა გავიდნენ მონასტრის გარეთ წინამძღვართა ნებართვის გარეშე, და იმათ შესახებ, რომელნიც პირმოთნედ ლოცულობენ შუა საკრებულოში.

თავი მეთექვსმეტი

მონასტრის მნეთა შესახებ, რომელნიც დაყენებული არიან წესის მიხედვით და ასე ეწოდებათ, რომ მართლიად შეასრულონ სულზე ზრუნვა.

თავი მეჩვიდმეტი

იმის შესახებ, რომ წინამძღვარმა ზედმიწევნით დასრულოს მცნება, რომ უეჭველად აიკრძალოს საკუთრისთა შემოსვლა მონასტერზე, აგრეთვე ახალგაზრდა ყმაწვილთა.

A 156

თავი მეთვრამეტი

იმის შესახებ, რომ მონასტერი თავისუფალი იყოს ჩემი ნათესავების მხრით რაიმე უფლების გამოცხადებისაგან და ზიანისაგან და ყველა დანარჩენი ყოველგვარი სახის მასში არსებული გამოსაღებისაგან.

თავი მეცხრამეტი

იმის შესახებ, თუ წინამძღვარი მონასტრისა ან სხვა ვინმე ან მონასტრის მსახურებაში მონაწილეთაგანი რამეს იცრუებს, ან უწყალოდ გაფლანგავს მის ქონებას, არა თუ გადადგენ ისინი, არამედ დევნილ იქმნენ და საბოლოოდ გაძევებულ იქმნენ.

თავი მეოცე

დარიგება იმის საცოდნელად, თუ რომელ საერო პირთაგან შეიძლება მიღება შესაწირავისა სულის საცხონებლად და წმინდა ეკლესიის წირვა მათთვის.

თავი ოცდამეერთე

ბრძანება ძმების მიმართ, გაცემული ჩემი ხსოვნისათვის და ჩემიანების სახსენებლად და რომ ძმებმა ალაპი შეასრულონ და

νομίσματα διανεῖμαι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ μνημοσύνου ἡμῶν, πρὸς δὲ καὶ εὐποιῖαν δαψιλὴ πρὸς τοὺς πένητας.

Κεφάλαιον κ'β

5 Περὶ τῶν τελευτησάντων καθηγουμένων τε καὶ λοιπῶν ἀδελφῶν, ὅπως δεῖ αὐτοὺς συστέλλειν καὶ | (Α 157) μνημονεύειν διηνεκῶς εὐχαῖς καὶ δεήσεσιν.

Κεφάλαιον κ'γ.

10 Περὶ τοῦ μὴ ἔχειν ἀδελφὴν γυναῖκα εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἀγίαν ἐκκλησίαν εἰσελθεῖν ἢ γυναικεῖαν μονὴν ἐν τοῖς ὁρίοις ἐκείνοις συσθασθαι.

Κεφάλαιον κ'δ

Περὶ τοῦ μὴ κατατάξαι Ῥωμαῖον μοναχὸν ἢ πρεσβύτερον ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ καὶ δι' ἡντινα τὴν αἰτίαν.

Κεφάλαιον κ'ε

15 Περὶ τῶν συγγενῶν τε καὶ τῶν ἀνθρώπων ἡμῶν τῶν Ἰβήρων τῶν μονάσαι ἀφ' ὧν ἀφαιρούμενοι ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ, ὅπως τε ὀφείλουσιν διδάσκειν τούτους οἱ ἐν τῇ μονῇ, καὶ ὅπως αὐτοὶ ὀφείλουσιν εὐγνωμονεῖν καὶ εὐσχημόνως καὶ καλῶς διάγειν ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ.

Κεφάλαιον κ'ς

20 Περὶ τοῦ λογαριάζεσθαι παρὰ μὲν τοῦ καθηγουμένου τὸν οἶκον τε καὶ τοὺς λοιποὺς διακονητάς, παρὰ δὲ τῆς κοινότητος τῶν ἀδελφῶν τὸν καθηγούμενον.

Κεφάλαιον κ'ζ

25 Περὶ τοῦ μνημονεύειν διηνεκῶς τοὺς κεκοιμημένους καὶ δι' ἱερῶν λειτουργιῶν ἐξιλεώσασθαι τὸ θεῖον ἀλήκτως ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν.

Κεφάλαιον κ'η

30 Περὶ τοῦ εἶναι ἐντὸς τῆς μονῆς γηροκομεῖον, καὶ περὶ τοῦ ὅπως ὀφείλουσιν τοὺς ἐν τῇ μονῇ | (Α 158) γέροντας διαναπαύσαι πρεπόντως καὶ παρηγορησαι.

1 διὰ νεῖμαι Α. 4 τὲ Α. 5 αὐτοῦς Α. 5-6 διηνεκῶς Α. 6 δεήσασαι Β. 8 μὴ Α. 8 ἀδελφῶν Α. 8 ἀγίαν Α. 9 ἐκκλησίαν Α. 9 γυναικεῖαν ΑΒ. 9-10 συσθασθαι Α. 13 τοι αὐτῇ Α. 13 ἡντινα Α. 16 τὲ Α. 16 ὀφείλουσιν Α. 17 ὀφεί-

მათ ფული დაურიგდეს ჩვენი ხსოვნის დღეს, აგრეთვე ღარიბთა მიმართ მოხდეს უხვი ქველმოქმედება.

თავი ოცდამეორე

შესახებ გარდაცვლილი წინამძღვრებისა და დანარჩენი ძმებისა, თუ როგორ უნდა მათი დასაფლავება და მათი ხსოვნისათვის განუწყვეტლივ ლოცვა და ვედრება. A 157

თავი ოცდამესამე

იმის შესახებ, რომ ქალს არ ჰქონდეს უფლება ჩვენს წმინდა ეკლესიაში შესვლისა, ან და არ შეიძლებოდეს დედათა მონასტრის დაარსება ამ მონასტრის საზღვრებში.

თავი ოცდამეოთხე

იმის შესახებ, რომ ბერძენი მონაზონი ან ხუცესი არ იქნეს დაყენებული ამ მონასტერში და რა მიზეზით.

თავი ოცდამეხუთე

შესახებ ჩვენი ქართველი ნათესაებისა, რომელთაც აირჩიეს ამ მონასტერში შემონაზონება, თუ როგორ უნდა იქნენ ისინი მიღებული მონასტერში და როგორ უნდა იყვნენ ისინი კეთილგონიერად, და კეთილსახედ და კარგად იქცეოდნენ ამ მონასტერში.

თავი ოცდამეექვსე

იმის შესახებ, რომ იკონომისი და დანარჩენი მსახურნი ან-გარიშს აბარებენ წინამძღვარს, ხოლო წინამძღვარი ანგარიშს აბარებს ძმათა საზოგადოებას.

თავი ოცდამეშვიდე

იმის შესახებ, რომ განუწყვეტლივ იხსენიებოდნენ მიცვალებულნი და წმინდა ღამისწირვის მეშვეობით მუდამ გამოთხოვილ იქნეს ღმრთის წყალობა მათი სულებისათვის.

თავი ოცდამერამე

იმის შესახებ, რომ მონასტრის შიგნით იყოს მოხუცთა თავ-შესაფარი, და შესახებ იმისა, თუ როგორ უნდა მოასვენონ მონასტერში მყოფი მოხუცები ჯეროვნად და ნუგეშინისცემით. A 158

ღოთი" A. 18 εὐσεβήτους A. 18 ძამყეი A. 20-21 δίκαιοτος A. 24-25 δι' ἡμεῶν A. 25 λειτούργειν A. 25 ἐξ ἐλπίσαςθαι A. 25 ἡπέρ A. 28 ὑποκομιεῖσιν A. 29 ἀφείλοισιν A. 29 διδρασκεῖσιν A. 30 παρὰ τὸν A.

Κεφάλαιον κ'θ

Περὶ τῶν οἰκοδομηθέντων παρ' ἡμῶν τριῶν ξενοδοχείων ἐν τῇ Στενιμάχῳ, παρὰ τὸν Μάρμαρον καὶ τῇ Πριλόγκῳ, καὶ ὅπως παρ' ἡμῶν ἐτυπώθησαν.

5

Κεφάλαιον λ'

Περὶ τοῦ τάχθéntος παρ' ἡμῶν πρώτου καθηγουμένου Γρηγορίου τοῦ Βανινοῦ, ὅπως τε μετὰ τελευτὴν αὐτοῦ ὀφείλει μνημονεύεσθαι καὶ ἐν ποίᾳ ἡμέρᾳ.

Κεφάλαιον λ"α

10

Περὶ τῶν νεωτέρων ὅπου τε διάγειν ὀφείλουσι καὶ ὅπως παιδεύεσθαι, καὶ εἰθ' οὗτος εἰσέρχεσθαι ἐν τῇ μεγάλῃ μονῇ, καὶ περὶ τοῦ ἱερέως τοῦ ἱεουργοῦντος ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Νικολάου ναῷ.

Κεφάλαιον λ"β

15

Περὶ τοῦ διαγωγῆν καὶ κατὰστασιν τὸν καθηγούμενον μὴ παρσχεῖν τῶν ἀδελφῶν τινὶ ἢ ἐτέρῳ ἐκτὸς τούτων ἢ ἐκποιήσασθαι τινὰ τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων.

Κεφάλαιον λ"γ

20

Περὶ τοῦ ἀσφαλῶς διατηρῆσαι τὸν τόμον τοῦ παρόντος τυπικοῦ καὶ ἀπαρασάλευτα καὶ ἀλώβητα διαφυλάττεσθαι τὰ τούτῳ ἐμ|(A 169) περιεχόμενα.

Κεφάλαιον α'

Περὶ τοῦ ὅπως ἐκτίσθη ἡ εὐαγεστάτη
μονὴ αὕτη τῶν Ἰβήρων

25

1. Ἐπεὶ περ συμφέρον τε καὶ ὀφειλόμενόν ἐστι παντὶ χριστιανῷ καὶ ὀρθοδόξῳ πιστῷ καὶ βεβαπτισμένῳ εἰς τὸ ἅγιον καὶ φρικτὸν ὄνομα τῆς σεβασμίας τριάδος, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, αὐτὸς ἐν προσδοκίᾳ ἔχειν τὴν κοινὴν τῶν ἀπάντων τελευτὴν καὶ φροντίζειν τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ προσ-

2 οἰκοδομηθέντων A. 3 στενιμάχῳ A, στανιμάχῳ B. 3 προῖλόγκῳ A. 6-7 Γρηγορίου τοῦ Βανινοῦ A. 7 τὸ A. 7 ὀφείλει A. 10 τὸ A. 10 ὀφείλουσι A. 14 μὴ A (conf. 1.4,8) 15 τινὶ A. 15 ἐτέρῳ A. 14-15 ἐκποιήσασθαι τινὰ A.

თავი ოცდამეცხრე

შესახებ ჩვენ მიერ აშენებული სამი სასტუმროსი: ერთი სტენიმახისა, მარმარიისა და პრილონგისა, და თუ როგორ განიწესნეს ისინი ჩვენ მიერ.

თავი ოცდამეათე

შესახებ ჩვენ მიერ დაყენებული პირველი წინამძღვრისა, გრიგოლ ვანელიისა, და თუ როგორ უნდა იქნეს იგი მოხსენებული სიკვდილის შემდეგ და რომელ დღეს.

თავი ოცდამეთერთმეტე

შესახებ კაბუკებისა, თუ სად უნდა ატარებდნენ დროს და როგორ იზრდებოდნენ, და მერმე ის შედიოდეს დიდ მონასტერში, და შესახებ მღვდელისა, რომელიც სწირაეს წმ. ნიკოლოზის ტაძარში.

თავი ოცდამეთორმეტე

შესახებ იმისა, რომ წინამძღვარი არ აძლევს (მონასტრის) ქონებას ვინმეს ძმათაგანს ან სხვას ამათ გარდა, არც რომ მონასტრის ქონებათაგან რამე გაიყიდოს.

თავი ოცდამეცამეტე

შესახებ იმისა, რომ სიფრთხილით უნდა მოვეუაროთ წინამდებარე ტიპიკონის წიგნს, და ურყევად და შეურყვენელად დავიცვათ რაც მასში სწერია.

A 159

თავი პირველი

იმის შესახებ, თუ როგორ აღიშენა წმინდა ესე მონასტერი იბერთა

1. რადგან სასარგებლო და საჭიროა ყველა ქრისტიანისა და მორწმუნე მართლმადიდებლისათვის, რომელიც მონათლულია წმინდა და ზარდამცემი სახელით პატრიოსანი სამებისა, მაშისა, ძისა და სული წმიდისა, მუდამ ელოდეს ყველასათვის საერთო სიკვდილს და იზრუნოს თავისი სიკვდილის დღეზე, სასოებით ელოდეს

18 ბიარქიწმად B. 18-19 τριπλκων A. 19 ბიდ ფსლძრეწმად A. 23 ჰერ A. 23 წან "იერ. ანთ A, ანთ წან "იერად B. 24 რე A. 24 ბფელბმეწონ A. 24 ჰეთ A. 24 პან A. 24-25 ჯრეწმად A. 26 რეწმად A. 27 ძეწონ A. 27 ძეწმად A.

- δοκᾶν τὴν πάντων τε καὶ ἑαυτοῦ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν καὶ διανοεῖσθαι τὴν φοβερὰν τε ἐκείνην καὶ φορικτὴν ἐξέτασιν τῆς δικαίας κρίσεως Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ Σωτῆρος καὶ ἑκάστου τῶν πεπραγμένων τὴν δικαίαν ἀντίδωσιν, καὶ ὀφειλόμενόν ἐστιν ἐν πάσῃ
- 5 δυνάμει φροντίζειν περὶ τούτων, ἕως οὐ περιερχόμεθα ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, καὶ παντοίως σπεύδωμεν ἐμφρόνως ζῆν καὶ σώζεσθαι ἐκ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης καὶ αἰωνίου κολάσεως καὶ τῆς ἀπειλῆς τοῦ τοῦ γε-
 ἐν (A 160) νης πυρὸς κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἐκείνην ἀγίαν ἐντυ-
 χούσαν φωνήν, καὶ διδόναι ἐντεῦθεν τῷ θεῷ ἕκαστον τὸ λύτρον τῆς
- 10 ἑαυτοῦ ψυχῆς καὶ ὥσπερ τινα ἀπορρυμὴν παρέχειν τῇ ἀνεικαστῇ τοῦ θεοῦ ἀγαθότητι καὶ φιλανθρωπία, ὥστε τούτων τυχεῖν, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐργάζεσθαι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἕκαστον καὶ οὕτως ἀγωνιζομένους ἀπαλλαγῆναι τῶν ματαίων λίνων τοῦ μαμωνᾶ, φίλους νοητοὺς μετ' εὐνοίας προσδεχομένους * ἐν τοῖς μέλλουσιν αὐτοῦ
- 15 αἰώσι· καὶ γὰρ ταῦτα οὕτως ἐργαζόμενοι ἐκείνων ἀξιωθησόμεθα συγκληρονόμοι γενέσθαι τῶν τὰς αἰώνιους κατασχόντων κληρουχίας ἐντυγχάνειν τε τῷ Χριστῷ καὶ λύσιν λαμβάνειν τῶν ἐπταισμένων.

2. Τούτων οὖν πάντων ἕνεκα ἐγὼ πολλάκις ῥηθεὶς Γρηγόριος σεβαστὸς καὶ μέγας δομέστικος, ὁ πολυμαρτήτος καὶ τοῦ Χριστοῦ
- 20 δοῦλος ἀνάξιος ἐξ ἀρχῆς νεότητός μου καὶ μέχρι τοῦ παρόντος καιροῦ τοῦ γήρωος μου, κενός τε καὶ μάταιος ὢν ἐκ πάσης ἀγαθῆς ἐργασίας, μόνην λείψανον ζωῆς ἔχων τὴν ἥς ἡξιώθη ἀληθῆ καὶ ὀρθόδοξον πίστιν τῶν Χρι-
 (A 161) στιανῶν κατὰ τὴν παράδοσιν τούτων Ἰβήρων γένους τοῦ ὁμοφωνοῦντός τε καὶ συστοιχοῦντος κατὰ πᾶσαν δογμα-
 25 τικὴν παράδοσιν τῷ ὀρθοδοξοτάτῳ καὶ ἐνθεωτάτῳ τῶν Ῥωμαίων γένει καὶ τῇ κατ' αὐτοὺς μεγάλῃ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ, εἰ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐγγιχόμην ἐτι ὢν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ τῇ αὐτῇ συνεχόμενος ἐπιθυμίας κατέλαβον τὰ ἐσπέρια καὶ ἕως τοῦ νῦν ἐφιέμεν τοῦ κτίσαι ναόν τε περικαλλῆ καὶ περὶ αὐτὸν μοναστῶν καταγώγιον καὶ ἐν αὐτῷ

* Luca 16,9: ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς δόικας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ ὁ ἐξ ὧν ταῖς ὡμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

1 προσδοκίαν A. 1 τὴν A. 1 ἑαυτοῦ A. 2 φοβερὰν τὴν A. 3 ἑκάστου A. 4 ὀφειλόμενόν A. 5 φροντίζειν A. 5 ἕως A. 5 οὐ A. 8 ἀγίαν A. 9 ἕκαστος A. 10 ὥσπερ τινα A. 10 ἀνηκαστῶ A, ἀνικαστῶ B, ἀνικαστῶ corr. K. 12 ἕκαστος A. 13 ἀγωνιζομένους A. 13 λίνων A. 14 μέλλουσιν A. 14 αὐτοῦ A. 15 αἰώσι A. 16 κληρουχίας A. 17 τὴν A. 18 ἕνεκα A. 18 ἐγὼ A. 18 πολλά-

ყველასი და თავისი მკედრებით აღდგომის დღეს, იფიქროს იმ საზარელ და თავზარდამცემ განკითხვაზე ჩვენი ქრისტე ღმერთისა და მაცხოვრის სამართლიან განსჯისა, ყოველი საქმისათვის სამართლიან მიგებაზე. — ამიტომ საჭიროა ყოველი ძალღონით ვიზრუნოთ ამათ შესახებ, ვიდრე ეტრიალებთ სააქაო ცხოვრებაში, და ყოველნაირად ვეცადნეთ გონიერულად ვიცხოვროთ და ვიხსნათ თავი იმ საშინელი და საუკუნო სატანჯველისაგან და გეგნის ცეცხლის საშიშროებისაგან, სახარების წმინდა ხმის მიხედვით, და თითოეულმა მივსცეთ აქ ღმერთს სასყიდელი ჩვენი სულისათვის, და როგორც ერთგვარი მიზეზი მივანიჭოთ ღვთის შეუდარებელ სიკეთეს და კაცთმოყვარეობას, რათა ამათ შეგვამთხვიოს, რათა თითოეულმა კმნას სიკეთე ძალისაგან თვისისა, და ამნაირი მოღვაწეობის წყალობით განთავისუფლებულ ვიქმნეთ მამონას ფუჭი ნათურებისაგან, რომ წარმოსახულმა მეგობრებმა კეთილგანწყობით მიგვიღონ მომავალ საუკუნეში*; ამას რომ ამნაირად მოვიღვაწებთ, ღირსნი ვიქნებით თანამემკვიდრენი გავხდეთ იმათი, რომელნიც ფლობენ საუკუნო ქონებას, და ქრისტეს მიერ მივიღოთ მიტევება შეცოდებათა.

A 160

2. ყველაფერ ამის გამო მე, ხშირად ხსენებული გრიგოლ სევასტოსი და დიდი დომესტიკოსი, ფრიად ცოდვილი და ქრისტეს უღირსი მონა, რომელიც იმთავითვე სიყრმიდან ვიდრე სიბერის დღევანდელ დღემდე ამაო და ფუჭი ვარ ყოველგვარი კეთილი საქმიანობისაგან, რომელიც ვარ მქონებული სიცოცხლის ნაშთისა — მხოლოდ ქეშმარიტი და მართლმადიდებელი რწმენისა, რომლისა ღირს ვიქმენ, რწმენისა ქრისტიანეთა, როგორც ეს გადმოცემული აქვთ ქართველებს, რომლებიც არიან ტომი თანახმიერი და თანაგვარი უმართლმადიდებელესი (მთელი სარწმუნოებრივი გადმოცემის მიხედვით) და უღვთისნიერესი რომაელთა ტომისა და მათი ღვთაებრივი დიდი ეკლესიისა, — და, აი, იმთავითვე ვცდილობდი ჯერ კიდევ აღმოსავლეთში ყოფნისას და იმავე გულისზრახვით დავემკვი-

A 161

* იხ. ლუკა 16,9.

პქს A. 18 Γρηγόριος A. 19 δομέστικος A. 19 ποιητὰμάρτυρος A. 20 ἐξ ἀρ-
χῆς A, ἐκ B. 20 μέγας A. 21-22 ἐργασίας A. 23 πλοῦς A. 23 χαρίστιας A.
23 παρὰδωσιν A. 21 ἐμῆραν A. 21 δαοφασίνους A. 25 παρὰδωσιν A. 25 ὁρ-
θαδοῖσται A. 25 καὶ ἐν θ̅ε̅ω τ̅ε̅ A, <B. 27 αὐτὸν AB. 28 ἐπε-
ρῖα A. 28 φρίκη A. 29 μόνισιν A. 29 καταγώνιον A. 29 αὐτῇ AB.

κοιμητήριον εἰς ἀνάπαυσιν τῶν ἐφαμάρτων ὁστέων μου, διὰ δὲ τὸ
 πληθος τῶν πεπραγμένων μοι δεινῶν σφαλμάτων καὶ τῆς τοῦ κόσ-
 μου ταραχῆς τε καὶ ἀλλοιώσεως καὶ τῆς ἐμῆς τόπον ἐκ τόπου ἀμεί-
 ψεως καὶ φιλοζώου διαγωγῆς οὐκ ἤξιώθην εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸ
 5 θέλημα τῆς καρδίας μου.

8. Τανῦν δὲ κατὰ τοῦ γήρους μου καιρὸν οὐ κατ' ἐμὴν σύ-
 γεσιν ἢ ἐπιστήμην, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀφατον φιλανθρωπίαν καὶ ἀγα-
 θότητα τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ τὸν πρὸς μὲ τὸν ἀνάξιον ἀμέτρητον οἶκ-
 τον τὸν πάντῃ μηδαμινὸν καὶ ἔσχατον οἰκέτην τοῦ κράτους αὐτοῦ
 10 | (A 162) ἀνανηψαί με τοῦ βαρυτάτου ὕπνου καὶ τῆς λυσιμελοῦς
 ῥαθυμίας τοῦ βίου τούτου ἡξίωσε καὶ ἐνθυμηθῆναι τὴν ἡμέραν τῆς
 ἐντεῦθεν ἀποδημίας μου καὶ τὸν προκείμενον φόβον τῶν πονηροτά-
 των μου πράξεων καὶ διαλογίσασθαι καὶ ὁρᾶν ἑμαυτὸν τοῖς ἐνδον
 ὀφθαλμοῖς κενὸν καὶ ἄμοιρον θεαρέστου ἀπάσης πράξεως. Διόπερ
 15 καὶ προσέδραμον τῇ ἐμῇ τε καὶ πάντων τῶν κατ' ἐμέ ἀμαρτῶντων
 βεβαίᾳ ἐλπίδι καὶ πάντων τῶν χριστιανῶν μετὰ θεὸν ἀντιλήψει τε
 καὶ βοηθείᾳ, τῇ ὑπερευλογημένῃ μητρὶ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν τῇ
 ἀειπαρθένῳ Μαρίᾳ καὶ ἀχράντῳ θεοτόκῳ, πρὸς δὲ καὶ τῷ ὑπερεν-
 δόξῳ καὶ μεγίστῳ προδρόμῳ τῷ βαπτιστῇ, τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπερβε-
 20 βηκότι πάντας τοὺς ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, τῷ ἀγίῳ Ἰωάννῃ ὁμοίως
 δὲ καὶ τῷ φαεινωτάτῳ μεγαλομάρτυρι καὶ ἀκροτάτῳ ἀθλητῇ τοῦ
 Χριστοῦ Γεωργίῳ τῷ θειοτάτῳ, τούτους πεποικηκώς ἑμαυτῷ ὁδηγούς
 τε καὶ πρέσβεις πρὸς Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ
 τῆς κρίσεως καὶ σὺν πᾶσιν ἄλλοις ἀγίοις καὶ φίλοις τοῦ Χριστοῦ,
 25 | (A 163) ψυχοδόμησα ἐξ ὅλης καρδίας καὶ προθυμίας μου μόχθῳ
 πολλῷ καὶ δαπανημάτων ὑπερβολῇ ἐκκλησίας τέμενος καὶ οἶκον
 δόξης θεοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς τιμὴν καὶ δόξαν τῶν τριῶν τούτων, ὧν
 ἀνωτέρω μεμνήμεθα ὑπερπεριδόξων ὡραιῶν τε καὶ μεγαλοπρεπέστα-
 τον κατὰ τὴν ἐνοῦσάν μοι δύναμιν καὶ κατὰ τὴν τῶν χρόνων φορὰν
 30 καὶ κατὰ τὸ ἀνίδρυτον ἔθνος τῶν οἰκούντων τὸν θέμα τῆς Φιλιπ-

1 κοιμητήριον A. 1 ἀνάπαυσιν A. 1 ὁστέων A. 2 πληθος A. 4 διὰ γω-
 γῆς A. 6 τάνυν A. τανῦν Petit. 8 γήρους A. γήρω B (Petit). 6-7 σύγεσιν A.
 7 ἐπιστήμην A. 7 φιλιανίαν A. 8 πρὸς με A. 8 ἀνάξιον A. 9 μηδαμινόν AB.
 9 οἰκέτην A. 11 ῥαθυμίας A. 11 ἐνθυμηθῆναι A. 13 διαλογίσασθαι A.
 13 ὁρᾶν A. 14 ἀπάσης A. 14 δι ὅπερ A. 16 ἐλπίδι A. 16 ἀντιλήψει A. 16 τὸ A.

დრე დასავლეთში და ვიდრე დღემდე მოწადინე ვიყავ ამეშენებია ტაძარი უმშვენიერესი და მის გარშემო მონაზონთა თავშესაფარი, იქვე სამარხი დასასვენებლად ჩემი ცოდვილი ძელებისა, ხოლო ჩემ მიერ ჩადენილ მრავალ საშინელ ცთომათა გამო და ქვეყნის ღელვათა და ცვალებათა გამო და ჩემი გადანაცვლების გამო აღ- გილიდან აღვილას და სიცოცხლისადმი სიყვარულის გამო ვერ ვე- ღირსე ბოლომდე მიმეტანა ჩემი გულის საწადელი.

3. ხოლო ახლა, ჩემი სიბერის ეამს, არა თუ ჩემი გაგებით ან ცოდნით, არამედ ჩვენი ღმერთის გამოუთქმელი კაცთმოყვარე- ბისა და სიკეთის წყალობით და იმის წყალობით, რომ განუზომე- ლი წყალობა მოიღო ჩემდამი, რომელიც ვარ მისი სამეფოს უღირსი და უკნინესი ბინადარი, და გამომაფხიზლა ღრმა ძილისა- A 162
გან და ამ ცხოვრების მდოვრე უზრუნველობისაგან, და მომაგონა დღე ჩემი აქედან გამგზავრებისა (საიქიოს) და მოსალოდნელი ში- ში ჩემი ბოროტი საქმებისათვის; და მე დავეუკვირდი ჩემ თავს და დავინახე ჩემი შინაგანი თვალებით, რომ ვარ ფუჭი და უმონაწი- ლეო ღვთის მოსაწონი რამე საქმისა. ამიტომ მე მივმართე ჩემს და ყველა ჩემნაირი შეცოდებულის ქეშმარიტ იმედსა და ყველა ქრისტიანეთა — ღმერთის შემდეგ — შემედრებელსა და დამხმარეს, ჩვენი ღმერთის ქრისტეს უმეტეს კურთხეულსა დედას, მარადის ქალწულსა მარიამს და უმანკო ღვთისმშობელს, აკრეთვე უმეტეს საკვირველსა და დიდებულსა წინამორბედს, ქრისტეს ნათლისმცე- მელს წმინდა იოანეს, ისევე როგორც უბრწყინვალეს მთავარმო- წამეს და ქრისტეს უზეშთავეს თანამოღვაწეს ღვთაებრივ გიორგის; ესენი გავიხადე ჩემს მეგზურებად და მოციქულებად ქრისტე ღმერთთან დღესა მას საშინელს განკითხვისასა და ქრისტეს ყველა სხვა წმინდანთა და საყვარელთა თანა, და ავაშენე მთელი გულითა A 163
და სულით, მრავალი შრომითა და დიდძალი ხარჯების გაღებით ეკლესიის გალავანი და მასზე სახლი ღმრთის დიდებისა, პატივად და სადიდებლად სამთა ამათ, რომლებიც ზემოთ მოვიხსენიე, უაღ- რესად საკვირველთა, (სახლი) საუცხოო და დიდად მშვენიერი ძა- ლისაებრ ჩემისა და დროთა შესაფერისი, ფილიპოპოლის თემის

17 *ὁπὲρ ἐβλῳγημένη* A. 18-19 *ὁπαρανδὸξ* A. 19 *μεγίστη* A. 19 *βαπτιστῇ* A. 19-20 *ὁπαραβελῶντι* A. 20 *ἐκχρηστῆς* A. *ἐν γυνυτοῖς* B. 20 *ἀγῶ* *ἰωάννη* A. 21 *μεγαλομύδουρι* A. 22 *πεποιτηῶς* A. 22 *ὁδοῦς* A. 26 *ὁπαραβλῆ* Petit, *ὁπὲρ βυλῶν* A, *ὁπαραβλῶν* B. 27 *ἐπὶ* A, *ἐπελ* B. 27 *εἰς δόξαν καὶ τιμὴν* B. 27 *εἰδῶν* A. 27 *φν* A. 28 *ἀραιοῦν τὸ* A. 29 *ἐοῖμσαν μοι* A. 29 *δὲναμῖν* A. 30 *οἰκοδομῶν* A.

πουπόλεως ἐν τοῖς βορειοτέροις μέρεσι τούτου, ἐν χειμάρρῳ τινὶ ὀχυρῷ, ἐν τοῖς ὁρίοις τε τοῦ χωρίου διακειμένου, ὃ παρὰ τῶν ἐπιχωριαζόντων ὀνομάζεται Πετριτζός, Βασιλικίς δὲ ἐπικέκληται,

5 4. δπερ δι' εὐσεβοῦς τε καὶ τιμίου χρυσοβούλλου λόγου τῶν κρα-
 ταιῶν καὶ ἀγίων ἡμῶν βασιλέων ἐδωρήθη ἡμῖν ἀντὶ πολλῶν ἐμῶν καὶ
 10 μεγάλων δι' αἵματος ἀγόνων καὶ σπουδασμάτων, οὓς ἐκ νεαρᾶς ἡλι-
 κίας μέχρι τοῦ παρόντος τοῦ γήρως χρόνου διήνυσσα καὶ μηδὲ ποτε
 τοῦ αἵματός μου φεισάμενος μήτε τῶν συνόντων μοι συγγενῶν,
 15 |(A164) πρὸς δὲ μήτε τοῦ πολλοῦ πλήθους τῶν ὑπ' ἐμὲ ὑπὲρ εὐαρε-
 στήσεως τοῦ κράτους τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν οἷς ἂν προσετάρην
 ἔν τε τοῖς ἐφίοις καὶ ταῖς ἐσπερίοις εἰς ἐπικουρίαν τῆς ῥωμαϊκῆς
 ἐπικρατείας, ὥστε καὶ ἐν αἰχμαλωσίαις θειναῖς κρατηθῆναι, ἐφθην
 20 μετ' οὐκ ὀλίγων συγγενῶν τε καὶ πιστῶν προσφιλεστάτων ἀνθρώπων
 μου, τῶν συσχεθέντων τούτων πάντων ἅμα ἐμοὶ εἰς χεῖρας ἐθνῶν,
 15 ἂν οὖν εἴπω, ὅτι σπανίως τις τῶν γένει τε προσηκόντων καὶ τῶν
 ἐνθέῳ ἀγάπῃ ἐκδουλεύοντων ἐπὶ κλίνης ἰδίας φυσικῷ θανάτῳ τέθ-
 νηκεν, οὐδαμῶς ψεύσομαι· ἅπαντες γὰρ διὰ ξίφους καὶ χειρὸς τῶν
 τοῦ θεοῦ στυροῦ ἐχθρῶν καὶ τῆς Ῥωμανίας τὰ ἑαυτῶν ἐκένωσαν
 αἵματα.

20 6. Νῦν οὖν ἐπειδὴ ὁ θεὸς ἀξίον με πεποιήκε τελειῶσαι τὴν ἐφε-
 σιν τῆς καρδίας μου, καὶ ἀπηρτίσθησαν αἱ ἀγίαὶ ἐκκλησίαι σὺν τῇ περὶ
 αὐτὰς τετειχισμένῃ μονῇ καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ κελλίοις ἐξ οἰκείων μου
 25 πλείστων τε καὶ διαφόρων ἀναλωμάτων· τολμῶ γὰρ λέγειν, ὥς οὐκ
 ἐξ ἐτέρων ἀλλοτρίων τινῶν* |(A 165) [χρημάτων ἢ ἀδικημάτων
 25 τινῶν, ἔτι δὲ ἐξ ἀγγαρείας καὶ παρολκῆς καὶ ὑπηρεσίας τῶν ἐμῶν
 παροίκων, βιαζομένων αὐτῶν εἰς τὰς τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν κτίσεις
 κακοπαθεῖν ἢ εἰς τὴν τῆς περὶ αὐτὰς εἰρημένης μονῆς, ἀλλ' ἐξ
 ἐμῶν δικαίων καὶ ἰδιοκτῆτων πόνων τε καὶ σπουδασμάτων προσγε-
 νομένων μοι.

* ամեն ջրածրը Ա-Յո հյոջ մոյր մոլորշլ ԳԹՐԱՆԵՃԵՅԼԵՐԸ յալոոս տրո-
 ճըրլոն (165. 166). Մըշաշնոյ B-տո.

1 βοιωτέροις Α. 1 μέρεσι Α. 1 τινι Α. 2 ὁρίοις Α. 2 τὲ Α. 2 διακεί-
 μενον P e t i t, διακειμένου AB. 3 ἐπιχωριαζόντων Α. 3 Βασιλικίς Α. 4 τὲ Α.

მოსახლეთა დაუმკვიდრებელი ტომის შესაფერისი, ფილიპოპოლის უფრო ჩრდილო მხარეში, ერთ მთავარ ხევში იქ მდებარე იმ სოფლის საზღვარზე, რომელსაც ადგილობრივი მცხოვრებლები უწოდებენ პეტრიწოს, ხოლო მეტსახელად ვასილიკისი ჰქვია,

4. რომელიც მოგვენიჭა ჩვენ ჩვენი თვითმპყრობელი მეფეების სარწმუნო და პატიოსანი ორქოებქლით ნაცვლად ჩემი მრავალი დიდი სისხლდამღვრელი ბრძოლებისა და მსახურებისა, რომლებიც მე გავწიე ჰაბუკური ასაკიდან დაწყებული ვიდრე აწინდელ სიბერემდე; არასოდეს არ დამიზოგავს სისხლი ჩემი, არც ჩემთან A 164 მყოფ ნათესავეებისა, აგრეთვე არც ჩემი ხელქვეითი მრავალი ერისა, რომ კარგად ყოფილიყო მათი მეფობის ძალაუფლება, როდესაც მე მებრძანა, როგორც აღმოსავლეთის ისე დასავლეთის მხარეებში სამსახური გამეწია რომაული სახელმწიფოსათვის, ისე რომ საშინელ ტყვეობაშიც ჩავვარდნილვარ არა მცირედი ნათესავეებითურთ და ერთგული მახლობლებითურთ; ყველა ესენი ჩემთან ერთად წარმართთა ხელში მოხვედრილან, თუ ვიტყვი იმასაც, რომ იშვიათად თუ ვინმე ჩვენი ტომისაგანი და ღვთიეზაგონებული სიყვარულით მსახურთაგანი საკუთარ სარეცელზე ბუნებრივი სიკვდილით მომკვდარა,—არ ვიტყუებ: ყველამ თავისი სისხლი დაღვარა ღვთიური ჯვარისა და საბერძნეთის მტერთა მახვილით და ხელით.

5. ახლა, როდესაც ღმერთმა ღირს მყო ამესრულებინა ჩემი გულის წადილი, გასრულდნენ წმინდა ეკლესიები მათ გარშემო მოზღუდვილი მონასტრითურთ და სენაკებით ჩემი საკუთარი დიდძალი ხარჯით, გავბედავ და ვიტყვი, რომ არა სხვა რაიმე თანხებით ან რაიმე უსამართლობით, არც კიდევ ჩემი გლეხების შრო- A 165 მის და სამსახურის გამოყენებით, რომლებიც წმინდა ეკლესიების აშენებაზე იწვალებდნენ ან მათ გარშემო ხსენებულ მონასტრის აშენებაზე, არამედ ჩემი მართალი საკუთრივ შეძენილი შრომით და გარჯით მოხდა ეს.

4 *χρυσοβόλῃσι* A. 5 *ἀγίων* A. 6 *ἐκ νεδρῶς* A. 7 *μῆχρῃ* A. 7 *χρόνον* A. 9 *ὅτι* A. 9 *ὅπ' ἐμὲ* A. 9 *ἔπερ* A. 11 *ῥῶσις* A. 11 *ἐσπερίσις* A. 11 *ἐπικουρίαν* A. 13 *τὲ* A. 13 *πῖσταν* A. 14 *ἄμα* A. 14 *ἐμοί* A. 15 *εἶπω* A. 15 *εἰς* A. 15 *τὲ* A. 17 *ἀπαυ-
τες* A. *ἀσπῶν* A. 20 *ἐπει*" A. *ἐπειδὴ* B. 21 *ἔφεσιν* A. 21 *ἀγται* A. 22 *τετελειω-
μένη* A. 23 *τὲ* A. 24 *τῶσιν* A. 25 *ὅπερ διηγεσας* B, *ὅτι ἡρθε σὺ εἰς* ჩვენი
კონიექტურა.

Κεφάλαιον β'

Περὶ δωρεῶν τε καὶ ἀναθημάτων τῶν
ἀνατεθέντων παρ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ
καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ, περὶ ἧς ὁ λόγος

5 1. Δεδώκαμεν τε καὶ ἐβεβαιώσαμεν ἐκ τῶν δι' εὐσεβῶν χρυσο-
βούλλων δωρηθέντων ἡμῖν κτημάτων πατρικῆς κατασχέσεως λόγῳ
ἐπὶ ἀναφαιρέτῳ καὶ τελείᾳ δεσποτείᾳ καὶ ἀληθεῖ ἐξουσίᾳ, ἅτινα καὶ
λογίσιμα γεγονότα τοῖς εὐσεβέσι χρυσοβούλλοις λόγοις ὑπεβεβαιώθησαν,
ὧν πρῶτον τε καὶ ἀρχόμενον ἐν τῷ αὐτῷ θέματι μὲν Φιλιππουπόλεως
10 διακείμενον κάστρον ἦτοι τὸ χωρίον τὸ ἐπονομαζόμενον Πετριτζός, ὃ
Βασιλικῆς ὁλοκλήρως ἐγχωρίοις ἐπιλέγεται, σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸ ἀγρι-
δίοις, τῷ τε ἀγρῷ τῷ λεγομένῳ Ἰάννωβα, ὅπερ νῦν μετωκοδομήθη
εἰς μοναστήριον, καὶ τῷ ἀγρῷ Βάτζκοβα καὶ τῷ ἀγρῷ Δοβρολόγκῳ
καὶ τῷ ἀγρῷ Δοβραστάνῳ καὶ τῷ ἀγρῷ Βουρσέως καὶ τῷ ἀγρῷ
15 Ἀλκκουβα σὺν τῷ λεγομένῳ Ἀβροβα, καὶ οὗτοι οἱ ἀγροὶ πάντες με-
τὰ τοῦ προλεχθέντος κάστρου σὺν πάσῃ τῇ τούτων περιοχῇ καὶ
διωρισμένη διακρατήσῃ καὶ ἀρχαίᾳ κατασχέσει καὶ παντοίῳ προνο-
μίῳ καὶ πάσῃ προσόδῳ κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ προβάντος τούτων
περιορισμοῦ.

20 2. Πρὸς τούτοις δέδωκα καὶ τὸ παρακείμενον αὐτοῖς χωρίον
τὸ ἐπονομαζόμενον Στενίμαχος σὺν τοῖς παρ' ἐμοῦ κτισθεῖσιν ἐν
αὐτῷ δυὶ κάστροις, πρὸς δὲ καὶ τοῖς ἀγριδίοις αὐτῶν ἡγουν τοῦ τε
Λιπιτζοῦ καὶ τοῦ ἀγροῦ τοῦ λεγομένου τῆς Ἀγίας Βαρβάρας τοῦ
25 παρακειμένου τῷ Πρενέζῃ σὺν τοῖς ἡσυχαστηρίοις αὐτοῦ, τοῦ τε
ἀγίου Νικολάου, τοῦ ἀγίου Ἡλιοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Γεωργίου τοῦ δια-
κειμένου ἄνω, ὁμοίως καὶ τὸ διακείμενον κάτω πλησίον τοῦ χωρίου
καὶ ταῦτα ὁμοίως ἐξ ὁλοκληρίου μετὰ πάσης τῆς ἀρχαίας τούτων
περιοχῆς καὶ διακρατήσεως καὶ κατὰ τὸν παρ' ἐμοῦ] [(A 167) γενόμε-
30 νον αὐτῶν περιορισμὸν ἀναμεταξὺ ἐκείνων καὶ τοῦ κάστρου μου τῶν
Βοδιῶν.

8. Πρὸς τούτοις δέδωκα καὶ τὸ κάστρον τὸ ὀνομαζόμενον Βά-
νισκα σὺν τῇ βρῦσει καὶ τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ πᾶσι χωρίοις τε καὶ

11 ὁλόκληρος B. 11 «ἐγχωρίοις Եղջշո, Պրովորձ Գաջցոտեճ շհրշտց
էγχորւոյ» P o t i t. 12 τοῦ τε ἀγροῦ τοῦ λεγομένου B. 31 βοδιῶν A, βοδι-

თავი მეორე

**შესახებ საჩუქრებისა და შესაწირავთა, რაც
შევწირეთ ჩვენ წმინდა ეკლესიას, რომელზედაც
გვაქვს საუბარი**

1. მივეციტ და დავუმტკიცეთ ჩვენდამი უწმინდეს ოქრობეჭდებით მონიჭებულ მამულთაგან, მამისეული მფლობელობით რომ მეკუთვნის მე განუსხვისებელი სახით, საბოლოო პატრონობით და ქეშმარიტი ხელისუფლობით, ის მამულები, რომლებიც ანგარიშდებულა უწმინდესი ოქრობეჭდებით და დამტკიცებულია. ამათგან პირველ რიგშია იმავე ფილიპოპოლის თემში მდებარე ციხე თუ სოფლად წოდებული პეტრიწონი, რომელსაც ადგილობრივი მცხოვრებნი საყოველთაოდ უწოდებენ ვასილიკისს, მისითა ყანებითა; აგარაკი, რომელსაც ეწოდება იანოვა, რომელიც ახლა გადაკეთდა მონასტრად; აგარაკი ბაჩოკოვა და აგარაკი დობროლონგი, აგარაკი დობროსტანი და აგარაკი ბურსეოსი, აგარაკი ლალკუვა და მასთან ერთად ეგრეთწოდებული აეროვა. ეს აგარაკები ყველანი წინათ ხსენებული ციხითურთ მთელი მოცულობით და შემოსაზღვრული მამულებით, ძველი ქონებით და ყოველგვარი უფლებითა და ყველა შემოსავლით წინდაწინ შედგენილი მათი სიის მიხედვით.

2. ამათ გარდა მივეცი აგრეთვე მათ გვერდით მდებარე სოფელი, რომელსაც სტენიმახი ეწოდება, იქ ჩემ მიერ აგებული ორი ციხითურთ, აგრეთვე მათი აგარაკებითურთ, სახელდობრ: ლიპიწონის აგარაკი; ეგრეთწოდებული წმინდა ბარბალეს აგარაკი, რომელიც პრენეზის გვერდით მდებარეობს, მისი სოხასტრებითურთ; წმინდა ნიკოლოზის, წმინდა ელიას და ზემოთ მდებარე წმინდა გიორგის აგარაკი, ისევე როგორც ქვემოთ მდებარე (აგარაკი), რომელიც სოფელს აკრავს; და ესენი ასევე სრულად მათი მთელი ძველი მოცულობით და მამულებით, მათი ჩემ მიერ შემოწერილი საზღვრით, რომელიც გავავლე ვოდიწის ციხესა და მათ შორის. A 167

3. ამათ გარდა მივეცი აგრეთვე ციხე ეგრეთწოდებული ვანისკა წყაროთურთ და მისი ყველა სოფლით და აგარაკებით-

რძე B, ვოტანაჲსა Q. 32-33 *Bávista A, Bávista B**, ვანსკა Q. 33 იხე რე *Báviste* ახალ ციხითურთ ვრისით Q. 33 *რძე A, 33 რძე A.*

* L. Peti: წერს *Bávista*-ს ბოლო გაუჩვენებელი; უფრო *Bávista* ან *Bávista* ან *Bávista* უნდა იკითხებოდეს

ἀγριδίους ἔτι τε καὶ ταῖς πλανηναῖς μετὰ πάσης αὐτῶν τῆς περιο-
χῆς καὶ ἀρχαίας διακρατήσεως.

4. Ὅμοίως δέδωκα καὶ ἐν τῇ Τοπολινίτζῃ τὸ πραιτώριον τὸ
ὀνομαζόμενον χωρίον Ἰέλλοβα μετὰ πάσης τῆς περιοχῆς αὐτοῦ καὶ

5 διακρατήσεως.
5. Ἐτι δέδωκα εἰς τὴν δηλωθεῖσαν μονὴν ἡμῶν καὶ τὰς ἐν
αὐτῇ ἀγίας ἐκκλησίας ἐν τῷ θέματι τοῦ Βολεροῦ κατὰ τὴν τοποθε-
σίαν τοῦ βάνδου Μοσυνοπόλεως τὸ προάστειον τὸ ὀνομαζόμενον τοῦ
Ζαούτζῃ μετὰ πάσης αὐτοῦ τῆς περιοχῆς καὶ ἀρχαίας διακρατή-
σεως, καὶ ἐντὸς δὲ τοῦ κάστρου Μοσυνοπόλεως τὰ ἀγορασθέντα παρ'
10 ἑμοῦ οἰκοστάσια καὶ τοὺς οἰκείους ἀναλώμασιν ἀνοικοδομηθέντας ἐν
αὐτοῖς οἴκους, πρὸς δὲ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Βαρδάνῃ τοῦ ἀνθρώπου
ἡμῶν καὶ γεγονότος προνοητοῦ ἐξ ἡμετέρου λογαρίου ἀγορασθέντα
ὀσπίτια ὡσαύτως ἐντὸς | (Α 168) τοῦ κάστρου Μοσυνοπόλεως με-
15 τὰ καὶ τοῦ ἐκτὸς μοναστηρίου, τοῦ ἐπ' ὀνόματι καὶ τιμῇ τοῦ ἀγίου
Γεωργίου ἰδρυμένου κατὰ τὸ δρος τὸ Παππικίον, μετὰ τῶν ἀμπελώ-
νων αὐτοῦ καὶ τῶν χωραφιαίων καὶ τοπίων ἀπάντων καὶ τῶν κή-
πων καὶ τῶν λοιπῶν ὅλων ἀκινήτων αὐτοῦ δικαίων καὶ τοῦ μετο-
χίου τοῦ ἐντὸς τοῦ κάστρου Μοσυνοπόλεως.

6. Ὅμοίως ἐν τῷ αὐτῷ θέματι κατὰ τὸ βάνδον τὸ Περιθεώριον
τὸ ὃν τε καὶ διακείμενον καὶ λεγόμενον προάστειον τοῦ Μηνᾶ καὶ
τὰ προστεθέντα εἰς τοῦτο χωραφιαῖά τε καὶ παντοῖα τόπια, καθὼς
ἐν τῷ τῆς παραδόσεως πρακτικῷ περὶ τούτων σαφέστατα γέγραπται.

7. Καὶ ἐντὸς δὲ τοῦ κάστρου τοῦ Περιθεωρίου τὴν διακειμέ-
25 νην αὐλὴν καὶ δεσποζομένην παρὰ Ἀπασίου τοῦ αὐταδέλφου τοῦ
Ἀχσαρτάνου τοῦ τοπάρχου ἐκείνου καὶ ἡμετέρου γαμβροῦ μετὰ πάν-
των τῶν οἰκοδομημάτων αὐτοῦ καὶ τῆς παντοίας διακρατήσεως.

8. Ταῦτα δὲ πάντα, ὧν προγέγραπται ἀνωτέρω τὰ ὀνόμα-
τα, ἐδωρησάμην, ἀπεντευθέν ἐν τῷ Ἰβηρικῷ μοναστηρίῳ μου
30 τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας | (Α 169) Θεοτόκου τῆς Περτριζονιτίσσης
μετὰ πάσης αὐτῶν τῆς ἀρχαίας περιοχῆς τε καὶ διακρα-
τήσεως καὶ πάντων τῶν ἀκινήτων δικαίων, πρὸς δὲ καὶ τῶν
ἐν αὐτοῖς ζευγαρίων, ἔτι τε καὶ ἀπάσης τῆς οὐσης ἐν τούτοις κα-

1 ἔτι τε Α. 1 πάσης Α. 1-2 περιοχῆς Α. 2 διὰ κρατήσεως Α. 4 περιο-
χῆς Α. 6 μονὴν Α. 7 ἀγίας Α. 7 θέματι Α. 8 Βοσυνοπόλεως Β. 9 Ζαούτζῃ Α.
9-10 διὰ κρατήσεως Α. 10 Βοσυνοπόλεως Β. 11 οἰκοστάσια Α. 11 οἰκείους Β.
11 ἀνοικοδομηθέντας Α. 14 ὀσπίτια Α. 14 Βοσυνοπόλεως Β. 15 τιμῇ 18 ἀκ-

თურთ, საძოვრებით, და მთელი მათი შემცველი ძველი მამულებით.

4. აგრეთვე მივეცი ტოპოლინიწში მდებარე პრეტორიონი, ეგრეთწოდებული სოფელი გელოვა მთელი მისი ზღვრითა და მამულებითა.

5. აგრეთვე მივეცი ჩვენს ხსენებულ მონასტერს და იქ მდებარე წმინდა ეკლესიებს ვოლერონის თემში მოსინოპოლის ვანდის ადგილმდებარეობაში ეგრეთწოდებული ზაუწის პრასტინი მთელი თავისი საზღვრებით და ძველი მამულებით, ხოლო მოსინოპოლის ციხის შიგნით ჩემ მიერ ნაყიდი სამოსახლო ადგილები და აქ ჩემი საკუთარი ხარჯით აშენებული სახლები; გარდა ამისა ჩვენი ყმის, ყოფილი მოანგარიშის ხელით ნაყიდი სახლები, ისევე როგორც მოსინუპოლის ციხის შიგნით მონასტრის გარეთ დაფუძნებული მონასტრითურთ წმინდა გიორგის სახელობისა და პატივისა პაპიკი- A 168 ონის მთის ძირში, მისი ვენახებითურთ და ყანებითურთ, მთელი ადგილებით და ბალებითურთ და ყველა დანარჩენი უძრავი ქონებით და მოსინუპოლის ციხის შიგნით მეტოქითურთ.

6. აგრეთვე იმავე თემში პერითეორიონის ვანდის მხარეში მდებარე ეგრეთწოდებული მინას პრასტინი და მასთან დაკავშირებული ყანებით და ყოველგვარი მიწებით, როგორც ეს ამათ შესახებ ნათლად სწერია გადაცემის ოქმში.

7. აგრეთვე პერითეორიონის ციხის შიგნით მდებარე კარმიდამო, რომელიც ჩემი ძმის აბაზის მოურავის და ჩვენი სიძის ახსართანის მფლობელობაში იყო, ყველა იქ არსებული შენობებით და ყოველგვარი ქონებით.

8. ყველაფერი ეს, რაც ზემოთ ჩამოვთვალე სახელებით, მივუძღვენი ამიერიდან ჩემს ქართულ მონასტერში არსებულ პეტრიწონიტის ყოვლად წმინდა ღვთისმშობლის ტაძარს მთელი მათი A 169 ძველი საზღვრებით და მამულებით და ყველა უძრავი სამართალითა, აგრეთვე მათში არსებული უღლებითა, ისევე როგორც მთელი იქაურნი ნათესებითა და ყოველგვარი სხვა მოძრავი და თვით-

ურთაო A. 18-19 μετοχέισ A. 19 Ιιοσσυοισπδλεας B. 21 τὸ ὦν A. 21 τὴ A. 21 διακείμενον A. 22 χωραφιαία τὴ A. 22 παντοία τόπια A. 22 καμῶς A. 23 παρὰδῶσεας A. 24-25 διὰ καμῶν A. 25 παρὰδῶσεის A. 26-27 πάντων A. 27 διὰ κρατῆσεας A. 30 Περιεχομένης AB. 31 περιεχῆς A. 31 τὴ A. 32 διὰ κρατῆσεας A. 33 τὴ A. 33. διὰσῆς A.

τασποράς και λοιπῶν παντοίων κινητῶν τε και αὐτοκινήτων εἰδῶν, και ἀπαξιαπλῶς πάσης προσόδου και προνομίου τούτοις ἀρμοζομένου.

9. Ὁ δὲ μακάριος και γνησιώτατός μου ἀδελφός ὁ ἀποιχόμενος μάλιστα Ἀπάσιος ἐτύπωσεν ἐν τῇ ἐγγράφῳ αὐτοῦ διατυπώσει, 5 ὅτι «ἐνθα ἂν θηλήσῃ ὁ αὐτάδελφός μου ὁ Γρηγόριος κτίσαι ἐκκλησίαν και μοναστήριον αὐτοῦ, πρὸς δὲ και τάφον ἐν ᾧ τεθήσεται, ἐκεῖσε κάμου τὸ σῶμα ταφῆται». Πρὸς τούτῳ δὲ και ἄλλοις πολλοῖς οἷς ἔγραψε, μερίδα τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἐνέφηνε τὸ χωρίον αὐτοῦ, 8 Πριλόγκιον λέγεται, τὸ διακεείμενον τῷ θέματι τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὴν ἀρχοντίαν τὴν ὀνομαζομένην Στεφανιανᾶ, 10 ὅπερ και εὐσεβοῦς χρυσοβούλλου ὑπάρχει δεδωρημένον αὐτῷ εἰς ἀντάμειψιν τῶν κτημάτων αὐτοῦ, | (A 170) ὥνπερ ἐν τῇ μεγάλῃ καταλείλοιπεν Ἀντιοχείᾳ.

10. Καὶ οὕτως ἐτύπωσεν ἐν τῇ δηλωθείσῃ ἐγγράφῳ αὐτῷ διατυπώσει, 15 ὅτι «εἰ μὲν οὐχ εὕρη καιρὸν ὁ αὐτάδελφός μου τοῦ οἰκοδομῆσαι ἐκκλησίαν και μοναστήριον, ἐνθα ἂν θάπτηται τὸ ἐμὸν σῶμα, ἐκεῖσε δοθῆτω τὸ τοιοῦτον χωρίον μου τὸ Πριλόγκιον».

11. Ἐπεὶ δὲ Θεοῦ ὁδηγοῦντός με ᾠκοδομηθῇ παρ' ἐμοῦ ἡ εἰρημένη σεπτὴ ἐκκλησία και ἡ μονή, ἐποιήσαμεν ἡμεῖς κατὰ τὴν ἐκείνου προτροπὴν και διάταξιν, ἀγαθόντες τὸν τύμβον τοῦ σκηνώματος αὐτοῦ εἰς τὴν τοιαύτην ἐκκλησίαν ἡμῶν τὴν οὖσαν ἐν τῇ μονῇ, 20 και ἐν τῷ κοιμητηρίῳ ἡμῶν τοῦτον τεθήκαμεν, ἐνταφιάσαντες αὐτὸν ὥς θέμις ἐκ τῆς συνεχούσης με διαπύρου συνοχῆς τε και λύπης περὶ τῆς ἐκείνου ἐντεῦθεν ἀποδημίας, τὰ εἰκότα ὑπὲρ αὐτοῦ πάντα πεποιηκότες ἐντίμως τε και φιλοτίμως, πᾶν σέβας και πάντα 25 πόθον ἡμῶν, ὃν εἴχομεν πρὸς αὐτὸν ἐνδεικνύμενοι και πάντα τὰ πρὸς ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐν ἀκριβείᾳ γνησίως τυπώσαντες, | (A 171) ἅπαντα τὰ διανεμηθέντα ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐμαῖς χερσὶ διανείμαντες ἐκ τῶν ἐμῶν θησαυρῶν και χρημάτων εὖ τε και καλῶς διαπράξαντες, 30 ἔτι ἐν τῇ Θεοδοσιουπόλει ὑπάρχοντες.

12. Τανῦν δὲ εἰς τὰ ἐσπέρια παραγενόμενοι τὸ εἰρημένον χωρίον αὐτοῦ τὸ Πριλόγκιον κατὰ τὴν ἐκείνου διάταξιν δεδώκαμεν εἰς τὴν πολλάκις εἰρημένην καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν και ἐν αὐτῇ κοι-

1 κατασποράς A. 1 τὲ A. 2 ἀπαξ απλως A. 2 ἀρμοζομένου A. 3 γνησιώτατός μου A. 4 μάλιστα A. 5 θελήσει A. 5 Γρηγόριος A. 6 μοναστήριον A. 7 ἐκεῖσαι A. 7 σῶμα A. 9 Πριλόγκιον A. 10 ἀρχοντίαν A. ἀρχοντίαν B. ἀρχοντεῖαν P^{et}it. 10 δι' εὐσεβοῦς A. 11 κτημάτων h3. 3 m5, κειμάτων A, πτισμάτων B. 13 οὕτως ex οὗτος A. 15 ἐνθα

ძრავი რამეებითა და, საერთოდ, ყოველი შემოსავლითა და მათ-
თან დაკავშირებული უფლებებითა.

9. ხოლო ნეტარსა და ღვიძლ ძმას ჩვენსას, განსვენებულ
აბაზ მაგისტროსს, თავის წერილობითს ანდერძში ასე დაეწერა,
რომ „სადაც ინებოს ჩემმა ძმამ გრიგოლმა თავისი ეკლესიისა და
მონასტრის აშენება, აგრეთვე საფლავისა, სადაც დაიმარხოს, იქ
დაიმარხოს ჩემი გვამიც“. ამას გარდა სხვა ბევრი რამეც დაეწე-
რა, თავისი სულის ნაწილად დაეწესა თავისი სოფელი, რომელსაც
პრილონგიონი ჰქვია და რომელიც მდებარეობს თესალონიკის თემ-
ში სტეფანიაანას საარქონტოში, რომელიც მას ბოძებული ჰქონდა
პატიოსანი ოქრობეჭდით ნაცვლად მისი მამულებისა, რომლებიც
დაუტოვებია დიდ ანტიოქიაში.

A 170

10. ესეც დაწერა ზემოხსენებულ ანდერძში, რომ „თუ ჩემი
ძმა დროს ვერ იპოვის, რომ ააშენოს ეკლესია და მონასტერი, სა-
დაც სამუდამოდ დაიმარხოს ჩემი გვამი, იქ მიეცეს ეს ჩემი სოფელი
პრილონგიონი“.

11. ხოლო რადგან ღვთის წინამძღოლობით ჩემ მიერ აგე-
ბულ იქმნა ხსენებული წმინდა ეკლესია და მონასტერი, მოვიქე-
ციტ მისი სურვილისა და ბრძანების მიხედვით და მოვიტანეთ მი-
სი ლარნაკი ამ ჩვენს ეკლესიაში, რომელიც მონასტერშია, და ჩვენს
სამარხში დავდეთ და დავასაფლავეთ იგი, როგორც ეს შეეფერე-
ბა ჩემს მწველ მწუხარებასა და ტკივილს მისი ამ ქვეყნიდან წასე-
ლის გამო; ყველაფერი გავაკეთეთ მისი შესაფერისი პატივით და
სიყვარულით, გამოვიჩინეთ მის მიმართ სრული მოწიწება და სრუ-
ლი სიყვარული, და დავაწესეთ ზედმიწევნით მისი სულის სამსა-
ხურისათვის ყველაფერი, ყველაფერი დავანაწილეთ მისი სულის
ხსნისათვის და ჩემი ხელით გავუნაწილე ჩემი საგანძურებიდან და
სათასებებიდან და კარგად მოვიმოქმედეთ ჯერ კიდევ, როდესაც
თეოდოსიუპოლში ვიყავით.

A 171

12. ახლაც დასავლეთში რომ მოვედი, ზემოთ ხსენებული სო-
ფელი მისი პრილონგიონი, მისი ბრძანების მიხედვით, მივეციტ
ჩემ მიერ ხშირად ხსენებულ ეკლესიას და იქაურ სამარხს, რო-

ἀδὲν θάπτεται Α. ἐνταῦθα θάπτεται Β. 17 δόχοις μὲν Α. 17 ἀκοδομήθει Α.
18 μόνῃ Α. 19 διδάξεν Α. 20 τοῖς αὐτοῖς Α. 22 θέμις Α. 23 ὁπὲρ Α. 24 τὸ Α.
26 ὅν Α. 27 ἀπαύται Α. 27 ψαυχῆς Α. 29 διὰ πρῶτους Α. 29 ὁδοδοιοῦ-
αἶς Α. 31 τὰ ὅν Α. 31 ἐσπέρει Α. 32 Περιδύχῳ Α. 33 πολλαῖς Α.
33-30,1 κομμηθῆσιν Α.

μητήριον, ἐν ᾧ τέθαιπται τὸ σῶμα αὐτοῦ τὸ ἐμοὶ λίαν ποθοῦμενον καὶ ἐτυπώσαμεν γενέσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχὰς διηνεκεῖς τε καὶ ἐκτενεῖς καὶ ἱερὰς λειτουργείας ὁσημέραι ἐκτελουμένας, ὥς παρακατιῶν γέγραπται. Ἐδόθη δὲ τὸ τοιοῦτον χωρίον τὸ Πριλόγκιον μετὰ τῶν παλαιῶν κάστρων αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ ἀγριδίων καὶ ξενοδοχείων καὶ πάσης τῆς περιοχῆς αὐτοῦ καὶ ἀρχαίας διακρατήσεως μετὰ πάντων τῶν δικαίων αὐτοῦ.

13. Πρὸς τούτοις καὶ ταῦτα προσέθηκεν ἐν τῇ ἐγγράφῃ διατυπώσει αὐτοῦ ὁ μακαρίος μου αὐτάδελφος λόγῳ ληγάτου μοι δεδωκώς | (A 172) ἐκ τῶν δεδωρημένων αὐτῷ δι' εὐσεβοῦς χρυσοβούλλου τοπίων τὸ χωρίον, ὃ Σραβίκιον λέγεται, σὺν τῇ Καισαροπόλει τῇ δικαιομένη ἐν τῇ θέματι τῶν Σερρῶν ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ βάνδου Ζαβάλτας μετὰ τῆς λίμνης αὐτῆς καὶ τῶν ὄψαροτοπίων καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὴν ἀγριδίου τοῦ λεγομένου Γλαύνωνος, δεσπότην τέ με ἐποίησεν κληρονόμον τε καὶ ἀρχοντα ἐνστατον τοῦ τοιοῦτου κάστρου καὶ τοῦ χωρίου. Ἐγὼ δὲ διὰ τὸν πρὸς ἐκείνον ἀφόρητον πόθον μου καὶ διὰ τὸ μὴ τινος χρήζειν με τῶν βιωτικῶν πραγμάτων (χάρτι γὰρ θεοῦ καὶ εὐδοκίᾳ τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος ἀντιλήψει τε καὶ χαρᾷ τῶν κραταιῶν καὶ ἁγίων ἡμῶν βασιλέων καὶ διὰ τῆς ἐμῆς ὑπερβαλλούσης σπουδῆς οὐδενὸς ἐχρηζον, ὥσπερ εἴρηται), διόπερ τὸ εἰρημένον κάστρον τε καὶ χωρίον, ὃ λόγῳ ληγάτου μοι κατατέλλοιπεν, ἐτύπωσα καὶ αὐτὸ εἰς τὸ δηλωθέν ἡμῶν μοναστήριον καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἁγίαν ἐκκλησίαν καὶ εἰς ὃ τέθαιπται κοιμητήριον ὑπὲρ | (A 173) ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας.

14. Τῶν δὲ προεξηρημένων κάστρων τε καὶ χωρίων καὶ προαστείων ἀπάντων τῶν καὶ ὠρηθέντων εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἡμῶν καὶ τὸ μοναστήριον τὸ Ἰβηρικὸν τὸ καλούμενον Πετριζὸς αἱ ὀνομασθῆναι πᾶσαι ἐν τῷ εὐσεβεῖ καὶ τιμίῳ χρυσοβούλλῳ, ὃ γέγονε τῇ μονῇ, πάντα ἀνατάττονται.

15. Πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα εἰρηκὲ τε καὶ ἐτύπωσεν ὁ δηλωθεὶς μακαρίτης αὐτάδελφός μου ἐκ τε τῶν κτημάτων καὶ τῶν χρημάτων αὐτοῦ ταῖς ἐμαῖς χερσὶ διανεμηθησῶν ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας ἀπὸ τε νομισμάτων καὶ παντοίων χρημάτων ἀσημίων τε καὶ

1 κοιμητήριον A. 2 ὑπὲρ A. 2 τέ A. 3 ἱερὰς A. 3 ὁσημέραι A. 3 παρακατιῶν A. 4 Πριλόγκιον A. 6 πάσης A. 10 δεδωκώς A. 12 θέματι A. 13 ὄψαροτοπίων A. 14 Γλαύνωνος A, Γελαύνωνος B, 𐌊𐌸𐌸𐌰𐌸𐌰 (Ὀμμαρρρρρ?) Q. 15 ἐποίησε B, ἐποίησεν A. 15 τέ A. 15 κάστρου τε καὶ B. 16 ἐγὼ A. 18 τέ A.

მელშიც დასაფლავებულია მისი გვამი, ჩემ მიერ ძალიან დატირებული, და დაეწესეთ მისთვის სათანადო ლოცვა მრავალი და ღამისწირვა, ყოველდღე შესასრულებელი, როგორც ეს სწერია ქვემოთ. ხოლო მიეცა ეს სოფელი პრილონგიონი მისი ძველი ციხეებითურთ და მისი კუთვნილი აგარაკებითა, სასტუმროებითა და მთელი მისი საზღვრებითა და ძველი მამულებით და ყველა მისი ქონებითა.

13. გარდა ამისა ესეც დაემატა თავის ანდერძში სანატრელ ჩემ ძმას და მოეცა ჩემთვის ლელატის სახით მისთვის პატიოსანი ოქრობეჭდით ბოძებული ადგილებიდან სოფელი, რომელსაც ზრავიკი ეწოდება, კესაროპოლითურთ, რომელიც მდებარეობს სერის თემში, ზაბალტის ვანდის სანახებში, მისი ტბითურთ და სათევზეებითურთ და აგარაკითურთ, რომელსაც ეწოდება ლლავნონი, და მე გამომაცხადა მემკვიდრე პატრონად და ამ ციხისა და სოფლის მუდმივ მთავრად. ხოლო მე მისდამი აუტანელი მწუხარებისა გამო, რომ არა მაქვს სურვილი საცხოვრებელი ქონების მოხვეჭისა (ვინაიდან ღვთის ნებით და მისი სიკეთის წყალობით, თვითმპყრობელი ჩვენი წმინდა მეფეების დახმარებითა და მეოხებით, და ჩემი უზომო მეცადინეობით არაფერი მაკლდა, როგორც ვთქვი), ამიტომ ზემოხსენებული ციხე და სოფელი, რომელიც ლელატის სახით იყო ჩემთვის დატოვებული, განვაწესე და მივეცი იმავე ხსენებულ ჩვენ მონასტერს და იქ მყოფ წმინდა ეკლესიას და სამარხს, სადაც იგი არის დამარხული, მისი სულის საცხოვრებლად. A 172

14. ჩვენი წმინდა ეკლესიისა და იბერთა პეტრიწონის სახელობის მონასტრისადმი შეწირული ყველა ზემოხსენებული ციხეების, სოფლებისა და პრასტინთა სახელები — ყველა აღნუსხულია პატიოსანსა და სარწმუნო ოქრობეჭედში, რომელიც მიეცა მონასტერს. A 173

15. ბევრი სხვაც თქვა და განუწესა ხსენებულმა ნეტარმა ჩემმა ძმამ თავის მამულთა და განძთაგან, რომლებიც ჩემი ხელით იქნენ განაწილებული მისი სულის საცხოვრებლად, ფული და ყოველგვარი კურკელი ვერცხლისა და შესამოსელი და სხვა ყოველგვარ-

18 ჯად A. 20 ჰად ბიλλისთის A. 21 თე A. 21 ჰდჳ B, ჰდჳთ A. 24 ჟუჰ-
ჯი A. 25 თე A. 26 აბანთ A. 23 გეონე A, გეონე B. ლეონე Petit.
30 ლეონ A. 30 ბელაშის A. 32 ჯეონ A. 32 ბელაშის A, ბელაშის
რ A. 32 ბელ. 33 ბელაშის A, ბელაშის B.

լματισμοῦ καὶ ἄλλων παντοίων εἰδῶν, πρὸς δὲ καὶ τετραπόδων (καὶ γὰρ εὐδοκίᾳ θεοῦ πάντῃ πλούσιος ἦν καὶ παντοίων εἰδῶν ἀδιάλειπτος).

16. 'Ἄλλ' οὐδὲ τῶν ἐμῶν χρημάτων τε καὶ νομισμάτων, ὧν εἶχε παρακαταθήκης λόγῳ, ἀπέλαβον, ὧν τὰ μὲν ἐκ τῶν ἐμῶν ἐδέ-
- 5 ξατο ἀρριδιήλως χειρῶν, τὰ δὲ ἐν τῷ προβληθῆναι με δοῦκα Θεοδο-
- σιουπόλεως καὶ ἐν τῇ 'Ανατολῇ ἐξελθεῖν πάντων τῶν κτημάτων
- |(A 174) μου τὰς προνοίας καὶ διοικήσεις παρ' ἐμοῦ διενεργεῖν προ-
- τραπεῖς, τὰς προσόδους τούτων αὐτὸς συναγάγετο καὶ εἶχε παρ'
- ἐκυτῷ τῶν ἐνιαυτῶν πάντων, ἐν οἷς ἐγὼ ἔπραττον ἐν τῇ Ἀνατολῇ·
- 10 οὐ γὰρ εἶχον ἐκείνου τινὰ πιστότερον ἢ ποθεινότατον καὶ τὸν ὑπὲρ
- τῆς ψυχῆς μου φροντίζοντα, οὔτε δ' αὖ πάλιν αὐτὸς τίνα εἶχεν
- ὑπὲρ ἐμέ. Ἦν δὲ πᾶν τὸ παρ' αὐτῷ φυλαττόμενον παράκαταθήκης
- λόγῳ καὶ αἱ τῶν κτημάτων μου πρόσοδοι παλαιὸν λογάριον ῥωμα-
- 15 νᾶτον τραχὺ μονομαχᾶτον δοικᾶτόν τε καὶ σκηπτράτον, πρὸς δὲ
- καὶ μιχαηλᾶτον· ἐξ ὧν μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ αὐταδέλφου μου ἀπὸ
- τῆς 'Ανατολῆς ἐνταῦθα παραγενόμενος εὗρον οὐδὲν ἐκ πάντων τὸ
- σύνολον ὡς οὐδὲ ἐκ τῶν ἐκείνου πραγμάτων τίποτε, ἅτινα δὲ ἐτυ-
- πώθησαν παρ' αὐτοῦ διανεμηθῆναι ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

17. Τὰ τοιαῦτα δὲ κτήματα, ὧν τὰ ὀνόματα ἀνωτέρω ἐν τῷ
- 20 παρόντι τυπικῶ προτέτακται, ἐν τῇ δηλωθείσῃ μονῇ παρ' ἡμῶν σὺν
- τοῖς οὖσιν ἐν αὐτοῖς πᾶσιν ἀπλῶς πα|(A 175)ρεδόθησαν ἡγουν
- δεσποτικῶν ζευγαρίων, παροίκων καὶ τῶν αὐτοῖς ἀνηκόντων παν-
- τοίων ζῳων, γῆς παντοίας ὀρεινῆς τε καὶ πεδινῆς, πρὸς δὲ καὶ τῶν
- πλανηγῶν, νομαδιαίας τε γῆς καὶ ἀροσίμου καὶ ἀμπελώνων, φυτῶν
- 25 παντοίων καρπύμων τε καὶ ἀκάρπων, μυλικῶν ἐργαστηρίων ὑδροκι-
- νήτων τε καὶ ζωοκινήτων, λιμνῶν τε καὶ τῶν περὶ αὐτάς χερσαίων
- γαιῶν, κάστρων τε καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς παντοίων οἰκοδομημάτων καὶ
- παντοίων πραγμάτων τε καὶ προσόδων τῶν ἐκ τῶν ἐντός τε καὶ
- τῶν ἐκτὸς ἀκινήτων κινήτων τε καὶ αὐτοκινήτων.

30

18. Πρὸς τούτοις μορφώματα τίμια, ἀπεικονίσματα τοῦ σωτῆ-

ρος Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων πάντων, πρὸς δὲ καὶ τίμιοι σταυροί·

1 ἱματισμοῦ A. 3 τὲ A. 4 τὰ μὲν B, ταμ' ἐν A. 5 ἀρριδιήλως A, ἀρι-
 δήλως B. 5-6 Θεοδοσίου πόλεως A. 6 πάντων τὲ A. 7 διενεργεῖν A. 9 ἐνιαυτῶν
 A. 9 ἐγὼ A. 10 ἐκείνου A, ἐκείνου B. 10 τινὰ A. 10 ποθεινότερον P et it,
 ποθηνότατον A, ποθηνότατον B. 10 τὸν B, τῶν A. 11 ψυχῆς A. 11 αὐτός
 τινὰ A. 12 αὐτὸ A. 14 δοικᾶτόν τὲ A, δοικᾶτόν τε B. 14 σκηπτράτον A.

რი სახმარი. აგრეთვე ოთხეუხი (ღვთის შეწევნით ის, საერთოდ, მდიდარი იყო და უკლებლად ჰქონდა ყველაფერი).

16. მაგრამ არც იმ ჩემი სასსრებიდან და ფულიდან ავიღე, რომლებიც მას შეტანილი ჰქონდა; ამათგან მან ზოგი ჩემი ხელიდან ჩაიბარა აშკარად, ხოლო ზოგი, როცა თეოდოსიუპოლის დუკად ვიქმენ დაწინაურებული და აღმოსავლეთში წავედი, ყველა ჩემი მამულების მართვა და ზრუნვა ჰქონდა ჩემგან მინდობილი, A 174 მათ შემოსავალსაც თვითონ კრეფდა და ყველგან წლების განმავლობაში, რაც მე აღმოსავლეთში ვბოლუაწეობდი, თავისთან ინახავდა; მე სხვა არაფერს ვყავდა იმაზე უფრო სანდო და მოკირანხულე და ჩემს სულზე მზრუნველი; არც იმას ჰყავდა ვინმე ჩემზე უაღრესი. მის ნამარხვეად იყო შემონახული როგორც ჩემი მამულების შემოსავალი, ძველი განძი: რომანატი მტკიცე, მონომახატი, ღუკატი და სპექტრატი (ექვსთავედი), აგრეთვე მიხაილატი, რომელთაგან, ჩემი ძმის გარდაცვალების შემდეგ რომ დავბრუნდი იქ აღმოსავლეთიდან, სრულიად აღარაფერი დამხვდა, ისევე როგორც არაფერი დამხვდა მისი ქონებიდანაც, რომლებიც მას განეწესა დასარიგებლად მისი სულის საცხონებლად.

17. ხოლო ეს მამულები, რომელთა სახელები ზემოთ არის წინამდებარე ტიპიკონში ჩამოთვლილი, ხსენებულ მონასტერს ჩვენ მიერ გადაეცა მათში არსებული ყველაფრით, ესე იგი საბატონო A 176 უღლებითა, გლეხებითა და მათი კუთვნილი ყოველგვარი ცხოველითა, ყოველგვარი მთიანი და დაბლობი მიწითა, აგრეთვე საძოვრებითა, სახნავითა და ვენახებითა, ყოველგვარი ხილნარითა, ნაყოფიანი და უნაყოფოთა, წისკვილებითა (წყლით საბრუნავი და ცხოველით საბრუნავი), ტბებითა და მათ გარშემო განლაგებული ხმელი მიწებითა, ციხეებითა და ყველა იქაური შენობებითა და ყოველგვარი მამულებითა, შემოსავლითა, რომელიც მოაქვს იქაური შიგნითა და გარეთა უძრავ, მოძრავსა და თვითძვრად ქონებას.

18. ამათ გარდა შევწირეთ პატიოსანი ხატები, ქრისტე მაცხოვრის და ყველა წმიდანის გამოსახულებანი, აგრეთვე პატიოსან-

15 *μικηλῆτον* A. 16 *ἐνδρην* A. 17 *οὐδὲ* A, *οὐδὲν* B. 17 *τίποτε* A, <B (სამაგიეროდ B-ს უწერია *οὐδὲν* და არა *οὐδὲ*). 19 *ταῖτοι διῖτα* A. 20 *προτετάχται* A. 21 *ἀπλῶς* A. 23 *δρεσῖς* A. 24 *νομαδικῶς* A. 25 *καρπύμων* A. 25-26 *σῆδροικῶτων* A. 26 *λεῖμων* A. 27 *κῆστρων* A. 27 *ὀικοδομημάτων* A. 28 *πρυμμάτων* A. 29 *κιστρῶν* A.

- μετὰ τῶν τιμῶν λειψάνων τοῦ ζωοποιοῦ καὶ Θεοῦ σταυροῦ, ἔτι δὲ
καὶ ἱερὰ εὐαγγέλια κατὰ τὴν ἑλλάδα φωνὴν καὶ γραφὴν καὶ τὴν
τῶν Ἰβήρων, ἅτινα πολλοῖς πάνυ ἀναλόμεναι κατεσκευάσθη διὰ
5 διαφόρων λίθων τε καὶ μαργάρων καὶ χυμεύσεως· | (Α 176) ὁμοίως
καὶ ἱερὰ σκεύη τῆς ἀγίας ἐκκλησίας, δισκοποτήρια τε καὶ πολυκάν-
δηλα ἀργυρὰ διάφορα καὶ κανδήλας παντοδαπὰς, ἱμάτια τε βασιλικά
τιμαλφέστατα ἐν τῇ νῆϊ ἀνακείμενα, ἔτι τε καὶ τὰ παρὰ τοῦ κρα-
ταιοῦ καὶ ἀγίου ἡμῶν βασιλείως κυρίου Ἀλεξίου, ἐξ ὧν ἐνεδιδύσκε-
το τὸ πανευγενὲς καὶ τιμιώτατον σῶμα αὐτοῦ ὠρηθέντα μοι ἱμάτια,
10 καθ' ὃν καιρὸν διὰ τῆς μεγάλης βοηθείας καὶ δυνάμεως τῆς Θείας
αὐτοῦ δεξιᾶς καὶ δι' εὐτυχίας καὶ χαρᾶς τοῦ βασιλέως ἡμῶν τοῦ
ἀγίου τοὺς λίαν δεινοὺς καὶ θρασυτάτους ἐχθροὺς αὐτοῦ συνέτριψά
τε καὶ κατεπάταξα, τοὺς ἀντιτασσομένους οὐ μόνον τῇ Ῥωμανίᾳ,
ἀλλὰ καὶ παντὶ τῷ γένει τῶν χριστιανῶν, φημί δὴ τοὺς Πατρίστας,
15 ὧν τὴν συντριβὴν καὶ παντελεῖ ἐξολόθρευσιν γραφῇ παραδοῦναι πάν-
τη τῶν χαλεποτάτων ἐστὶ· πέπεισμαι γὰρ ὅτι καὶ μετ' ἐμὴν παρέ-
λευσιν διὰ πολλῶν χρόνων ἡ τότε γενομένη θαυματουργία τοῦ παν-
τοδυνάμου Θεοῦ ἐπιλανθάνεται οὐδαμῶς.

19. Σὺν τούτοις δὲ καὶ ἅπερ | (Α 177) μοι ἐδωρήσατο ὁ παμ-
20 μέγιστος καὶ ἀγαθὸς ἡμῶν ἀναξ ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῶν Κομάνων πα-
ρπεγονότι βασιλικά πολύτιμα ἱμάτια, καὶ [ἄ] ὁ τούτου πανευτυχέ-
στατος ἀδελφὸς ὁ σεβαστοκράτωρ ἐν ταύτῃ δέδωκεν.

20. Ἐτι τε καὶ ἑτερα βαρύτιμα ἱμάτια ἄρραφα καὶ ἄλλα τινὰ
διὰφορα παντοῖα σκεύη πρὸς κόσμον τε καὶ εὐπρέπειαν τῆς ἐκκλη-
25 σίας συντείνοντα ἐδωρησάμεθα οὐκ ὀλίγα, πίνακας ξυλίνους ἐμπορού-
σας ἐκτυπώματα ἀγίων διαφόρων τερπνότατα οὐκ εὐαρίθμητα, πο-
λυκάνδηλά τε χαλκᾶ καὶ μανουάλια οὐκ ὀλίγα,

21. ὧν ἀπάντων τὰ κατ' εἶδος τούτων ἐν τῇ παρούσῃ βίβλῳ
λεπτομερῶς ἀνατάττονται, πρὸς δὲ καὶ τῶν παντοίων κινήτων καὶ

2 hiepi euygelia A. 2 ellada A. 3 ibhron A. 3 kateσκευασθησαν B, kateσκευασθη A. 4 ximeusews A. 5 agias A. 5 diskoποτηρια A. 6 basilika A. 7 eti ta A. 8 basilews A. 8-9 anedidyσκετο B. 9 timiwtaton soma A. 11 charis A. 11 basilews A. 14 panti to genei A. 14 Patristas A, Pous-nakous B, Ihsou Xristou Q. 16 chalipotaton A. 17 dia A. 17 thaumatour-

ნი ჯვარნი ცხოველმყოფელი და ღვთიური ჯვარის პატიოსანი ნაწილებითურთ, აგრეთვე წმინდა სახარებები, როგორც ბერძნულ, ისე ქართულ ენაზე, რომლებიც, დიდძალი ხარჯების გაღებით, შევამკობინეთ სხვადასხვა ქვეებით, მარგალიტებით და მენარევე-^{A 176} ბით; აგრეთვე წმინდა ჭურჭელი წმიდისა ეკლესიისა. ბარძიმ-ფეხუმები და საცეცხურები ვერცხლისა, სხვადასხვანაირი, ნაირნაირი ქორაქანდებლები, შესამოსლები სამეუფონი ძვირფასნი, ტაძარში ჩამოკიდებულნი, აგრეთვე თვითმპყრობელი და ჩვენი წმინდა მეფის კირ ალექსისაგან ჩემდამი ბოძებული შესამოსლები, რომლებიც ემოსა მის ყოვლად კეთილშობილსა და უპატიოსნეს ტანს; ეს მაჩუქა მან მაშინ, როდესაც მისი ღვთაებრივი მარჯვენის დიდი დახმარებითა და ძალით და ჩვენი წმინდა მეფის ბედკეთილობით და წყალობით გავაცამტვერე და დაეამზე მეტად საშინელი და თავწასული მისი მტრები, რომლებიც დარაზმულიყვნენ არა მარტო რომანიის (საბერძნეთის) წინააღმდეგ, არამედ ქრისტიანთა მთელი მოდგმის წინააღმდეგ, მე ვგულისხმობ პაწინაყებს, რომელთა გაცამტვერება და სრულიადი მოსპობა ძალიან ძნელია წერილობით გადმოგცეთ; მაგრამ დარწმუნებული ვარ, რომ ჩემი გარდაცვალების შემდეგ მრავალი წლის განმავლობაში არავითარ შემთხვევაში არ იქნება დავიწყებას მიცემული მაშინ მომხდარი საკვირველება, ყოვლად ძლიერი ღმერთის მიერ მოვლენილი.

19. ამასთან ერთად ის სამეუფო ძვირფასი შესამოსლებიც,^{A 177} რომლებიც მაჩუქა კომანთა ტყვეობიდან მოსულს ყოვლად ძლიერმა ჩვენმა თვითმპყრობელმა და მისმა ყოვლად კეთილბედნიერმა ძმამ სეფასტოკრატორმა.

20. აგრეთვე ვაჩუქე სხვა დიდფასიანი შესამოსლებიც, უკერულები, და ზოგიერთი სხვა ნაირნაირი და ყოველგვარი ჭურჭელნი შესამკობად და გასამშვენებლად ეკლესიისა, არა მცირედი, თიცრის ხატნი, სხვადასხვა წმინდანთა და საუცხოო გამოსახულებათა შემკველნი, არა მცირერიცხოვანნი, რეალის საცეცხურნი და სასანთლენი არა მცირედნი.

21. თითოეული ამათვანის შესახებ წინამდებარე წიგნში დაწვრილებათ არის აღწუსებული, აგრეთვე ყოველგვარი მოძრავი და

γεία A. Βασιλατορχῶς B. 20-21 παρθενισσῶν A. 21 βασιλικῶν A. 21 ποικί-
ταια A. 21 [α] უმატებს Petit (შდრ.; ἀπερ μοι ἐδωρήσατο ... καὶ [α] .. δέδω-
κεν). 23 ἐτι τὲ A. 23 βαρύνται A. 23 τὶν A. 24 δι ἀπορεῖ A. 24 σκεδῇ A.
24 κύσμον τὲ A. 26 διὰφθῶν A. 26 τελεπνῶτα A. 27 χιλῶν A. 27 μανου-
ῖλια A. 28 διάντων A. 28 τὰ Petit, τὸ AB.

αὐτοκινήτων εἰδῶν, καὶ ὁ τούτων ἀριθμὸς ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν παρ' ἡμῶν δοθέντων εὐδηλὸς ἔσεται διὰ τῆς τοιαύτης λεπτο-
τάτης ἀπογραφῆς τῆς ἐνταῦθα ἀναγεγραμμένης.

Κεφάλαιον γ'

- 5 Περὶ τοῦ ἐλευθέρως διάγειν τὴν παρ' ἡμῶν
 κτισ|((A 178) θείσαν ἁγίαν μονὴν ἀπὸ
 παντοίας εἰσπράξεως

1. Μετὰ ταῦτα καὶ πάντα διοριζόμεθα τὰς ἁγίας ἐκκλησίας
καὶ τοὺς κατ' αὐτάς ἱερωτάτους σηκοὺς καὶ τὰς ἐρήμους, ἐν αἷς αἱ
10 τῶν δξύγων ἀγέλαι κοσμίως τε καὶ σεμνῶς περιέρχονται, ἀδουλώτους
πάντη εἶναι καὶ ἀσυζητήτους σὺν τοῖς ἀνωτέρω γραφεῖσι πᾶσιν.
Ἔτι δὲ διοριζόμεθα καὶ περὶ τῶν δωρηθέντων τῇ πολλάκις ῥηθείσῃ
μονῇ ἀκινήτων κινήτων τε καὶ αὐτοκινήτων τό ἐλεύθερον ἔχειν καὶ
πάντη ἀκαταδούλωτον ἅμα αὐτῇ ὡς αὐτεξουσίῃ, αὐταρχούτῃ. αὐτῇ
15 ἑαυτῆς τὴν κυρίαν ἐχούσῃ, μηδενὸς τοῦ οἰονοῦν εἶδους εἰσπράξει ὑπο-
κειμένη μηδαμῶς βασιλικῆς ἢ πατριαρχικῆς ἢ τινος τῶν θεοφιλεστά-
των μητροπολιτῶν ἢ ἐπισκόπων ἢ ἄλλων τινῶν ἐκκλησιαστικῶν εἴτε
ἀρχοντικῶν παντοίων προσώπων ἢ τινος τῶν οἰκείων συγγενῶν
ἡμῶν καὶ τῶν πόρρω,

- 20 2. Ἐν ἐξαιρέτῃ δὲ τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως βλαπτι-
κῆς χειρὸς λαμβανούσῃ πείραν μήτε ὑπ' αὐ| (A 179) τοῦ κυριευομένη
ἐν τινι ὥστε μηδὲ ἀναφέρεσθαι τοῦτον ὀνομαστὶ ἐν τῇ τῆς ἁγίας
ἐκκλησίας τχύτης συναπτῇ, ἀλλὰ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχιεπισκόπων
κοινῶς καὶ οὗτος μνημονευθήσεται ἐν τῇ λέγειν Ἐὶ πὲρ πάσ[η]ς ἐπισ-
25 κοπῆς ὀρθοδόξων τῶν ὀρθοτομούντων τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας·

3. ὁμοίως δὲ καὶ κοσμικῶν παντοίων ἀρχοντικῶν προσώπων
καὶ κεφαλῶν ἀπὸ μεγάλων ἕως μικρῶν, καθὼς καὶ ἐν τῇ εὐσεβεῖ
χρυσοβούλλῃ λόγῳ ἀνατάττονται ἅπαντες.

1 ἀριθμὸς A. 2 εὐδηλως A. 3 ἀπογραφῶν A. 5 διάγειν A. 11 ἀσυζητή-
τους A, ἀσυζώτους B, ἀδουλώτους Petit. 12 ἐτι A. 12 διοριζόμεθα A.
12 πολλάκις A. 13 ἀκινήτων A, 13 κινήτων τε A. 13 αυτοκινήτων A. 14 ἅμα A.

თვითძრავი საგნების შესახებ; რიცხვი ჩვენს წმინდა ეკლესიაში მიცემული ამ ნიეთებისა სრულიად ნათელი იქნება ამ დაწერილებითი ნუსხიდან, რომელიც აქ არის აწერილი.

თავი მესამე.

იმის შესახებ, რომ ჩვენ მიერ აგებული წმინდა
მონასტერი თავისუფალია ყოველგვარი
გადასახადისაგან

A 178

1. შემდგომად ყველაფერ ამისა ჩვენ განვსაზღვრეთ წმინდა ეკლესიები და მათი კუთვნილი უწმინდესი სენაკები და უდაბნოები, რომლებშიც უშუალო ჯოგები მწყობრად და დამშვიდებით იქნებიან, ყოველნაირად თავისუფალი იქნებიან და ყველაფერ ზემო დაწერილთან შეფარდებულნი. ჩვენ აგრეთვე განვსაზღვრეთ, რომ ზემოთ ხშირად ხსენებულ მონასტრისათვის ბოძებული უძრავი, მოძრავი და თვითძრავი ქონება იქნება თავისუფალი და დაუმონებელი მასთან (ე. ი. მონასტერთან) ერთად, რომელიც არის თვითმფლობელი, თავის თავად მქონებელი თავის თავზე ბატონობისა, რომელიც არ ექვემდებარება არავითარი სახის გადასახადს, არც სამეფოს, არც საპატრიარქოს, არც რომელიმე ღვთისმოყვარე მიტროპოლიტისას, ან ეპისკოპოსისას, ან სხვა რომელიმე საეკლესიო ან სამთავრო პირისას, ან რომელიმე ჩვენი შინაური ნათესავისას, და შემდეგ,

2. განსაკუთრებით ფილპოპოლის მიტროპოლიტის მავნე ხელისაგან იყოს თავისუფალი, და არც მისგან იბატონებოდეს რამეში, ისე რომ ის სახელდებით არც იხსენიებოდეს ამ წმინდა ეკლესიის კუერექსში, არამედ დანარჩენ არქიეპისკოპოსებთან ერთად სხვათა შორის ესეც იხსენიებოდეს შემდეგი სიტყვებით: „ყველა მართლმადიდებელთა და მართლმორწმუნეთა საეპისკოპოსოთათვის, სიტყვა შენი კეშმარიტებისა“.

A 179

3. თავისუფალი არის აგრეთვე ყოველგვარ საერო მთავართაგან და მეთაურთაგან, დიდიდან ვიდრე პატარამდე, როგორც ამას ყველანი აღნიშნავენ სამეუფო ოქრობეჭედში.

14 წაუჩჲს A. 21 ხმჲ' დუოდ A. 21 ხმრესუმჲყი A. 22 ლჲ A. 22 მჲბჲ A. 22 ბოჲმადჲ A. 24 პმჲ, ო A. 25 ბრმთჲმთჲნ A. 26 კოჲმჲნ A. 26 დრჲო-
ჯჲნ A. 27 ლჲ A. 27 კა A. 27 მჲ A. 27 მჲ A. 27 მჲ A. 28 მჲ A.

Κεφάλριον δ'

Περὶ τῶν καθόλου μοναζόντων ἡ τοι κοινῶς
 διαιτωμένων καὶ τοῦ κωλύεσθαι πάντας τοὺς
 ἀδελφοὺς τοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ κέλλῃ ἰδίῳ διαγείν

- 5 1. Εὐδοκίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κατὰ τὴν παράδοσιν
 τῶν προηγούμενων ἀγίων πατέρων ἡμῶν ἔδοξε ἅμοι τῷ εὐτελεῖ καὶ
 ἀναξίῳ Ἰρηγορίῳ γενέσθαι κατ' αὐτοὺς τὰ τῇ ἡμετέρᾳ ἀγίᾳ μονῇ
 συμφέροντα καὶ πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἐνταῦθα διαιτωμένοις, ὥστε
 10 κοινῶς βιοτεύουσι συνετῶς τε καὶ ἐ|(180) πιστημόνως, τοῦ τε καθη-
 γουμένου καὶ τῶν ἐπομένων πάντων τὰ καθ' ἑαυτοὺς διατιθεμένων
 ἐν τε θείοις τε καὶ ἀνθρωπίνοις ὅπασι πράγμασι σύμφρονες σύμφω-
 νοι ὀλικῶς ὄντες, τῷ ἡρέμῳ τε καὶ ἡσυχίῳ βίῳ ἑαυτοὺς προσαρμό-
 σαντες.

2. Ἔσται δὲ ἡ τράπεζα τῆς ἐστιάσεως αὐτῶν πάντων μία
 15 κοινή· οὐδόλως δὲ βούλομαι δύο εἶδη ἄρτου ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἐδισ-
 μάτων τῇ τραπέζῃ προσενεχθῆναι· ἡ δὲ διαφοράς οἴνου τοῦ πινομένου
 ἐν ταύτῃ· οἱ γὰρ κοινῶς βιοτεύοντες οὐκ ὀφείλουσιν ὁ εἰς τοῦ ἐτέ-
 ρου κριτετόνως ἐσθίειν ἢ οἶνον πίνειν κάλλιστον οὔτε αὐτὸς ὁ τούτων
 20 καθηγούμενος, ὃ καὶ μάλλιστα περισσοτέρως ἐνδέχεται τὴν τε τα-
 πείνωσιν ἔχειν καὶ τὴν σεμνοπρέπειαν, ὥστε δύνασθαι τοὺς λοιποὺς
 τῇ τετυπωμένῃ τάξει ὑπερβαλεῖν.

3. Ἔτι τε καὶ διακωλύομαι τοὺς ἀδελφοὺς πάντας, ὥστε μὴ
 ἔχειν τινὰ τούτων κατ' ἰδίαν γνώμην τε καὶ διάταξιν εἴτε τι ἐπιτή-
 25 δευμα ἢ ζῳά τινα κτάσθαι εἴτε ἐν τῇ κέλλῃ αὐτοῦ βρώ|Α (181)σι-
 μόν τι κρύπτειν (ταῦτα γὰρ ἡμεῖς παντελῶς παραιτούμεθα, καίτοι
 γε ἰδὸ φαγεῖν καὶ πίνειν λαθρὰ ἢ καὶ κατ' ἐρίδα ἀναισχύντως κατ'
 ἀντίθησιν τῶν σφρονούντων καὶ τῶν ὑποσχέσεων, ὧν ἐνώπιον θεοῦ
 καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀγγέλων πεποιήκαμεν, καὶ οὐκ ἀνθρώπων, ὧν
 30 τοὺς λόγους ἀκριβῶς ὀφειλομέν ἀποδοῦναι ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ βή-
 ματος μου Χριστοῦ),

4. μήτε δὲ βραστήριον ὕδατος σκεῦος ἔχειν, μήτε βραστὸν
 ἔδεσμα παρασκευάζειν ἰδίως, καὶ εἴτε ἰδίως τοῦτο ἐσθίειν εἴτε εἰς

4 κέλλαι B. 6 ἅμοι A. 8 πᾶσι A. 8 ἐνταῦθα A. 8 διαιτωμένοις A.
 9 βιωτεύουσι AB. 9 συνετῶς τε A. 11 ἀνίνοις A. 11 ἀπάσι A. 12 ἡρέμῳ τε A.
 12 ἡσυχίῳ A. 14 ἐστιάσεως A. 15 κοινή A. 16 προσενεχθῆναι K, προσενεχθη-
 σῶν A, προσενεχθείσων B. 16 πινομένου A. 17 βιωτεύοντες AB. 17 εἰς A.

თავი მეოთხე

შესახებ ერთობით ცხოვრებისა, ესე იგი საზოგადოებრივად
რომ იცხოვრონ და ყველა ძმას აეკრძალოს საკუთარ
სენაკში განცალკევებით იზრუნოს ცხოვრებაზე

1. კეთილი ღმერთის ნებით და წინამორბედ წმინდა მამათა
განწესების მიხედვით მეც, უნდო და უღირსმა გრიგოლმა, გადაე-
წყვიტე მათი მიხედვით იყოს პირობები ჩვენს წმინდა მონასტერ-
ში და ყველა იქ მცხოვრებ ძმებისათვის, რათა ერთობით იცხოვ-
რონ გონივრულად და ბრძნულად, როგორც წინამძღვარი ისე მის-
ნი მიმყოფნი ყველანი ყველა ღვთაებრივ და ადამიანურ საქმეში
ერთგული და ერთ-სიტყვა იყვნენ ყოვლითურთ და დაწყნარებულ
ცხოვრებაში უოთიერთთან შეხმატკბილებულნი. ▲ 130

2. მათი ტრაპეზი ყველასი იყოს საერთო; სრულიად არ
მსურს, რომ ორგვარი პური ან სხვა რამე საქმლისა იყოს სუფრა-
ზე მოტანილი, ან ორნაირი სასმელი ღვინო; როდესაც ერთობით
ცხოვრობენ, არ შეიძლება ერთმა მეორეზე მეტი ჰამოს ან უკეთე-
სი ღვინო სვას, არც თვითონ მათმა წინამძღვარმა, რომელსაც
უფრო მეტად შეფერის სიმდაბლე და წესიერება, რათა მან შეძ-
ლოს დანარჩენები დაიჭიროს დამტკიცებული წესების ფარგლებში.

3. აგრეთვე უუკრძალავ ყველა ძმებს, რათა არ ჰქონდეს რო-
მელიმე ამათგანს, საკუთარი აზრისა და ნების მიხედვით, არც რა-
მე საქმიანობა ან ოთხფეხა რამე შეიძინოს, არც თავის სენაკში
რამე საქმელი შეინახოს (ამას ჩვენ სრულიად უკუევაგდებთ, თუმცა
ჰამა და სმა ფარულად, ან გაჯიბრებით ეწინააღმდეგება გონივ-
რულ დაპირებებს, რომლებიც ჩვენ დავდევი წინაშე ღვთისა და
მისი ხელქვეითი ანგელოზებისა და არა ადამიანებისა, რომელთაც
სიტყვებს ზედმიწევნით უნდა ვაძლევდეთ წინაშე ქრისტეს საშინე-
ლი საყდრისა); A 181

4. არც წყლის ასადულებელი კურჭელი უნდა ჰქონდეს, არც
წვნიანი საქმელი შეიმზადოს საკუთრივ, და არც საკუთრივ ჰამოს

18 *καλλιστον* AB, *καλλιον* corr. K. 19 *μαλλιστα* A. 21 *ἡπερβαλεῖν* A. 22 *τε*
εἰ A. 22 *μη* A. 23 *τινὰ* A. 23 *κατ' Petit*, < AB. 24 *ἥνα τινὰ κτάσθαι* A.
25 *τι* A. 26 *ἀναλοχύσας* A. 27 *σοφοσιμύτων* A. 31 *ὅς* *ὅς* A. 32 *ὁδῶς* A.

τοῦμψανὲς παρατιθέναι καὶ σκανδαλίσαι τὴν ἀδελφότητα, καὶ γενήσεται ἀντὶ τοῦ εὐαγοῦς ὑπερῶου καὶ τῆς ἀποστολικῆς τροπῆς ἐμπορεῖον* τῶν ἀπευκταίων.

- 5 Ἐὰν δὲ ἰσως δι' ἀσθένειαν σώματος ἢ διὰ γῆρας βαθύτατον χρήζει τις τῶν τοιούτων ἐν ἀληθείᾳ, τὸ τοιοῦτον ἀναγκαῖον λογιζέσθω καὶ κατὰ τοῦτο οἰκονομεῖσθω,

- 6 καὶ μᾶλλον εἰπερ ἐξ ὑψωτάτων τις τέτευχεν εἶναι ἢ ἀ/(Α 182) βροδιαίτης· τοὺς γὰρ τοιούτους καὶ διακόνους τετάχθαι χρὴ καὶ ἀσθενοῦσιν τὴν φύσιν παραμυθῆσασθαι διὰ τοῦ παραχωρεῖν αὐτῇ τὴν ἀναγκαῖαν βοήθειαν· οὐ γὰρ ἔσται ἐκ τούτου ἀνομαλία
10 τις οὐδὲ τοῦ κοινωνικοῦ νόμου ἀμειψίς, ἀλλ' οὔτε μεγίστη βλάβη ἢ καινοτομία οὐ μόνον τῶν πνευματικῶν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν τοῦ τόπου πραγμάτων. Εἰ δὲ τις τῶν παρηκόντων ἢ κατὰ βλακείαν καὶ ῥαθυμίαν πρὸς τὸν ὅμοιον τούτοις ὀρμήσει σκοπόν, ἐν τούτῳ μὴ εὐρήσει
15 ἄδειαν ὁ τοιοῦτος, καίτοι γε ἐκ τῶν διακονητῶν ἢ, ὅπως μὴ ἀντὶ κέρδους καὶ αναλήψεως βλάβη μεγάλη τοῖς διακονοῦσι γένηται καὶ τοῖς φιλοπράγμοις ἀταξίας πρόφασις δεξαμένοις τοῦτο πρὸς κατάλυσιν τῆς ὑπακοῆς ἀναρμόστῳ γνώμῃ καὶ (ἐν' οὕτως εἶπω) ἀβούλητος βούλησις ἐξ ἀνάγκης γινομένη· ἀλλὰ θεοφιλῶς τε καὶ ἐπιστημό
20 νως τοὺς λοιποὺς οἰκο/(Α 183) νομῆσαι δεῖ τὸν διακονοῦντα καὶ διαγεῖραι διὰ τοῦ καθ' ἐαυτὸν παραδείγματος τῆς ἐντρεχείας. Τοὺς δὲ διατροφὰς καὶ πότους ἐν ταῖς κέλλαις αὐτῶν διατηροῦντας καὶ λάρτρᾳ ἢ εἰς τοῦμψανὲς ἐσθίειν ὀρεγομένους, τοῦτο παντελῶς ἡμεῖς παραιτούμεθα χρήσασθαι.

- 25 7. Οὐ γὰρ βουλόμεθα τῶν ἀδελφῶν [τινα] χρῆμά τι λάρτρᾳ κεκτῆσθαι μήτε μέγα μήτε μικρόν, μήτε δὲ ἐξ ἐτέρου λαμβάνειν τι μήτε ἐτέροις διδόναι, κἂν πάνυ τῶν πενεστάτων ἐστί· μὴ γὰρ ἀγνοεῖτω τις τῶν τοιούτων μὴ ἔσεσθαι ἔπαινον· τοῦτο δαιμονικὸν καὶ ἐκτὸς τοῦ νόμου καὶ τῆς ὑποταγῆς τοῦ κανόνος κατάλυσις.

* Joh. 2,16: μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου.

1 τοῦμψανὲς Α. 1 σκανδαλίσαι Α. 4 διὰ βαθύτατον γῆρας Β. 4 γῆρας Α. 5 τίς Α. 5 τοιοῦτον Α. 7 τίς Α. 8 ἀβροδιαίτης Α. 8 διακόνους Α. 9 παραμυθισθαι Α. 11 τίς Α. 11 κοινωνικὸς Α. 11 ἀμειψίς Α. 12 μόνων Α. 14 ὅμοιον Α. 14 εὐρήσει Α. 15 ἄδειαν Α. 15 γε εἰ ἐκ τῶν Α. 15 ἢ) ἢ Α. εἰ Β (ἄθελος ἄθελος)

ეს, არც ცხადად გაუწოდოს და შეაცდინოს ძმები; ნაცვლად პატიოსანი ჰქერისა და სამოციქულო ტრაპეზისა ეს იქნება საზიზლარი საფაქრო.

5. ხოლო თუ ვინიცობაა სხეულის დაუძღვრების გამო ან ღრმა მოხუცებულობის გამო საჭიროებს ვინმე ამას ნამდვილად, მიღებულ იქნეს მხედველობაში ასეთი აუცილებლობა და ამის მიხედვით იქნეს გაცემული განკარგულება.

6. კიდევ მეტიც: შეიძლება ვინმე დიდებულთაგანი ან ფუფუნებით ცხოვრებულთაგანი მოვიდეს აქ (მონაზონად): ასეთები მო- A 182
სამსახურეების დაყენებას საჭიროებენ და დაუძღვრებული ბუნების ნუგეშის საცემად საჭირო დახმარების აღმოჩენას; ნუ შევქმნით ამისგან რაიმე უწყსოებას, არც საზიარო ცხოვრების კანონის შეცვლას; არათუ დიდი ვნება ან სიახლე ჩამოვარდება არა მარტო სულიერი, არამედ ამ ადგილის მამულებშიც, ხოლო თუ ვინმე არ დაემორჩილება ამას ან თავისი ტვინის სიბლავით და დაუდევრობით გაემართება მათთან მსგავსი მიზნით, ამ საქმეში ასეთი კაცი ვერ მიიღებს ნებართვას, თუნდაც ის მსახურთაგანი იყოს, რათა ნაცვლად სარგებლისა და შეძენისა დიდი ვნება არ მოუვიდეს და უწყსოების მიზეზად არ გაუზდეს შრომისმოყვარეებს, რომლებიც ამას შეიწყნარებენ იმით, რომ მორჩილებას დაარღვევენ შეუფერხებელი აზრით და (ასე ვთქვათ) მათგან დამოუკიდებლად; A 183
მაგრამ ღვთისმოსაობით და ბრძნულად არის საჭირო მსახურმა მოუაროს დანარჩენებს და მოსაქმეობის საკუთარი მაგალითი უჩვენოს. ხოლო ვინც საჭამადთა და სასმელებს თავიანთ სენაკებში შეინახავენ და ფარულად ან ცხადად ჰამით გულს იჯერებენ, ამას ჩვენ საბოლოოდ ვკრძალავთ.

7. ჩვენ არ გვინდა, რომ ვინმემ ძმათაგანმა რამე ფარულად შეიძინოს, არც დიდი, არც მცირე, არც სხვისგან აიღოს რამე არც სხვას მისცეს რამე, თუგინდ ძალიან ღარიბიც იყოს; და ნურავინ ნუ გამოიჩენს უცოდნელობას იმისას. რომ ეს საქმეობრივ არ იქნება; ეს არის საეშმაკო, კანონის გარეშე და კანონის ბრძანების დარღვევა.

რეკლი უნდა იყოს A-ში *el* სტრ. 15). 16 *ἀνελήψας* B, *ἀναυήρας* A, *ἀνελήψας* corr. K. 17 *τοῦτοι* AB, *τοῖτοι* corr. K. 18 *ἀναρρίπτω* A. 18 *ἵνα* *οὕτως* A. 19 *βισπλήσις* A, < B. 19 *γινόμενῃ* A, *γινόμενῃ* B. 19 *τὲ* A. 22 *δὲ* *προφῶς* AB. 23 *τοῦτοι* A. 25 *τινα* *უმატებს* K. 25 *χρημὰ* *τι* A, *χρημᾶτι* B, (*τινα*) *χρημὰ* *τι* K. 26 *μίχιδόν* A. 27 *ἐτέρους* A. 28 *τίς* A. 28 *τῶν* *τοιούτων* corr. K, *τὸν* *τοιούτον* AB. 29 *ἡπισταγῆς* A. 29 (*καὶ*) *τοῖ* *καθόνος* P *et* it.

8. Ὅταν γὰρ ἑαυτοῦ οὐκ ἐξουσιάζῃ τις κύριος εἶναι, πῶς κυριεύσει ἐτέρου τινὸς πράγματος ὥσπερ οἰκείου; καὶ ὁ τοῖς οἰκείοις πᾶσιν ὑποταξάμενος πῶς ἐπιμελεῖται τῶν μὴ οἰκείων;

9. Ὁ γὰρ ἑαυτὸν ἀπαξ ἀρνησάμενος καὶ τὸ ἑαυτοῦ θέλημα καὶ τῇ δουλείᾳ τῆς δικαιοσύνης ἢ (Α 184) ὑποπεπτωκῶς, ἔπειτα ἐργαζόμενός τι κατὰ τὸ ἴδιον θέλημα, τί ἄλλο ἢ τῆς δικαιοσύνης ἡλευθέρωται καὶ τῇ ἀμαρτίᾳ δεδούλωται;

10. Καὶ τί οὗτος ὠφελήσει τῷ Χριστῷ ὁ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην συνιστῶν καὶ τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ μὴ ὑποτασσόμενος; Ποῖος δὲ λόγος ἐλευθερώσεως ἔσται τούτῳ ἢ φιλοξενίας, ὅταν τις μῆτε τῶν μικροτάτων τὸ ὑστέρημα ὑπενέγκῃ, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ χρήματος, οὐ παρέξει τῷ πένητι, ἕτερόν τι ζητήσει παρὰ τοῦ προεστῶτος ἀντὶ τοῦ παλαίου οὐ τῷ πένητι δέδωκε νέον, τὸ χρεῖωδες τὸ ἀχρηστον ἀνταλλάττων κακῶς,

11. καὶ κινδυνεύει ὥς οὐχ ἔνεκεν φιλοξενίας καὶ φιλοπτωχίας ἔργου, ἀλλ' ἔνεκεν φιλοκερδίας καὶ πλεονεξίας, ὅταν τὸ ἐκείνων ὑστέρημα αὐτὸς σὺ ὁ καινὸς φιλόπτωχος καὶ φίλοικτος ἔστεργες, καὶ ψύχεσθαι καὶ γυμνητεῦναι ἐδέδεξο διὰ τὴν τοῦ πλησίου ἀγάπην, καὶ οὕτως οὐκ ἐτύγχανες τοῦ τῆς καταδίκης σκοποῦ;

12. Ἄ! (Α 185) ἀλλὰ δεῖ μᾶλλον τοῦ προϋσταμένου ἔπεσθαι τῇ εὐθύτητι, καὶ τοῦτο μόνον σκοπεῖν, νόμον τε καὶ ἐντολὴν καὶ θεῖαν ἐπιταγὴν, καὶ οὐκ ἐπαινετὸν ἡγεῖσθαι τὸν ἐπαινον μῆτε ἀγνοεῖν, ὅτι κοινὴ ἔστιν ἡ γενομένη φιλοξενία, καὶ ὑπὲρ πάντων δωρεῖται κοινῶς.

13. Ὁ οὖν τούτῳ μὴ ἐμμένων, ἀλλὰ τὰ περισσότερα ἐγχειρίζόμενος καὶ τὴν οὐρανομίμητον ὑποταγὴν δουλώσαι λογισόμενος, ὡς νόθος καὶ ἀλλότριος τῆς ἀδελφότητος λογισθήσεται, καὶ εἰ μὴ ἔλθῃ οὗτος πρὸς διόρθωσιν, ἐξωσθήσεται τοῦ θείου κατοικητηρίου.

1 ἐξουσιάζει Α. 1 τις Α. 1-2 κυριεύσει Α. 4 ἀπαξ Α. 5 ὑποπεπτωκῶς Α. 5 ἔπειτα Α. 6 τί Α. 6-7 ἡλευθέρωται Α. 8 ὠφελήσει Α. 10 τούτῳ corr. Κ, τοῦτο ΔΒ. 12 ἕτερόν τι Α. 12 προεστῶτο Α. 15 κινδυνεύει Α. 16 φιλοκερδείας Α. 17 φιλόπτωχος Α. 18 πλῆστον Β, πλησίον Α. 20 ἐπεσθαι Α.

8. როდესაც ვინმეს არ აქვს უფლება თავის თავს ეუფლოს, როგორღა დაეუფლება ის სხვა ვისიმე ქონებას, როგორც საკუთარს? და ვინც ყველაფერ საკუთარს ეჯმნება, როგორ შეუძლია მას იზრუნოს არა საკუთარზე?

9. ვინც ერთხელ უარყო თავი თვისი და თავისი ნება და სიმართლის მონობას დაექვემდებარა, შემდეგ საკუთარი სურვილით A 184 რამეს აკეთებს, ნუ თუ სიმართლისაგან უნდა განთავისუფლდეს და ცოდვას ემონოს?

10. და რაში გამოადგება ქრისტეს ის, ვინც საკუთარ სიმართლეს ეპოტინება და ღმერთის სიმართლეს არ ექვემდებარება? ან და წყალობის რა სახეა ეს ან უცხოთმოყვარებისა, როდესაც ვინმე ოდნავადაც არ აიტანს გაკირებას და იმ ფულის მაგიერ, რომელსაც ის ღარიბს მისცემს, სხვა ფულს მოითხოვს წინამძღვრისაგან. ნაცვლად იმ ძველი ფულისა, რომელიც ღარიბს მისცა, ახალს მოითხოვს, ამით ბოროტად ცვლის სახმარს უხმარზე,

11. და წვალობს არა სტუმართმოყვარების და გლახაკთმოწყალების გულისთვის, არამედ გამორჩენისა და ანგარების მიზნით: როდესაც შენ თვითონ, ახალმა გლახაკთმოყვარემ და გულჩვილმა, შეიყვარე იმათი გაკირება და მახლობლის სიყვარულით იტან სიცივეს და სიშიშვლეს, განა ამით არ მიემთხვევ დასჯის მიზანს?

12. მაგრამ საჭიროა უფრო წინამძღვრის სიმართლეს მიჰყვე, A 185 და მხოლოდ ამას უგდო ყური, როგორც კანონს, მცნებას და ღვთიურ ბრძანებას, და საკებარად არ მიიჩნიო ქება, არც უგულებელყო, რომ საზიაროა მომხდარი უცხოთმოყვარეობა და ზიარად ჯილდოვდება ყველასათვის.

13. ახლა, არ შეიძლება ამაზე შეჩერება, არამედ უფრო მეტს უნდა ცდილობდეს, და ზეციერ ძორჩილებას უნდა ემონოს, თუ არა, ჩაითვლება უკანონოდ და ძმობისათვის უცხოდ, და თუ ეს არ გამოსწორდა, გაძევებული იქნება ღვთაებრივი სავანიდან.

21 εὐθύτης A. 21 παύσης A. 22-23 κοινῇ εἶσιν A. 23 φιλοξενία A. 23 δαρι-
ται B. 24 τοῦτω A. 24 μη A. 25 ὑποταγήν A. 25 δοῦναι A. 26 λογισμῶ-
σαι A. 26 μη A. 27 διέδοσαν A.

Κεφάλαιον ε'

Περὶ τοῦ ὅπως δεῖ τὸν προϋστάμενον
ἐκλέγεσθαι καὶ συστήσασθαι καὶ μετὰ τὸν
πρῶτον προϋστάμενον ὅπως δεῖ τὸν δεῦτερον
προκαλέσασθαι εἰς τὴν αὐτὴν διακονίαν καὶ
ὑπηρεσίαν τῆς μονῆς

1, Ἀληθέστερον καὶ βιαιότερον δεῖ ὑπὲρ πάντας καὶ πρὸ πάν-
των τῶν καθ' ἐξῆς μελλόντων ἡγεμονεύειν, τῇ τάξει τῆς ἀδελφότητος τῆς μονῆς τὸ ἀρμόδιον λέγω, περὶ ὧν μέλει μοι λίαν, ἔνεκεν
10 οὗ πᾶσαν κινῶν διάνοιαν καὶ ἐξετάζων πάντα καὶ δι' ἀλλήλων προ-
τρεπόμενος, τοῦτο εὖρον εὐθύς καὶ τοῦτο ἐκ πάσης ταραχῆς ἀπηλ-
λαγμένην ὁδόν, ἢν' ἕως ὅτου ἐγὼ ὁ κτίτωρ τῆς δηλωθείσης μονῆς ζῶ,
ὣν ἴστημι· ἐγὼ καθηγούμενον τῆς μονῆς ἐκείνος ἔσται, καὶ ἐὰν ἔσται
κατ' εὐθύτητα κατὰ τὴν διαταχθεῖσαν ἡμῶν ἐντολήν διαμένη ἐν τῇ
15 ἡγουμένῃ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

2. Ὁ γὰρ καθηγούμενος ἐ κατὰ καιρὸν τεταγμένος ὅταν ἐγγί-
ζη τοῦ τεθνάναι, αὐτὸς ἴστησι τὸν μετ' αὐτὸν καθηγουμενεύοντα
καὶ μέλλοντα ποιμαίνειν τὴν ἀδελφότητα· ἀλλ' οὐ κατὰ συγγένειαν
ἢ σαρκικὴν τινα προσπάθειαν· ἀλλ' αἰρέσει καὶ μαρτυρίᾳ τῆς ἀδελ-
φότητος συνιστᾷ τὸν τοιοῦτον. Ὁ δὲ δυνάμενος καὶ φρονῶν κατὰ
20 τὸν καιρὸν τῆς ἐξόδου αὐτοῦ περισσοτέρως διακριτικώτατος ἔσται
καὶ ἀπροσωπώλητος,

3. καὶ οὕτως ἔχων τὴν ἀρχὴν ἐγκεχειρισμένος (A 187) τῆς
ἡγουμενείας ἐκείνης, δι' ἧς προηγεῖσθαι μέλλει τῆς ἀδελφότητος,
25 οὐκ ἐξ αὐτοβουλίας ἐλθὼν εἰς τὴν κλησιν ταύτην, ἀλλὰ καθ' ἣν
ἐφορίαν τε καὶ διάταξιν ἀνωτέρω γέγραφα· οὕτως γὰρ βούλομαι τούτοις
τὴν τοιαύτην χειροθεσίαν διενεργεῖν, ἀλλ' οὐ παρὰ γνώμην τοῦ πρό-
εστῶτος καὶ τὴν εὐπέθειαν τοῦ τεθνάναι μέλλοντος.

3 συστήσασθαι A. 4 πρῶτον A. 7 δεῖ AB, δὴ Petit, καὶ ὅτι Q.
7-8 προπάντων A. 8 ἡγεμονεύειν A. 9 ἀρμόδιον A. 9 ἔνεκεν A. 10 διάνοιαν A.
10-11 προτρεπόμενοι A. 11 εὐθύς A. 12 ὁδόν A. 12 ἢν ἕως A, ἢνα
ἕως B. 12 ὅτου B. ὅτου A. 12 ἐγὼ A. 12 κτίτωρ B. 3. 3. 6., κτή-
τωρ AB. 12 δηλωθείσης A. 13 ἐγὼ A. 13 ἐκείνος A. 14 διὰ ταχθεῖ-
σαν A. 15 ἡγουμενία A. 16 καθ' ἡγούμενος A. 17 ἴστησιν A. 18 ποιμαίνειν A.

თავი მესამე

შესახებ იმისა, თუ როგორ უნდა იქნეს არჩეული
წინამძღვარი და დამტკიცებული, და პირველი
წინამძღვრის შემდეგ როგორ უნდა მოიწვიონ
მონასტრის ამ სამსახურში და ამ
თანამდებობაზე მეორე

1. უფრო კეშმარიტად და უფრო მოძალეზულად უნდა ვა-
ლიართ, ყოვლის უწინარეს, ის, თუ როგორი თანმიმდევრობით **▲ 186**
უნდა იქნეს წინამძღვრობა, ვგულისხმობ წესს, რომელიც შეეფე-
რება მონასტრის ძმობას. ამის შესახებ მე ძალიან ვწუხვარ, და
მისი გულისთვის აღძვარი მთელი ჩემი გულმოდგინება, გამოვიძიე
ყველაფერი, გამოვიკითხეთ ერთმანეთში, და ეს ვპოვე სწორად და
ყოველი შფოთისაგან თავისუფალ გზად, რომ ვიდრემდე მე, ხსე-
ნებული მონასტრის აღმაშენებელი, ცოცხალი ვარ, ვისაც მე და-
ვსვამ, მონასტრის წინამძღვრად ის იქნება. და თუ ის იქნება წე-
სიერი ჩვენ მიერ დადებული მცნების მიხედვით, დარჩეს წინამძღვ-
რად ვიდრე აღსასრულამდე თავისი ცხოვრებისა.

2. წინამძღვარი, რომელიც თავის დროზე იყო დაყენებუ-
ლი, როდესაც მას მოუახლოვდება სიკვდილის დრო, თვითონ ირ-
ჩევს ვინც მის შემდგომ წინამძღვრად უნდა იყოს და იმები უნდა
მწყემსოს; მაგრამ ნათესაობით ან მეგობრობის მიხედვით კი არ
უნდა დააყენოს, არამედ იგი უნდა დააყენოს ძმების რჩევით და
დამტკიცებით. მისი გარდაცვალების დროისათვის მას უნდა შეეძ-
ლოს არაჩვეულებრივად გამჭირახი იყოს და მიუდგომელი,

3. და ამნაირად უნდა იყოს ხელთდასხმული იმ წინამძღვრო- **▲ 187**
ბის ხელისუფლების მქონებლად, რის მეშვეობითაც უნდა უწი-
ნამძღვროს ძმობას, და არ მოვიდეს ამ წოდებამდე თავისი სურ-
ვილით, არამედ წინასწარ შერჩევით და ბრძანებით, როგორც ზე-
მით დაწვერე, ამნაირად მსურს მე ხდებოდეს მათი ხელთდასხმა,
არა სულთმობრძავი წინამძღვრის ნების და დაჯერების გარეშე.

18 κατασχηματισμῶν A. 19 τὴν A. 19 πρὸς παθεῖν A. 20 συνιστᾶν AB, συ-
μμετρεῖ corr. K. 21 διακριτικῶτατος A. 22 ἀπορροαποληπτῶς B. 23 πρὸς α-
ληθεῖας A. 23 ἐγγεχειρομένου A. 25 αὐτοβουλίας A. 25 ἐλθῶν A. 25 κατ'
τὴν A. 26 τῆς A. 26 οὐτως A, οὕτω B. 26 βούλομαι A. 27 παρὰ τὸν αὐτὸν A.
28 εὐπείθειαν A, დაჯერებისა Q, ἐπαθείαν B. 23 τὴν αὐτὴν A.

4. Μετά δὲ τὴν παραίτησιν καὶ ἀποδημίαν ἐντεῦθεν τοῦ πρώτου, ὁ δεῦτερος ἔξει τὸ κύρος αὐτοῦ μετὰ συμβουλήs τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν ἀπάντων τῆs τοιαύτης μονῆs.

- 5 ὥσπερ καὶ προφρηνῶs πρῶ' ἡμῶν ἢ ἡγουμενεῖα διακρίσεται καὶ τετύπεται. Ἐἰ δὲ γε συμβῇ ποτε ἴσως κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην συνήθειαν αἰφνιδίως ἀναρπασθῆναι καὶ οὐ φθάσαι τὰ διαταχθέντα πράξαι ὁ προεστὼs τῆs ποίμνης, τότε διακρίσει καὶ ἐξετάσει τῶν κριτόνων καὶ | (A 188) ἐναρέτων καὶ γνωστικωτέρων ἀδελφῶν ἐκ τῆs
- 10 ἀδελφότητος προΐστωσι τὸν καθηγούμενον. Ἐπειτα πάλιν καθ' ἐξῆs πρὸ τοῦ λεχθέντος, ὁ ἐστὶ περὶ τοῦ νέου καθηγούμενου, ὃν δεῖ εἶναι τε καὶ ἐμμένειν ἐν τῇ ἡγουμεναίs ταύτῃ τοῦ τεθνεῶτος,

6. καὶ προβληθεῖs καὶ τῇ δεξιῶσει τοῦ ἡγουμένου κατασταθεῖs τὴν ἡγουμενεῖαν οὕτω τεκταίνει· ὑπανάμεινον τοῦ καθηγούμενου, του-
- 15 τέστιν ἐκδημοῦντος πρὸs κύριον, συνηγμένηs πάσης τῆs ἀδελφότητος ἐνώπιον τοῦ τεθνήσαντα· μέλλοντος καὶ τοῦ μέλλοντος δεξιουσθαι μέτ' αὐτόν, παραδιδόντος αὐτῷ τοῦ προτέρου προστασίαν ἐκ τοῦ παρ' ἡμῶν προτεταγμένου κανόνος, ἵνα πολιτεύσωνται κατ' αὐτόν καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχουσιν οἰκοθέν τι οἰκονομεῖν.

- 20 7. Μετά δὲ τὴν τοῦ προτέρου ταφὴν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ δεῖ ταῦτα πράττειν τὸν νεωστὶ προΐστάμενον· ἀγρυπνίαν ὀφείλει ποννύχιον ἐκτελέσαι, τῇ δὲ ἐπαύριον με|(A 189)τὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆs θείας μυσταγωγίας προεστάναι τὸν νεωστὶ καθιερωθέντα ἡγούμενον ἐμπροσθεν τοῦ ἀγίου θυσιαστηρίου, καὶ τῆs ἀδελφότητος πάσης κατὰ
- 25 τάξιν γόνου κλινούσης αὐτῷ καὶ καθ' ἐξῆs ἀσπαζόντων, εἰθ' οὕτως πάντων εὐφραινομένων τῶν προκληθέντων καὶ τῷ κυρίῳ προσκολληθέντων, θαψιλῆs προτεθήσεται τράπεζα.

8. Οὓs ἐνορκῶν αὐθις τὰ αὐτὰ λέγω, ἵνα ὁ τὴν προστασίαν λαχὼν φιλοφρόνως τοῦ ποιμνίου προΐσταται, καὶ ἀπλουσιτάτῃ τῇ δι-
- 30 καιοσύνῃ πρὸs τὴν ἀδελφότητα κεχρημένος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυ-

1-2 πρῶτον Α. 2 ἔξει Α. 3 ἀπάντων Α. 4 πάλιν Α. 4 τοῦτο φημί Α. 5 ἡγουμενεῖα Α. 5 διὰ κέρχεται Α. 6 ποτε Α. 7 ἐφνιδίως Α. 7 φθάσει Α. 7-8 πράξει Α. 8 προεστὼs Α. 8 διακρίσει Α. 9 ἐναρέτων Α. 9 γνωστικωτέρων Α. 9 γνωσιωτέρων Β. 10 πάλιν Α. 11-12 εἶναι τε Α. 13 ἡγουμένου Α. 14 ἡγουμενεῖαν Α. 14-15 τοῦτέστιν Α. 15 πάσης Α. 16 τεθνήσκει Α. 16 καὶ τοῦ μέλλοντος δε-

4. პირველი წინამძღვრის უკანასკნელი გამოთხოვებისა და გარდაცვალების შემდეგ, მეორეს ექნება მისი ხელმწიფება ამ მონასტრის ყველა დანაჩენი ძმების თანაბტობით.

5. კვლავ ამასაც ვიტყვი, წინამძღვრის გარდაცვალების შემდეგ, როგორც ჩვენ მიერ აშკარად იქმნა წინამძღვრობა შერჩეული და დაწესებული. თუ ვინიცობაა ოდესმე მოხდა, ადამიანური ჩვეულებისა და შიხედვით, რომ მოულოდნელად გარდაიცვალოს და ვერ მოასწეროს სამწყსოს წინამძღვარმა განკარგულების გაცემა, მაშინ უმჯობესი, ურჩეულისი და გონიერი ძმების გამორჩევით და გამო- A 188
ჩიებით დაიწესონ წინამძღვარი ძმათა შემადგენლობიდან. შემდეგ კვლავ თანმიმდევრობით წინათ განჩინებულისა, რომელიც ეხება ახალ წინამძღვარს, საჭიროა იგი დადგეს წინამძღვრად მიცვალე-
ბულის ადგილზე.

6. დადგინებული და წინამძღვრის უფლებით დაყენებული ასე აგვარებს წინამძღვრობის საქმეს: როდესაც წინამძღვარი კვდება, ესე იგი როდესაც მიემგზავრება უფალთან, მთელი ძმობა შეიკრიბება წინაშე გარდაცვალებადისა და მის შემდეგ მმართველად განზრახულისა; ჩვენ მიერ განსაზღვრული კანონით წინანდელი წინამძღვარი გადასცემს მას უფროსობას, რათა ამ კანონის მიხედვით იმართებოდნენ ისინი (ე. ი. ძმები) და არავეითარი უფლება არა ჰქონდეთ განაგონ რაიმე თავისი ნებით.

7. პირველის დასაფლავების შემდეგ მესამე დღეს საჭიროა ახალმა წინამძღვარმა შემდეგი გააკეთოს: საჭიროა შეასრულოს A 189
ლამისთევით პანაშვიდი, ხოლო მეორე დღეს საღმრთო საიდუმლოს შესრულების შემდეგ ახლად ნაკურთხი წინამძღვარი წარსდგეს წინაშე წმიდა საკურთხევისა, და ყოველმა ძმამ წესისაებრ მუხლნი მოიყაროს მის წინ, ეამბორონ მას რიგ-რიგად; მერმე ყველანი რომ ამნაირად გახარებული არიან, მათ მიიწვევენ, უფალს დაუყავშირდებიან და უხვი ტრაპეზი გაიშალოს.

8. მათ ვაფიცებ და ისევ ამას ვიტყვი, რათა ვისაც წილად ხედება წინამძღოლობა. კეთილგანწყობილად უწინამძღვროს სამწყსოს და უმარტივესი სიმართლით ექცეოდეს ძმობას ქრისტეს მიერ

ἐπισθαι P e-t i t, καὶ ὁ μέλλων δεξ. B, καὶ ὁ μέλλον δεξ. A. 19 οἰχομέν τῷ A. 21 πανσῆιον A. 23 νεωστὶ A. 23 καυσερωμένη A. 23 ἡγούμενον A. 25 ἐν-
ξεν A. 25 ἀλυσσούσης A. 25 καυτὴς ἔς A. 27 βαυλῆς A. 28 ἀμύξ A. 29 προ-
ίσταται A.

- ρίψ ἡμῶν, τῇ καρδίας τε καὶ νεφροῦς* ἐξετάζοντι, τῷ τοιμωτέρῳ
 ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον** καὶ ἀπτομένῳ μέχρι χωρισμοῦ ψυ-
 χῆς τε καὶ σώματος καὶ ἀνταποδιδόντι ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα
 5 αὐτοῦ, μηδὲν ἀνάξιόν τε καὶ ἀειδὲς ἐπαγαγεῖν τῇ ἐγχειρισθέντι αὐτῇ
 παρ' αὐτοῦ | (A 190) τῇ ποιμνίῳ αὐτοῦ, τουτέστι τῆς ἀδελφότητος,
 ὑπὲρ ὧν οὐκ ἐκοπίασεν οὐδὲ ἐταλαιπώρησεν, οὐδὲ τῇ ἰδίῳ μόχθῳ κατὰ
 τὸν μέγαν ἀπόστολον Παῦλον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἀργὸς μηδὲ
 ἐσθιέτω***, πάντα δὲ πράττειν, ὡς αὐτοῦ ἐφορῶντος τοῦ υἱοῦ τοῦ
 Θεοῦ.
- 10 9. Οὕτως τὰ τῆς οἰκονομίας ἐργαζέτω πάντα καὶ πάσης και-
 νοτομίας ἀπέχονται καὶ δικαίως τὰ ἀγαθὰ πράξουσιν· ἀρκετὸν γὰρ
 αὐτοῖς, ὅτι ἐν οἷς οὐκ ἐκοπίασαν, τοῖς ἐτέρων ἐντροφῶσιν ἰδρῶσι
 καὶ πόνοις, ἐν οἷς ἕτεροι μεγίστη σπουδὴ καὶ μέγιστοις πόνοις ἐτα-
 15 λαιπώρησαν, ὧν τοὺς καρπούς οἱ πειραθέντες τούτοις βεβαίως γι-
 νώσκουσιν[ν], καὶ αὐτοὶ τούτων ἀπάντων ἀκόπως καὶ ἀκαινοτομήτως
 ἀπολαμβάνειν νῦν ἡξιώθησαν. Ἀξίως οὖν εὐχαριστήτωσαν τῇ θεῷ
 καὶ ἡμῶν ἀλήκτως μνημονεύετωσαν ὡς αἰτίων αὐτοῖς τοιούτων ἀγα-
 θῶν γινομένων,
- 20 10. καὶ ἀξίως πορεύονται καὶ**** | (A 191) εὐχάρισται ἔσον-
 ται ἐν πάσῃ ζωῇ αὐτῶν, καὶ οὕτως εὐχαριστήτωσαν τῇ τῶν ὅλων
 σωτηρί, ὅτι οὐχ ἔνεκεν τοῦ τόπου ζητεῖν εὐφορὸν τε καὶ κάλλιστον
 περιερχόμενοι ἐκοπίασαν. Ἀλλὰ ἡμεῖς τὴν τοιαύτην ταλαιπορίαν
 25 ὑπέστημεν ἄνω καὶ κάτω τρέχοντες καὶ πάντα τόπον τῶν ἐν τοῖς
 κτήμασιν ἡμῶν περιερχόμενοι· καὶ τούτους ἅπαντας ἐξετάζοντες καὶ
 ζητοῦντες ἀναπαυτήριον τῶν ἀδελφῶν εἰς κατοίκησιν, τούτου εὐαρ-
 μοστότερον ἢ ἐπιτηδείτερον εὐρήκαμεν οὐδαμῶς.

1 τῇ καρδίας... ἐξετάζοντι Pet it, τοῦ καρδίας... ἐξετάζοντος AB.
 1 τῇ τοιμωτέρῳ Pet it, τοῦ τοιμωτέρου A, τοῦ τοιμωτέρου B. 2 ἀπτομένῳ
 Pet it, ἀπτομένου A, ἀπτομένου B. 3 ἀνταποδιδόντι P'et it,
 ἀνταποδιδόντος AB. 8 ἐσθιέτω A. 10 ἐργαζέτω AB, ἐργάζονται Pet it
 (in scholliis). 11 ἀγαθὰ A. 12 ἐνοῖς A. 12 ἐτίγων A. 13 ἕτεροι A. 15 ἀπάν-
 των A. 16 εὐχαριστήτωσαν A, εὐχαριστεῖτωσαν B. 17 ἀλήκτως A. 18 γινομέ-
 νων A. 22 ἀλλ' ἡμεῖς A. 24 ἅπαντας A. 26 εὐρήκαμεν A.

* Apoc. 2,23: Ἐγώ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας, καὶ δώσω ὑμῖν
 ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν (սոց ցոր, հոռնաւոր ցանցոյտեանց զղլաւ ևս տորհ-
 ծղաւա ևս թոգսց տէրցե տոտոյղլաւ եւ յմքա տէրցեոսցորս).

** Hebr. IV, 12: Հոն ցոր ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργήs καὶ τομώτερος·

უფლისა ჩენისა, „გულისა და თირკმელთა გამომეძიებელისა“, ყოველგვარ ორპირ მახვილზე უფრო გამკვეთელსა, რომელიც სული-სა და სხეულის გაყოფამდე მიიწევს, რომელიც „თითოეულს საქმეთა მისთაებრ მიუზღავს“, რათა არაფერი უღირსი და შეუფერებელი არ შეამთხვიოს თავის სამწყსოს, რომელიც მას მისგან აქვს ჩაბარებული, ესე იგი ძმობას, რომლისთვისაც არც უშრომია, არც უწვალაია, არც საკუთარი ჯაფით მოუპოვებია რა, დიდი მოციქულის პავლეს თქმისა არ იყოს: „ვინც არ მუშაობს, ნუცა კვამს“, ხოლო ყველაფერი აკეთოს, თითქოს ძე ღმერთისა ამას ხედავდეს.

9. ამნაირად უნდა აკეთონ საგამგებლო საქმეები, და აიცდენ ყოველგვარ სიახლეს და მართლად მოუვლიან დოვლათს (სიკეთეს იქმნან); საკმარისია წათთვის, რომ, სადაც არ უშრომიათ, სხვების ნაოფლარით და ნაშრომით ნებიერობენ. იმ დროს როდესაც სხვებს უდიდესი რუდუნებითა და უდიდესი შრომით უვაგლახნიათ და ამ შრომათა ნაყოფებს გამოცდილებით იცნობენ; ხოლო ესენი ღირსი გახდნენ და ახლა ყველაფერ ამით სარგებლობენ უშრომელად და ხელის გაუნძრევლად (თვნიერ ზღვევისა). ამიტომ მათ მართებთ მადლობდნენ ღმერთს და ჩვენც მუდამ გვიგონებდნენ, როგორც მიზეზს მათი ასეთი სიკეთის მოვლინებისა,

10. და ღირსეულად ივლიან და მთელი თავიანთი ცხოვრების განმავლობაში მადლიერი იქნებიან. და ასე გადაუხდიან მადლობას მხსნელს ყოველთა, რომ არა ადგილის ძიების გულისათვის იშრომეს და მოიარეს რჩეული და მშვენიერი ადგილი. მაგრამ ჩვენ ვიკისრეთ ასეთი საზრუნავი და ამ მიზნით ზემოთ და ქვემოთ ვიარეთ და ჩვენს მამულებში ყველა ადგილი მიმოვიხილეთ; ყველა ეს ადგილები დავზვერეთ, რომ მოგვეძებნა განსასვენებელი ადგილი ძმათა დასასახლებლად, მაგრამ ამაზე უფრო შესაფერისი და უფრო მოსახერხებელი ვერსად ვიპოვეთ.

ἡπὲρ πάντων ἰαχναῖον διόριστον καὶ δι᾽ ἐκείνου αἱρεῖται ἡ ἐκείνου ψυχὴ καὶ πνεύματος.

*** 2 Thessal. 3,10: *εἰ τις ὅτι μὲλει ἐργάζεσθαι, καὶ οὐκ ἐπιμεύει* (აუკეთუვასზე არა უნებს საქმის, ნუცა სკამნა).

*** ამის შემდეგ B-ს აკლია, როგორც ჩანს, ორი ფურცელი (ποδενύσεται καὶ... γερήσεται. იხ. ქვემოთ A 19.). L. Petit-ს შეუვია მესესოსის ახალბეძონელი თარგმანის მიხედვით. ქოსის ნუსხაში არის ეს დანაკლისი ტექსტი.

11. 'Η θεία οὖν πρόνοια συνεργούσα ἡμῖν τοιούτων ἀγαθῶν
 ἀρδην ἡμᾶς ἡξίωσε πρῶτον μὲν τοῦ τοιούτου τεύξασθαι καταγωγίου
 5 τερπνίστου τε καὶ καλοῦ. Καὶ κατὰ πάντα ἡδίστου. Οὐ μὴν δέ, ἀλ-
 λά καὶ πᾶσι τοῖς ἐπιτηδεύουσιν θαυμάσιον. Καὶ τὰ χρεῖν δεικνύει πάντα
 10 ἅμα συγκεκραμένου καὶ κατὰ καιρὸν ἐκάστω τὴν χρῆσιν ἐτοιμῶς πα-
 ρεχομένου, | (Α 192) φησὶ δὴ, τῶν ψυχικῶν τε καὶ σωματικῶν,
 εὐκαίρως τὴν χρῆσιν διαπορθμεύοντος καὶ ἵνα θαρσύνοντος λέγω τῷ
 15 θεῷ παραδείσῳ ἐκείνῳ ἁφωμοιωμένου, ἐν ᾧ ἡ τοῦ πρώτου ἀνθρώ-
 που ὑπῆρχε τρυφερωτάτη ζῶη εὐθύνουμένη τε καὶ ἀταλαιπώρητος καὶ
 20 τῆς ἐν τούτῳ ἀμεριμνίας, καθ' ἣν ἐβίωτεον, μάλιστα δὲ ὅταν ἀποβλέ-
 ψεται· τις εἰς τὴν ὠριότητά τοῦ περιβλέπτου τούτου καὶ ἀμνησθήτου
 ναοῦ καὶ τοῦ περὶ αὐτὸν κόσμου, καὶ τῶν ὑφασμάτων, καὶ τὴν ἐξ
 15 αὐτῶν ἡδύπνοον εὐωδίαν καὶ τέρψιν τῆς πνευματικῆς χάριτος, καὶ
 τὰς ψυχωφελεῖς παρὰδώσεις, τὰς ποθηγούσας διὰ τῆς βασιλικότητος
 ὁδοῦ, καὶ τὴν πορείαν τὴν ἀγούσαν πρὸς τὴν ἀλυπον καὶ αἰωνίαν
 20 ζωήν, καὶ τῶν τούτοις περεπομένων παντοίων καλῶν, τὴν ποικιλίαν
 τε καὶ τὸ ἔκ' (193) κριτον, δι' ὧν οἱ ἐν τῷ παντὴρ θεάτρῳ ἐκ δε-
 ξιῶν τυχόντες τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ.
- 20 Τῶν μὲν ὄντων αὐτοῖς ἀγαθῶν τεκμαίρωνται τὴν ἀπόλαυσιν,
 τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων καὶ οὕτως ἀμύχθως ἀπάντων τῶν καλῶν
 ἐν κατασχέσει γεγονότων ἡμῶν· πῶς οὐχὶ οὕτως ἀλύπως τε καὶ ἀτα-
 25 ράχως βιώσῃτε καὶ ἀπλουσιότητι γνῶμη [καὶ] τῇ γλυκυτάτῃ πνοῇ τῶν
 λεπτοτάτων αὐρῶν τὸ βιωτικὸν πολὺκλυστον διαπλεύσητε πέλαγος. Καὶ
 25 κατὰ τοὺς θεατὰς τοῦ θεοῦ θρόνου προφήτας θεοῦ ἡ καὶ ἀποστο-
 λικῶς εἰπεῖν πολιτεύσονται· γέλωτα ποιοῦντες, ὡς φησὶν Ἰωβ, τὰς
 πολυόχλους πόλεις καὶ τὰς τῶν πρκατόρων φωνὰς ἐξουθενούμενος*.

Πρὸ δὲ γε πάντων καὶ τούτων ἀνώτερον καὶ διὰ πάντων δο-
 10 τας ἂν εἶη ὁ προϋστάμενος πάντων ἔστω κατὰ τὸν βίον παρὰδειγμα,

* Job 39, 7: καταγελῶν πολυοχλίας· πύλεως, μέμνην δὲ φροῦλόγου οὐκ
 ἀποκρίν.

2 τοιούτου Α. 3 τὲ Α. 4 θαυμάσιον Α. 5 συγκεκραμένον Α. 6 ἐκάσ-
 τῳ Α. 7 χρῆσιν Α. 8 φησὶν τὲ Α. 9 χρῆσιν Α. 10 θαρσύνοντος Α. 11 ἁφωμοιω-
 μένον Α. 12 Β. 9 ὑπῆρχε Α. 9 τὲ Α. 10 ἀμεριμνίας Α. 10 ἐβιώτεον Α. 10 μά-

11. ღვთის განგება შეგვეწია ჩვენ და ღირსი გავგხადა ერთ-
ბაშად ასეთი სიკეთეებისა, რომ ჯერ ერთი შეგვახედრა ასეთი
საუცხოო და მშვენიერი განსასვენებელი, ყოველნაირად სასიამოვნო,
მაგრამ არა მარტო ეს, არამედ ყოველგვარი საჭირო რამის
უზად მქონე, და ყველაფერი, რაც კი მოსახმარია, ერთმანეთთან
შეზავებული აქვს და თავის დროზე მოეპოვება გამზადებული ყო- A 192
ველგვარი სახმარი, ვგულისხმობ სულიერსა და ხორციელ სახმარს,
თავის დროზე გადმოგვცემს ამ სახმარს, და მე გავბედავ და ვი-
ტყვი, რომ ის მსგავსია იმ ღვთაებრივი საშოაზისა, სადაც პირ-
ველ ადამიანს ჰქონდა ნებიერი, უმწუხარო და უზრუნველი ცხოვ-
რება, რომლითაც იგი ცხოვრობდა, განსაკუთრებით კი, როდესაც
დახედავ სიმშვენიერეს დიდებული და სახელგანთქმული ტაძრისა,
მისი სამკაულისას, შესამოსლებისას, და მათგან მომდინარე საამურ
სურნელოვნებას, სულიერი მადლის სიტკბოებას, გალობითი მუსი-
კის ხმატკბილობას და მწყობრ მელოდიას, სულის მარგებელ წე-
სიერებას, რომელსაც სამეუფო გზით მიჰყავხარ და გზას გიკვლევს
უმწუხარო და საუკუნო ცხოვრებისაკენ; და ყველაფერ ამას თან
ზღვეს ყოველგვარი სიკეთე, ნაირნაირი და რჩეული, რომელთა A 193
მეშვეობით მოგხედებით მოუსყიდველი მსაჯულის მარჯვენით სა-
ყოველთაო სანახაობაზე.

რადგან მათ აქვთ ყოველგვარი სიკეთე, დე ისინი განსაზღე-
რავდნენ სიტკბოების გასინჯვას; ამნაირად რომ არის ყველაფერი
ეს და ასე უშრომლად რომ გვაქვს ყოველგვარი სიკეთე, ნუ თუ
უმწუხაროდ და უშფოთველად არ უნდა იცხოვროთ და უმარტი-
ვესი გულისსიტყვით და დაწყნარებული ჰაერის უტკბესი სუნთქ-
ვით გადასცუროთ მრავალმღელვარე ზღვა, ცხოვრება რომ ჰქვია,
მსგავსად ღმრთის წინასწარმეტყველთა, რომელნიც მბილევლნი
არიან ღვთაებრივი ტახტისა (საყდრისა), ანუ მოციქულები რომ
ეთქვათ, მოქალაქობენ: დასცინიან, როგორც იტყვის იოზი, ამბო-
ხებულ ქალაქებს და მოხარკეთა ხმებს შეურაცხყოფენ*.

ხოლო ყველაზე უწინარეს და ამაზე უზეშთავს, წინამძღვრად
ვინც იქნება, ის უნდა იყოს მაგალითი ყველაფრით და ყველასა-

* იოზი 39, 7: «საცინელ მრავლისა ერისა ქალაქისა, ხოლო წყინება მო-
ხარკისა არა სმენილნი».

ლსთ A. 10-11 ἀποβλέψαντες τῆς A. 11 ὁραότης A. 12 περὶ A. 13 ἐξέρχεται A.
14 ἀματένης A. 14 μέλος A. 16 ὁδοὺ A. 16 ἀλσπον согр.. ἡλκπον A. 18 τὸ
A. 20 μενόντων A. 22 ὀλέτω A. 22 τὸ A. 23 ἀποστολῆς A. 24 πο-
λύχλοιστον A. 24 διαπλεσύνετε A. 26 εἰς" A.

- μάλιστα δὲ ἐν τῷ μηδὲν κτᾶσθαι ἴδιον, | (A 194) πάντα γὰρ τὰ
 ὄντα ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ ἐστί, καὶ οὕτως εἰς εὐχὰς καὶ δεήσεις σχο-
 λᾶσαι, καὶ τῆς ἐν λόγῳ διδασκαλίας ἀντιέξασθαι, καὶ πρὸς ἐπί-
 σκεψιν τῶν ἀδελφῶν ἐπιστρέφασθαι, τιμιώτερά ταῦτα ἡγούμενος καὶ
 5 ἀνωτέρω, καθὼς φησὶν ὁ θεὸς ἀπόστολος, διὰ τῶν δπλων τῆς δι-
 καιοσύνης, τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ
 δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς*. Καὶ οὕτως διὰ
 τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν φυλαχθήσεται πρὸς τὴν εἰρημένην δι-
 καιοσύνην καὶ μακαριότητα. Καὶ τὸ πρὸς πάντας φιλόστοργον ὁμοίως
 10 ἐνδείξεται πρὸς τοὺς μεγάλους τε καὶ μικροὺς ἀνεχόμενος τῶν ὀλιγο-
 ψύχων τε καὶ ραθυμούντων τῇ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ, χρη̄ λέγειν, ὅτι
 καὶ τῶν γογγιζόντων εἰ τινες εἰσὶ δυσφορώτεροι πάντων καὶ ἀνύποισ-
 τοι, οἱ δὲ ὑπομένοντες αὐτοὺς πολλὸν μισθὸν λήψονται, καὶ μιμηταί
 τοῦ θεοῦ | (A 195) γενήσονται.

- 15 Μετὰ δὲ ταῦτα πάντα πάλιν παραγγέλλω καὶ τοῦτο, ἵνα μὴ
 γένηται ἐν τῷ σεμνείῳ μου τοῦτῃ καθηγούμενος ἔχων πολλὴν συγ-
 γένειαν. Κωλύομεν δὲ καὶ τοῦτο, ἵνα μὴ ἔσται τοῦ καθηγουμένου
 τις συγγενής τε ἢ ὑπουργὸς ἢ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἢ ἐν τοῖς ἔξω εἴτε
 ἐν τοῖς χωρίοις καὶ μοναστηρίοις καὶ λοιποῖς δουλείαν τινὰ ἐνεργῶν..

- 20 · Κεφάλαιον ιγ

Περὶ ποσότητος καὶ ἀριθμοῦ τῶν μοναζόντων.
 δε̄ ἀνελλιπῆς διετάχθη παρ' ἡμῶν εἶναι
 καὶ δσους ἐξ αὐτῶν ἐργαζομένους καὶ
 ὑπηρέτας εἶναι χρῆ

- 25 1. Ὅφειλόμενον οὖν ἡμῖν ἐστὶ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μοναζόν-
 των νομοθετεῖν οὕτως.

* 2 Corinth. 6. 7-8: διὰ τῶν δπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστε-
 ρῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας* ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς.

1 μάλιστα A. 1 παντα|πάν|πάντα A. 4 ἡγούμενος A. 5 φησὶν corr.,
 φασὶν A. 5 θεὸς A. 9 ὁμοίως A. 10 ἐνδείξεται h. g. 3 m 6., (Q: γογγίζοντες θη-
 θάκη θ γδ αηθβγδ, ρορσ ρα θρὸρσ), ἐνδείξετε A., <B. 10 τὸ A. 10-11 ὀλι-
 γοψύχων A. 11 τὸ A. 11 χρὲ A. 12-13 ἀνύποιστος h. g. 3 m 6., ἀνύπιστος A., <B.
 13 ὑπομένωντες A. 13 μισθὸν A. 13 μιμηταί A. 18 τίς A. 18 εἴτε A.
 22 ἀνελλιπῆς B, ἀνελλιπῆς A. 23 δσους corr., ὅσους A, ὅτι τοὺς B. 23-24 ἐρ-
 γιζομένους καὶ ὑπηρέτας A. 25 ἐστὶ A.

თვის თავისი ცხოვრების მიხედვით, განსაკუთრებით კი იმით, რომ ა 194
 არაფერი თავის საკუთრებად არ შეიძინოს, ვინაიდან ყველაფერი, რაც მონასტერშია, მისია და იმიტომაც, რომ ამნაირად უფრო მოიცლის ლოცვა-ღალადებისათვის და სწავლა მოძღვრების საქმეში მტკიცე იქნება, ძმათა საპირობისადმი ყურადღებიანი; ამგვარი საქმეები ჩათვალს უპატიოსნესად და უადრესად, როგორც იტყვის ღვთაებრივი მოციქული: სამართლიანობის იარაღად იქცეოდეს; მარჯვნივ და მარცხნივ, დიდებითა და გინებითა, გმობითა და ქებითა, როგორც მაცთურნი და კეშმარიტნი *. და ამრიგად, მცნებათა შესრულებით დაიცავს ხსენებულ სამართლიანობას და ნეტარებას. და ყველას მიმართ, როგორც დიდთა ისე მცირეთა მიმართ, თანაბრად აჩვენებს ნაზ სიყვარულს, და სულმოკლე და უქნარ აღამიანებს დაუთმობს ქრისტეს სიყვარულის გამო. საპირობა ისიც ითქვას, რომ თუ ვინმე არიან მობუზღუნეთაგან ყველაზე ა 195
 უფრო აუტანელნი და მძიმენი, მათაც უნდა მოუთმინონ და დიდ ჯილდოს მიიღებენ; ამით ისინი ღმრთის მსგავსნი გახდებიან.

ყველაფერ ამის შემდეგ კვლავ ვაცხადებ ამასაც, რომ არ იყოს ამ ჩემს ღირსეულ მონასტერში ისეთი წინამძღვარი, რომელსაც ჰყავდეს დიდძალი ნათესაობა. ჩვენ ავკრძალავთ იმასაც, რომ წინამძღვრის არც ერთი ნათესავი არ იყოს მსახურად არც თვით მონასტერში, არც გარეთ, სოფლებში და დანარჩენ მონასტრებში ¹, რაიმე საქმის აღმსრულებლად.

თავი მეექვსე

მონაზონთა რაოდენობისა და რიცხვის შესახებ,
 რათა ჩვენ მიერ დაწესებულ [რიცხვს] არ დააკლდეს,
 და იმის შესახებ, თუ მათგან რამდენი უნდა
 იყოს მომუშავედ და მსახურად ²

1. საპირობდ ვთვლით ამნაირად დაეაწესოთ მონაზონთა რიცხვის შესახებ.

* 2 კორინთ. 6, 7—8: «საქერველითა მით სიმართლისაჲთა მარჯუენისათა და მარცხენისათა, დიდებითა და გინებითა, გმობითა და ქებითა, ვითარცა მაცთურნი და კეშმარიტნი».

¹ იგულისხმება, ალბათ, პეტრიწონის მონასტრის კუთვნილი სოფლები და მამულები; ქართულ ტექსტში სწოვია: «რათა არა დააყენოს წინამძღვარმან თესთა მისთაგანი ჯელადად გინა მსახურად მონასტერსა შინა გინა გარე სოფელთა ანუ ქარასტინთა».

² ქართულ ტექსტში: «და თუ რაოდენთაჲ ჯერ არს ამათგან მსახურად და ჯელისუფლად დაყენებაჲ ანუ ვითარ სახედა (მ. თარხნი მუილი, გვ. 25, 20—22).

- Ἐπεὶ ὁ τῶν καλῶν ἐργάτης θεὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων συστη-
 σάμενος φύσιν, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος πρότερον τὴν ὕλην πάντων τῶν ὄν-
 των παραγαγών, ἐκάστην τούτων τάξιν καὶ μέτρον πανσόφως διετίθε-
 το, καὶ οὐδεὶς ὑπενόει τούτων τι τῆς παραγωγῆς τερ. (A 196) πνύ-
 5 τερον εἶναι ἢ εὐαγωγότερον*, βούλομαι τὸν ἀριθμὸν τῶν μοναζόν-
 των ἕως τοῦ πεντηκостоῦ εἶναι, πρὸς οἷς καὶ τὸν αὐτὸν καθηγού-
 μενον, πλὴν πάσαις ἀρεταῖς κοσμουμένους, καὶ χάριτι θείᾳ καταλαμπ-
 ομένους. Οὐ βούλομαι δὲ τοῦ πεντήκοντα ἀριθμοῦ εἶναι ὑποδεεστέ-
 ρους· ὑπὲρ δὲ τοὺς πεντήκοντα, ὡς εἴρηται, εἶναι τὸν καθηγούμενον.
- 10 2. Ἐν οὐρανῷ δὲ τοὺς καθεξῆς ἡγουμενεύοντας ἐν τῇ τοιαύτῃ
 μονῇ τοῦ μὴ παρακαταβιβάζειν πώποτε τὴν ὀφειλόμεναι τούτων πο-
 σότητα, ἀλλ' εἰ γε διὰ θανάτου ἢ ἐτέρως τινὸς εὐλόγου συμβεβη-
 κυίας προφάσεως ἔλλειψις γένηται τούτων, αὐτὴς τὸν τυπωθέντα
 15 τούτων ἀριθμὸν ἀναπληροῦν, ὅπως μὴ ἀδρανῆς τις ἢ δοξολογία τοῦ
 20 θεοῦ καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἐκτενεστάτη εὐχὴ ὀφείησεται πώποτε. Ἔσται
 δὲ ὁ τύπος τῆς ὑμνωδίας ἐμμελέστατός τε καὶ μετὰ τῆς ἀρμοζούσης
 προσοχῆς καὶ παρατηρήσεως καὶ | (A 197) φόβῳ θείῳ κεκοσμημέ-
 νος καὶ ἀνελλιπής.
3. Ἐκ δὲ τοῦ τοιοῦτου ἀριθμοῦ τοῦ ἐνὸς καὶ πεντήκοντα ὁ
 20 μὲν εἰς ὑπάρχει ὁ καθηγούμενος, ὃν δεῖ πάσης γνώσεως καὶ συνέ-
 σεως καὶ ἀρετῆς καὶ φόβου καὶ ἀγάπης θεοῦ εἶναι ἀνάπλεω.
4. Ἄλλοι δὲ δύο ἐκ τούτων ἐπίτροποι ἔστωσαν, ὁ μὲν εἰς ἐν
 τοῖς ὁρίοις τῆς Φιλιππουπόλεως, ὁ δὲ ἕτερος ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Μο-
 σονοπόλεως καὶ τῶν καθεξῆς ταύτης διακειμένων χωρῶν.
- 25 5. Ἄλλος δὲ εἰς ἐκ τούτων ἐκκλησιαρχῆς ἔστω, γνώσεως ἐμ-
 πεπλησμένος, καὶ πείραν ἀκριβῆ ἔχων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐνθέων

* 3 L. Petit «ավանդ ծերմանող տաղանդավոր շնորհներ: (տեղիայ լոգիկ
 և ինչ որ անհրաժեշտ է ինչպես տեղի է հանում միմյանց)» („ստորագրված ծեր
 ման շնորհներ ձեռնարկի մեջ հանված“) և լատինյան, որոնք չեն համարվում պարզ-
 անկողին և, ավելի, լատինյան պարզ. ձևերում չեն լինում համարվում ձևեր
 և ձևեր շնորհներ:

2 մի անգամ A. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

როდესაც კარგი საქმეების მოქმედმა ღმერთმა განაწესა ადამიანთა ბუნება, წინათ არარსებულისა მოიტანა ყველა არსებათა ნივთი (მსგჳს), თითოეული მათგანისათვის დიდი სიბრძნით შემოიღო წესი და ზომა, და არავინ არ ფიქრობს, რომ რამე იყოს ამ შემქმნელზე უფრო სასიამოვნო და უფრო მოსახერხებელი; ასევე მე მინდა მონაზონთა რიცხვი იყოს ორმოცდაათამდე გარდა თვით მამასახლისისა: ისინი შემოკობილი არიან ყოველგვარი სიკეთით და გაბრწყინებულნი ღვთიური მადლით. ხოლო მე არ მსურს, რომ დააქლდეს ორმოცდაათ რიცხვს: ამ ორმოცდაათის ზევით, როგორც ვთქვი, არის წინამძღვარი.

2. ხოლო მე ვაფიცებ იმათ, ვინც წინამძღვრად იქნებიან ხოლმე ამ მონასტერში, რომ არასდროს არ ჩამოქვეითდეს ეს გამოცხადებული რიცხვი მონაზონთა, არამედ, თუ ან სიკვდილის გამო, ან სხვა რამე საპატიო მიზეზით მოხდეს ამათი დაკლება, კვლავ იქნეს შევსებული ეს დადგენილი რიცხვი, რათა არასდროს არ შენეულდეს ღმრთის დიდება და მისადმი მიმართული ლოცვა, და საგალობელთა სახეც იყოს შესაფერისი და ლოცვასთან შეფარებული, ღვთის შიშით შემკული და დაუკლებელი.

A 197

3. ხოლო ამ რიცხვიდან, ორმოცდათერთმეტიდან, ერთი იყოს წინამძღვარი, რომელიც საჭიროა იყოს განსრულებული ყოვლითა ცოდნითა და შეგნებითა, სიკეთითა და ღვთის შიშითა და სიყვარულითა.

4. ხოლო ორნი ამ რიცხვიდან დადგნენ იკონომოსებად*: ერთი ფილიპოპოლის საზღვრებში, მეორე კი მოსინოპოლის მხარეში და სხვა მისქვეშეთ სოფლებში.

5. ერთი კიდევ მონაზონთაგან იყოს დეკანოზად**, განსრულებული ცოდნითა და მქონე ზედმიწევნილი გამოცდილებისა ეკ-

* ასე ვთარგმნით ჩვენ შესატყვის ბერძნულ სიტყვას *ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς* კართულ ტექსტშიც სწორია: *«და ორნი იყვნენ იკონომოსად»*. ვეფიგი, *ἐκ τοῦ οἴκου* ყოფილა სამეურნეო ვალდებულებათა მქონე პირი.

** ბერძნულ ტექსტშია *ἐκκλησιάρχης*, კართულში კი—*«ერთი დეკანოზად იყოს»*.

ჯეო A. 12 *ἐτέρας* A. 12-13 *συμβεβηκίας* A. 13 *ἡλθειν* A. 13 *αὐτῶν* A. 14 *ἀδριανῶν* *τῆς* A. 16 *ψαυιδίας* A. 16 *ἀποστολῆς* A. 17 *προσθη* ჩვენის აზრით უნდა იყოს *πρὸς ἐσχῆς*. 19 *τοιούτων* B, *τοιούτων* *ποσίων* A. 19 *ἐπὶ* A. 20 *πιδ* *οῦς* A. 21 *ἀπαπλεω* B, *ἀπαπλεω* A. 22 *ἐτέρῳ* A. 23 *ἐτέρως* A. 26 *περίαν* A.

ἐπιτηδευμάτων, μηδὲν ἀπολειπόμενος τοῦ τεθέντος ἀρχῇθεν συναξαρίου τῆς διατάξεως.

6. Ἱερεῖς δὲ τελούντες τὴν θεῖαν ἱερουργίαν ἔστωσαν ἐκ τούτων ἔξ,

5 7. καὶ διάκονοι δύο τούτοις συνήθως συλλειτουργοῦντες,

8. καὶ ὑποδιάκονοι ἕτεροι δύο τῇ ἀναγνώσει καὶ τῷ κανοναρχεῖν διενεργοῦντες,

9. ἕτερος 1 (A 196) δὲ ὁμοίως συνέσει καὶ πείρα καὶ φόβῳ θεοῦ καὶ ἀγάπῃ κεκοσμημένος ἔστω ἐκ τούτων σκευοφύλαξ καὶ δοχειάριος, πάντων τῶν ἱερῶν κειμηλίων τῆς ἀγίας ἐκκλησίας τὴν φροντίδα ἔχων καὶ τὴν διατήρησιν, πρὸς δὲ καὶ τῶν πανταχόθεν συναγομένων λογαρίων ἀπὸ παντοίων εἰσόδων τὴν δοχὴν ποιοῦμενος καὶ τὴν ἔξοδον ὡς λόγον ἀποδώσων, οὐ μόνον τοῖς προὔχουσιν ἐν τῇ ἀγίᾳ μονῇ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν.

10. Καὶ ἄλλος λυχνάπτης ἔστω, τῷ ἐκκλησιάρχῃ ὑπήκοος ταμεύων τὰ τε θυμιάμματα καὶ τὸν ἑλαιον καὶ τοὺς κηρούς καὶ τὸν οἶνον τῆς ἀπαρχῆς καὶ τὸ ἄλευρον, ἐξ οὗ ἀρτοποιεῖται συνήθως ἡ προσφορά, καὶ μετὰ φόβου θεοῦ τὴν τούτων πάντων εὐκαίρως ποιήσει ἔξοδον. Ἐν δὲ ταῖς μεγάλας τε καὶ εὐσήμες δεσποτικαῖς ἑορταῖς, ἐν αἷς ἡ ὑπηρεσία τῆς ἀγίας ἐκκλησίας καὶ ἡ διακονία προστεθῆναι, ὀφείλει διατάσσασθαι ὁ καθηγούμενος ἄλλοις 1 (A 199) τοῖς ἐκ τῆς αὐτῆς ἀδελφότητος τοῦ συναντιλαβέσθαι καὶ τὴν ὀφειλομένην ἐπίκουρίαν παρέχειν τῷ τὴν λυχναψίαν διηνεκῶς ποιοῦντι.

11. ἕτερος δὲ ἔστω κελλαρίτης, ὃς πρὸς τοῖς ἱβήρσι τανουτέρης ὀνομάζεται, ὃς ὀφείλει κατὰ [τὸν] τῶν μοναζόντων ἡτοῦ τῶν μοναστηρίων τύπον ἀδόλως καὶ ἀσκανδάλιστως ὑπὸ τὴν χεῖρα ἑαυτοῦ ἔχειν τὸν τε ἄρτον καὶ τὰ προσράγια πάντα καὶ τὰ ἀρτύματα, οἶνον, ἑλαιὸν τε καὶ μέλι καὶ τὰ τούτοις παρόμοια, καὶ αὐτὸς τὴν τούτων ποιήσασθαι: ἔξοδον εὐκαίρως τε καὶ ἐπιμελῶς μετὰ φόβου θεοῦ.

1 ἐπιτηδεύματα A. 5 διάκονοι A. 5 δύο A. 6 ὑποδιάκονοι A. 6 ἕτεροι A. 6 δύο A. 6-7 κανοναρχί A. 9-10 δοχειάριος A. 11 φροντιήδα A. 13 προὔχουσι A. 15 ἐκκλησιάρχῃ A. 15-16 ταμειεύων A. 17 συνήθως A. 18 εὐκαίρως B. 19 τὲ A. 20 ἀγίας A. 21 διατάσσασθαι A. 22 συναντιλαβέσθαι A. 22-23 ὀφειλομένειν A. 23 ἐπίκουρίαν A. 23 λυχναψίαν A. 23 ποιοῦντι A.

ლესიის წმინდა საქმეებში, რომელიც არაფერს არ დააკლებს განაწესის ძველითგანვე დადებულ სინაქსარს.

6. მღვდელნი, შემსრულებელნი წმინდა მღვდელმსახურებისა იყვნენ ექვსნი,

7 და დიაკონნი ორნი, რომელნიც ჩვეულებრივ დაეხმარებიან მღვდელმსახურთ,

8. და სხვა კერძო-დიაკონნი ორნი, რომელნიც მოეხმარებიან წიგნის კითხვაში და კანონარბობაში,

9. ხოლო მათგან ერთიც, რომელიც თანაბრად იქნება შემკუ- A 198
ლი ცოდნითა და გამოცდილებით, ლეთის მოშიშობით და სიყვარულით, იქნეს მეტურქლედ და დოქიარად, რომელმაც უნდა იზრუნოს წმინდა ეკლესიის ყოველგვარ სამღვდლო განძზე და მათ დაცვაზე, გარდა ამისა ყოველი მხრიდან შემოსული ანგარიშები ყოველგვარი შემოსავლისა უნდა აღრიცხოს და გასავალის გატემაც უნდა აღრიცხოს, არა მარტო წმინდა მონასტრის უფროსთა წინაშე, არამედ წინაშე თვით უფლისა ჩვენი ქრისტესი.

10. და სხვა კიდევ იყოს მნათედ, რომელიც დეკანოზს უნდა ემორჩილებოდეს და განაგებდეს საქმეველსა და ზეთსა, კერონსა და ლეინოსა ზედაშესა და ფქვილსა¹, რომლისგანაც, ჩვეულებრივ, სეფისკვერი ცხვება, და ლეთის შიშით ამას ყველაფერს თავის დროზე გასცემდეს. ხოლო დიდსა და ღირსშესანიშნავ საუფლო დღესასწაულების დროს, როდესაც წმინდა ეკლესიის მომსახურება და მოვლა გართულდება, საჭიროა წინამძღვარმა განკარგულე- A 199
ბა მისცეს სხვებსაც ძმათაგან, რომ დაეხმარონ და საჭირო შელავთი აღმოუჩინონ მას, ვინც მუდამ მნათობას ეწევა.

11. ხოლო სხვა კიდევ იყოს კელარად, რომელსაც იბერნი ტანუტერს² ეძახიან: ის მონაზონთა და მონასტერთა წესისაებრ უნდა იყოს უზაყველი და ერთგული და თავის განკარგულებაში ჰქონდეს როგორც პური, ისე შექამანდი და ყოველგვარი საქმაზი, მაგალითად, ზეთი და თაფლი და სხვა ამათი მსგავსი, და თვით გასცემდეს თავის დროზე და წესიერად ლეთის მოშიშობით.

¹ ბერძნულში ამას უდრის *μεισιον* („პურის ფქვილი“), ხოლო ქართულ ტექსტში „მზველი“.

² ბერძნულად სწერია *ταυτοεργης*, ხოლო ქართულ ტექსტში — ო ს ტ ი - გ ა ნ ი .

12. Ἄλλος δὲ ἔστω οἰνοχόος, ἐν φόβῳ θεοῦ τὴν δουλείαν ταύτην ἐμφορόνως διαπραττόμενος.

13. Ἄλλος δὲ ἔστω τραπεζάριος, τὴν τούτου τάξιν συνήθως ἀποπληρῶν.

5 14. Ἄλλος δὲ ἔστω ζενδοῦχος.

15. Καὶ ἄλλος γηροτρόφος τε καὶ νοσοκόμος, τὴν τούτων ἐπιμέλειαν καλῶς τε καὶ ἐμφορόνως ποιῶν.

16. Ἄλλος δὲ | (A 200) ἔστω ἐπιτηρητής, ἐκλελεγμένος ὢν ἐπ' ἀρετῇ καὶ φόβῳ θεοῦ, δὲ ὀφείλει ἐν ταῖς κέλλαις περιέρχεσθαι τῶν ἀδελφῶν καὶ τοὺς ἀπολειφθέντας τῆς ἱερᾶς συνάξεως καὶ μὴ φθιάσαντας ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ὀρθρου, ψαλλομένου ἔτι τοῦ ἐξαψάλμου, ἀγαγεῖν τούτους πρὸς τὸν προεστῶτα καὶ τὸ κοινὸν τῆς ἀδελφότητος, ἵνα συνήθως καὶ κανονικῶς ὁ καθείς τούτων ἀποδώσει τὸ ὀφειλόμενον ἐπιτίμιον.

15 17. Ἄλλος δὲ ἔστω ἀρτοποιός.

18. Καὶ ἕτερος μάγειρος.

19. Καὶ ἄλλος πυλεωνάριος. Ἐκαστος τούτων τὴν ἑαυτοῦ διακονίαν ἐμφορόνως καὶ ἐπιμελῶς καὶ μετ' εὐσεβοῦς ἐπιμελείας ποιούμενος.

20 20. Οἱ δὲ λοιποὶ πάντες τῆς ἀδελφότητος ἐν ταῖς ὑμνωδαῖς τῆς ἀγίας ἐκκλησίας ἐν τε ταῖς νυκτεριναῖς καὶ ταῖς καθημεριναῖς προθύμως τερπνῶς τε καὶ ἐμμελῶς σχολαζέτωσαν.

21. Πάντες δὲ οὗτοι ἔστωσαν ὁμόφρονές τε καὶ σύμψυχοι, καὶ ὅ | (A 201) μόβουλοι, τῷ θεῷ φόβῳ πάντοτε στοιχειούμενοι καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ κεκοσμημένοι καὶ τῇ ὑπακοῇ τῇ πρὸς τὸν αὐτῶν προϊστάμενον ἐπὶ συστάσει καὶ ὠφελείᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς πολ-
25 λάκις ῥηθέντος ἱερωτάτου σεμνείου. Καὶ μηδεὶς οὖν τολμήσει· τῷ καθηγουμένῳ αὐτῶν κατὰ τινὰ τρόπον ἀνθίστασθαι ἢ ἀντιλέγειν τὰ

2 ἐμφορ. διαπραττόμενος A, διαπραττόμενος ἐμφορόνως B. 3 τραπεζάριος A. 3 τάξιν A. 4 ἀπὸ πληρῶν A. 5 ξενοδόχος A. 8 ἐπιτηρητής A. 9 ὀφείλει A. 10 ἱερᾶς A. 11 ἔτι A. 11 ἐξαψάλμου A. 12 προεστῶτα A. 13 καθείς A. 16 ἕτερος A. 17 πυλεωνάριος corr. K, πυλαιωνάριος AB. 18 ἐπιμελῶς A. 18 ἐπιμελείας A. 20 οἱ δε λοιποὶ A. 20 ὑμνοδαῖς A. 21 νυκτεριναῖς A. 21 καθ' ἡμῶν A. 21 σύμψυχοι A, σύμψυχοι B. 21 ὁμοβουλοὶ Q, σύμψυχοι corr. K. 23 καὶ A, < B. 26 ἐπὶ συστάσει A. 26-27 πολλὰκις A. 27 μὴ δεῖς A. 28 ἀντιλέγειν A.

12. ხოლო სხვა იყოს ღვინის მწედელ*, რომელიც ღვთის მო-
შიშობით ამ თავის სამსახურს გონიერულად შეასრულებს.

13. სხვა კიდევ იყოს მეტრაპეზედ, რომელიც ამ თანამდებო-
ბას შეასრულებს ჩვეულებისამებრ.

14. ერთიც იყოს მესტუმრედ.

15. სხვა კიდევ იყოს მოხუცებულთა და სნეულთა მომვლე-
ლად, რომელიც ამათზე ზრუნვას კარვად და გონიერულად შეას-
რულებს.

16. ხოლო სხვა იყოს ზედამხედველად**, რომელიც არჩეული A 200
უნდა იყოს მისი სიკეთისა და ღვთის მოშიშობის ნიხედვით; მისი
მოვალეობა იქნება ჩამოაროს ძმათა სენაკები და ვინც ჩამორჩე-
ნილან წმინდა შეკრებას და არ მისულან ცისკრის დასაწყისში,
როდესაც ჯერ კიდევ „ლევიტელთა“-ს კითხულობენ (ψαλλόμενοι
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ), წაიყვანოს ისინი წინამძღვართან და ძმობის
საბჭოში, რათა ჩვეულებისა და კანონისამებრ ყოველ მათგანს და-
ედვას კუთვნილი საკანონო.

17. ერთიც იყოს მეპურედ.

18. ერთი კიდევ იყოს მზარეულად.

19. ხოლო სხვა იყოს მეკარედ, თითოეული მათგანი თავის
სამსახურს ეწეოდეს გონიერულად და ზრუნვით და სათნო მზრუნ-
ველობით.

20. ყველა დანარჩენი ძმათაგან უნდა საქმიანობდნენ ეკლე-
სიის მგალობლებად, როგორც ღამის ისე დღის მსახურების დროს,
უნდა საქმიანობდნენ მონღომებით, სიამოვნებით და ზომიერებით.

21. ყველა ესენი უნდა იყვნენ ერთ-გონი და ერთ-სულნი და A 201
ერთ-ნებანი, ყველანი მუდამ ღვთის მოშიშობით უნდა იყვნენ შე-
პყრობილნი. ერთმანეთისადმი სიყვარულით შემკულნი და მათი
წინამძღვრის მიმართ მორჩილებაში მყოფნი სამსახურად და სარ-
გებელად ჩვენ მიერ ხშირად ხსენებული უწმიდესი ტაძრისა. და
ნუშცა ვინ გაბედავს, ნურავითარი სახით, წინააღმდეგობა გაუწიოს.

* „ღვინის მწედელ“ (οἰνοποιός) ქართულ ტექსტში გადმოცემულია ვ ა ჟ ი -
ნ ა რ ი: „და ერთი იყოს მეზარნედ ვ ა ჟ ი ნ რ ა დ“. „ვაჟინარი“ წარმოადგენს თა-
ვისებურ გადმოცემას სიტყვისა * βαρυერი, რომელიც მომდინარეობს ბიზან-
ტიურსა და ახალ ბერძნულში ხმარებული სიტყვისაგან βαρύς „ქვემო“, „კო-
კა“, „ღვინის ჭურჭელი“. იხ. ჩვენი წერილი ძუბრალ „მნათობში“ (1956 წლის
№ 19): „ახალი წიგნი პეტრიწონის შესახებ“.

** 'Επιμελητής - ქართულ ტექსტში: „ი ბ ი ტ ო რ ი ტ ა დ“.

πρὸς ὠφέλειαν τῆς ἀγίας ἐκκλησίας καὶ τὰ πρὸς σύστασιν τῆς μονῆς καὶ τὰ πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ψυχῶν τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος διδασκαλικῶς παραινοῦντι καὶ χριστομιμῆτως μυσταγωγοῦντι.

Κεφάλαιον ζ'

5 Περὶ τῶν ἱερουργούντων ὅπως οὗτοι
ἐκλέγεσθαι ὀφείλουσιν ἡ τὴν θείαν
ἐκτελεῖν ἱερατείαν

1. Ὅφείλουσιν ὁ τε προϊστάμενος τούτων καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ
λίαν ἐπιμελῶς μετ' ἐρεῦνης ποιήσασθαι ἐκλογὴν, καὶ τοὺς ὄντας
10 ἀγίους τε καὶ ἐναρέτους, παντοίως τε | (A 202) καὶ τελείως φο-
βουμένους τὸν κύριον, καὶ τούτους κατατάξαι τελετὰς τῶν θείων
μυστηρίων, ἵνα δι' αὐτῶν παράσχη ὁ εὐργέτης θεὸς καὶ σωτὴρ ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστὸς σωτηρίαν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς.

2. Εἰ δέ τις ἔσται θρασὺς καὶ ἀνάγωγος ἐκ τῶν ἱερατευόντων
15 καὶ ὀλισθήσας ἀνασχύντως καὶ καιρίως, τῆς μὲν ἱερωσύνης ἀπειρ-
γέσθω καὶ ἀντ' αὐτοῦ ταχθῇτω ἕτερος ἀξιοπρεπῶς τὴν θείαν ἱερα-
τείαν πληρῶν, αὐτὸς δὲ ἔξωθεν τῆς μονῆς ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ταχθῇτω,
καὶ κατὰ τὴν ἐπιδεικνυμένην παρ' αὐτοῦ μετάνοιαν συμπαθείας καὶ
ἐλέους τετύχθω καὶ τοῖς μὴ ἱερατεύουσιν ἀδελφοῖς συντετάχθω.

3. Καὶ τοῦτο ἐνορκῶ ὑμᾶς, εἰς θεὸν παραινῶ, μηδαμῶς ἔασαι
τινα ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἀναξίως ἱεουργεῖν, καὶ τοῦ-
το, ὡ πατέρες καὶ ἀδελφοί, ἀκριβῶς παρ' ὑμῶν φυλαττέσθω. Πρὸς
δὲ τούτοις ἀκριβῶς ἐξετάζειν, μήπως κατὰ φθόνον ἢ μίσος | (A 203)
ἢ κατ' ἄλλο τῶν ψυχοφθόρων παθῶν ἐκ τῶν ἱερατευόντων τις συ-
25 κοφαντεῖται καὶ ἀδίκως ὑποπίπτει τοῖς ἀπευκταίοις, ὅπερ ἐστὶ τῆς
παρανομίας ἐξάρετον, εἰ ὁ τιμῆς ἅγιος διὰ φθόνον ἀτιμίας ὑφίσταται.

1 ἀγίως A. 2 οἰκοδομῇν A. 3 ἱερᾶς A. 2-3 διδασκαλικῶς A. 3 παραι-
νοῦντι A. 3 χριστομιμῆτως A. 3 μυσταγωγοῦντι A. 5 ἱερουργούντων A. 7 ἱερα-
τεῖαν A. 9 ἐπιμελῶς A. 9 ὄντας A. 10 τέ A. 10 τέ A. 12 δι' αὐτὸν B. 14 ἱερα-
τευόντων A. 16 ἕτερος ἀξιοπρεπῶς A. 17 ἐν ἑτέρῳ A. 18 κατὰ A. μετὰ B.
-ῶδός Q (= κατὰ). 19 μὴ A. 19 ἱερατέβουσιν A. 20-21 ἔασαι τίνα A. 21 ἀγία A.

ან შეებასუხოს თავის წინამძღვარს, რომელიც ზრუნავს წმინდა-
ეკლესიის საქმეზე, მონასტრის მოწყობაზე და წმინდა ძმების სუ-
ლიერ მომსახურებაზე მოძღვრულად და რომელიც ღვთისნიე-
რად (?) ასრულებს საიდუმლოს კურთხევას.

თავი მეშვიდე

**უამისმწირველთა შესახებ, თუ როგორ უნდა იქნენ
ისინი არჩეული, ან როგორ უნდა შეასრულონ
ღვთიური მღვდელმსახურება**

1. როგორც ძმები, ისე მათი წინამძღვარი ვალდებული არი-
ან ძალიან ბეჯითი გამოძიებით მოახდინონ არჩევა და საღმრთო
საიდუმლოთა შემსრულებლებად აკურთხონ ისინი, ვინც უმწიკლო A 202
და სათნოა, ყოველნაირად და უფლის მოშიშობით სრულყოფილი,
რათა მათი მეშვეობით მოგვანიჭოს კეთილისმყოფელმა ღმერთმა
და ჩვენმა მაცხოვარმა იესო ქრისტემ ხსნა ჩვენი სულისათვის.

2. ხოლო უკეთუ ვინმე უამისმწირველთაგან იქნება თავხედი *
და უხეში, და უსირცხვილოდ დაუშვებს მომაცდინებელ შეცდომას.
მღვდელმსახურების დროს, ის უნდა გამოთიშულ იქნეს მღვდელმსა-
ხურობისაგან და მის ნაცვლად დაყენებულ იქნეს სხვა, რომელიც
შეასრულებს წმინდა მღვდელმსახურებას ღირსეულად, ხოლო ის
სხვა ადგილას იქნეს გამწესებული მონასტრის გარეთ **; თუ მის
მიერ გამოძღვანებული იქნება მონანიება, მიემთხვეს მას თანა-
გრძნობა და შეწყალება და ჩაირიცხოს იმ ძმებში, რომლებიც
მღვდელმსახურებას არ ასრულებენ.

3. ამიტომ გაფიცებთ თქვენ, და გთხოვთ ღვთის გულისთვის,
არავითარ შემთხვევაში არ დაუშვათ ამ ჩვენს წმინდა ეკლესიაში
მღვდელმსახურების შესასრულებლად უღირსი კაცი, და ეს ზედმი-
წევნით იქნეს დაცული თქვენ მიერ, მამანო და ძმანო. გარდა A 203
ამისა ზედმიწევნით უნდა გამოიძიოთ, რომ შურით ან სიძულე-
ლით ან სხვა რამ სულის-მრყენელი გრძნობით ვინმეს უამისმწირ-
ველთაგანს ცილი არ დასწამონ და უსამართლოდ არ გამოსწირონ,

* ძველ ქართულ ტექსტშია «წარმდები» (მერაბი).

** „იქნეს გამწესებული მონასტრის გარეთ“—*ἐξωμειν τῆς μονῆς... ταχ-
μήτω*. ქართულ ტექსტში სწერია: «გარეგან მონასტრისა სოხასტერთა ში-
ნა დაიწესოს» (თარგმანი ვილი, გვ. 27, 21).

ἀλλὰ μετ' ἀκριβοῦς ἐξετάσεως γενέσθω ἢ τούτων ζήτησις, καὶ ὁ ἐναργῶς ἐλεγχόμενος καὶ ἀναίσχυντος διακαίμενος ἐξωσθήτω τῆς θείας ἱερρατείας ὁμοίως καὶ τῆς ἀγίας μονῆς.

4. Ἦν δὲ ἄξιον, ἵνα ὁ ἱερεὺς, ὁ ἀπὸ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας
5 λαμβάνων πάντα τὰ ἐπιτήδεια καὶ ἐκ ταύτης διατρεφόμενος. ὑπὲρ
ἡμῶν καὶ ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς προτροπόμεθα τὴν ἱερὰν ἐτέλει μυσταγω-
γίαν· ἀλλ' ἡμεῖς δι' ὑπερβάλλουσιν τῶν ἱερουργούντων ὠφέλειαν
οὕτω διορίζομεθα καθὼς ὑποτάσσεται, ἵνα ἐν μὲν ταῖς εὐσήμεσι καὶ
ἀμφιβοήτοις θείαις ἑορταῖς τὰς ἀγίας λειτουργείας ὑπὲρ ἡμῶν τε
10 καὶ τῶν ἡμετέρων ἔκτε | (Α 201) λέσωσιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις,
καθὼς περ διεταξάμεθα· ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος
τὰς τρεῖς ἡμέρας, τετράθ' τε καὶ πεντακτεθὴν καὶ σάββατον· ἐν
γὰρ τῇ κυριακῇ παλὺ πρότερον ἐτυπώθη ὑπὲρ ἡμῶν γενέσθαι τὴν
προσφοράν. Εἴ τις δὲ παρὰ τίνος ὑπὲρ λειτουργίας ἔλαβεν τι, ὑπὲρ
15 ὧν ὁ καθηγούμενος καὶ ὁ ἐκκλησιάρχης προτρέψουσιν, αἱ θεαὶ ἱερουργίαι τελεῖσθωσαν.

5. Αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς ἡμέραι τῆς ἐβδομάδος τῶν ἱερέων εἰσὶ,
καὶ ὑπὲρ ὧν οὗτοι βούλονται τὴν θείαν ἱερουργίαν τελεῖσθωσαν.

Κεφάλαιον η'

20 Περὶ τῆς τραπεζῆς ἐτοιμασίας καὶ τῆς τῶν
διακονούντων ἐπιεικείας καὶ σιωπῆς

1. Τὰ δὲ κατὰ τὴν τράπεζαν καὶ τὰ τῶν διακονούντων εὐσχη-
μόνως τελεῖσθω καὶ ὡς περ τοῖς βρώμασι τε καὶ τοῖς πόμασι μέτρον
ἐθέμεθα, κατ' ἐκεῖνο | (Α 205) καὶ ὅπερ ἐνταῦθα τελεῖται, εὐδὴλα
25 τιθέμεθα πάντα τοῦ λόγου προκόποντος· τὰ κατὰ τοὺς διακονομέ-
νους καὶ διακονοῦντας, τῶν τε εἰς τὴν ἐστίαν καθέζομένων καὶ
τῶν παρισταμένων διακονούντων, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐπιτηρούντων καὶ
διοικούντων καὶ τῆς εὐταξίας τούτων καὶ καταστάσεως. Οἱ μὲν οὖν

1 ζήτησις Α. 2 διὰ κείμενος Α. 2 ἐξωσθήτω Α. 3 ἀγίας Α. 4 ἦν ΑΒ, ἦν Petlt. 5 διὰ τρεφόμενος Α. 7 ὠφέλειαν Α. 8 καθὼς Α. 9 θείας Α, <Β-
σχηθῶσιν Q. 9 εἰ Α. 10 πάσαις Α. 11 καθὼς περ Α. 11 ἐβδομάδος Α. 14 λει-
τουργίας Α. 14 ἔλαβεν εἰ Α. 15 προτρέψουσιν Α, προτρέπουσιν Β. 17 λοιπαὶ Α.
17 ἐβδομάδος Α. 20 ἐτοιμασίας Α. 21 ἐπιεικείας Α. 21 σιωπῆς Α. 23 τελεῖσθω Α.
24 ἐκεῖνο Α. 27 παριστάμενος Β, παρισταμένων corr. K.

რაც უკანობობას მოასწავებს, თუ პატივის ღირსს კაცს შურის გამო უპატივობას შეამთხვევენ; არამედ მათი საქმის გარჩევა იწარმოოს ქეშმარიტი გამოძიებით და, აშკარად მხილებული როგორც უსიკეთეილო საქმის ჩამდენი, მოხსნილ იქნეს ღვთიური მღვდელმსახურებისაგან და გაძევებულ იქნეს წმინდა მონასტრიდან.

4. ღირსეულად იყო ცნობილი, რომ მღვდელმსახური, რომელიც ეკლესიისაგან ღებულობს ყოველ სახმარს და მისით საზრდოობს, ასრულებდა წმინდა საიდუმლო მსახურებას ჩვენთვის და ვისთვისაც ჩვენ შევსახოვთ; მაგრამ ჩვენ მღვდელმსახურთა უფრო სარგებლობისათვის ესრეთ განვსაზღვრეთ, როგორც დაწესებულია, რომ ღირსშესანიშნავ და სახელოვან ღვთიურ დღესასწაულებზე ისინი ასრულებდნენ წმინდა ჟამისწირვას ჩვენთვის და ჩვენიანგ- A 204 ბისთვის * ყველა ეკლესიაში, როგორც ეს დავაწესეთ; ხოლო კვირის დანარჩენ დღეებში — სამჯერ (ოთხშაბათს, პარასკევსა და შაბათს); ხოლო კვირადღეს ხომ ბევრად უფრო ადრეა დაწესებული, რომ ჩვენთვის იყოს ჟამისწირვა. თუ კი ვინმემ ვინმესგან რამე აიღო ჟამისწირვისათვის, შესრულდეს წმინდა მღვდელმსახურება იმათის, ვიზედაც ბრძანონ წინამძღვარმა და ეკლესიარხმა.

5. ხოლო დანარჩენი სამი დღე კვირისა მღვდლებისა არის, და ვიზედაც ამათ სურთ, იმათ შეუსრულონ ღვთიური ჟამისწირვა.

თავი მერვე

შესახებ ტრაპეზის შემჯადებისა და მსახურთა თავმდაბლობისა და ღუმილისა

1. კეთილსახიერად უნდა შესრულდეს ის, რაც ეხება ტრაპეზს და მოსამსახურეებს: როგორც ჩვენ დავდეთ საზომი ჭამისათვის და სმისათვის, იმის მიხედვით და რაც იქ არის ის უნდა A 205 შესრულდეს; ყველაფერი სრულიად ნათლად დავდეთ და ვთქვით მომსახურებულთა და მომსახურებელთა მიხედვით, როგორც იმათ შესახებ, რომლებიც პურის ჭამად სხედან, ისე იმათ შესახებ, რომელნიც მათ თავზე დგომით ემსახურებიან **, აგრეთვე ზედამდგო-

* „ასრულებდნენ ჟამისწირვას ჩვენთვის და ჩვენიანებისთვის“ — ესე იგი მთავრისა და მისი წესდებებისათვის უნდა სწირონ. ამიტომ სწერია ქართულ ტექსტში: «რამათა სასეფოდ წირვიდენ» (ut... pro principatu missam celebrant).

** „თავზე დგომით ემსახურონ“ — τῶν παρισταυμένων διακονούντων. ქართულ ტექსტში სწერია: «რომელნი ზე დგანან მსახურებად».

ἑστῶτες καὶ πορευόμενοι περὶ τὴν τράπεζαν ἀψοφητὶ βηματιζέτωσαν, οἱ δὲ ἀνακείμενοι εἰς τὴν ἐστίασιν μεθ' ἡσυχίας τὴν ἐδωδὴν αὐτῶν ἐσθιέτωσαν, ὥστε γενέσθαι πάντα εἰς δόξαν θεοῦ, τῷ καλῷ ἡρτυμένα ἅλατι.

2. Τὸ δὲ προκαθίσθαι, περὶ ὧν πρόκειται ἡμῖν λέγειν, ὁ προ-
5 εσιῶς ταῦτα οἰκονόμειτω, σκοπὸν ποιούμενος μὴ τις σύγχυσις ἢ ἀταξία προβαίῃ,

3. ἢ ὡς ξένον τινα ἡγούμενοι, τοῦτον παραλογίζονται πρὸς
βλάβην ἀλλήλων καὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν, καθὼς φησὶν ὁ θεὸς ἀπό-
10 τολος*, ὅτι μὴδεὶς τὸ ἑαυτοῦ | (Α 206) ζητεῖτω, ἀλλὰ τοῦ ἑτέρου
ἕκαστος, ἵνα σωθῇ ὁ· ἀ λογισμοῦ τοιοῦτου ὑψούμενος, μᾶλλον δὲ κα-
τὰ τὴν τοῦ κυρίου πρόσταξιν λέγουσαν, ὅτι ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψω-
θήσεται,

4. πρὸς δὲ βεβίωσιν τηρεῖτωσαν καὶ τὴν συνήθειαν ἐν τῇ τρα-
πέζῃ γενομένην ἀνάγνωσιν καὶ τὴν τερπνὴν καὶ ἐπικεικὴ σιωπὴν, καὶ
15 οὐ μόνον ἐν τούτοις τὴν ἑαυτῶν ἀκριβείαν ἐνδοξάτωσαν, ἀλλ' ἐν
παντὶ πάντοτε ἐν οἰκίαις τε καὶ ἐκτός, καὶ ἐν παντὶ τῷ βίῳ αὐτῶν
καλῶς οὕτως βιοτεύτωσαν.

5. Ὁ ἄρτος δὲ καὶ ὁ οἶνος καὶ αἱ καθήμεριναὶ συνήθειαι βρώσεις,
μὴ ἀμειβέσθωσαν, παρορώντων διὰ φειδωλῆς τῶν προισταμένων ἢ
20 προσφαιζομένων ἐλεύσεις μοναζόντων τινῶν μηδὲ παραλλαττόντων τὰ
τυπωθέντα παρ' ἡμῶν, ἀλλ' ἀδολείπτως τὸ τυπωθὲν παρ' ἡμῶν
προσφάγιον προτεθήσεται, ἤτοι ἐν ταῖς τέσσαρσιν ἡμέραις τῆς ἑβδο-
μάδος ὁ τυρὸς καθὼς*** | (Α 207) παρ' ἡμῶν ἐτυπώθη,

1

* 1 Cor. 10, 24: μὴδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου.

** Lucas 16, 14: ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

*** Գծն ՊԵՏԵՅԵՅ Բ-ն ճշմոհ Ա 207—208-ն ՕՂԻՍԻՈՒ, ԲՈՅՈՒՄԻ ԿՈՅՆ Բ
ճԵՐԵՄՅԱՆԻ Ա-ԴԵ, ԲՈՅՈՒՄԻ ՆԻՇԵԼԻ ԵՐԵՄՅԱՆԻ, Ե. Ո. 2 ճԵՐԵՄՅԱՆԻ ԳԵՐԵՄՅԱՆԻ.

მელთა და მსახურთა კეთილწესიერებისა და სიმტკიცის შესახებ. ვინც დგანან და ტრაპეზის გარშემო მიმოდინან, უხმაუროდ * უნდა ვიდოდნენ; ხოლო ვინც სხედან კაბად, წყნარად უნდა ქაძონ თავიანთი საქმელი, და ყველაფერი იყოს სადიდებლად ღვთისა და კეთილი მარილით შეზავებული.

2. ხოლო წინაშედგომის წესები (ე. ი. ვინ შემოთ დაჯდეს, ვინ ქვემოთ), რაზედაც თქმა ჩვენ გემაართებს, განაწესოს წინამძღვარმა და თვალყური აღევნოს, რომ რამე შფოთი და უწესობა არ შემოვიდეს,

3. ან რამე უცხო ზრახვით არ შეიყვანონ ეს (ე. ი. წინამძღვარი) შეცდომაში საენებელად ერთმანეთისა და მათი სულებისა, როგორც იტყვის ღვთაებრივი მოციქული: ნურავინ ეძიებს მსო- A 206
ლოდ თავისას, არამედ თითოეულმა ეძიოს სხვისაც **, რათა ამ სახით ამაღლდეს, ხოლო უფრო მეტად უფლის ბრძანებისაებრ: «რამეთუ რომელმან დაიმდაბლოს თავი თჳსი, იგი ამაღლდეს» (ლუკა, 18, 14).

4. ხოლო უნდა დაიცვან მტკიცედ ტრაპეზის დროს მიღებული ჩვეულებრივი კითხვა და სასიამოვნო და ჯეროვანი დუმილი, და არა მხოლოდ ამაში უნდა გამოიჩინონ თავიანთი ზედმიწევნით-
ლება, არამედ ყოველთვის და ყველაფერში, როგორც შინაურს ისე საგარეო საქმეებში, და მთელი თავისი სიცოცხლის განმავ-
ლობაში ასე მშვენიერად უნდა იცხოვრონ.

5. პური და ღვინო და ჩვეულებრივ ყოველდღიური საქმელები ნუ იქნებიან შეცვლილი, წინამძღვართა მიერ გაჰოჩენილი სიტუნწის გამო ან ზოგიერთ მონაზონთა მიერ საბაბად წამოყენებულ გამოსხდომათა გამო, ნუ გადაუხვევენ ჩვენ მიერ დაწესებულ საშომს, არამედ ჩვენ მიერ დადგენილი საშომით იქნეს მოტანილი საქმელად ყველაფერი, აგრეთვე ყველიც შვიდეულის ოთხ დღეში, რაც ჩვენ A 207
მიერ არის დადგენილი,

* ქართული ტექსტი უმატებს: «თჳნიერ რეხუებისა ფერჯთასა» (sine trepitu pedum).

** 1 კორ. 10, 24; «ნუ ვინ თავისასა ხოლო ეძიებნ, არამედ მოყუისისცა თჳთოეული».

6. καὶ μὴ ὑποκρατηθῇτω εἰ μὴ μόνον ἐν ταῖς τρισὶ τέσσαρα-
 κοσταῖς· ἀλλ' οὔτε δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων κρασσοβολίων ἐκάστου ἀνελ-
 φοῦ βουλόμεθα ὑποκρατηθῆναι· τρία δὲ φαγία ἐκάστη ἡμέρα γεγέ-
 σθαι καὶ προτεθῆναι τοῖς ἀδελφοῖς διοριζόμεθα, εἰ τι ἂν ἡ τοῦ θεοῦ
 5 οἰκονομήσει πρόνοια·

7. Πλὴν ἐν τῇ ἀναστασίμῃ ἡμέρᾳ ἦτοι τῇ κυριακῇ θαυματού-
 ραν διοριζόμεθα γενέσθαι τὴν τράπεζαν τῇ γὰρ προλαβούσῃ ταύτης
 νυκτὶ ἀγρυπνίαν πεποιηκότες, ἔκκοποι εἶεν καὶ πρόσπεινοι.

8. Πρὸς δὲ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀγίας πεντηκοστῆς καὶ
 10 μετὰ τὴν σιτήριον γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἕως
 τῶν φώτων τὸ λεγόμενον δωδεκάμερον τέσσαρα ἔστωσαν τὰ βρω-
 μάτια τὰ τοῖς ἀδελφοῖς ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις παρατιθέμενα· ἐν
 δὲ τῷ δεῖπνῳ τῶν δηλωσάντων ἡμερῶν τῶν δώδεκα καὶ τῶν μέχρι
 15 τῆς πεντηκοστῆς πενήκοντα | (Α 206) τυρὸς προστεθῇτω τοῖς
 ἀδελφοῖς καὶ ἄλλο εἰ τι ἡ θεία οἰκονομήσει πρόνοια καὶ κρασσοβόλια
 ἐκάστη δύο.

9. Πλὴν ὁ κατὰ καιροῦς καθηγούμενος τὴν ἐφορείαν καὶ διάκρισιν
 ἔχων εἰσκοπήσει χρεῶν εἶναι ἄλλο τι προσθήσειν εἰς τὴν τῶν ἀδελ-
 φῶν δαίταν, ἐξουσίαν ἔχων πρὸς τὸ ἀπαμβλύναι τὰς ὁρμὰς τῶν
 20 τὴν λυχνίαν προτιμωμένων.

10. Εἴτε δὲ ἀπὸ προαστείου εἰσόδου, εἴτε ἀπὸ ποιμνίων, εἴτε
 ἀπ' ἄλλων τινῶν θεοφιλῶν ἀνδρῶν, εἴτε ὑπὸ συγγενῶν τοῦ τε κα-
 θηγουμένου καὶ τῶν ἀδελφῶν, εἴτε ἀπὸ γνωρίμων καὶ φίλων τὸ
 οἰονοῦν βρωμάτιον παραμυθίας ἀποκομισθῇ ἐν τῇ μονῇ, τοῦτο τῷ
 25 κελλαρίῳ παραδοθῇτω, καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ παρὰ τῆς κοινότητος τῶν
 ἀδελφῶν δαπανηθῇτω, εἴτε αὐτὸς ὁ ὑποδοχεὺς τοῦ τοιούτου βρωσί-
 μου εἰδούς ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦτο προσκομίσαιτο καὶ τῇ ἀδελφότητι
 προσκομίσαιτο.

11. Ἄξιον δὲ μηδὲ τοῦτο ἀμνημόνευτον καταλιπεῖν, ἵνα οἱ
 30 προσ- (Α 209) φοιτῶντες ἐν τῇ ἀγίᾳ μονῇ ταύτῃ εἴτε πρὸς τὸν προ-
 ἱστάμενον, εἴτε πρὸς τινὰ ἐκ τῆς ἀδελφότητος λόγῳ φιλίας καὶ γνη-
 σιότητος, ὁ τοιοῦτος νῆστις μὴ ἀποπέμποιτο, ἀλλ' ἐὰν ἐν καιρῷ τῆς

2 οὔτε Α. 2 ἐκάστου Α. 3 φαγία Α. 3 ἐκάστη ἡμέρα Α. 6 πλὴν Α. 6 τῇ
 ἀναστασίμῃ ἡμέρᾳ Α. 6 τῇ κυριακῇ Α. 7 τῇ γὰρ προλαβούσῃ Α. 9 ἀγίας Α.
 10 ἕως Α. 11 δωδεκάμερον Α. 12 ταῦταις Α. 13 τῷ δεῖπνῳ Α. 13 δώδεκα Α.
 13 μέχρι Α. 14 πεντηκοστῆς πενήκοντα Α. 15 κρασσοβόλια Α. 16 ἐκά-
 τω Α. 16 δύο Α. 18 ἀλλὰ τί Α. 18 πρὸς θῆσειν Α. 19 ὁρμὰς Α.

6. ნუ იქნება ჩამოკლებული, გარდა მხოლოდ სამი მარხვისა; არამედ არც ის გვინდა, რომ თითოეული ძმის ოთხ კრასოვულს ჩამოაკლდეს; ჩვენ განესაზღვრავთ, რომ ყოველდღე იყოს სამი ჯერი კამა და ძმებს ასე მიეცეს, თუ კი ღვთის განგების განკარგულება იქნება;

7. გარდა აღდგომა დღისა ანუ კვირიაკისა, როდესაც, ჩვენი განსაზღვრით, უნდა დაიგოს უფრო მდიდრული ტრაპეზი: ამ დღის წინა ღამეს უძილოდ ათევენ და დამაშვრალნი იქნებიან და მშვიდნი.

8. გარდა ამისა სულიწმინდის მოფენის დღეებში და ჩვენი უფლისა და მაცხოვრის იესო ქრისტეს შობის შემდეგ ვიდრე „სამი მეფის დღის“ ეგრეთწოდებულ ათორმეტამდე ოთხჯერ ჰქონდათ ძმებს პურისკამა დაწესებული ამ დღეებში; ამ გამოცხადებულ თორმეტ დღეში და ორმოცდაათდღეში ვიდრე სულიწმინდის მოფენამდე სადილად დამატებულ იქნეს ძმათათვის ყველი და სხეაც, **▲ 208**, რასაც კი ღვთის განგება მოიწინებს, და თითოეულ ძმას ორი კრასოვული.

9. გარდა ამისა, თუ კი ხანდახან წინამძღვარი დახედავს და საჭიროდ დაინახავს კიდევ სხეა რამ დაუმატოს ძმათა საკვებად, ჰქონდეს მას ამის უფლება, რათა შეანელოს იმათი სწრაფვა, ვინც სასანთლეს ამჯობინებენ (?) *.

10. უკეთეს პრასტინთა შემოსავლისაგან, ან სამწყემსოთაგან, ან სხვა რომელთამე ღვთისმოყვარე კაცთაგან, ან წინამძღვრის და ძმათა ნათესავებისაგან, ან ნაცნობთა მეგობართაგან რამე ნუგეშისსაცემელი საქამადი შემოვა მონასტერში, ეს უნდა გადაეცეს კელარს და დაიხარჯოს ტრაპეზის დროს ძმათა ერთობლიობის მიერ, ან თვით მეძღვნემ ამ საქამადი სურსათისა მოიტანოს ის სუფრაზე და ძმებმა იხმარონ.

11. ღირსად იქნეს ცნობილი და ესეც არ იქნეს დაეიწყებუ-
ლი, რომ ამ მონასტერში სტუმრად მოსულნი, ან წინამძღვართან, ან რომელიმე ძმასთან მისი მეგობარი ან ნათესავი თუ მოვიდეს, **▲ 209**
ასეთი არ იქნეს გასტუმრებული მშვიერი, არამედ თუ ის ტრაპე-

* ა) ჩვენთვის გაუგებარად აღვიღს ქართულ ტექსტში შეფარდება: „რათა დაიხსნას ჭეუილი მათი, რომელნი უნაყოვნესრე იყვნენ, ე. ი. „რათა შეანელოს იმ ძმების მწუხარება, რომლებიც გაუმძლავრნი არიან“.

22 *ῥεοφίλων* A. 24 *ολοισῶν* A. 24 *παρουστίας* A. 24 *ἀποκομισῶν* B. *ἐν τῇ μο-*
νῇ A. 24-25 *τὰ κελλάρῳ* τὸ *κελλάρῳ* A. 25 *τῇ τραπέζῃ* A. 27 *ἀδεφότη* A.
23 *προσχομισαί* A. 29 *ἀξίον* A. 29 *μῦθός* A. 30-31 *προϊστάμενον* A. 32 *ἡσ-*
τεῖς A. 32 *ἐν* A.

τραπέζης ἔσται ἡ τοῦ τοιούτου παρουσία, μεθ' ἑαυτοῦ λαμβανέτω τὸν τοιοῦτον ὁ ἀδελφός, πρὸς ὃν ἐλήλυθεν.

12. Εἰ δὲ παρήλθεν ἡ ὥρα τῆς τῶν ἀδελφῶν ἐστιάσεως, εἴτε τοῦ ὑποχωρήσαι σπεύδων ὁ ξένος οὐκ ἀσμενεῖται ὑπομένων τὸν καιρὸν τῆς τραπέζης, παρὰ τοῦ κελλαρίου γενέσθω ἡ συνήθης πρόνοια τοῦ τοιούτου τῆς διακλήσεως κατὰ τὸ ἀρμόζον· οὐ γὰρ ἔξεστι τῷ ἀδελφῷ ἐστιάσασθαι τὸν φίλον ἐν τῇ αὐτοῦ κέλλῃ, καὶ ἀγάπην τῷ τοιούτῳ ποιήσασθαι.

13. Εἰ δέ γε τῶν μοναζόντων ὁ φίλος ἔσται, ἀρμόδιόν ἐστιν ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις τὸν τοιοῦτον ἀναπαῦσαι καὶ τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ἐφοδιάσασθαι αὐτὸν κατὰ τὸ ἀρμόζον καὶ οὕτως παραπέμψαι.

14. Εἰ δὲ γε συμβῇ ἀσθὲνείᾳ (210) νειά τις τῷ φίλῳ περιπεσεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν δεῖ καὶ ἐπιμελεῖσθαι μέχρι τῆς τελείας ἀπαλλαγῆς τοῦ νοσήματος.

15. Εἰ δὲ τελευτήσῃ ἐν τῇ μονῇ, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ εὐχαῖς δεῖ τὸν τοιοῦτον στείλαι καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κερῶσαι μισθὸν παρὰ τοῦ τῶν ὅλων θεοῦ.

Κεφάλαιον θ'

20. Περὶ ἐνδυμάτων τῆς ἀδελφότητος ἡ τοῦ τούτων τιμῆματος, καὶ ὅπως ὀφείλει διανεμηθῆναι τῇ ἀδελφότητι παρὰ τοῦ προϋσταμένου πρὸς δὲ καὶ τῶν ὑποδημάτων

1. Μετὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τιμῆματος ἐνδυμάτων ἐπιμελεῖσθαι σπουδὴν ἐθέμεθα, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὑποδημάτων καὶ λοιπῶν ἀπάντων χρειῶν· γενήσεται γὰρ διὰ δόσεως ῥογῶν, εἰ τάχα καὶ περισσοτέρα ἡ ἐξοδὸς λίαν γενήσεται. Ἀρσενῶν οὖν ἐδοξεν ἡμῖν δοῦναι ἐκάστῳ ἐνιαυτῷ ἐκάστῳ κατὰ τὸ ἴδιον μέτρον, ὥπως μὴ γένηται πρόφασις τοῖς ἀδελφοῖς ἐξελεύσεως ἀπὸ τῆς μονῆς διὰ τῶν τοιούτων χρειῶν, | (A 211) ἢ ἐνεκεν τοῦ ἀγοράσαι τι, ἢ ἐνεκεν τοῦ πορί-

3 ἐστιάσεως A. 5 συνήθεις A. 6 διακλήσεως A. 6 ἀρμόζον A. 7 κέλλῃ A, κέλλῃ B. 9 ἀρμόδιον ἐστὶν A. 11 ἀρμόζον A. 11 οὕτως A, οὕτω B. 12 συμβῇ A. 13 ἐπιμελεῖσθαι A. 13 μέχρι A. 20 ὅπως A. 20 ὀφείλει A. 21 διανεμηθῆναι A, διανεμισθῆναι B. 22 ὑποδημάτων B. 23 ἐπιμελεῖσθαι A. 24 ὑποδημάτων B. 24-25 ἀπάντων A. 25 διαδόσεως A. 27 ἐκέρω ἐνῆλυτο A. 27 ἐκάσ-

ზის დროს მოვიდეს, ძმამ, რომელთანაც ის მოვიდა, თან მიიყვანოს ის ქურის საკმელად.

12. ხოლო თუ გასულია ძმათა პურისკამის დრო, ან თუ სტუმარს ეჩქარება წასვლა და არ სურს დაელოდოს ტრაპეზს, კელართან მიიყვანოს იგი ჩვეულებრივმა წინდახედულებამ, რათა სტუმარს ჯეროვანად მოუპარონ (τῆς διακλήσεως ?); ვინაიდან არ შეფერის ძმას გაუძასპინძლდეს მეგობარს თავის სენაკში, და იქ გამოხატოს მისდამი სიყვარული.

13. ხოლო თუ მონაზონთა მეგობარი მოვიდეს, საჭიროა სამი დღე მოასვენონ იგი და მეოთხე დღეს სამგზავროდ გაამზადონ იგი შესაფერისად და ისე გაისტუმრონ.

14. თუ ისე მოხდა, რომ რამე ავადმყოფობა შეემთხვეს მეგობარს, საჭიროა იგი გააჩერონ და მოუპარონ, ვიდრე საბოლოოდ განიკურნებოდეს სნეულებისაგან. A 210

15. ხოლო თუ იგი გარდაიცვლება მონასტერში, ფსალმუნებითა და ჰიმნებით და ლოცვით უნდა გაასვენონ იგი და სასყიდელი მოიგონ მისთვის ყოველთა ღმერთისაგან.

თავი მეცხრი

შესახებ ძმათა სამოსლისა ან მისი ფასისა,
და თუ როგორ უნდა გაუნაწილოს იგი ძმებს
წინამძღვარმა, და აგრეთვე შესახებ
ფენსაცმელებისა

1. ამის შემდეგ გულმოდგინედ ვიზრუნეთ აგრეთვე შესამოსელთა ფასის შესახებ; და არა მარტო ამაზე, არამედ აგრეთვე ფენსაცმელებზე და ყოველგვარ სხვა სახმარზე; ეს უნდა ნობდეს როქთა * გაცემით, უნდა სწრაფად იყოს გაცემა და ბევრი გაიცეს. საუკეთესოდ გვეჩვენა ჩვენ, რომ ყოველ წელიწადს თითოეულს მიეცეს თავისი საზომის მიხედვით, რათა საბაბი არ ექნესთ ძმებს მონასტრიდან გასასვლელად ამგვარ საჭიროებათათვის, ან საყიდლად A 211

* „როქთა გაცემით“ — *ὅς τις διδωσας δι' ὀργάνου* (per rogam). ქართულ ტექსტში სწერია: «გაროქეთთა». საბაბს განმარტებით «როქი—გასაცემელი». საბა იცნობს აგრეთვე ამ სიტყვის ბერძნულიდან მომდინარე ფორმას: «როლა ი იგივე საბოძვარი».

σασθαι σανθάλια παρὰ γενέσθαι ἐν ταῖς τῶν σκυτοτόμων θύραις, ἢ ἄλλων τινῶν, καὶ τῇ προφάσει ταύτῃ βλάβης γενέσθαι μέτοχον, ἀλλὰ μᾶλλον διηνεκεῖς ἔχονται ἐν ταῖς εὐχαῖς τε καὶ ὑμνωδαῖς καὶ ταῖς λοιπαῖς διακοναῖς τῆς ἀγίας ἐκκλησίας καὶ ἅπαν τὸ χρεὼν ἐκπλη-
 5 ροῦν.

2. Εἰ οὖν ἦν δυνατόν ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνωτέρω ταχθεῖσαν τῆς εὐαγεστάτης μονῆς τῶν Πανυχίου συνήθειαν τὴν διανομὴν τῶν ἐνδυμάτων, οὐδὲν ἦν ἕτερον τούτου ἀνώτερον ἢ ἀρμοδιώτερον, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν χρόνων φορὰν καὶ τὸ τούτων ἀσύστατον ἐτυπώσαμεν
 10 γενέσθαι, ὡς ἤδη λέγοντες ἐλευσόμεθα. Ἔστωσαν οἱ ἀδελφοὶ τάξεις τρεῖς καὶ λαμβανέτωσαν ῥόγας. Ὁ μὲν καθηγούμενος τῆς μονῆς νομίσματα τριάκοντα ἔξ, οἱ ἱερουργοῦντες πρὸς βύτητοι ἅμα τοῖς δυσὶν ἐπιτρόποις καὶ τῷ ἐκκλησιαρχῇ καὶ τῷ σκευοφύλακι | (Α 219) καὶ ὅσοι τῶν ἀδελφῶν ἐκκριτοὶ καὶ ὁμότροποι τούτῳ, ὥστε γενέσθαι τὸν
 15 ἀριθμὸν αὐτῶν πεντεκαίδεκα, οἵτινες πρῶτῃ τάξιν ὀνομασθήσονται, λαμβάνει δὲ ὁ καθεὶς αὐτῶν νομίσματα εἴκοσι. Καὶ ἡ δευτέρα δὲ τάξις ἔστω ὁμοίως ἄνδρες πεντεκαίδεκα, λαμβάνουσι δὲ καὶ αὐτοὶ ὁ καθεὶς τούτων νομίσματα πεντεκαίδεκα. Ἡ δὲ τρίτῃ τάξιν ἔστωσαν ψυχὰς εἴκοσι, καὶ λαμβανέτωσαν ὁ καθεὶς τούτων ἀνὰ νομίσματα
 20 δέκα. Ἔστω δὲ τὸ λογάριον ἅπαν τῇ ῥόγᾳ αὐτῶν ἱσταμένον τραχύ.

3. Καὶ εἰ τάχα πάσαι αἱ εἰσοδοὶ τῶν παντοίων εἰδῶν κατὰ τὸν σεπτέμβριον μῆνα συνάγονται καὶ αἱ ἀπαιτήσεις γίνονται, καὶ
 25 τότε ἔξει τοὺς ἀδελφούς τὸ τίμημα τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν λαμβάνειν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἵνα μὴ ἀναγκασθῶσιν οἱ ἀδελφοὶ προφάσεως τοῦ ἀγοράσαι ἐνδύματα καὶ πραγματεύεσθαι πορεύεσθαι παρρωτέρω καὶ ἀπομακρύνεσθαι τῆς μονῆς καὶ τῆς δουλείας ταύτης καὶ τῆς εὐχῆς ἀπολιμπάνεσθαι, ἐτυπώσαμεν λαμβάνειν αὐτοὺς τὰς δηλωθεῖσας ῥόγας αὐτῶν ἥτοι τὰ τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν τιμήματα

1 σανθάλια Α. 3 διηνεκῶς Α, διηνεκαῖς Β, διηνεκεῖς Ρ e t i t. 3 ταῖς εὐχαῖς Α, αὐταῖς προσευχαῖς Β. 3 ὑμνοδαῖς Α. 4 ἁγίας ἐκκλησίας Α. 3 ἔχονται Α. 4 χρεῶν Α. 8 ἕτερον Α. 8 ἀρμοδιώτερον Α. 12 τριάκοντα ἔξ Α, τριακονταῖς Β. 12 ἅμα Α. 13 ἐπιτρόποις Α. 13 σκευοφύλακι Α. 14 ἐκκριτοὶ Α, ἐγκριτοὶ Β. 15 πέντε καὶ δέκα Α. 15 οἵτινες Α. 15 τάξεις Α. 16 καθεὶς Α, καθεὶς Β. 16 εἴκοσι Α. 17 τάξεις Α. 17 πέντε καὶ δέκα Α. 18 καθεὶς Α, καθεὶς Β. 18 πέντε καὶ δέκα Α. 18 τάξεις Α. 19 ψυχὰς εἴκοσι Α. 19 καθεὶς Α. 19 ἀνα Α. 20 δέκα Α. 20 λογάριον Α. 20 ἅπαν Α. 23 σεπτέμβριον Α, σεπτέμβ-

რისამე, ან იმისთვის რომ შეამზადებინონ სანდლები (συνδξλξ) მეხამლეთა კარებზე, ან კიდევ სხვა რამისათვის; და ასეთი საბა-
ბით ზიანი შეემთხვევათ; მაგრამ უფრო მედგარნი იქნებიან ლოც-
ვასა და გალობაში და წმინდა ეკლესიის დანარჩენ სამსახურებელ-
ში და ყოველგვარ საჭირო საქმეს შეასრულებენ.

2. თუ შესაძლებელი იყო ჩვენთვის ზემოთ მოხსენებულნი, პა-
ნაგიის ყოვლად წმინდა მონასტრის ჩვეულებისდა მიხედვით დაწე-
სებული განაწილება შესამოსლებისა, სხვა არაფერი იყო ამაზე
უფრო უმაღლესი და შესაფერისი, არამედ ჟამთა ვითარებაში და
განუმტკიცებლობაში დავაწესეთ, რომ ისე იყოს. როგორც ჩვენ
ვთქვიით. ძმები უნდა იყვნენ სამ დასად გაყოფილი და როქს იღებ-
დნენ. მონასტრის წინამძღვარი უნდა იღებდეს ოცდათექვსმეტ დრაჰ-
კანს, ეამისმწირველი ხუცები, ორი იკონომოსი*, ეკლესიარხი A 212
და ქურჭლის მცველი, და ვინც რჩეული ძმები არიან და ამის თა-
ნაბარნი—იყოს მათი რიცხვი თხუთმეტი და ეწოდოს მათ პირვე-
ლი დასი; ხოლო თითოეულმა მათგანმა მიიღოს ოცი დრაჰკანი.
და მეორე დასში აგრეთვე იყოს თხუთმეტი კაცი, და თითოეულ-
მა მათგანმა მიიღოს თხუთმეტი დრაჰკანი. ხოლო მესამე დასში
იყოს ოცი სული და თითოეულმა მათგანმა მიიღოს ათ-ათი დრაჰ-
კანი. ხოლო მათი როქის მთელი ნაღდი თანხა უნდა იყოს სრუ-
ლი «სტამენონი»**.

3. და თუ ვინცობაა ყოველგვარი სახის ყველა შემოსავალი
სექტემბრის თვეში აიკრიფება და მოხდება გადასახადთა შეგრო-
ვება, მაშინ საჭიროა ძმებმა მიიღონ თავიანთი შესამოსლის საფა-
სური; მაგრამ იმიტომ, რომ არ იყვნენ ძმები იძულებული შესა-
მოსლის ყიდვის და მოვაჭრების საბაბით შორს წავიდნენ მონასტ-
რიდან და, ამრიგად, დააკლდნენ მონასტრის სამუშაოებს და ლოც- A 213
ვას, ჩვენ დავაწესეთ, რომ მათ მიიღონ ზემოთ ხსენებული თავიან-
თი როქი, ანუ თავიანთი შესამოსლის ფასი ჩვენი უფლის იესო

* „ორი იკონომოსი“—*ἑκα τοῦ δισίου ἐπεριποιε*. ქართულ ტექსტ-
ში სწერია: «და ორნი იგი დიდნი იკონომოსნი». შდრ. ზემოთ A 197.

** „სტამენონი“—*σταμνιον* (?) უნდა იყოს რაღაც საზომის აღმნიშვნელი.
ქართულ ტექსტში სწერია: «სტამილონი სრული».

ἐν τῇ λαμπρῇ ἀναστάσει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν
 μεγάλην κυριακὴν τοῦ πάσχα, ὅτε καὶ διωρίσθη γενέσθαι πανήγυρις
 παρὰ τὴν εὐαγγελιστικὴν μονήν, ἵνα πάντες τὰς χρεῖας αὐτῶν ἀγορά-
 σωσιν· πάντα γὰρ τὰ χρεώσῃ ἐν τῇ πανηγύρει ταύτῃ εὐχερῶς εὐρε-
 5 θήσονται*.

Κεφάλαιον ι'

Περὶ τῶν τριῶν ἀγίων τεσσαρακοστῶν καὶ
 τοῦ καθαρῶς ταύτας νηστεύειν καὶ πρὸς
 πάντας ἐλεημοσύνας ποιεῖν ἐκάστη ἡμέρᾳ

10 1. Ἐν δὲ ταῖς ἀγίαις τρισὶ τεσσαρακοσταῖς ἀνευ οἴνου καὶ ἐλαίου
 νηστεύειν δεῖ πλὴν τῶν σαββάτων καὶ κυριακῶν, ἐν αἷς ἔνεκεν πα-
 ρακλήσεως πρὸς ἕν ποτήριον πάντες πίουσιν. Ἐν δὲ τῷ πυλαιῶνι
 τῆς μονῆς ἐκάστη ἡμέρᾳ δεῖ διατροφᾶς | (Α 214) διανεμηθῆναι
 15 τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, τουτέστι τοῖς πένησιν· αὐτοὶ γὰρ εἰσὶν
 τῆς ἡμετέρας σωτηρίας αἷτιοί τε καὶ πρόξενοι τῶν μελλόντων
 ἀγαθῶν.

• 2. Ἐν δὲ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ τὰ σάββατα καὶ τὰς κυ-
 ριακὰς τὰ ἐδέσματα καὶ τὰ τυπωθέντα παρατιθέσθαι, καὶ τὰ κρα-
 σοβόλια ἀνελλιπῶς λαμβανέτωσαν· ὁψάριον δὲ μὴ ἐσθιέτωσαν, καὶ
 20 τὰς πέντε ἡμέρας τῆς ἐβδόμηδος ἐλαίῳ μὴ ἀρτυέσθωσαν· τῇ τρίτῃ
 δὲ καὶ τῇ πέμπτῃ οἶνον πινέτωσαν πρὸς ἕν κρασοβόλιον.

3. Τῇ δὲ τεσσαρακοστῇ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ θείου ἡμῶν
 γεννήσεως ἅπαξ τῇ ἡμέρᾳ ἐστιασθήσονται, καὶ ταύτῃ κατὰ τὴν

2 διωρίσθη Α. 2 πανήγυρις Α. 7 τριῶν ἡμερῶν Α. 8 ταύτας Α, πάν-
 τας Β 9 ἐκίστη Α. 10 ἀγίαις τρισὶ Α. 11 δεῖ | ὁ δ' Α. 11 πλὴν Α. 11 κυρια-
 κῶν Α. 11 ἔνεκεν Α. 12 ἐν ποτήριον Α. 12 πυλαιῶνι ΑΒ, πωλειῶνι corr. Κ.
 13 διὰ τροφᾶς Β. 11 τουτέστι Α. 18-19 κρασοβόλια Α, 19 ἀνελλιπῶς Α, ἀνε-
 λειπῶς Β. 19 μὴ Α. 20 πέντε Α. 20 ἐβδομάδος Α. 20 μὴ Α. 21 πρὸς ἕν Α,
 ὅρα ἕν Β. 22 ὅς Α. 22 ἀγίας Α. 23 ἅπαξ Α. 23 ἐστιασθήσονται Α.

* ამას მოსდევს ქართულში კიდევ ერთი აბზაცი (10 სტრ.), რომლის შე-
 სარცხისი ბერძნულში არა ჩანს: «და ვინაჲთჳან როჳითა იქმნა დაწესებაჲ შე-
 სამოსლისა მათისაჲ, ამისთჳს ჯერ არს მიშეშმისა მიცემაჲ, რაჲთა ჳელეწიფე-
 ღოდის როჳსა მათსა და ნაძელჳასა ზედა ყოფად, ვითარჳა ენებოს. უკუშთჳ
 კელა ჟამთა ცჳალეობითა გინათჳ რომელსამჳე ეამსა წინამძღუარჲან ეგრეთ ჯერ
 იხინოს, რომელ როჳისა წილ შესამოსელსა მისცემდეს ძმათა, იჳყარნ (სი: იჳყარს)
 კუალად ზემო დაწერილი წესი პანაგიელთაჲ, რომელი სწერია მეოთხესა თაჳსა;

ქრისტეს ბრწყინვალე აღდგომის დღეს, აღესების (თჳს *πᾶσιν*) დიდ კვირიაკეს; სწორედ ამ დროს არის განსაზღვრული პანიგირი* ყოვლად წმინდა მონასტრისა, რათა ყველამ იყიდოს თავისი სახმარი; ვინაიდან ამ პანიგირში ხელსაყრელად მოიპოვება ყოველგვარი სახმარი.

თავი მათე

შესახებ სამი წმინდა მარხვისა და ამ მარხვათა წმინდად შენახვისა და ყოველდღე წყალობის ქმნისა ყველა გლახაკთა მიმართ

1. სამი წმინდა მარხვის დროს საჭიროა მარხულობა უღვინოდ და უზეთოდ, გარდა შაბათ-კვირა დღეებისა, როდესაც ნუგეშინის საცემელად ყველანი სვამენ თითო სასმისს. მონასტრის კარიბჭესთან ყოველდღე საჭიროა საკვები დაურიგდეს ქრისტეს-მიერ **A 214** ძმებს, ესე იგი გლახაკებს; ისინი ხომ ჩვენი ცხოვნების მიზეზნი არიან და მომავალ სიკეთეთა საწინდარნი.

2. ბოლო დიდმარხვის შაბათ-კვირა დღეებში საკმელი დაიძვას დაწესებული, და კრასოვულიც უკლებლივ მიიღონ; ბოლო თევზს ნუ სჭამენ, და შეიღებულის ხუთ დღეს ზეთით ნუ შეამზადებენ *საჭმელს*; სამშაბათსა და ხუთშაბათს ღვინო დალიონ თითო კრასოვული.

3. ბოლო ჩვენი ღმერთის, ქრისტეს, წმინდა შობის მარხვაში დღეში ერთხელ სჭამონ, ისიც მეცხრე საათზე, გარდა იმ დღეთა,

* „პანიგირი“ — *πανηγυρις*, ქართულ ტექსტში «პანაგირი», სხვა ქართულ ძეგლებში გვხვდება «პანიჯური». ამ სიტყვით აღინიშნება საერო დღესასწაულები და ამ დროს წარმოებული აღებ-მიცემობა.

რამათა არა აქუნდეს ძათა კელმწიფებაჲ ნაძეშლადეა განცემად ვისსაცა, გარნა მამასახლისსავე შეუქციოსა (მ. თ ა რ ხ ნ ი შ ვ ი ლ ი, გვ. 33; ქიოსი, გვ. 61). ამისი ლათინური თარგმანია:

«*Ne quoniam quaestus indumentorum eorum per rogam institutus est, propterea expedit eis dare licentiam libero disponendi de roga et de rebus suis antiquis. Sin tamen, temporibus mutatis vel quocumque tempore hegumenus pro roga indumenta dare voluerit, ordinem supra dictum monachorum Panagii qui in quarto capitulo continetur observent: ut fratres non habeant facultatem res antiquas cuidam conferendi, sed ut eas coenobiarchae restituant* (M. Tarchnigvili, Typicon... p. 20).

ἐνάτην ὥραν, πλὴν τῶν ἡμερῶν, ἐν αἷς ψάλλομεν τὸ Θεὸς κύριος καὶ ἐξῆς, καὶ πιώμεθα οἶνον ἀνὰ κρασοβόλια δύο· ἐκάστη δὲ ἐβδομάδι ἀποσχώμεθα ἐλαίου ἡμέρας τρεῖς.

4. Ἐν δὲ τῇ τεσσαρακοστῇ τῶν ἀγίων ἀποστόλων ὡσαύτως
5 τὰς | (A 215) τρεῖς ἡμέρας ἀνευ ἐλαίου διαβιβάζωμεν καὶ κοινῇ πάντες ἀπαξ τῇ ἡμέρᾳ ἐστιασώμεθα, καὶ ταύτῃ κατὰ τὴν ἐβδόμην ὥραν, καὶ οἶνον πῖωμεν ἀνὰ κρασοβόλια δύο, καὶ τῇ ἐσπέρᾳ ἀνὰ κρασοβόλιον ἓν.

Κεφάλαιον ια'

- 10 Περὶ τῆς ἐορτῆς τῆς ἀγίας καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν ἀμφιβοήτων εὐσήμεων δεσποτικῶν ἐορτῶν καὶ τῶν προκρίτων ἀγίων τοῦ ἐορτάσαι λαμπρῶς

1. Ἐτυπώθη παρ' ἡμῶν ἡ ἐορτὴ τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου ἐν
15 τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίᾳ, ἡ ἱερὰ καὶ τιμία κοίμησις αὐτῆς μηνὶ αὐγούστῃ πεντεκαιδεκάτῃ τελεῖσθαι οὕτως. Βουλόμεθα τὴν παγκόσμιον ἐορτὴν ταύτην τῆς κοιμήσεως τῆς θεομήτορος ἐν φόβῳ τε καὶ λαμπρότητι, ὥσπερ δὴ ἐν ταῖς περιβοήτοις καὶ μεγίσταις ἐκκλησίαις πανηγυρίζειν τερπνῶς,

- 20 2. πρὸς δὲ καὶ τὰς τῶν ἀγίων μαρτύρων μνήμας μετὰ τῶν λοιπῶν πάντων | (A 216) ἀγίων, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν μετὰδωσιν τῶν πτωχῶν, καθὼς κατετάξαμεν ἐν ταῖς ἐορταῖς καὶ ἐν ταῖς νομίμοις μνελαῖς τῶν ἀποικοιμένων, μηδαμῶς ἀπολείψασθαι,

3. ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερτιμᾶσθαι ἡ ἐορτὴ τῆς σεβασμίας κοιμήσεως τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου, περὶ ἧς ἐξορκίζω τοὺς ἐσομένους μετ' ἐμὲ μηδὲν ἐλλεῖψαι τῶν ἀρμοζόντων, ἀλλ' εἰ δυνατόν καὶ λῶν περισσοτέρως λαμπρύνεσθαι φιλεόρτως οἱ γὰρ λαμπρῶς ἐορτάζοντες καὶ φιλοτίμως μεγάλων τεύξονται τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀτελευτήτων

1 ἐνάτην A. 2 ἐξῆς A. 2 ἀνα A. 2 δύο A. 2-3 εὐδομίδι A. 4 δε A. 4 ὡσαύτως A. 5 κοινῇ A. κοινῶι B. 6 ἀπαξ A. 6 ἐστιασώμεθα A. 6 εὐδόμην A. 7 ἀνα A. 7 δύο A. 7-8 ἀνα κρασοβόλιον A. 10 ἐορτῆς A. 11 ἀμφιβοήτων A. 13 ἀγίων A. 14 ἐορτῇ A. 14 ὑπεραγίας A. 14 θεοτόκου] ἡκου A. 16 πάντες καὶ δεκάτῃ A, πᾶμπαν

რომლებშიც ვგალობთ «ღმერთი უფალი» და სხვა, და ესვათ ღვინო ორ-ორი კრასოვული. ხოლო თითოეულ შეიდეულში სამ ღლეს თავი შევიკავოთ ზეთისაგან.

4. წმინდა მოციქულთა მარხვაში ასევე სამი ღლე უნდა გავატაროთ უზეთოდ და ყველამ საერთოდ ღლეში ერთხელ ეკა- A 215
მოთ, და ისიც მეშვიდე საათზე, და ღვინო ესვათ ორ-ორი კრასოვული, და საღამოთი თითო კრასოვული.

თავი მეთერთმედი

**შესახებ ჩვენი წმინდა ეკლესიის ღღესასწაულისა, და
დანარჩენი სახელგანთქმული ღღესასწაულისაგან საუფლო
ღღესასწაულებისა, და რჩეული წმინდანებისა,
თუ როგორ ვიდღესასწაულოთ ბრწყინყალედ**

1. ჩვენ მიერ დაწესებულია ღღესასწაული ყოვლად-წმინდა ღვთისმშობლისა ჩვენ ეკლესიაში; მისი (ე. ი. ღვთისმშობლის) წმინდა და პატიოსანი მიძინების ღღესასწაული აგვისტოს თვის მე-თხუთმეტე ღღეს სრულდებოდეს ამნაირად. ჩვენ გვსურს, რომ ღვთისმშობლის მიძინების ეს საყოველთაო ღღესასწაული გადაიხადონ მოწიწებით და ბრწყინვალეობით, როგორც იხდიან სიამით სახელგანთქმულსა და უდიდეს ეკლესიებში,

2. აგრეთვე წმინდა მოწამეთა სახსენებელი იყოს ყველა დანარჩენ წმინდანებთან ერთად, ისევე როგორც ამ დროს მოხდეს A 216
გლახკათათვის წყალობის გაცემა; როგორც ჩვენ დაგვიწესებია ღღესასწაულებისა და მიცვალებულთა დაკანონებულ მოსახსენებლებისათვის, ნურავითარ შემთხვევაში ნუ დააკლდება;

3. მაგრამ უფრო მეტად პატივცემული უნდა იყოს ღღესასწაული ყოვლად წმინდა ღვთისმშობლის მიძინებისა, რომლის შესახებაც ვაფიცებ ყველა იმას, ვინც ჩემ შემდეგ იქნებიან, არაფერი დააკლონ კუთვნილს, არამედ, თუ შესაძლებელია უფრო მეტადაც განაბრწყინვონ საყვარელი ღღესასწაული: ვინაიდან ვინც

και δεκνύ B. 16-17 παναχόμιον A. 17 τὴ A. 18 τὰς A, αὐτὰς B. 20 ἀγίων A. 20-21 μετὰ τῶν λοιπῶν B, σὺν τῶν λοιπῶν A. 21 πάντων Pet it, πασῶν AH. 22 κατέδξαμεν A. 23 μυσίας A, μυσίαις B. 24 ὑπερεμῖσθαι A. 24 ἑορτῇ A. 24 σεβασμιῶν A. 25 ὑπεραγίας A. 26 ἐλλείπει A. 26 ἀριστοῦ-
των A. 27 φιλενεργας A. 28 φιλοτιμῶν A.

ὁωρεῶν ἀξιωθήσονται καὶ τῆς θείας χάριτος ἐν μετουσίᾳ γενήσονται.

4. Πρὸς δὲ καὶ τὰ λοιπὰς ἐορτὰς πανηγυρίζεωσαν.

Κεφάλαιον ιβ'

5 Περὶ φωταγωγίας τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν
 ἡμῶν, ὅπως ὀφείλει γενέσθαι, καὶ περὶ
 προσευχῆς, ὅτι δεῖ ἀπερισπάστως προσεύχεσθαι

1. Ὀφειλόμενον ἡμῖν ἐστὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν | (Α 217) τε
 καὶ νύκτα ἀκοιμήτους διατηρεῖν ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τῆς ὑπερα-
 10 γίας Θεοτόκου καὶ ὁδοῦ τρεῖς, καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ βήματι κανοῦσαν
 μίαν, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ἀγίου βήματος ἐν τοῖς καγκέλοις ἔμπροσ-
 θεν μὲν τῆς σωτηρίου σταυρώσεως κανοῦσαν μίαν, ἔμπροσθεν δὲ
 τῆς ἀγίας εἰκόνης τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ κανοῦσαν μίαν, καὶ
 ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνης τοῦ ἀγίου Γεωργίου κανοῦσαν μίαν, καὶ ἐπὶ
 15 τῷ τάφῳ ἡμῶν κανοῦσαν τρεῖς.

2. Καὶ καθ' ἑκάστην ὥραν ψαλμωδίας ἐν ὄλῳ τῷ ἐνιαυτῷ,
 ἡγουν ἐν τε τῷ ὁρθρῷ, καὶ τῇ ἀγίᾳ λειτουργίᾳ, καὶ τῇ ἑσπέρᾳ σὺν
 ταῖς εἰρημέναις κανοῦσαι πάσαις, καὶ κηροὶ ἀπτεσθῶσαν ἀκοιμητοὶ
 μέχρι τῆς ἀπολύσεως· ἕκτοτε δὲ οἱ μὲν κηροὶ σβησθήτωσαν, οἱ δὲ
 20 κανοῦσαι διὰ παντός· ἀκοιμητοὶ ἔστωσαν.

3. Πρὸς δὲ καὶ ἔμπροσθεν τῶν δεσποτικῶν ὡδεκα ἐορτῶν
 καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν καιρῷ τῆς ὑμνωδίας κανοῦσαι ἀπτεσθῶσαν
 ὡδεκα ἕως | (Α 218) τῆς ἀπολύσεως.

4. Ἐν δὲ ταῖς ἀμφιβοήτοις ἐορταῖς καὶ μεγάλας πᾶσαι αἱ οὖσαι
 25 ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ κανοῦσαι ἀπτεσθῶσαν, καὶ ὅσα εἰσὶ κηροπή-
 για ἀπτομένων κηρίων ἔμπλεα ἔστωσαν.

5. Ἐν δὲ τῇ ἀγίᾳ ἐορτῇ τῆς εὐαγοῦς ἐκκλησίας ἡμῶν καθ'
 ὑπερβολὴν ἄγαν γενέσθω ἡ φωταγωγία, καὶ λίαν περιβόητος καὶ
 μεγάλη γενέσθω ἡ ἐορτὴ καὶ πανήγυρις ὕμνοις τε καὶ εὐδαίαις καὶ

1 ἐν μετουσίᾳ Α. 5 ἀγίων Α. 5 ἐκκλησιῶν Α. 6 ὀφείλει Α. 9 διὰ τη-
 ρεῖν Α. 9-10 ὑπεραγίας Α. 10 βήματι Α. 11 καγκέλοις Α. καγκέλοις Β.
 13 ἀγίας Α. 13 μίαν Α. 17 λειτουργία Α. 18 ἀπτεσθῶσαν Α. 19 μέχρι Α.

ბრწყინვალედ და მოყვარულად დღესასწაულობს, ის დიდს სიკეთეს შეემთხვევა და უსასრულო საჩუქრებს ეღირსება, და საღმრთო მადლს ეზიარება.

4. ასევე დანარჩენ დღესასწაულებსაც უნდა იხდიდნენ ბრწყინვალედ.

თავი მეთორმეტი

**შესახებ ჩვენი წმინდა ეკლესიების განათებისა,
თუ როგორ უნდა მოეწყოს ეს, და შესახებ ლოცვისა,
რომ საჭიროა გულდადებით ლოცვა**

1. ჩვენ მოგვეთხოვება, რომ ყოველდღე და ყოველდღე და- A 217
უვსებლად ენთოს ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ხატის წინ სამი კანდელი; და ერთი კანდელი დიდ საკურთხეველში; და ერთი კანდელი წმინდა საკურთხევის წინ კანკელში წინაშე მაცხოვრის ჯვარცმისა; ერთი კანდელი წინამორბედისა და ნათლისმცემლის წმინდა ხატის წინ; ერთი კანდელი წმინდა გიორგის ხატის წინ და სამი კანდელი ჩვენს საფლავზე.

2. ფსალმუნთა გალობის დროს ყოველ საათში მთელი წლის განმავლობაში როგორც ცისკარზე ისე, წმინდა ეპისწირვის დროს და საღამოს ლოცვის დროს ზემოხსენებულ ყველა კანდელთან ერთად უნდა ენთოს დაუვსებლად სანთლები ვიდრე ლოცვის დასრულებამდე; ხოლო ამის შემდეგ სანთლები უნდა ჩააქრონ, ხოლო კანდელები დაუვსებლად უნდა ენთოს.

3. გარდა ამისა თორმეტი საუფლო დღესასწაულის წინ ყოველდღე ერთი კვირის განმავლობაში უნდა ენთოს თორმეტი კანდელი ვიდრე ლოცვის დამთავრებამდე;

4. ხოლო სახელგანთქმულსა და დიდ დღესასწაულებში წმინდა ეკლესიაში უნდა ენთოს ყველა არსებული კანდელი და, რამდენიც იყოს სასანთლე, ყველა სავსე იყოს ანთებული სანთლებით. A 218

5. ჩვენი უმანკო ეკლესიის წმინდა დღესასწაულში უპირატესად იქნეს გაჩირაღდება, და ძალიან სასახელოდ და დიდებულად მოეწყოს დღესასწაული და პანიგირი ჰიმნებითა და კეთილგალო-

19 იქმითიჟიჟი B, იქმითიჟიჟი corr. K, იქმითიჟიჟი A. 22 ἡμῶν A (სხვაგანაც ასეა A-ში). 22 ἡμῶν A. 23 ἡμῶν A. 28 φαντασία A. 29 πα-
νίχτης A. 29 τὴν A. 29 εὐδοκίαν A.

τραπέζῃ πληθοῦση λαμπρότητος, πᾶσι κεκοσμημένη, οἷς ἡ φιλανθρωπία τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμῖν ἐδωρήσατο ἀγαθοῖς.

6. Ὅσαι οὖν παρὰδοσεῖς εἰσὶν εἰς δόξαν θεοῦ γενομισμέναι τε καὶ τετυπωμέναι, ὥς χρέος τι ἀπαρξίτητον δεῖ τελέσαι καὶ ἐκπλη-
 5 ροῦν ἀπαρξιτήτως καὶ ἀδιαλείπτως καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ θεοῦ ἀσφαλῶς φυλάττειν, ὥστε ἀλλήλως ἐπεριδόμεναι καὶ παρ' ἀλλήλων κομιζόμεναι βεβαίαν φυλάξουσιν ὑπὲρ πάντα τὰ τετυπωμένα τὴν
 10 |(Α 219) θεῖαν δοξολογίαν τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν παραδεδομένον κανόνα τε καὶ τὴν νομοθεσίαν, ἣν ἔχουσιν οἱ εὐαγέστατοι ἀδελφοὶ τῆς τῶν Παναγίου θεῖας μονῆς ἐν τῇ ὁρῶν καὶ ταῖς καθημεριναῖς ὑμνωδαῖς· πρὸς δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀποδείκνυσις εἰρηναῖαις εὐχαῖς καὶ ἐν
 15 δλαῖς ταῖς νυκτεριναῖς ὑμνωδαῖς καὶ στιχολογίαις, τῇ συνήθει παραδόσει αὐτῶν ἐπόμενοι. Ὅμοίως δὲ καὶ τῶν θεῶν μυστηρίων τελουμένων φυλαττέσθω ἡ τάξις·

7. πλὴν μὴ καθαρπαζέτωσαν ἐν σπουδῇ ἀπ' ἀλλήλων οἱ χοροὶ
 15 ἐν τῇ στιχολογίᾳ τοὺς στίχους, ἀλλ' ἐκδεχέσθω ὁ εἰς ἕως οὗ ὁ ἀρξάμενος τὸν στίχον πληρώσῃ καὶ εἰς τὸ τέλος λήξῃ, καὶ τότε αὐτὸς τὸν ἴδιον στίχον ἀρξάσθω, καὶ οὕτως εὐαγῶς τε καὶ θεοφιλῶς ἡ ὑμνωδία γενέσθω.
 20 8. Ἐντεῦθεν γινώτω ὁ τὴν ἐντολὴν παραβεβηκώς, ὅτι τῇ πατρικῇ ὑποπίπτει ἄρᾳ, ὥς τὴν τοῦ θεοῦ ἀπειλὴν περιφρονήσας καὶ οὐ τὴν ἡμετέραν μόνην ἐντολὴν, ἀλλὰ καὶ τῶν τοῦ θεοῦ |(Α 220) διαθηκῶν ἡλλοτρίωται.

9. Ταῦτα δὲ γράφομεν οὐ τοῖς κατ' αἰτίαν ἀδυναμίας πρὸς
 25 καιρὸν ἀμελοῦσιν ἢ εἰς παρὰμυθίαν καὶ ὑπηρεσίαν τῆς ἀδελφότητος ἀσχολοῦσιν εἴτε εἰς ξένων ἐλθόντων ὑποδοχὴν, εἴτε εἰς πενήτων ἐπιμέλειαν, ἀλλὰ τὴν ἐκούσιον ἀμέλειαν ἀποσοβούντες καὶ πρόδηλον παρὰβασιν τοῦ μοναδικοῦ νόμου τοῦτο ἡγοῦμενοι.

1 πᾶση Α, πᾶση Β, πᾶσι Ροττ. 3 ὅσαι Α. 3 τε] τέ Α, < Β. 4 τετυπωμέναι Α. 6 ἐπεριδόμεναι h 3. j m 5., ἐπεριδόμεναι Α, περιδόμεναι Β. 7 φυλάττειν Α. 7 ὑπὲρ Α. 9 τέ Α. 10 παναγίου Α. 12 νυκτερίαις Α. 12 στιχολογίας Α. 13 ἐπόμενοι Α. 16 στιχολογία Α. 17 στίχον Α. 18 τέ Α. 20 παραβεβηκώς Α. 20-21 ἡρική Α. 21 ὑποπίπτει Β. 21 ὥς] ὡς ΑΒ, ὡς Ροττ. 24 σὺ ταῖς Α, αὐτοῖς Β. 26 ἀσχολοῦσι Α. 26 ἢ ὑποδοχὴν Α. 26-27 ἐπιμέλειαν Α. 27 ἡλλὰ Α. 27 ἐκούσιον Α.

ბითა, ბრწყინვალე და საესე ტრაპეზითა, რომელიც შემკულია ყველა იმ სიკეთით, რითაც ჩვენ დაგვასაჩუქრა ჩვენი ღმერთის კაცთ-მოყვარებამ.

6. რაც კი არსებობს გადმოცემანი ღვთის სადიდებლად მიჩნეულნი და დაწესებულნი, როგორც რაღაც აუცილებელი საჭიროება, უნდა შესრულდეს ისინი აუცილებლად და განუწყვეტლივ სრულდებოდეს, და ღვთის მცნებანი მუდამ ფრთხილად უნდა იქნეს დაცული, ისე რომ ისინი, ერთმანეთს დაყრდნობილნი და ერთიმეორის გვერდით დაურევებულნი, კანონის მიხედვით და სჯულ-
ღების მიხედვით დაიცავენ ყველაფერ იმას, რაც დაწესებულია, მტკიცე ღვთიურ დიდებისმეტყველებას, იმ სჯულღების მიხედვით, რომელიც მოეპოვებათ პანაგიის ღვთიური მონასტრის პატიოსან ძმებს ცისკრის ემს და ყოველდღიურ გალობის დროს; აგრეთვე მწუხრის მშვიდი ლოცვების დროს და ღამის ყველა გალობისა და ფსალმუნობის * დროს მოეპოვებათ ძმებს, რომელნიც მისდევნ მათ ჩვეულებრივ გადმოცემასა, ასევე უნდა იქნეს დაცული წესი ღვთა-
ებრივ საიდუმლოთა შესრულებისა. ▲ 219

7. ნურც სიჩქარეში ერთმანეთს ჩამოართმევენ გუნდები ფსალმუნობის დროს მუხლებს, არამედ ერთმა დაიცადოს, სანამ მეორე დაასრულებდეს დაწყებულ მუხლს (ძბ ძა:χον) და ბოლომდე მიიყვანდეს; აი, მაშინ დაიწყოს მან თავისი მუხლი, და ასე წმინდად და ღვთის-მოყვარედ შესრულდეს გალობა.

8. ამიტომ იცოდეს ყოველმა კაცმა, რომელიც გადაუხვევს მცნებას, რომ მას ელის წყევლა მამათა, როგორც ღვთის ბრძანების შეურაცხმყოფელი, და ის არა მარტო ჩვენს მცნებას გარდა-
სულა, არამედ ღვთის მცნებებიც უგულებელუყვია. ▲ 220

9. ხოლო ამას ეწერთ არა იმათთვის, რომლებმაც შეუძლებლობის მიზეზით თავის დროზე ვერ შეასრულეს საქმე, ან მიეცნენ ძმათა შექცევას და მსახურებას, ან მოსულ სტუმართა დახვედრას, ან გლახაკთა შესახებ ზრუნვას. არამედ გვინდა დავაფრთხოთ ისინი, ვინც შეგნებულად უსაქმურობენ, და ამას ვთვლით ჩვენ მონასტრული კანონის აშკარა გადახვევად.

* „ღამის ყველა გალობისა და ფსალმუნობის დროს“ — ბერძნულში „ფსალმუნობას“ უდრის *σεχοισιζα*, რაც ნიშნავს ფსალმუნების კითხვას რეციტაციით თუ წკობილსიტყვაობით. ქართულ ტექსტში *σεχοισιζα*-ს უდრის «სწრობით ფსალმუნება» (მ. თარხნიშვილი, გვ. 36, 24).

10. Παρεπομένων δὲ τῶν μοναζόντων τῷ νόμῳ τούτῳ [αὐτοὺς δεῖ] μετ' εὐαρμοστού σιωπῆς αἰεὶ διάγειν, μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν καιρὸν τῆς θείας συνάξεως, ἐν ᾗ κατὰ χρέως τηρεῖται ἡ σιωπή, μηδενὸς ἀνέχεσθαι τῶν ἀλλήλοις προσομιλούντων ἀκαίρως, εἴτε εὐκαίρως, 5 εἴτε καὶ γελώντων ἄχρι καὶ φιλοῦς μειδιάματος, ἢ προσφθιγέξασθαι τινὶ καὶ διὰ τούτων τὴν ἱερὰν μελοδίαν ἐμποδιζόντων ἢ παρατρεπόντων καὶ συνεργούντων τοῖς πονηροῖς δαίμοσιν, ὧν ἔργον ἐστὶν τὰ ταῦτα πράττειν

11. καὶ τοῖς πράττουσι συγκροτεῖν, μήτε δὲ περισπᾶσθαι 10 [(A 221) ὅλως, μήτε τοὺς πόδας διὰ ραθυμίαν ἢ βλακείαν συνεχῶς ἀμείβειν, ἀλλ' ἐν σεμνότητι καὶ ἱερᾷ καταστάσει ἀταράχῃ σώματι καὶ ψυχῇ προσφέρειν τῷ θεῷ αἰνέσεις.

12. Ἐὶ δὲ γέ τινες ἐπιτηδεῖως καταφρονηταὶ τῶν εἰρημένων ὀφθῶσι, τοῖς ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων τεθεισὶν ἐπιτιμίαις καθυποβλη- 15 θήτωσαν.

13. Δεῖ δὲ τοὺς ἐπὶ κυριακὴν ἡμέρας ἐπιφωσκούοντας ὁρθροὺς ὁλονόκτιον ἀγρυπνίαν ποιεῖν.

Κεφάλαιον ιγ'

Περὶ τοῦ ὀφείλειν ἐκάστη ἡμέρᾳ τὴν 20 ἀδελφότητα ἐξομολογεῖσθαι τῷ προεστῶτι τοὺς προσγενομένους αὐτοῖς λογισμοὺς καὶ τοὺς λόγους τε καὶ τὰς πράξεις εἰ τί ἂν ἐπραξαν

1. Ὁφειλόμενόν ἐστι τῷ προεστῶτι ἐξετάζειν πάντων τοὺς λο- 25 γισμοὺς καὶ μηδამῶς ἐξουθενῆσαι αὐτοὺς τοὺς ὀχλουμένους καὶ θλιβομένους ὑπὸ τῶν λογισμῶν, ἀλλ' ἐρευνηθῆσαι αὐτούς, εἰ δυνατόν ἐστι, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ διορθώσασθαι τὰ | (A 222) σφάλματα καὶ καθαρῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος.

1 παρέπομένων A. 1-2 αὐτοὺς δεῖ — εὐαρμ. ηὐδ. L. Petit. 2 μετ' A, μετὰ B. 2 σιωπῆς A. 2 αἰεὶ A. 2 διαγειν A. 3 κατὰ χρέως h 3. j 6, καταχρέως AB, κατὰ χρέος Petit. 3 σιωπῇ A. 4 ἀλλήλοις A, ἀλλήλων B, ἀλλήλους corr. K. 4 προσομιλούντων A. 5 φιλοῦ A. 6 τινὶ A. 7 συνεργούντων A. 8 πράττειν A. 11 ἡμέρᾳ A. 12 αἰνέσεις] ἐνέσεις A (Ἀποστόλου ἑρμηνεία ὑπόμνημα ὑπόμνημα)

10. ხოლო მონაზონებმა უნდა მისდიონ ამ კანონს და ამიტომ საჭიროა, რომ მათ მუდამ დაიცვან სიჩუმე, უმთავრესად კი ღვთიური კრების (ე. ი. წირვის) დროს, როდესაც საჭიროა ღუმულის დაცვა; ნურავის ნუ შიუშვებენ ერთმანეთთან სალაპარაკოდ ნურც უღროოდ, ნურც დროულად, ნურც სიცილად — თვით გალინებაბდეც —, არც ის, რომ ვინმეს გადაუჩურჩულონ და ამით წმინდა ჰანგები გალობისა შეაბრკოლონ, ნურც მიტრიალდებიან; ყველაფერ ამით ეშმაკის საქმეს აკეთებენ, რადგან მისი საქმეა სწორედ ამის ჩადენა

11. და ამის ჩამდენთათვის ხელის შეწყობა (?); ხოლო ნურც საერთოდ უგულისყუროდ იქნებიან, ნურც სიზარმაცითა და ფუქ- A 221 საგატობით ფეხების გადანაცვლებაში იქნებიან ნიადაგ გართული, არამედ სათნოებით და წმინდა მდგომარეობაში შეუძრველი სხეულით და სულით ღმერთის ქებას უძღვნიდნენ.

12. ხოლო თუ ვინმე ზემოთქმულს უგულვებლყოფს, წმინდა მამების მიერ დადებულ განკანონებას დაექვემდებაროს.

13. ხოლო საჭიროა, რომ კვირა-ძალზე გათენებამდე მთელი დამე იფხიზლონ.

თავი მეცამეტე

შესახებ იმისა, რომ საჭიროა ყოველდღე ძმებმა
აღსარებაში უთხრან წინამძღვარს მათ მიერ
შეწყნარებული ზრახვანი, თუ რა ქმნეს მათ სიტყვით
და საქმით

1. საჭიროა, რომ წინამძღვარმა გამოიძიოს ყველას გულის-
ზრახვები და ნურაფრით ნუ შეურაცხყოფს მათ, გულისსიტყვათა
მიერ შეწუხებული და შეძრწუნებული, არამედ გამოაჩიხოს მათ,
თუ შესაძლებელია, მთელი დღის განმავლობაში, გამოსწორები- A 222
ნოს შეცთობები და განწმინდოს ისინი ყოველგვარი ხორციელი
და სულიერი შებლაღვისაგან.

რია იც). 13 *el* ბე" *ye* *თუჯ* A. 13 *καταφύγιον* A. 14 *ἐκτείνω* A. 14-15 *καθ' ἑαυτὸν ἡσυχάζειν* A. 16 *ἐπὶ τὴν καρδίαν* AB, *ἡμῶν* P *et* it. 19 *ὁφείλει* A. 19 *ἐκείνη* A. 20 *πρόσθεν* A. 21 *αὐτοῖς* P *et* it, *αὐτοῦ* AB. 21 *λογισμὸς* A. 22 *τὸ* A. 23 *ἐστὶν* A. 23 *προσέσται* A. 24 *ἐξομῶμεν* A. 24-25 *ὁμολογῶμεν* A. 25 *ἐξομῶμεν* A, *ἐξομῶμεν* B. 27 *καμάρηται* B.

2. Ὅφείλουσι δὲ καὶ οἱ ἀδελφοί μετὰ πίστεως καὶ συνετριμ-
μένης καρδίας ἐν ἀπλότῃ ψυχῇ δηλῶσαι τῷ προεστῶτι τὰ κατ'
αὐτῶν ἅπαντα, καὶ μὴ ἀπέρχεσθαι ἀλλαγῇ καὶ ἐξομολογήσασθαι
ἄλλῃ τινὶ ὡς νόθους καὶ οὐ γνησίους υἱούς, καὶ μετὰ ἀχρεϊότητος
5 καὶ πανουργίας δολῶσασθαι τὴν ἐξομολόγησιν· δεῖ γὰρ τὸν προεστῶ-
τα εἰδῆναι τὰς ἐνθυμήσεις πάντων, οὐ μὴν δεῖ, ἀλλὰ καὶ τὰς βεβαίας
πράξεις, καὶ οὐκ ἄλλῃ τινὶ δεῖ ἀνακαλύπτειν ταῦτα εἰ μὴ μόνον
τῷ προεστῶτι, ὡς εἴρηται.

3. Μήτε δὲ πάλιν ἀποστρέφασθαι τινὰ τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὴν
10 οἰκείαν θείαν ἄνευ διακρίσεως καὶ ἐκλογῆς τοῦ προεστῶτος καὶ
ποιεῖν τι καὶ ἀναλαβέσθαι αὐτοβούλως διακονίαν καὶ πρόξενον θα-
νάτου ἑαυτοῦ γενέσθαι, καὶ ὑπόδειγμα τοῖς ἄλλοις ἀνυποταξίας γε-
νήσεται διὰ τὸ μὴ γινώσκειν τὸν προεστῶτα τὴν ἐνθῷ (Α 223) μῆσιν
τῶν βουλευμάτων αὐτοῦ· καὶ αὐτὸς ἄνευ τῆς τούτου βοήθειας οὐ
15 δύνανται ἑαυτὸν διορθώσασθαι.

4. Ἐκαστος γὰρ ἰδίαν ἔχει προαίρεσιν, μὴ εἰδὼς μετὰ δια-
κρίσεως ἐκλέξασθαι τὸ καλόν· τὸ μὲν γὰρ τούτῳ πρέπει συνδιακο-
νεῖν, τὸ δὲ ἐτέρῳ· καὶ ταῦτα πάντα σοφίας δεόνται τῆς ἀρίστης
καὶ ἡγεμονικῆς διακρίσεως, τοῦ εἰδότος οἰκονομεῖν ἀκριβῶς.

5. Ὅταν οὖν ἀνυπότακτοι ἔσονται οἱ ἀδελφοί καὶ τῶν θελη-
μάτων αὐτῶν τὴν αἵρεσιν ἐκλέξωνται, πῶς τέκνα πιστότατα τοῦ
πατρὸς ἐκυτῶν, ἦτοι τοῦ καθηγούμενου κληθήσονται; αὐτοὶ γὰρ
ἑαυτοὺς ἐκόντες τούτῳ ἀπηλλοτριώσαν καὶ τῆς πατρικῆς κληρονο-
μίας ἐστέρησαν καὶ πόρρω θήσονται τῆς θείας ἐξομολογήσεως, καὶ
25 ὁ ἐν ὀλίγῳ μὴ ὢν πιστὸς καὶ ὑπήκοος καὶ ἐν ταῖς μεγάλας ἐντο-
λαῖς σφαλλήσεται, καὶ πληρωθήσεται ἐν τούτοις εἰκότως τὸ τοῦ ἀποσ-
τολίου ρητὴν τὸ λέγον, ὅτι εἰ ὁ ἄπιστος θελήσει χωρῖς εἶναι, χω-

1 ὀφείλουσι Α. 1-2 συνετριμμένης Β, συνετριβῆς Α. 2 καρδίας Α. 3 ἅπαντα Α. 4 υἱοῦς Α. 4 ἀχρεϊότητος Α. 5 πανουργίας Β. 6 δολῶσασθαι Α, δοῦλῶσασθαι Β. 5-6 προεστῶτα Α. 6 εἰδέναι Α. 8 προεστῶτι Α. 9 πάλλιν Α. 9 ἀποστρέφασθαι τινὰ Α. 10 προεστῶτος Α. 11 πρόξενος Α, πρόξενον Β. 12 ἀνυποταξίας Α. 13 διὰ το μὴ Α. 13 προεστῶτα Α. 15 διορθώσασθαι Α. 16 ἕκαστος Α. 16 προαίρεσιν Α. 16 εἰδὼς Α. 17 τῷ μὲν γὰρ τούτῳ Α. τὸ μὲν γὰρ τούτῳ Β. 18 τῷ δέ Α, τὸ δέ Β. 18 ἀρίστης Α.

2. ხოლო ძმებიც ვალდებული არიან რწმენით და მკმუნვარე გულით და სულიერი სიმარტივით გაუმელავნონ წინამძღვარს ყველა მათი შეცთობა, და არ წაეიდნენ აღსარების სათქმელად სხვასთან, როგორც უკანონო და არა ნამდვილი შვილები, და უღირსად და სიბოროტით მოიფერავონ აღსარება: რამეთუ საჭიროა წინამძღვარმა იცოდეს გულისთქმანი ყოველთა ძაბა; და არა მართო ეს, არამედ მათი საქმეების სიმტკიცე, და ძმებმა სხვა ვინმეს კი არა, არამედ მხოლოდ წინამძღვარს უნდა გამოუმელავნონ ეს საქმეები. როგორც უკვე ითქვა.

3. ნურც კვლავ რომელიმე ძმათაგანი საკუთარი სურვილის მიხედვით მოიქცევა წინამძღვრის ნებისა და გამორჩევის გარეშე, და რამეს გააკეთებს ან თვითნებურად ხელს მოჰკიდებს რამე სამსახურებელს და ამით საკუთარი სიკვდილის გამონწვევი გახდება, ხოლო სხვებისთვის მაგალითი იქნება ურჩობისა, თუ წინამძღვარს A 223 არ ეცოდინება მის გულისთქმათა ნება, რადგან წინამძღვრის დაუხმარებლად მას არ შეუძლია საკუთარი თავი გამოასწოროს.

4. ყოველ კაცს თავისებური მიდრეკილება აქვს და არ იცის, როგორ გამოარჩიოს თუ რა არის უკეთესი, რადგან ერთს ერთი რამე შეეფერება დასახმარებლად, სხვას კიდევ სხვა: ყველაფერ ამას კი სჭირდება საუკეთესო წინამძღვრული შერჩევა, რადგან წინამძღვარმა იცის, თუ ზედმიწევნით როგორ განავოს ეს.

5. როდესაც ძმები ურჩი აღმოჩნდებიან და თავიანთ სურვილთა გამორჩევის მოყვარენი, როგორღა შეიძლება ისინი იწოდებოდნენ თავიანთი მამის, ესე იგი წინამძღვრის, უერთგულეს შვილებად? ისინი ხომ თავისი ნებით მისგან განზე დგებიან და ღამეულ სამკვიდრებელს შორდებიან, ღვთიური აღიარებისაგან შორს იპერენ თავს; და ვინც მცირე რამეში არ არის სარწმუნო და მორჩილი, დიდ მცნებებშიც მცდარი იქნება*, და მათ მიმართ ასრულდება შესაფერისად მოციქულის ნიერ თქმული, რომ თუ ურწმუნო

* შტრ. მათე 25, 21; ამცირედსა ზედა სარწმუნო იქმენ, მრავალსა ზედა დაგადგინო შენა.

რი (A 224) ζέσθω *, και κατὰ τὴν παραβολὴν τῆς συκῆς τὴν λέγουσαν, ὅτι ἵνα [τί] τὴν γῆν καταργήσῃς ** και κόπους ματαίους τῷ γεωργῷ προξενήσῃς;

6. Οὐ χεῖρόν τι πάθος οὐκ ἔστι, τοῦ ἀνυπότακτον φημι εὐρε-
 5 θήσεσθαι τῷ προεστώτι αὐτῷ και ἀνάρμοστα ἐναντίον αὐτοῦ ἀποφ-
 θέξασθαι. Ἀρθῆτω οὖν ὁ τοιοῦτος ἐκ μέσου, ἵνα μὴ τοῖς συναδέλ-
 φοις και συνήλιξιν ὑπόδειγμα πονηρὸν γενήσεται και διδάσκαλος ἀπει-
 θείας, μηδὲν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ κυρίου πράττων, ἀλλὰ τῷ ἑαυτοῦ
 θελήματι πάντοτε παρεπόμενος.

10

Κεφάλαιον ιδ'

Περὶ ἐργοχείρου και καμάτου, και ὅτι
 ἀναμεταξὺ τοῦ ἔργου ψάλλειν ὀφείλομεν

1. Καὶ αὐτοὶ οἱ σωματικὸν τι ποιοῦντες ἔργον οὐ δεῖ κωλύειν
 τῇ ψαλμωδίᾳ, ἀλλ' ἀνὰ χεῖρα τὸ ἔργον ἔχοντες τοὺς ψαλμοὺς φερέτω-
 15 σαν διὰ στόματος· τοῦτο γάρ ἐστι θυμίαμα μυστικὸν και εὐπρόσδεκτον
 κατὰ τὸ θεοφιλὲς δόγμα Βασιλείου τοῦ μεγάλου (A 225) τοῦ τῆς Και-
 σαρείας προέδρου και τῆς ἀγγελικῆς βοηθείας ταχυτάτου κλήτο-
 ρος ***.

- 2 Ἐν γὰρ τοῖς οἴχοις τῶν πλουτούντων σκευὴ πολλὰ εἰσι, τὰ
 20 μὲν χρυσά, τὰ δὲ ὀστράκινα· διὰ τοῦτο πολλῆς δεῖται σοφίας ὁ προ-

1 χωριζέσθω A. 2 [τί] უმატებს K. 2 καταργήσεις A. 3 προξενήσεις A.
 4 ἀνυπότακτον A. 4-5 εὐρεθίσεσθαι A. 5 ἀνάρμοστα A, ἀνάρμοστον B.
 6 τοιοῦτος A. 6-7 συναδέλφοις Petit, συναδελφοῖς AB. 7 συνήλιξιν A.
 7 γενήσεται B. 12 ἀνὰ μετὰξὺ A. 13 σωματικὸν τί A. 15 ἐστὶ A. 15 μυστι-
 κὸν A. 16 βασιλείου A. 19 πολλὰ εἰσὶ A. 20 χρυσὰ A. 20 δεῖται|δεῖτε A.

* 1 Cor. 7, 15; εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωρίζεσθω.

** Luc. 13, 7; ἵνα τί και τὴν γῆν καταργεῖ;

*** ამის შემდეგ ქართულ ტექსტში კიდევ ერთი აზნაღია, რაც ბერძ-
 ნულს აკლია: (მაგრამ არა ის, რასაც L. Petit უმატებს. იხ. მომდევნო გვერდი,
 შგნ. ***):

«ხოლო უკუთმე წინამძღუარი არა იყოს მღვდელი, გარნა ლიტონი მო-
 ნაზონი იყოს და უმეტარი სჯელსა მას კანონთასა და რამეთუ ჯელსა შინა-
 მღვდლისა არს შეკრამა და განჯნაჲ, ჯერ არს წინამძღუარისა, რამთა გამო-
 იჩიონს მღვდელთაგან უმჯობესი და მოღუაწე და მეცნიერი შჯელსა მას კანონ-
 თასა, და იგი განაჩინოს სულიერად მოძღუარად ყოველთა ძმათა, რამთა წინა-

ბოინდომებს განშორებას, განშორდეს*, და მსგავსად იგავისა, A 224 რომელიც ლელვის შესახებ ამბობს, რომ რატომ უქმად დაგიტოვებია მიწა** და ფუჟად აშრომებ მიწათმოქმედსო?

8. ამაზე უჟრო ცუდი ვნება არ შეიძლება იყოს, როდესაც, ვამბობ მე, ურჩი აღმოჩნდება თავისი წინამძღვრისა და შეუფერებლად ილაპარაკებს მის წინააღმდეგ. ასეთი კაცი უნდა გაირიყოს წრიდან, რათა იგი ბოროტ მაგალითად არ გადაიქცეს თანამგზისა და თანამოასაკეთათვის და ურჩობის მოძღვრად, რომელიც არაფერს აკეთებს წინამძღვრის სურვილისამებრ, არამედ ყოველთვის თავის სურვილს მისდევს.

თავი მეთოთხმეტი

შესახებ ხელსაქმისა და შრომისა, და რომ შუშაობის დროს უნდა გიფხალმუნოთ

1. და ისინიც, ვინც რამე სხეულგებრივ (ე. ი. ფიზიკურ) საქმეს აკეთებენ, არ უნდა მოსცდნენ ფსალმუნთა გალობას, არამედ ხელში საქმე უნდა ჰქონდეთ და პირით ფსალმუნებს უნდა გალობდნენ: ეს ხომ არის საკმეველი საიდუმლო და სასიამოვნო ღმერთისათვის თანახმად ბასილი დიდის, კესარიის წინამძღვრისა A 225 და მოციქულებრივი (ანგელოზებრივი) დახმარების უსწრაფესი მოწმის, ლეთისმოყვარე ბრძანებისა***.

2. გამდიდრებულთა სახლებში მრავალი ქურქელია, ზოგი ოქროსი, ზოგი თიხისა; ამიტომ დიდი სიბრძნე მართებს წინა-

* 1 კორ. 7, 15; «ხოლო უკეთე ურწმუნო იგი განეყენებოდეს, განეყენება ტიპიკონის ქართულ ტექსტში სწერია: «ვითარმედ ურწმუნოა იგი განთუყენებოდიჲ განეყენება».

** ლუკა 13, 7: «რამათჳს ქუეყანაჲ დაუჰყრია უქმად?».

*** ამის შემდეგ L. Petit უმატებს 3 სტრიქონს ახალი ბერძნული თარგმანიდან, თითქოს ეს სტრიქონები დედანში უნდა ყოფილიყო, მაგრამ ეს ნაკვეთი არც A-შია, არც ქართულ ტექსტში.

მძღვრისა წილ მას უთბრობდენ და აღუარებდენ ყოველთა ცთომათა და გულის-სიტყუათა თჳსთა» (მ. თარხნიშვილი, გვ. 39).

«Sin vero hegumenus non est sacerdos, sed monachus simplex, censurae ecclesiasticae ignarus, et eo quod sacerdotis est ligare atque solvere, opus est hegumeno meliorem eligere ex sacerdotibus ascetam ac instructum in rebus censurae ecclesiasticae eumque creare magistrum spiritalem omnium fratrum, ut loco praepositi ei onerent ac confiteantur cuncta peccata et cogitata sua» (M. Tarchnigvili, Typicon... p. 24, 17-21).

εστὼς πρὸς τὸ ὑποδεῖξαι αὐτοῖς τὴν τῆς δικαιοσύνης ἑδὼν. Διὰ
διαφόρων γὰρ ὁδῶν ἔσται ἡμῖν ἡ εἰσοδος τῆς βασιλείας τῶν οὐρα-
νῶν· ὁ μὲν γὰρ τὸς τι καπορθοῖ, ὁ δὲ τὸς, ὁ δὲ ἀπαντα.

8. Καὶ τοῖς μὲν ἐπιτιμᾶν δεῖ τὸν προεστῶτα, τοὺς δὲ παραι-
νεῖν, τῶν δὲ ἀποτέμνειν τοὺς μάλωπας τῷ τιμητικῷ τοῦ ἐλέγχου ξί-
φει· πάντες δὲ ταῦτα χρὴ ἐμμέτρως καὶ εὐκαίρως ποιήσασθαι.

4. ἄλλους δὲ εἰς ἔργον τάττειν καὶ κόπον σωματικόν, ὧν τὰ
ἥθη οὐκ εἰσὶ βίβια, οὔτε αἱ καρδίαι μετάνεμοι. Ἐκόντι οὖν ἄκοντι
δεῖ τοὺς τοιούτους διὰ κινήτων προσεγγίσει θεῷ· ψυχὴ γὰρ φίλερ-
10 γος ἐγγὺς ἐστὶ τῷ θεῷ καὶ πρῶτον εὐρήσει τὸ ἴαμα.

Κεφάλαιον ιε'

| (Α 226) Περὶ τοῦ μὴ ἔρχεσθαι τοὺς ἀδελφοὺς
ἔξωθεν τῆς μονῆς ἢ ἐξελθεῖν ἐξ αὐτῆς
ἀνευ ἐπιταγῆς τῶν προεστῶτων

- 15 1. Τοὺς μὴ ἄγοντας ἡσυχίαν ἀπὸ τῆς ἀδελφότητος οὐ δεῖ εἶναι
περιέρχεσθαι ἐν οἷς ἂν βούλωνται κουφότητι γνώμης, ἀλλὰ τοὺς
θρασυνομένους συνηθεῖα τοιαύτῃ οἴκοι μένειν πείθειν ἀρμόδιον κατὰ
τὴν διαταγὴν τοῦ ἱεροῦ καὶ θεοῦ κανόνος.

2. Καὶ οὐχ ἔνεκεν τούτου μόνον παραγγέλλω παιδεύσαι αὐτοὺς,
20 ἀλλὰ καὶ παντὸς πράγματος μετέχοντος ἀταξίας καὶ ἀπειθείας ὡς
ἂν κατὰ τὸ εἶκος ἐν ἀκριβεῖα πολιτεύσονται·

3. πᾶσι γὰρ ποιμήσιν ἀνάγκη ἐπίκειται τοὺς τεθέντας ὄρους
μὴ υπερβαίνειν καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον δεῖ αὐτὸν ποιμαίνειν τὸ
λογικὸν αὐτοῦ ποῖμνιον, κανονίζειν δὲ τοὺς ὀλισθήσαντας εἰς μετά-
25 νοιαν καὶ φροντίζειν ἐξ ὅλης καρδίας τε καὶ διανοίας συναλ-
γοῦν (Α 227) τα αὐτοῖς ὡς οἰκείοις μέλεσιν, ἵνα μὴ τῇ τοῦ θεοῦ
δικαίᾳ κρίσει ὑπέυθυνοι ἔσονται.

1 ὑποδεῖξαι Α. 1 ὁδὸν Α. 1 διὰ Α, <Β. 2 ἔσται Α, ἐστὶ Β. 2 βασι-
λείας Α, 3 ἀπαντα Α. 4 ἐπιτιμᾶν Α. 4 προεστῶτα Α. 4-5 παραινεῖν Α. 6 χρὴ
Β, χρεῖ Α. 7 ὧν Α. 8 μετάνεμοι Α. 8 ἐκὼν (Α: ἐκὼν) οὖν ἄκοντι ΑΒ. 9 τοι-
οῦτους Α. 10 ἐγγὺς ἐστὶ Α. 10 εὐρήσει Α. 10 ἴαμα Α. 15 εἶν Β, (εἶν) εἶν Α.

მძღვარს აჩვენოს მათ სიმართლის გზა. ხომ სხვადასხვანაირი გზებით შევდივართ ცათა სამეფოში: ერთი წარმართავს ამას, მეორე—იმას, ხოლო მესამე—ყველას.

3. და საჭიროა, რომ წინამძღვარმა ერთნი შერისხოს, მეორენი შეაქოს, ხოლო სხვებს კიდევ მუწუხები მოსჭრას მხილების მკრელი მახვილით; ყველაფერი ეს უნდა გააკეთოს ზომიერად და თავის ღრობზე;

4. სხვები კიდევ უნდა დააყენოს საქმეზე და სხეულებრივ შრომაზე, ისინი, რომელთა ზნენი არ არიან მტკიცენი, არც გულნი—სინანულით აღსავსენი. ძალაუნებურად შრომათა მეშვეობით უნდა დაეუახლოვოთ ესენი ღმერთს: სული საქმისმოყვარე ახლოს არის ღმერთთან და ადრე მიალწვეს განკურნებას.

თავი მეთხუთმეტი

შესახებ იმისა, რომ ძმები არ წავიდნენ მონასტრიზ გარეთ ან არ გავიდნენ მონასტრიდან წინამძღვართა ბრძანების გარეშე

A 228

1. ძმათაგან რომლებიც არ იცავენ სიმშვიდეს, არ არის საჭირო ნება მიეცეს მათ იარონ იქ, სადაც მოისურვებენ თავიანთი ქუთის სისუბუქით, არამედ გაღალღებულნი ასეთი ჩვეულებით უნდა დაიყოლიონ, წმინდა და ღვთიური კანონის ძალით, რომ დარჩნენ შინ.

2. და არა მხოლოდ ამის გულისთვის ვბრძანებ მათ წვრთნას, არამედ ყველა საქმეში უწყესობისა და ურჩობის გამო, რათა ისინი წესიერად და ზედმიწევნით იქცეოდნენ;

3. ყოველ მწყემსს მოვალეობად ადევს დადებული საზღვრები არ გაღალახოს და ამ წესით აჩის საჭირო მწყსიდეს გონიერ საწყისოს, ხოლო განაკანონოს შემცდარნი სინანულად და იზრუნოს მთელი თავისი გულითა და გონებით თანაგრძნობით მათდამი, როგორც საკუთარ წევრებისადმი, რათა ღმრთის სამართლიან სამსჯავროში არ მოხვდნენ. A 229

16 περιεχόμενοι A. 17 τοιαύτη A. 17 οἱκοι μένειν A. ἡκαὶ μὲν οὖν B.
18 hieđot A. 20 μετέχοντος A. 21 διαρίθ A. 21 πολιτεύουσιν A. 22 ზრავს
A. 23 τοῦτων A. 25 τῆ A. 26 μέλειν A. 27 διαί (α) κρισει| δι(α)λ)ακρίσει (καλ
ჩამატებულია სტრიქონს ზემოთ) A. 27 παρῑουσι A. 27 εσωντα, ἔσονται B.

4. Καὶ τὸ διορισθὲν ἅπαν παρὰ τοῦ προεστῶτος νόμος ἐστὶ, καὶ ὡς αὐτοῖς τοῖς θείοις νόμοις δεῖ προσέχειν τοὺς ὑποτασσομένους αὐτῷ· πᾶσι τοῖς λεγομένοις παρ' αὐτοῦ καὶ μηδὲν εὐτελὲς ἡγεῖσθαι εἴτε διακρίνειν τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, εἴτε ἀντιλέγειν αὐτῷ, εἴτε ἄλλως πῶς ἀντιτάσσασθαι· ταῦτα γὰρ πάντα ἀπειθείας εἰσι τεκμήρια καὶ αὐτεξουσιότητος, πρὸς δὲ καὶ ἀταξίας, ἡτις ἐστὶ σύγχυσις καὶ κατὰλυσις τῆς ὑπακοῆς τε καὶ εὐκρινείας, ὧν τὸ κρίμα ἐνδοικὸν ἐπελεύσεται τοῖς τὰ τοιαῦτα πράττουσιν.

5. Δεῖ οὖν κατ' εὐδοκίαν τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα εἰπεῖν· οὐ βούλομαι γὰρ ἑτερόν τινα ἄρχειν αὐτῶν, οὐδὲ τὸν τῆς ὑποταγῆς νόμον βούλομαι καταλῦσαι· οὐκ ἔξοσι γὰρ ἄλλο τι τῷ μοναρχῷ φθέγγασθαι ἀπέναντι τοῦ προεστῶτος εἰ μὴ τὸ Ἑμάρτον, πάτερ, συγχώρησον· οἱ γὰρ οὕτω μονάζοντες καὶ τῷ κανόνι τούτῳ ὑπο|(Α 228)|τασσόμενοι, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος.

6. Εἰ δὲ γε ἐκ τῶν ἀδελφῶν τις ἐλεγχθήσεται μὴ βουλόμενος κατὰ τὸν ὅρον τοῦ κανόνος ζῆν, ἀλλ' ἀντιτάσσεται καὶ σκληρόν καὶ ἀνωφελῆ ἡγήσεται τὸν ἐλεγχόν τοῦ προεστῶτος καὶ οὐ πρὸς ὠφέλειαν ἐκτουτοῦ καὶ κέρδος ἡγήσεται τὴν ἐπιτίμησιν αὐτοῦ καὶ διαμαχόμενος τῷ ποιμένι τε καὶ ἱατρῷ μὴ ἀποδεχόμενος τὸν ἐλεγχόν αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἢ λάθρα ἢ φανερώς αὐτῷ διαμάχεται (ἵπερ αὐτὸς βούλομαι δαιμονικῶς γὰρ πάθει ὁ τοιοῦτος ἐστὶν κάτοχος μεθύσκων τῷ πλησίον αὐτοῦ πόμψ θολερόν, ὃ ῥῆξις τε καὶ χωρισμὸς πολλὰκις τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας εἰωθε γενέσθαι), ὁ τοιοῦτος δὲ ἀνευ διορθώσεως μεμνηκῶς, μᾶλλον δὲ μετὰ μίαν τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην παραινέσιν καὶ ἐπιτίμησιν ὡς σεσηπὸς μέλος ἐκτεμνηθήσεται καὶ πόρρω τοῦ θείου ποιμνίου γενήσεται.

7. Ἐτι πρὸς τούτοις ἀνγκαῖον εἰδέναι τῷ τῶν | (Α 229) | ψυχῶν οἰκονόμῳ, ἥτοι τῷ προεστῶτι, καὶ ἐπιμελεῖσθαι ἐν διατηρήσει καὶ ἀνοχῇ, καὶ οὕτως κατὰ τὸν Παῦλον δοκιμάσαι τοὺς τοιούτους πάντας καὶ τὰ κρεῖττονα ἐκλέξασθαι καὶ ἀπέχεσθαι ἀπὸ παντὸς

1 ἅπαν Α. 1 ἐστὶ Α. 5 ἀντιτάσσασθαι Α. 6 αὐτεξουσιότητος Α. 6 δε" Α. 6 ἀταξίας Α. 6 ἐστὶ σύγχυσις Α. 7 τὸ Α. 8 τοιαῦτα Α. 8 πρῶτον Α. 10 ἕτερον Α. 10 ὑποταγῆς Α. 11 ἄλλο τι Α. 13 οὕτω Α. 13 τοῦτο Α. 15 τίς Α. 16 ὅρον Α. 17 ἡγήσεται Α. 17 προεστῶτος Α. 18 ἐκτουτοῦ Α. 18 ἐπιτίμησιν Α. 19 ἱατρῷ Α. 21 βούλομαι Β. 22 ῥῆξις Α. 22 χωρισμὸς Α. 22-23 πολλὰκις Α. 24 μεμνηκῶς Α. 24 τὸ Α. 25 παραινέσιν Β, τὴν παραινέσιν Α. 25 ἐπιτίμη-

4. წინამძღვრის მიერ გაცემული ყოველი ბრძანება არის კანონი და როგორც ღვთიურ კანონებს ისე უნდა ემორჩილებოდნენ ყველაფერ მის თქმულს და მდარე რამედ არ უნდა ჩათვალონ მის მიერ თქმული, არც მის წინააღმდეგ ილაპარაკონ, არც სპენანი-რად რამე მოიქმედონ მის წინააღმდეგ; ყველაფერი ეს არის დამატებული ურჩობისა და თვითუფლებისა*, აგრეთვე უწესოებისა, რომელსაც მოსდევს შუოთი და მოსპობა მორჩილებისა და კეთილსჯისა, რომელთა გამო ამგვარი საქმეების ჩამდენზე მოივლინება სამართლიანი სასჯელი.

5. ღვთის კეთილი ნებით საჭიროა ესეც ვთქვათ: მე არ მინდა, რომ მათზე მთავრობდეს სხვა ვინმე, არც ის მინდა, რომ მორჩილების წესი დაირღვეს; არ შეეფერება მონაზონს სხვა სიტყვა თქვას წინამძღვრის მიმართ, თუ არა „ვცოდე, მამაო, მომიტევე“. ვინც ასე მონაზონობს და ამ კანონს ემორჩილება, მათ მიმართ იქნება მშვიდობა და წყალობა. A 224

6. თუ კი ვინმე ძმათაგან იქნება მხილებული იმაში, რომ მას არ სურს კანონის ფარგლებში იცხოვროს, არამედ წინააღმდეგობად იქცევა და წინამძღვრის მიერ მიიღებას ჩათვლის მკაცრად და უსარგებლოდ, და არ ჩათვლის თავისთვის სასარგებლოდ და სახეიროდ მასზე დადებულ საკანონოს, თავის მწყემსსა და მკურნალს წინააღმდეგება და არ მიიღებს მის მხილებას, ამის გამო ფარულად თუ ცხადად მის წინააღმდეგ ბრძოლას დაიწყებს (მე ეს არ მინდა: ეშმაკეული სენით არის შეპყრობილი ასეთი კაცი, რომელიც ასმევს თავის მახლობელს მღვრიე სასმელს, რომელიც, ჩვეულებრივ, ხშირად არის ზოლმე განწყოფელი ეკლესიის სხეულისა), თუ ასეთი კაცი გამოუსწორებელი დარჩა პირველი, მეორე და მესამე გაფრთხილებისა და განკანონების შემდეგ, იგი მოიკვეთოს როგორც დამპალი ასო და ღვთიური სამწყსოსაგან შორს იყოს.

7. გარდა ამისა კიდევ აუცილებელია სულის მნისათვის, ესეც იგი წინამძღვრისათვის, იცოდეს და იზრუნოს თვალყურის დევნებით და ზომინებით, და ამნაირად, პავლეს მიხედვით, გამოსცადოს ყველა ესენი, გამოარჩიოს საუკეთესო და განაშოროს ყოვე-

* „თვითუფლებისა“ — *αὐτεξουσιοκρατία*. ეს ბერძნული ტერმინი აღნიშნავს „თვითთავადობას“, „საკუთარი უფლების კონას“. ქართულ ტექსტში ეს ტერმინი გადმოცემულია: «თ ა ე კ ე დ ო ბ ა».

πονηροῦ πράγματος * καὶ μὴ ἀποβλέψασθαι τινα ὄντα ἐν μικρῷ τινι παραπτώματι, ἵνα μὴ ἡ μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ **.

5 Ὁ. Πάλιν δὲ ἐάν τις τὰς μεγάλας ἐγχειρίζεται ἐγκρατείας, αὐτοθελῶς διακρίνων καὶ περιζυγνῶν τὸν ὅρον τὸν τεθέντα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, ὃν πρῶτον κατ' ἐκλογὴν καὶ μετὰ δοκιμασίας ἡμῖν παραδεδώκασι κατὰ τὰς θείας αὐτῶν παραδώσεις, τὴν ἀληθῆ τε καὶ ἀπλανῆ καὶ μίσην ὁδόν, τουτέστιν τὴν ἀποκοπὴν τοῦ οἰκείου θελήματος· ὁ γὰρ αὐτόβουλος αἰ. ἐσφαλμένος ἐστὶ καὶ ἀπείρατος καὶ ἀβέβαιος.

10 Ὁ. Νῦν οὖν τὰ τῆς ὑποταγῆς λόγῳ καὶ χρόνῳ ὑπὸ πάντων πεπειράται καὶ ἀκίνητος διατηρηθήσεται· διὸ οὐδὲ ἀνέχεσθαι (A 230) θά· τοῦτον δεῖ τῶν οὕτω διακειμένων περὶ τῶν σχηματιζομένων καὶ μεθ' ὑποκρίσεως προσερχομένων ἐν μέσῳ [τοῦ] λαοῦ καὶ τῶν ἄνευ βουλῆσεως τῶν συμφωνούντων ἐγκρατευσόμενων καὶ ἄνευ παραινήσεως τοῦ
15 καθηγουμένου καὶ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σχηματιζομένων πρὸς τὸ τοὺς ὁρῶντας πείθειν προφάσει τῆς προσευχῆς, καὶ ἄλλοις ἀνόμοιοι οὖσι τοῖς πρῶτον. καὶ οὕτως κλαπέντες καὶ ἀπατηθέντες ἔσονται πρὸς κατάπληξιν τούτων, πρὸς οὓς ἐστὶν ἡμῖν ἡ πάλῃ καὶ μάχῃ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· καὶ γὰρ σκότος ἐστὶ *** καὶ φῶς ὑποκρίνεται,
20 ταῦτα ἄρκουσιν ἡμῖν πρὸς παράδειγμα· καὶ γὰρ περὶ τούτων ἀπὸ τῆς εὐαγοῦς σεβασμίας μονῆς τῶν Παναγίου προφανῶς ἐπαιδεύθημεν, κάκειθεν δεῖ ἡμᾶς μανθάνειν τοὺς εὐτελῶς βουλομένους.

10. Πάλιν δὲ λέγω, πρὸς πάντας δεῖ ὁμοίως βουλευέσθαι καὶ πάντας παραινεῖν καὶ εἰς τὸ καλὸν ὁδηγεῖν καὶ τὸν νοῦν | (A 231)
25 αἰρεῖν ἐκ τῶν γητῶν πλημμελημάτων, ἵνα κατὰ τὴν ἐκείνου διάκρισιν

* 1 Thes. V, 21-22; πάντα δὲ δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε· ἀπὸ παντὸς εἵδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.

** 1 Cor. V, 6: οὐκ οἰδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ;

*** Ephes. 6, 12: οὐκ ἐστὶν ἡμῖν ἡ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σὰρα ἀλλὰ πρὸς... τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους.

1 πράγματος A. 1 ἀποβλέψασθαι τινὰ A, ἀποβλέψασθαι τινα B. 1 ὄντα A, οὗτοι B. 1 μικρῷ τινι A. 2 παραπτώματι A. 3 ἐάν τι B. 3 ἐγχειρίζεται B, ἐγχειρίζεται A. 4 διακρίνων A. 4 ὅρον A. 5 ἁγίων A. 5 ὃν A. 5 κατεκλογὴν A. 5 δοκιμασίας A. 6 παραδεδώκασι A. 6 δληθεῖ A. 7 τοῦτέστιν A. 11 οὐδέ A, δὲ B. 11 ἀνεχέσθαι A. 12 τοῦτον A. 13 τοῦ λαοῦ B. 3. 3.

ლი ბოროტი საქმისაგან*, და არ გამოჩეს ვინმე. მცირე ცოდვა-
ნი მყოფი, რათა მცირე საფუარმა მთელი ცომა არ ააფუოს**.

8. კიდე: თუ ვინმე ხელს მიჰყოფს დიდ თავშეკავებას, თვით-
ნებურად გამოარჩევს და შეურცხყოფს წმინდა მამათა მიერ დად-
ბულ წესს, რომელიც იმთავითვე შერჩევით და გამოცდით გადმო-
გვეცა ჩვენ, მათი ღვთიური გადმოცემების მიხედვით, როგორც
კეშმარიტი და უცთომელი და საშუალო გზა, ესე იგი როგორც
მოკვეთა საკუთარი სურვილისა; რამეთუ თვითრჯული ადამიანი
მუდამ შემცდარია, გამოუცდელი და არამტკიცეა.

9. აი, ახლა მორჩილობის საქმეები სიტყვითაც და დროშიც
ყველას მიერ გამოცდილია და შეურყევლად იქნება დაცული; ამი- A 230
ტომ არ არის საჭირო მოვითმინოთ ის, რადგან ასეთია ვითარება
იმათი, ვინც მაჩვენებლობს და ლიქნით მოღის შუა ხალხში და
გარეშე ერთად დამთმენთა ნებისა და გარეშე წინამძღვრის რჩევი-
სა შუა ხალხში მოჩვენებით იქცეოდნენ, რათა ლოცვის საბაბით
მხილველნი დაერწმუნებიათ, რომ ისინი არ გევანან სხეებს, რო-
მელნიც წინათ იყვნენ. და ამგვარად იქნებიან მოპარულნი და
ცთუნებულნი იმათ განსაცვიფრებლად, რომელთა მიმართ გვაქვს
ჩვენ ომი და ბრძოლა სიტყვისამებრ ღვთაებრივი მოციქულისა:
ვინაიდან არის სიბნელე და სინათლეს იჩემებს***. ეს გვეიყოფა ჩვენ
მაგალითად; რამეთუ ამია შესახებ ჩვენ აშკარად ვარ გაწვრთნი-
ლი პანაგიის ყოვლად წმინდა და პატიოსანი მონასტრის წესებით,
და იქიდან უნდა ვისწავლოთ, თუ გვინდა სრულყოფილად ვიქ-
ცუოდეთ.

10. კელავ იმასაც ვიტყვი, რომ საჭიროა ყოველთა მიმართ
ერთნაირად განბჰობა. ყველას დარიგება და კარგ გზაზე წარმარ- A 231
თვა, გონების გამოყვანა მიწიერი შეცდომების რკალიდან, რათა

* 1 თეს. 5, 21-22: «ყოველივე გამოიცადეთ, და უკეთესი იგი შეიკრძა-
ლეთ. ყოვლისაგან საქმისა ბოროტისა განეშორებით».

** 1 კორ. 5, 6: «არა უწყითა, რამეთუ მცირემან ცომაჲს ყოველივე შე-
სჯარული აღაფუენის?» («შესჯარული» ნიშნავს „მოხელილს“).

*** ეფეს. 6, 12: «რამეთუ არა არს ბრძოლა ჩუენი სისხლთა მიმართ და
კორცთა, არამედ... სოფლისმპყრობელთა მიმართ ბნელისა...».

ნიკეტ. 14 *συνφοσιουσιν* A. 16 *δένουτας* A. 16 *προφάσει* A. *πριφθαις*
B. *πριφθῆναι* Petit. 16 *ἀλλοις* A. *ἀλλοι* B. 16 *πρωτερον* A.
17 *οὐτως* A. *οὕτω* B. 19 *ἐπει* A. 19 *ἐπει* B. 19 *ἀποκρίσεται* A.
ἀποκρίσεται B. *ἀποκρίσεται* Petit. 21 *σεβασμεις* A. 21 *πανάρχους* A. 24 *δθυ-
γην* A. 25 *γῆιν* A. 25 *διμαρῖσιν* τς A.

τε και προτροπήν πάντα γενήσεται και διὰ τῆς ἐκείνων πρὸς θεὸν οἰκειότητος· πλν γὰρ τὸ μὴ προσπελάζον τούτῳ μάταιόν ἐστι.

11. Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι τὸν νοῦν δεῖ φυλάττειν πάντων τῶν
 5 πονηρῶν λογισμῶν ἀνώτερον και ὅτι ἐκ τούτων προέρχεται ὁδὸς πονηρίας και ἀγαθότητος· ἐκ μὲν τοῦ πονηροῦ δεῖ ἀπέχεσθαι, ἐν δὲ τῷ ἀγαθῷ προκόπτειν ἀεί, ἀρ' οὐ γεννᾶται τοσοῦτος καρπὸς ἀγαθότητός τε και εὐθύτητος, και καθὼς βοᾷ ἡ μεγάλη ταρσεῖα σάλπιγξ, τί οὖν ἐστὶν τοῦτο; ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης και τὰ ἐξῆς*.
12. τοῖς γὰρ αὐτοβούλοις ἐγκρατευταῖς και πρὸς ἐνδειξιν πρά-
 10 τουσιν, οἵτινες ἐν τοῖς φαινομένοις ἔχουσι τὴν μορφήν τοῦ προσχήματος, ἐκείνοις μανία παρέπεται και μάλα αὐτοῖς παραφύεται και τοῖς ἔξω δειχθήσεται τοῖς τῇ κενῇ δόξῃ παρεπομέ! (Α 282)νοῖς, ὧν τὸ τέλος** ἀφικνεῖται τῇ ραθυμίᾳ, και δς μεγάλως περὶ αὐτοῦ δο-
 15 κεῖ οἰεσθαι, ὅπερ πρᾶγματός ἐστι βλαβερώτερον παντός· τοὺς γὰρ ὁρῶντας μόνους πείθειν εἶναι ἀρετὴν μὴ οὖσα ὄντως ἀρετῇ, ὥσπερ τινὲς τῶν πατέρων διωρίσαντο, καθὼς και ὁ προφήτης λέγει Ἐάν τις κάμψῃ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ὥσπερ κλοιόν, ἢ σάκκον και σποδὸν ὑποστρώνουσιν, οὐ ταύτην ἐξελεξάμην ἐγὼ τὴν νηστεῖαν, ἀλλὰ διὰ-
 20 θρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου και πτωχοὺς ἀστέγους εἰσάγαγε εἰς τὸν οἶκόν σου· τὸν γυμνὸν ἐνδύσαι και τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψε***.

13. Ὅσον γὰρ ταπεινοὶ τις ἑαυτόν, τοσοῦτον ὑψωθήσεται κα-
 25 τὰ τὸ πλῆθος παρομοιούμενον τοῦ ἀνυποστάτου τῆς θαλάσσης ὕδατος ἡσύχως πληθυνόμενον τὴν γεωργίαν τῆς δικαιοσύνης· ὅσον δὲ

* Galat. 5. 22: ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις..

** ԹԳՐ. Philip. 3, 19: ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κσιλία και ἡ ὁδὸς ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν.

*** ԹԳՐ. Is. 58, 5-7.

1 προτροπήν Α. 3 τούτο Α. 4 λογισμών Α. 4-5 πονηρείας Α. 6 γεννά-
 τε Α. 7 ταρσεῖα Α. 8 ἐστὶν Α. ἐστι Β. 9 ἐξῆς Α. 10 ἐνδειξιν Α. 14 ἀφικνεῖ-
 ται Α. 15 πρᾶγματός παντός ἐστὶ βλ. Α, πρᾶγματός ἐστὶ βλαβερώτερον παν-
 τός Β. 16 ὁρῶντας Α. 17 τινῆς Α. 18 τίς Α. 19 ἐξελεξάμην P e i t (ἀδελφότη-

ყველაფერი ხდებოდეს მისი (ე. ი. წინამძღვრის) გადაწყვეტილებით და ბრძანებით და მათი (ე. ი. ძმების) მეგობრობით ღმერთის მიმართ, ვინაიდან სრულიად ფუჭია მისგან განშორება.

11. ვიტყვი იმასაც, რომ საჭიროა გონება იმთავითვე დაიცვა ყოველ ბოროტ გულისზრახვათაგან და რომ ამათგან წარმოსდგება გზა ბოროტისა და კეთილისა: საჭიროა ბოროტისაგან თავი შეიკავო, ხოლო ისწრაფოდე კეთილისაკენ, რომლისაგანაც იბადება ამდენი ნაყოფი სიკარგისა და სიმართლისა, როგორც ამას ღალადებს დიდი ტარსუნელის (ე. ი. ქაელეს) საყვირი იმის შესახებ, თუ რა არის ეს? სიყვარული, სიბარული, მშვიდობა, სულგრძელება, გულკეთილობა და ასე შემდეგ *.

12. როდესაც თვითნებურად მისდევნ მონღაწეობას საჩვენებლად სხეებისათვის და ამ საქმიანობას წამოსწევენ სახელ ჩვენებისა, ასეთ ადამიანებს თან ახლავთ საცთური, რომელიც, რასაკვირველია, მათ აღმოეცენება და გარეშეთათვის ჩანს როგორც ფუჭი ღიღების თანამგზავრი: მათი ბოლო ** მივა უქნარობასთან და ასეთი კაცი დიდი წარმოდგენისა იქნება თავის თავზე, რაც ყოველგვარ საქმეზე უფრო მავნებელია, ვინაიდან მხოლოდ მხილველებს დაარწმუნებს, რომ ეს არის სიკეთე, თუმცა სინამდვილეში არ არის სიკეთე, როგორც ზოგიერთი მამები განსაზღვრავდნენ, როგორც იტყვის წინასწარმეტყველი: „თუ ვინმემ მოიდრიკოს თავისი ქედი როგორც რკალი, ან ქვეშ დაიგოს ძაძა და ფერფლი, არა ასეთი მარხვა გამოვირჩიო მე, არამედ მოუტეხე მშიერს შენი პური და უსახლკარო გლახაკნი შეიყვანე შენს სახლში; ტიტველს ჩააცვი და შენი თესლის ნათესავებს არ დაემალო ***.“

13. ჩამდენადაც კაცი თავს დაიმდაბლებს, ამდენადვე ამადლდება მსგავსად უძლეველი ზღვის წყლის სიმრავლისა და წყნარად გარდაამეტებს სიმართლის საქმეს; ხოლო ჩამდენადაც კაცი

* გალატ. 5, 22: „ხოლო ნაყოფი სულისა არს: სიყვარული, სიბარული, მშვიდობა, სულგრძელება, სიტკბოება, სახიერება. სარწმუნოება...“

** თილიშ. 3, 19: „რომელთა აღსასრული წარწყმედა არს, რომელთა ღმერთ მუცელი არს, და დიდება სირცხელსა შინა მათსა.“

*** ესაია 58, 5-7: „არა ესე მარხვა გამოვირჩიე, ...არცა მო-თუ-იდრიკო ვითარცა გრკალი ქედი შენი. და ძაძა და ნაყარი დაირცო... და უნეცვე მშიერსა პური შენი. და გლახაკნი უსართლონი შეიყვანენ სახიდ შენდა, იხილო თუ შიშველი შეჰპოუ და თესთაგანი თესლისა შენისათა არა უგულუბელს ჰყო.“

εὐθύνει τις ἑαυτὸν, τοσοῦτον ὑψωθῇσεται, ἡ γὰρ ταπεινῶσις διδάσκει μᾶλλον τὰς ἑαυτοῦ ἐξετάζειν καὶ (Α 238) χίνας καὶ εἰς ἑαυτὸν μόνον βλέπειν καὶ ἑαυτὸν κατακρίνειν· οὗτος γὰρ ἐστὶν νόμος πατρῷος ἡμῶν καὶ αἰτία εἰσόδου εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν· τοῦτο γὰρ ἀποστελεῖ ἡμᾶς εἰς ἀναπαύσεως τόπον τῆς ἡτοιμασμένης, ὡς οὐ μόνον τοῖς ἐπτά, ἀλλὰ κατὰ τὸν σολομώντειον λόγον καὶ τοῖς ὀκτὼ δοῦναι μερίδα.

14. Εἰς τοῦτο γὰρ φέρει καὶ ὁ κυριακὸς λόγος ὁ λέγων· μά-
 10 θετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὐρήσετε
 ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς ὑμῶν. Λάβετε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ
 μάθετε, ὅτι ὁ ζυγός μου χρηστὸς ἐστὶ καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν*.

15. Ὡστε οὐ μόνον τὰ ἐκείθεν ἀγαθὰ παρέξει ἡμῖν ὁ θεός, ἀλλὰ καὶ τὰ παρόντα παρέχει καὶ εὐοδοῖ, ἐὰν ποιήσῃ τις τὸ ἐκείνου θέλημα, οὓς δεῖ πᾶσαν τὴν εὐδόωσιν λογισασθαι τοῦ θεοῦ καὶ αὐτῷ παρατίθεσθαι πᾶσαν τὴν ἡμετέραν ζωὴν καὶ τὸν θεὸν κατὰ νοῦν θύεσθαι, ἵνα ἔσται ἐν εἰρήνῃ ὁ τόπος ἡμῶν καὶ τὸ κατὰ τοῖς (Α 234) κλητήριον ἡμῶν ἐν Σιών καὶ ἐκεῖ συντρέψει κύριος τὰ κράτη τῶν τόξων**. ἐκεῖ πίστις, ἐκεῖ ἐλπίς, ἐκεῖ ἀγάπη καὶ θείας ἀγάπης πόθος· ἐκεῖ φωταγωγία, διτι φωτίζει σοὶ ἀπὸ ὁρέων αἰωνίων***.

10. Περὶ οὖν τῆς ἐν οἴκῳ τραπέζης καὶ εὐταξίας τῶν διακο-
νούντων καὶ κοινῆς εὐρυθμίας τε καὶ συστάσεως καὶ ἄλλης ὅλης
οἰκονομίας τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα εἰρήσθω σὺν θεῷ, ὥς διατέτακ-
ται παρ' ἡμῶν.

25 17. Περὶ δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων καὶ ἀκολουθιῶν
 πᾶσιν εὐδελόν ἐστιν, συντόμως ἑρῶ· δεῖ γὰρ τὴν διακονίαν τῆς ἱερα-
 τείας ἀγάπῃ τε καὶ ἀγρυπνίᾳ κατὰ νόκτα τε καὶ ἡμέραν ἀδιαλείπτως

* ՄԵ XI, 29-30: *μάλιστα*—*էլ ավորով* (տոտյժմոնս ՏԻՐԱՅՅԱ-ՏԻՐԱՅՅՈՒՄ)։

**** Psalm. 15, 3(4); ქართული ტექსტი აგრძელებს ციტატას: «საჰურველი მახული და ბადლოა».**

*** Genes. 19, 26.

1 τίς Α. + β λέπειν Α, β λάπειν Β (Potit-ε θηγλσθωρδωα: β λέπειν). 3 ούτος Α. 3 γάρ ἐστιν Α. 4 αἰεῖα Α. 5 τῆς Β, τὴν Α. 6 ἐπατά: Α. 7 ὅκω Α. 8-9 μάνεται Α. 9 πρῶτος ἐμὶ Α. 9 εὐρήσεται Α. 10 ὅμων: ἡμῶν ΑΒ. 10 λάβεται Α. 10 ὅμῳς Β. 11 μάνεται Α. 11 ἐστὶ Α. 12 ἀγαυά Α. 13 ποιήσει Α. 13 τίς Α. 14 ἐδόδοσι Β. 14 λογισασθαι Α. 16-17 κατωκλήτ-

თავის თავს წარმართავს შრომისთვის, ამდენად იგი ამაღლდება. ცინაიდან სიმდაბლე ასწავლის, თუ როგორ უკეთ გამოიძიოს სა- A 213
კუთარი სიკუდენი, მიხედოს თავის თავს და თავისი თავი განსა-
ჯოს: ასეთია სჯული ჩვენი მამებისა და მიზეზი ზეციურ სამეფო-
ში შესვლისა; ეს გაგვგზავნის ჩვენ განსასვენებელად შემზადებულ
ადგილში, სადაც არა მარტო შეიდს, არამედ, თანახმად სოლომო-
ნის სიტყვისა. რვასაც მისცა წილი*.

14. ამასვე ებება საუფლო სიტყვა, რომელიც ამბობს: „ის-
წავეთ ჩამგან, რამეთუ მშვდ ვარ და მდაბალ გულითა, და ჰპოოთ
განსუენებაჲ სულთა თქუენთაჲ. აიღეთ უღელი ჩემი თქუენ ზედა
და ისწავეთ, რამეთუ უღელი ჩემი ტკილ არს და ტვრთი ჩემი
მცირე არს“**.

15. ასე რომ არა მხოლოდ საიქიო სიკეთეს მოგვეცემს ჩვენ
ღმერთი, არამედ სააქოსაც მოგვანიჭებს და კარგ გზაზე დაგვაყუ-
ნებს, თუ მის ნებას შევასრულებთ, ხოლო ჩვენ მოგვეთხოვება,
რომ ყოველი კარგი წარმართვა ღმერთს მივაკუთვნოთ, და მას
ჩავაბაროთ მთელი ჩვენი სიცოცხლე, და ღმერთი გვედოს გონე-
ბაში. რათა ეს ჩვენი ადგილი იყოს მშვიდობაში და სამკვიდრებე- A 231
ლი ჩვენი იყოს სიონში, და იქ შემუსროს უფალმა მშვილდთა ძა-
ლა, იქ იყოს იმედი, სიყვარული და ღვთიური სიყვარულის ვნება;
იქ იყოს განათლება, რომ გინათებს ზენ საუკუნო მთებიდან***.

16. ახლა შესახებ სახლის ტრაპეზისა და მსახურთა წესიერე-
ბისა, საზოგადო კეთილმოწყობისა და მღვდმარეობისა და სხვა
ყოველი სამნეო საქმიანობისა ითქვას ღვთის შეწევნით შემდეგი
საგულისხმო რამ, როგორც ეს ჩვენ მიერ დაწესებულია.

17. ხოლო შესახებ საეკლესიო წესებისა და მღვდელმსახურე-
ბათა ყველასთვის ცხადია და ამიტომ შემოკლებით ვიტყვი: საჭი-
როა სამღვდლო მსახურება სრულდებოდეს სიყვარულითა და

* ეკლ. 11, 2: „ვეც ნაწილი შეიღთა, და მერვეთაცა, რამეთუ არა უწყი რა
იყოს ბოროტი ქუეყანასა ზედა“.

** მათე 11, 29-30.

*** ფს. 75, 3(4); მტრ. შესაქ. 49, 26: „განძლიერდი უფროს მათა მყარ-
თასა, და კურთხევითა ბორცუთა საუკუნოთასა“.

ποιεῖν κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δωρεάν τὴν παρὰ τοῦ σω-
τῆρος δοθεῖσαν ἐκάστη γλώσση κατὰ τὸν ἴδιον φθόγγον ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,
ἀμήν.

5

Κεφάλαιον ιϛ'

Περὶ τῶν ἐπιτρόπων τῆς μονῆς παραίνεσις

1. Πάλιν ἀκόλουθα τῶν προειρημένων παρα| (Α 235) γγγέλλω
καὶ τοῦτο ἐνόρκως προτρεπόμενος καὶ διορίζω τάδε τοῖς ἐν ἀγάπῃ
ἀδελφοῖς τοῖς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐρήμῳ, ὅπως μὴ τὸ τοιοῦτον εὐαγέ-
10 σεμεῖον ἄνευ ἐπιτρόπων ἐάσωσι· μάλιστα, δὲ ἐκλεκτοὺς τε καὶ ἐμ-
πείρους βουλόμεθα εἶναι τοὺς ἔχοντας τὴν ἐπιτροπὴν. Μετὰ δὲ τὴν
τούτων ἐντεῦθεν ἀποδημίαν ἄλλους δεῖ ἀπὸ τῆς ἀδελφότητος ἐκλέ-
γεσθαι τοὺς σεμνοτέρους τε καὶ τοὺς τὸν θεοῦ φόβον ἔχοντας, καὶ
15 θεὸν ἀγαπῶντων οἱ τὴν τοιαύτην ἀναδεχόμενοι ἐξουσίαν, οὓς καὶ
προτιμήσουσιν εἰς ἐπιστάσιαν τῆς μονῆς καὶ τῶν ἑαυτῶν ψυχῶν.

2. πλὴν ἄνευ ἐπιτρόπων οὐ βούλομαι αὐτοὺς εἶναι, οὔτε δὲ
ἄνευ τοῦ καθηγουμένου, ὥστε μὴ μόνον τὴν πνευματικὴν καταστά-
20 σιν ἀμετάθετον διατηρήσωσι κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν νομοθετηθέντα,
ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν σωματικῶν ἐπιμέλειαν ἔξουσι φυλάξαι βέβαια καὶ
περὶ τῶν διακονητῶν τῶν | (Α 236) ἐν τῇ μονῇ, ἵνα μηδεὶς ἐν-
δεεῖς ἔσονται τῶν ἀναγκαίων.

Κεφάλαιον ιζ'

- Ὁ φειλόμενός ἐστι σκοπὸν καὶ παραγγέλλει
25 ποιήσασθαι περὶ τε τῶν εὐνούχων καὶ
τῶν νεογνῶν παιδίων

1. Περὶ τῶν εὐνούχων, ἧτοι τῶν λεγομένων θλαδίων, καὶ τῶν
ἀνήθων παίδων, ἐπεὶ πολλοὶ τῶν ἁγίων πατέρων αὐτοὺς διεκώλυσαν
ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μυσταγωγίας, διὰ τὸ μὴ εἶναι σκάνδαλον,

1 χάριν Α. 2 ἐκάστη Α. 3 αἰώνων Α. 7 πάλιν Α. 7 προειρημένων Α.
7 παραγγέλλω Α. 8 τοῦτο P e t i t, τούτω ΑΒ. 8 ἐνόρκως Α, ἐν ὀρκῳ Β. 9 εὐαγέ-
10 τέ Α. 13 τέ Α. 13 τοῦ Β, θεόν Α (θ'ν). 15 ἀγαπώντων Α. 15 ἐξουσίαν Α.
15 οὓς Α. 16 προτιμήσουσιν Α. 16 ἐπίστασιαν Α. 17 ἄνευ ἐπ. Β, διὰ ἐπιτρόπων Α.

მღვიძარებით, ღამით და დღისით უკლებლივ, ღვთის მადლით და მაცხოვრის მიერ მოცემული ნიჭით, ყოველ ენაზე თავისი ხმით ქრისტეს მიერ უფლისა ჩვენისა, რომლისა არს დიდება უკუნიითი უკუნისამდე ამინ.

თავი მეთექვსმეტი

დარიგება მონასტრის ეპიტროპოსთა შესახებ

1. მერმე თანახმად ზემოსენებულთა ვბრძანებ ამასაც, დაბე- A 25
ჯითებით მრჩეველი, და განეუსაზღვრავ მოსიყვარულე ძმებს, რომელნიც ამ ჩვენ უდაბნოში არიან, რათა ესოდენ წმინდა სავანე არ დასტოვონ უეპიტროპოდ: უპირატესად რჩეულნი და განოცდილნი გვსურს იყვნენ ეპიტროპოსის თანამდებობის მქონენი. ხოლო შემდგომად მათი განსვლისა აქედან (ე. ი. გარდაცვალებისა) საჭიროა სხვები იქნენ ძმათა შემადგენლობიდან გამორჩეული უფრო სათნონი და ღვთისმოშიშნი, გინდა სასულიერონი იყვნენ, გინდა საერონი; და ღვთის-მოყვარულთაგან იმათ უნდა მიიღონ ეს ძალაუფლება, რომელნიც პატივითაც უპირატესნი არიან მონასტრის ზედამდგომლობისათვის და თავიანთი სულითაც.

2. მაგრამ უეპიტროპოდ არ მინდა იყვნენ ისინი, არც უწინამძღვროდ, რათა არა მარტო სულიერი მდგომარეობა შეუცვლელად დაიცვან ჩვენ მიერ დადებული წესების მიხედვით, არამედ ხორციელ საჭიროებათა შესახებაც გამოიჩინონ ზრუნვა, რათა მტკიცედ დაიცვან მონასტერში მყოფ მსახურთა შესახებ წესები, A 26
ისე რომ ისინი არ იყვნენ მოკლებული არაფერს პირველსაჭიროების საგანთაგან.

თავი მეჩვიდმეტი

საჭიროა შედგეს გეგმა და განჩინება საქურისთა და მოყმე კაზუთა შესახებ

1. შესახებ საჭურისთა, ანუ ეგრეთწოდებულ ყვერულთა, და უსააკო ჭაბუკებისა, რადგან მრავალნი წმინდა მამათაგან კრძალავდნენ მათ საეკლესიო საიდუმლოთა გამო, რათა არ მომხდა-

17 *πὸν ἐκδοῦν* A. 18 *τοῦ* AB, < *P o t i t*. 18-19 *κατὰ τὸν* A. 20 *ἀποκατεῖναι* A. 20 *ἐπιτρέχειν* A. 20 *ἐξοῦν* A. 21 *μὴ* *διὰ* *τοῦ* *δ* A. 21 *ἐὰν* A. 26 *μετὰ* *τοῦ* *δ* B. 28 *ἀπὸ* *τοῦ* *δ* A.

καὶ ἐξ ἀρχῆς ἔταξαν οὕτω μένειν εἰς τὸ διηνεκές μηδὲ προφάσει ὑπηρέτου ἢ διακονίας τινὸς τοιοῦτόν τινα δεῖξασθαι τοῦ μοναδικοῦ πράγματος· ἄσεμιος γὰρ ἐν τούτῳ ἀταξία ὁφείσεται·

2. Ἐπεικινῶς γάρ φημι, ὥς πολλάκις οἱ ἐν τῇ σκήτῃ πατέρες
 5 ἀριπρεπῶς διεσάφησαν, ὅτι μὴ ἀγάγεσθε ἐνταῦθα τοὺς νεογνούς τῇ
 ἡλικίᾳ παιδᾶς· πόσαι γὰρ ἐκκλησίαι δι' αὐτῶν ἐμολύνθησαν· ἀλλ'
 οὔτε δὴ τοῖς μεθ' ἡμᾶς τούτους τύπον σκανδάλου καταλιμπάνομεν
 προεστώσί τε καὶ ὑπῆ| (A 237) κόοις, οὔτε οἰκδομήτινι προφάσει ἐώμην
 δεῖξασθαι τοὺς τοιοῦτους, ψόγου ὑπόληψιν ἔχοντας, μηδὲ δῶμεν τῇ
 10 κακίᾳ ὑδὸν, ἣ καὶ ἡμεῖς πρὸ ταύτης τῆς πατρικῆς ἡμῶν νομοθε-
 σίας ἐκ μέρους περὶ τοῦ τοιοῦτου ἐνομοθετήσαμεν, ὥς οὐ συνάδει
 τὰ τοιαῦτα ἢ ἡμετέρα νομοθεσία τοῦτο παρηκολούθησε καὶ εὖ ἔχειν
 ἔδοξε περὶ χρεϊώδους καὶ μεγάλου πταίσματος σκοπὸν ποιουμένη.
 Τὸ ἅπαξ οὖν ἐξωσθὲν τῶν ἱερῶν διατάξεων οὐδαμῶς ὀφείλομεν δε-
 15 ξασθαι.

3. Κατακρίνωμεν οὖν τοὺς τοιοῦτους, ἦτοι τοὺς μεθ' ἡμᾶς
 προῖσταμένους, καὶ ἐπιτρόπους ἐν τῇ ἀγία ταύτῃ μονῇ, πρὸς δὲ καὶ
 πᾶσαν τὴν ἀδελφότητα ἐνορκῶντες εἰς αὐτόν Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν
 καὶ τὴν πανάχραντον αὐτοῦ μητέρα, μηδέποτε καταδεῖξασθαι ἐκτὸς
 20 τῆς ἡμετέρας διατάξεως ταύτης καὶ τῆς πατρικῆς παραδώσεως ἑτε-
 ρόν τι περὶ τοῦ| (A 238) του οἰκονομεῖν οἰκδομήτινι προφάσει οὐ μόνον
 ἐπὶ ἀπωλείᾳ ψυχῆς καὶ μεδέξιν μεγίστης καὶ πατρικῆς κατακρίσεως,
 ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐνδοκωτάτῃ ψήφῳ αὐτῆς τῆς θείας κρίσεως ἐνό-
 χους γενέσθαι.

25

Κεφάλαιον ιη'

Περὶ τοῦ ἐλευθέρων εἶναι τὴν καθ' ἡμᾶς μονὴν
 ἀπὸ πάσης ἀρχοντικῆς τε καὶ βιαιᾶς
 χειρὸς καὶ ἐτέρως παντοίας ἐσπράξεως

30

1. Βούλομαι τὴν παρούσαν εὐαγγελτάτην καθ' ἡμᾶς μονὴν
 ἐλευθέραν εἶναι ἐκ πάντων τῶν βουλομένων βλαβεράν χειρὶ ταύτης

1 οὕτω A, οὕτως B. 2 ὑπηρετοῦ A, 2 κοινοῦ τινὰ A. 4 ἐπιεικῶς A, ἐπὶ εἰκῶς B. 4 γὰρ φημι A. 4 πολλάκις A. 4 σκήτῃ A. 5 ἀριπρεπῶς A, δη-
 λιπὴ καὶ θεοπρεπῶς B (A-ՅԶԺ ԻՃԽԸ 18-19 և այլ. Եղևոս ԵՃ ԵԶԻՅՅԻՆ ՏԻՆԵՐ
 ԵՅԶԻՌՈՒ: ԺԻԼԻԴԻ ԿԱԻ ՎԵՍՊՈՒՄՈՒՅՆ). 5 οἰκδομήτινι A, οἰκδομήτινι B (Petit-Ե ՅԶ-
 ԵՅԶԻՌՈՒՅԺՈՒ յԻՃԻԶ: ԴԵՍԻՄՈՒՄ). 5 ἀγάγεσθαι A. 7 οὔτε A. 7 δὴ B, δὲ A.

რიყო უსიამოვნება, და იმთავითვე დააწესეს ეს, ასევე დარჩეს სა-
მუდამოდ, და არც სამსახურის საბაბით, არც რამე თანამდებობის
გულისთვის არავის ასეთს არ ჩააბარონ სამონაზვნო საქმე, ვინაი-
დან ასეთი რამ წარმოადგენს უშვერებას და უწესობას.

2. ვიტყვი უფრო შესაფერისად, როგორც ხშირად სკიტში
მყოფი მამები შესანიშნავად აცხადებდნენ—ნუ შემოიყვანთ აქ ასა-
კით ნორჩ კაბუკებს: რამდენი ეკლესია მათგან წაიბილწა! ნაგრამ
არც ჩვენ შემდეგ რომ იქნებიან წინამძღვარნი და ხელქვეითნი, არ
დაუტოვებთ ჩვენ ასეთებს საცთუნებლად, არც რაიმე საბაბით და- A 217
ერთავთ ნებას შემოღშვან ასეთები, რომელნიც დასაგმობელნი
არიან, არც გზას მივცემთ ბოროტებას; ამ ჩვენი დაწესებული
სჯულდების ნაცვლად ჩვენ დავაქანონეთ ასეთი კაცის შესახებ ნა-
წილობრივ, რადგან არ ეთანხმება ჩვენს სჯულდებას ასეთ რამეს
მისდიოს, და გადაწყვიტა კარგ მღვდმარეობაში ჰქონოდა დაყენე-
ბული დაზვერვა აუცილებელი და დიდი შეცდომისა. ჩვენ არავი-
თარ შემთხვევაში არ უნდა შევიწყნაროთ წმინდა წესთაგან ერთ-
ხელ გაგდებული საქმე.

3. ამიტომ ჩვენს მსჯავრს მივმართავთ ამათ წინააღმდეგ, ესე
იგი ჩვენ შემდეგ ამ წმინდა მონასტერში წინამძღვრად დაყენებულ-
თა და ეპიტროპთა წინააღმდეგ; გარდა ამისა ვაფიცებთ მთელ
ძმობას თვით ქრისტე-ღმერთის ჩვენი უფლის და მისი ყოვლად
უმანკო ღედის სახელით, რათა ამ ჩვენი დადგენილებისა და მამა-
თა მცნების გარეშე არ მიიღონ სხვა რამ დადგენილება შესახებ ამ A 233
საქმეების განგებისა არავითარი საბაბით არა მხოლოდ იმიტომ,
რომ ამით სულის წაწყმედას გამოიწვევენ და შეემთხვევიან უდი-
დესი და მამეული წესების დაგმობას, არამედ იმიტომაც, რომ სა-
მართლიანად დაიმსახურებენ თვით ლეთიურ განსჯას.

თავი მეთვრამეტი

შესახებ იმისა, რომ ეს ჩვენი მონასტერი თავისუფალი
იყოს ყველა სახელმწიფო და მძლავრული ხელისაგან
და სხვა ყოველგვარი გადასახადისაგან

1. მსურს, რომ ეს ჩვენი ყოვლად წმინდა მონასტერი თავი-
სუფალი იყოს ყველა იმათგან, რომელნიც მოინდომებენ თავიანთი

7 τοῖς Pet it. τοὺς AB. 7 κατελιπαρομεν A. 8 οὐτε A. 11 τοιούτους A. 11 σι-
νάμει A. 12 παρήχομεν B. 14 ἀπὸ A. 14 οὐδὲν A. 17 ἐν ἐξουσίᾳ A.
19 μὴ διέπει A. 20 ἡμετέρας A. 20 δὲ τῆς A. 20-21 ἐξουσίᾳ A. 21 οὐ-
δαίοντι A. 22 ἐπὶ A. 27 πᾶσι A. 27 τε A. 28 ἐξουσίᾳ A. 30 ταύτης A (+Pe-
tit), τε τῆς B.

ἄφασθαι, ἀλλοτρίων τε πάντων καὶ ἡμῶν συγγενικῶν προσώπων, νῦν ὄντων καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἔσεσθαι μελλόντων, ἔτι καὶ τῶν ἡμῶν λεγαταρίων ἐπιτρόπων τε καὶ λοιπῶν παντοίων προσώπων, μὴ ἔχον-
 5 τὸς τινος ἄδειαν μερικῶς τε ἢ κοινῶς ὄχλησιν τὴν οἰκονοῦν ταύτῃ ἐπαγαγεῖν, μήτε μὴν τῶν τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν τυπωθέντων κτη-
 μάτων, μήτε τῶν ἐν αὐτοῖς καὶ (A 239) τοιούτων οἰωδῆταιν τρόπῳ μέγρι καὶ τοῦ τυχόντος τινὸς πράγματος κατ' ἐπήρειαν ἀφελέσθαι.

2. Εἰ δέ τις τῶν ἡμετέρων συγγενῶν ἀλεγάτευτος κατακληφθῇ διὰ λήθην ἢ τινα ἄλλην τοιαύτην πρόφασιν καὶ φιλονεικίῃ μερίδα
 10 τινα λήψεσθαι, τὸν τοιοῦτον καταργοῦμεν πάντῃ τῆς τοιαύτης προη-
 ρᾶς ἐνθυμήσεως καὶ διορίζομεθα δώδεκα φόλεις μόνας λόγῳ λεγάτου διέξασθαι παρὰ τῶν ἐπιτρόπων ἡμῶν καὶ παύσεσθαι τῆς ἀνασχύν-
 του ταύτης φιλονεικίας· ἐγὼ γὰρ ἔνστατόν τε καὶ ὑποκατάστατον κληρονόμον τὴν ἀγίαν ταύτην ἐκκλησίαν ἔχω καὶ τὴν περὶ ταύτην
 15 εὐαγεστάτην μονήν, καθὼς ἀνωτέρω τε καὶ ἐν τοῖς ὑποτεταγμένοις σαφῶς τε καὶ λεπτομερῶς διεσάφησα. Ταύτην γὰρ τὴν εὐαγεστάτην
 μονήν μετὰ πάντων τῶν ὑπ' αὐτὴν δῶρον προσήξα θεῶ, τῷ πάντα τεκτεναιμένῳ καὶ συνέχοντι ὑπὲρ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς καὶ πολυαμρ-
 20 τήτου ψυχῆς, αὐτὴν (A 240) τεξούσιον καὶ ἐλευθέραν ἀπο πάσης τε καὶ παντοίας χειρὸς ἡμετέρων οἰκείων τε καὶ ξένων καὶ ἀπαξᾶπλῶς
 τε καὶ παντοίου προσώπου, μήτε γνώμῃ τῶν ταύτης προΐσταμένων ἢ ὁλῶ καὶ προδοσίᾳ τινὸς τῶν ἐν αὐτῇ μοναζόντων ἄχρι καὶ σμι-
 κροτάτου τινὸς τῶν τῇ δεσποτείᾳ τῆς τοιαύτης ἀγίας μονῆς ὑπο-
 25 κειμένων ἐκποιεθῆναι ἢ ἀφαιρεθῆναι, μήτε δὲ οἱ ἐν τῇ τοιαύτῃ μνη-
 νῇ μονάζοντες ἐτέρῳ τινὶ οἰκείῳ ἢ συγγενικῷ ἡμῶν προσώπῳ εἴτε ἀλλοτρίῳ ὑποτασσέσθωσαν ἢ χώραν δότωσαν τοῦ ἐξουσίαν ἔχειν τοῦ
 οἰκονοῦν πράγματος τῶν ἐν αὐτῇ· μόνους γὰρ ἄρχειν καὶ ἐξουσιάζειν βούλομαι· ἐν ταύτῃ τὸν καθηγούμενον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελ-
 φούς, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται καὶ ὡς οἱ χρυσόβουλλοι λόγοι διασφου-

1 ἀφασθαι A. 1 τί A. 2 ἔτι τε καὶ A. 3 ἐπιτρόπων τί καὶ A. 3-4 ἔχον-
 τος τινός A. 4 τί A. 4 ὄχλησιν A. 4 οἰκονοῦν A. 5 ἀγία A. 5 τυπωθέντα A.
 6 οἰωδῆταιν A (+Petit), οἰαδῆταιν B. 7 καταπερίοιαν A. 8 δέτις A. 8 ἀληγά-
 τειος A. 8 καταλειφθῇ A. 9 ἢ τινα A. 9 τοιαύτην A. 9 φιλονεικίῃ A.
 10 τινα A. 11-12 προηγίας A. 13 ὑποκατάστατον Petit, ἀποκατά-
 στατον AB. 14 τῆς ἀγίας ταύτης ἐκκλησίας B. 15 τί A. 16 τί A. 16 διέσα-
 φησα A. 17 δῶρων B. 18 τεκτεναιμένῳ A. 18-19 πολυάμορῳ A. 19 αὐτε-
 ξούσιον A. 19 πάσης A. 20 τί A. 20-21 ἀπαξᾶπλῶς τί A. 22 ἄρη A. 22-23 σμι-

შენე ხელი შეახონ მას, აგრეთვე ყველა როგორც უცხო, ისე ჩვენი ნათესავი პირებისაგან, ამჟამად რომ არსებობენ და ჩვენ შემდეგაც რომ იქნებიან, და ჩვენი მოსამსახურე ეპიტროპებისა * და დანარჩენი ყოველგვარი პიროვნებისაგან; ნურავის ნუ ექნება ნება, კერძოდ ან საერთოდ, რამენაირად მას (ე. ი. მონასტერს) შეწუბება მიაყენოს, არც წმინდა ეკლესიის ჩვენ მიერ განსაზღვრული ქონებიდან რამე მიითვისოს ან მათში მცხოვრებლები დააზარალოს რამენაირად. A 239

2. ხოლო თუ რომელიმე ჩვენი ნათესავთაგანი დარჩენილი იქნება უღელატოდ დავიწყების გამო, ან სხვა ასეთი საბაბით და მოითხოვს ნაწილის აღებას, ასეთ კაცს ჩვენ ყოველნაირად შევაკავებთ ასეთი ბოროტი ზრახვისაგან და განვუსაზღვრავთ მიიღოს მხოლოდ თორმეტი ფოლი ლელატობისათვის ჩვენი ეპიტროპებისაგან და თავი გაანებოს ამ უსირცხვილო დავას, ვინაიდან ნოცილე და შემცვლელ მემკვიდრედ მყავს მე ეს წმინდა ეკლესია და მასთან არსებული ყოვლად პატიოსანი მონასტერი, როგორც ეს ნათლად და დაწვრილებით განვაცხადე ზემოთაც და ქვემოთ მოყვანილ განწესებაშიც. ეს ყოვლად პატიოსანი მონასტერი ყველა ზის გამგებლობაში არსებული ქონებით ძღვნად შეეწირე ღმერთს, რომელიც არის ყველაფრის შემოქმედი და განმკარგულებელი ჩემი თავისა და მრავალცოდვილი სულისა, და იგი არის თვითთავადა და თავისუფალი ჩვენი შინაურების და უცხოთა და, მარტივად რომ ვთქვათ, ყოველგვარი პიროვნების ყოველი ხელისაგან; ნურც მის წინამძღვართა გადაწყვეტილებით ან. მასში დამკვიდრებულ რომელიმე მონაზონის სიყვარავითა და გამცემლობით თუნდაც მცირეოდენი რამ იქიდან, რაც წმინდა მონასტერს ექვემდებარება. გაყიდული იქნება ან წართმეული; ნურც ამ მონასტერში შემონახვებულ რომელსამე ჩვენს მახლობელს ან ნათესავს ან სხვა ვინმეს დაექვემდებარებიან, ნურც დაუთმობენ ხელი ჰქონდეთ ამ მონასტრის ქონებათაგან რამეზე; მე მინდა, რომ მარტო მათ ჰქონდეთ A 240

* „მოსამსახურე ეპიტროპებისა“ — *ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων*. ამ ტერმინით (ლათ. *legatarius*) აღინიშნებოდა მოხელე, ჩვენს შემთხვევაში სამნეო დარგის მოურავი. ქართულ ტექსტში სწერია: «მსახურთა ლელატისა ამღებთაგანი».

σι, καὶ ἕκαστον διαγίνειν ἐν τῇ ἰδίᾳ τάγματι καὶ ὡς τὸ παρὸν τυπικὸν ὑπαγορεύει, καὶ ὑπερέχουσθαι τῶν εὐσεβῶν καὶ κραταιῶν ἀγίων ἡμῶν βασιλέων, | (Α 241) τοῦ φιλοχρίστου στρατοῦ καὶ τῆς ἐμῆς ἀμαρτολῆς ψυχῆς καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῆς. Μὴ οὖν γένοιτο ἐξουσιάζειν τινά, ἢ χειρὶ βλαβερά τῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ μονῇ ἀψασθαι, μῆτε τοὺς μονάζοντας ὑποταγῆναι τινί.

8. Τὴν γὰρ τοιαύτην ἀγίαν μονὴν τοῖς μονάζουσιν εἰς κατοικίαν καὶ δίδαιταν καὶ ἀνάπαιυν τίθημι, καὶ εἰς τὸ διηγεῖς αὐτεξούσιον αὐτὴν εἶναι· βούλομαι καὶ αὐτοδέσποτον ἀπὸ πάντων τῶν
10 ἀνωτέρω ρηθέντων, τῶν κατὰ καιροῦ καθηγουμένων τὴν φροντίδα καὶ διοίκησιν τούτης ἀρμοζόντως ἐχόντων καὶ τὴν διάταξιν.

4. Οὐ γάρ ὥσπερ τινὲς μοναστήρια συνιστῶσιν, ἢ ἄλλο τι τῶν
 ἱερωμένων καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτῶν ὑπ' ἐξουσίᾳ διδῶσι κατὰ δια-
 15 δοχὴν αὐτῶν μετὰ τὴν τοῦ κτίτορος ἀποβίωσιν, οὕτω καὶ ἡμεῖς πε-
 ποιήμεθα καὶ διωρισάμεθα· ὥστε μὴ γένοιτο ἡμῖν τοῦτο οὕτως ποιῆ-
 σαι, ἢ ὅλως διανοήσασθαι, καὶ ἀντιτάξεως καὶ ἔριδος πρόφασιν δι-
 δόναι ἐν μέ|(Α 242)σῶ αὐτῶν καὶ ἐχθρὰν θεῖναι καὶ δικαστηρίων
 πρόφασιν, ἐκάστου τῶν ἀπηγορευμένων ἑαυτὸν κύριον καὶ δεσπότην
 20 καλοῦντος τῶν ἐν τῇ μονῇ, καθὼς πολλάκις ἐν τοῖς δικαστηρίοις
 τοὺς τοιοῦτους ἀμύλλωμένους ἐθεασάμεθα καὶ τὰ τοιαῦτα καθεξῆς
 ἐπὶ τὸ χεῖρον προκόπτουσι· πολλάκις γὰρ οἱ ἀνάξιοι ἐν τοῖς τοιοῦ-
 τοις προτιμῶνται τῶν ἀξίων ψήφῳ δικαστικῇ καὶ ἀδικοῖ προκρίνον-
 ται τῶν δικαίων. Διόπερ οὐ βούλομαι τὸν τῷ θεῷ ἀπειρωθέντα τό-
 πον τοῖς ἐμοῖς συγγενέσιν ἀποχαρίσασθαι, ἢ ἑτέρῳ τινί.

25 5. Εἰ δὲ γὰρ ὀφθῆσεται· τις, εἴτε τῶν γνησίων ἡμῶν συγγενῶν, εἴτε τῶν ὀνομαζομένων, εἴτε τῶν ἀνθρώπων ἡμῶν τῇ ἐκκλησίᾳ μου, εἴτε τῷ μοναστηρίῳ, εἴτε τοῖς ὑπ' αὐτὸ χωρίοις, εἴτε τοῖς κάστροις καὶ ἀγριότοις οἰωδῆται· τρόπον ἀντιτάσσεσθαι βουλευθῇ, εἴτε οἰκίαν.

1 ἔκαστος Α. 1 τάγματι Α. 2 ἄγων Α. 3 βασιλείων Α. 3 φιλοχρίστον Α.
5 ἄγχι Α. 5 ὑψαομαι Α. 7 ἄγλιαν Α. 8 ἀνάπανσιν Α. 8 τίθημι Α. 8 διηγεῖς Α.
9 τῶν τῶν Β. 11 διοίκησιν Α. 11 ἀρμολόγητος Α. 11 διατάξιν Α. 12 ἀλλο-
τι" Α. 13 διδώσι Α. 14 πηγήτορος Α. 16 ἀντι πύξως Α. 17 θῆραι Α.

გამგებლობა და ხელისუფლობა, წინამძღვარსა და დანარჩენ ძმებს, როგორც ზემოთ ითქვა და როგორც ამას ნათლად აცხადებენ ოქრობეჭედთა სიტყვები, და თითოეული ტრიალებდეს საკუთარ საგამგებლოში, როგორც ამას კარნახობს წინამდებარე ტიპიკონი, და ლოცულობდეს ჩვენი წმინდა სათნო და ძლიერი მეფეებისათვის, ქრისტესმოყვარე ჯარისათვის და ჩემი ცოდვილი სულისათვის, მისი ცხოვნებისათვის, ნურავის ნუ ექნება უფლება ან მავნე ხელით შეეხოს მონასტრის საქმეებს, ნურც მონაზონებს დაუქვემდებარებენ ვინმეს.

3. მე დავუდე ეს წმინდა მონასტერი მონაზონებს დასასახლებლად, საცხოვრებლად და განსასვენებლად, და მინდა, რომ სამუდამოდ იყოს ეს თვითთავადი და თვითუფალი ყველაფერ ზემოთქმულთაგან, ხოლო წინამძღვრები დროზე ზრუნავენ მის მართვაზე შეწყობილად და მის გამგებლობაზე.

4. არც ისე მოხდეს, როგორც ზოგიერთები შვრებიან, რომ მონასტრები დააარსონ ან სხვა რამ სამღვდელმთავრო, და თავიანთ ნათესავენს გამგებლობაში მისცენ დამაარსებლის გარდაცვალების შემდეგ მონაცვლეობის წესით,—ამის შესახებ ჩვენ ასე ვაკეთებთ და ვსაზღვრავთ: ნუ გავაკეთებთ ჩვენ ამას ასეთნაირად, ნურც გავიფიქრებთ ამას, რომ ერთმანეთთან დაპირისპირებისა და ერთმანეთთან დავის საბაბი მიეცეთ და მტრობა გავაჩინოთ, სასამართლოში ჩივილი იწყონ: თითოეული მოცილეთაგან თავის თავს უფალსა და ბატონს უწოდებს ყველაფერ იმისას, რაც მონასტერშია, როგორც ეს ჩვენ გვინახავს ხშირად, სასამართლოებში რომ ერთიმეორეს ედავებიან ისინი და უფროდაუფრო უარეს შედეგს აღწევენ: ხშირად ამგვარ სადავო საქმეებში სასამართლოს განაჩენით უღირსნი უფრო მეტ წარმატებას პოულობენ, ვიდრე ღირსეულნი, და უსამართლონი იმარჯვებენ და არა მართალნი. ამიტომ მე არ მსურს, რომ ღმერთისადმი შეწირული ადგილი ჩემს ნათესავენს ან სხვა ვინმეს მიეცეს საჩუქრად.

5. ხოლო თუ ვინმე გამოჩნდება ან ჩემ ღვიძლ ნათესავთაგან, ან ასეთად რომ უწოდებს თავის თავს, ან ჩემ ყმათაგან და ჩემს ეკლესიას ან მონასტერს, ან მის ქვემდებარე სოფლებში, ციხეებსა და აგარაკებში რამენაირად წინააღმდეგობის გაწევას მოისურვებს,

18 ἐκδοσὺν Petit, ἐκδοσὺν B, ἐκδοσὺν A. 19 πολλὰν A. 20 ἐμὲ αὐτὸν A. 20 αὐτὸν A. 21 χεῖρον A. 21 ἀποκρίπτοι A. 21-22 τοιοῦτοι A. 23 βούλομαι A. 23 ἀφ' ἑαυτοῦ A. 24 ἐπεὶ A. 28 πονήσῃ A, πονήσῃ B. 28 οἰκείαν B.

κτίσασθαι, εἴτε τὸ λεγόμενον σταλίον ἦτοι καταφύγιον ἐν τοῖς κάτ-
 5 τοις καὶ κατοικεῖν ἐν αὐτοῖς, | (A 943) εἴτε οἰωδῆτινι· εἶδει τῶν
 εἰσοδιαζομένων ἐκ τῶν τόπων ἐκείνων πλεονεκτῆση ἢ αἰσχροκερδῆση
 διὰ τινος μεγάλου πράγματος, ἢ μικροῦ ἢ μόνῳ ψιλῷ ῥήματι, ἢ δια-
 10 νοήματι· τούτοις διοχλήσει, ἐν πρώτοις τὴν ἔραν ἐχέτω τῶν τη-
 ἄλιν θιοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνεληθόντων καὶ ἀναθεμα-
 τισμένος ἔστω τῆς τῶν χριστιανῶν πίστεως,

6. καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου καὶ 8
 ἔσται δεδομένον αὐτῷ παρ' ἐμοῦ, κἄν τε ἀκίνητον εἴη, κἄν τε κινη-
 10 τὸν ἢ αὐτοκίνητον, ἐξουσίαν ἔχει ἡ τοιαύτη ἀγία ἐκκλησία μου καὶ
 τὸ περὶ αὐτὴν μοναστήριον ἀφελῆσθαι αὐτὸ ἀπὸ τοῦ τοιούτου καὶ
 ὑφ' ἐαυτὴν καθιστᾶναι.

7. Ἀλλὰ καὶ εἰ τις εὔρεθῇ ἀπὸ τῶν καθεγουμενευόντων ἐν τῇ
 τοιαύτῃ ἡμῶν μονῇ ἢ ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ μοναχῶν παρὰβῆναι· τι τῶν
 15 ἐν τῷ παρόντι τυπικῷ καὶ κτήσασθαι γνώμη δολῆν καὶ συνδρομῇ
 τινι τῶν συγγενῶν | (A 244) ἡμῶν, ἢ τῶν ἀλλοτρῶν ἀπὸ τῶν
 ἀπειρωθέντων ἐν τῇ τοιαύτῃ ἡμῶν μονῇ ἀφελῆσθαι τι, ἢ καὶ αὐτῆς
 κατακυριεῦσαι καὶ πόδα ὅλως ἐν ταύτῃ ἐμβάλεῖν, τὴν αὐτὴν ἄρὰν
 20 καὶ παραβάτης τὴν ἐν τῷ παρόντι ἡμῶν τυπικῷ ἀναγκασομένων.

8. Ἄλλ' ἀπεύχομαι τοιοῦτον ἀμνήμιονα τῶν ἐμῶν οἰκείων γε-
 νέσθαι· τινὰ πάντας γὰρ αὐτοὺς εὐηργέτησα ἀναθρέψας τε καὶ εἰς
 μέτρα ἀναγαγών, οὐ κατὰ χρέος ἢ εὐλογον αἰτίαν αὐτῶν τινος ἔχον-
 25 τος, ἀλλ' ἢ μόνον διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ καὶ ἣν εἶχον φυσικὴν
 σῶσιν πρὸς αὐτούς.

9. Ὁ γὰρ μακαρίτης πατήρ ἡμῶν πάλα· ταχέως θανών, πάν-
 σμικροτάτους ἡμᾶς κατέλειψε καὶ ἀνέβους, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα
 αὐτῷ ἢ μήτηρ ἡμῶν κατὰ γυναῖκα ἐξιν εἰς τὰ ἐπιτίθετα τῶν

1 κτίσασθαι A (εὐαγγ. ο 955 Q), κτήσασθαι B. 1 ἦτοι B, ἦτι A.
 2 αὐτοῖς A, αὐταῖς B (Petit). 2 οἰωδῆτινι A. 3 πλεονεκτῆσει A.
 3 αἰσχροκερδῆσει A. 4 πράγματος A. 4 ψιλῷ A. 5 διοχλήσει A. 5 εἴη A, εὐα-
 γιστῶν δέκα καὶ ὀκτώ B (Petit). 8 Ἰούδα A. 8 ὁ 980986 Kurtz.
 9 αἶντε A. 9 αἶντε A. 10 ἀγία A. 11 μοναστήριον A. 12 καθιστᾶναι AB,
 καθιστῆναι Petit. 13 εὐηργέτη A. 14 αἶντε A. 14 et A. 15 παρόντι τυπικῷ A.
 15 κτήσασθαι B, κτίσεται A. 15 συνδρομῇ Petit, συνδράμη AB. 17 ἀμ-

ან სახლს აიშენებს, ან ეგრეთწოდებულ „სტალიონად“ ანუ სახიზ-
ნავად გაიხადოს ციხეებში და მათში დასახლდეს, ან რამენაირი A 213
ხრიკებით ამ აღგილების შემოსავალი მიითვისოს ან ანგარებით
დიდი ან მცირე რამე მოიხვეწოს, ან მარტო ლიტონი სიტყვით ან
გააზრებით ამეებით თავი შეირცხვინოს,—პირველ ყოვლისა წყეუ-
ლიმც იყოს სამას თვრამეტ ლეთივმოვლენილ წმინდა მამათა სახე-
ლით, რომელნიც ნიკეაში შეიკრიბნენ, და გაგდებულ იქნეს ქრის-
ტიანთა სარწმუნოებისაგან.

6. და მისი ხვედრი იყოს იუდა ისკარიოტელთან ერთად, და
რაც ექნება მას მიცემული ჩემგან, უძრავი თუ მოძრავი ან თვით-
ძრავი, ამ ჩემს წმინდა ეკლესიას და მასთან არსებულ მონასტერს
უფლება მიეცეს ჩამოართვას ეს იმ ადამიანს და თავის მფლობე-
ლობაში ჩააყენოს.

7. მაგრამ თუ ამ ჩვენი მონასტრის წინამძღვართაგან ან მას-
ში დამკვიდრებულ ძმათაგან მოიპოვება რომელიმე, რომ გადალა-
ხოს წინამდებარე ტიპიკონში დადებული რამე და მზაკერული გან-
ზრახვით და ჩვენი ნათესაეების დახმარებით ან სხვების მეშვეო- A 214
ბით წაიღებს რამეს ამ ჩვენს მონასტერში შეწირულთაგან, ან მას
დაეუფლება და მთლიანად ფებს მოიკიდებს მასში, იგივე წყევლა
პოიწიოს მასზე და გაძევებულ იქნეს მონასტრიდან, და დაისაჯოს
როგორც გამცემი და წინამდებარე ტიპიკონში დაწერილი წესები-
საგან გადამდგარი.

8. მაგრამ მე ვწყევლი ასეთ კაცს ჩემ მახლობელთაგანს, რო-
მელიც უმადურობას იჩენს: ყველა იმათი კეთილისმყოფელი ვიყა-
ვი, აღმიზრდია და ზომამდე ამიყვანია, არა იმიტომ, რომ ვინმეს
ნათგანს საქიროებისამებრ ან რაიმე საფუძვლით ჩემთან საჩივარი
ჰქონოდა, არამედ მხოლოდ ღვთის მცნების გამო და იმის გამო,
რომ მე მათთან ბუნებითი (ე. ი. ფიზიკური) კავშირი მაქვს.

9. ვინაიდან ჩვენი ნეტარი მამა საცმოდ აღრე მიიცვალა,
ჩვენ ძალიან პატარაები დაგვტოვა და უსასკონი, და მთელი მისი
ქონება დედა-ჩვენმა ქალური ჩვეულებისა * მიხედვით თავისი

* „ქალური ჩვეულებისა და მიხედვითა“ — *καὶ ὑποτακτικῶν* ე. ი. ქარ-
თულ ტექსტში სწერია: „დედობრივსა ქი რვეულობასა მიხედვითა“. იქნებ,
აქ ეწერა „პუულობასა“, ე. ი. „ჩუულობასა“. რაც უდრის *ὑποτα-*

παίδων αὐτῆς καὶ τῶν θῆ(Α 245)λειῶν ἀδελφῶν ἡμῶν δοῦσα εἰς
 προίκας, γυμνοὺς ἡμᾶς κατέλιπε καὶ κεναῖς ταῖς χερσὶ πάντων τῶν
 πατρῴων ἡμῶν χρημάτων, πρὸς δὲ καὶ τὸν ἑαυτῆς ἦτοι μητρῴων
 ἡμῶν· ἀ! ὃς ἀδελφαὶ ἡμῶν μετὰ τῶν προικῶν αὐτῶν ἀπελθούσαι
 5 εἰς τοὺς ἀνδρας αὐτῶν ἐν διαφόροις χώροις,

10. πρὸς δὲ κάμοῦ περιερχομένου ἐν τε τῇ Ἀρμενίᾳ καὶ Ἰβηρίᾳ
 καὶ τῇ Συρίᾳ, ἔτι τε καὶ τῇ Ῥωμανίᾳ προσφοιτῶντος καὶ τὴν εὐπο-
 ρίαν τῆς ζωῆς μου ζητοῦντος, πολὺν ἄγαν διεβίβασα χρόνον, καὶ
 ταῦτα πάντα κἄν τε κτήματα, κἄν τε χρήματα, κἄν τε ἀξιώματα
 10 ἐχρησάμην τῇ βοηθείᾳ τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τῶν ἀγίων εὐχῶν τῶν
 γονέων μου καὶ δι' ἐμῶν πολλῶν τρόπων καὶ περιστάσεων γέγονεν,
 οὓς ὑπέστην, διὰ τε καμάτων καὶ δι' αἵματός μου ἐκκεχυμένου, οὐ
 διὰ τινος ἐτέρου ἀρωγῆς ἢ μεσιτείας· μᾶλλον δὲ πάντες οἱ συγγε-
 νεῖς μου | (Α 246) καὶ οἱ ἄνθρωποι δι' αὐτοῦ ἐμοῦ μόχθου καὶ
 15 τῆς δουλείας καὶ τῆς πρὸς με τῶν εὐσεβῶν ἡμῶν βασιλέων προσπα-
 θείας καὶ φιλοτιμίας ἐδοξάσθησαν καὶ εὐργετήθησαν καὶ ἐξ οἰκείων
 μου κἄν τε ληγάτον τινὶ δέδωκα, ἢ ἔτι δώσω· τὰ δὲ ἐν τῇ ἀγίᾳ
 μου ἐκκλησίᾳ τυπωθέντα καὶ τυπωθησόμενα ὁμοίως ἰδιόκτητά μου εἰσι
 καὶ ψυχικά μου πάντα δέδωκα οἷς ἂν δέδωκα· καὶ μετὰ ταῦτα εἴ
 20 τι ἂν ἀγαθὸν εἰργασάμην εἰς τοὺς ἐμοὺς ζῶντάς τε καὶ τεθνεώτας,
 οὐκ ἀπ' ἄλλων τινῶν δικαίων εἴτε συνηθειῶν πεποίηκα.

12. Τούτων οὖν ἔνεκεν πάντων ἠθέλησα, ἵνα ἐκ πάντων ἐλευ-
 θέρως διάγῃ τε καὶ διαΐξῃ παντοίως τὸ κατ' ἐμὲ ἱερὸν σεμνεῖον
 ἐμῶν τε καὶ ἀλλοτρῶν καὶ παντοίων ἄλλων καὶ ἀπ' αὐτοῦ δὴ τοῦ
 25 βασιλικοῦ μέρους καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ, καθώσπερ διὰ τῶν εὐσεβῶν
 καὶ προσκυνητῶν χρυσοβούλλων προεθεσπίσθη. Οὐδὲν οὖν ἀναγκαῖόν
 μοι | (Α 247) ἕτερον ἢν εὐσεβεῖς χρυσοβούλλιον ἀναλαβέσθαι περὶ
 τῶν διαφερόντων μοι κτημάτων, τῶν πρότερον προβεβηκότων τὰ εἰκό-
 τα περὶ τούτων καίρις θεσπιζόντων· ἀλλὰ διὰ τοῦτο θερμῇν τε
 30 καὶ λιπαρὰν ἐποίησα ἀξίωσιν πρὸς τὸν κράτιστον ἡμῶν βασιλέα, ἵνα
 τὰ πᾶρ' ἐμοῦ τυπωθέντα τε καὶ οἰκονομηθέντα κατὰ τὴν ἀγίαν μο-

1 παίδων Α. 2 χερσὶ Α. 4 ἀδελφαὶ Α. 4 ἀπελθούσαι Α. 5 ἐν διὰ πόροις
 χώρ· σὶ Α. 7 σὺρία Α. 7 ἔτι τὲ καὶ Α, ἔτι καὶ Β. 7 προσφοιτῶντος Α, προσ-
 φοιτῶντος Β. 8 ζωῆς Α. 8 διεβίβασα Α. 13 ἑτέρου Α, 13 ἀρωγῆς Α. 15 βα-
 σιλέων Α. 15-16 πρὸς παθείας Α. 17 ληγάτον Α, λεγάτον Β. 18 μου εἰσὶ Α.

A 2.15

A 216

A 247

19 ψυχικά Α. 20 ἔμους ζώντας τι Α. 20 τεθνήσκοντας Α. 21 τῶν Α. 21 εἴτε Α.
22 ἔτεκεν Α. 23 διὰ γὰρ Α. 23 τὸ Α. 24 τὴ Α. 26 χρυσοβολλῶν Α, χρυσοβούλ-
λον Β. 26 ἀναγαγόν Α. 27 ἔτερον Α. 30 ἀξίωσιν Α. 30 βασιλέα Α. 31 τὴ Α.
31 δικονομιθεῖν Α. 31 ὅτιαν Α

νὴν ταύτην τὴν κατ' ἐμὲ ἀκίνητά τε ἀμέριμνα ἐστηριγμένα καὶ βέβαια ἔως τέλους φυλάττωνται.

Κεφάλαιον ιθ'

- 5 Περὶ τοῦ εἴ γε τι σφάλλει ὁ καθηγούμενος τῆς
μονῆς ἢ ἄλλος τις τῶν προϋχόντων τῶν τὰς
διακονίας ταύτης ἐγκεχειρισμένων καὶ περὶ
τῶν ἀκαίρως καὶ ἀφειδῶς θαπανώντων τὰ
διαφέροντα ταύτη χρήματα καὶ ὅτι δεῖ τοὺς
τοιούτους ἀπωθεῖσθαι ἀπὸ τῆς μονῆς
- 10 1. Εἰ δ' (ὅπερ ἀπεύχομαι) καὶ περιφρονήσουσιν οἱ προϋχοντες
τῆς μονῆς τοὺς παρ' ἡ| (Α 248) μιῶν τεθέντας ὁρους καὶ ἀντ' ὠφελείας
βλάβην παρέξουσιν τοῖς ἀδελφοῖς, διορίζομεθα τοῖς ὑποταγ-
μένοις αὐτοῖς ἀδελφοῖς τοῖς προϋχουσί τε καὶ γέρουσι καὶ μάλιστα
τοῖς προτετιμημένοις κατ' ἀρετὴν τε καὶ γνῶσιν καὶ τοῖς κατὰ και-
15 ρὸν ἔχουσιν μοναχοῖς τῆς μονῆς τὴν διακονίαν ὁμοθυμαδὸν ἀνίστασθαι
πρὸς τὴν τούτων ἐκδίκησιν καὶ σπουδῇ μεγίστῃ τὰ τοιαῦτα διορθώσασ-
θαι ἀτοπήματα, ὅπως μὴ ὑπὸ τούτων καταλυθῇ καὶ ἐρημοθῇ ἡ τῶν
τοιούτων ἀρίστων ἀνδρῶν κατοίκησις καὶ ἀχρειωθῇ. Εἰ δ' ἀνέξηται τις
τῶν τοιούτων γενομένων καὶ ἐὰ γίνεσθαι, οὐ μικράν τινα κατάκρισιν
20 ὑφίσταται λιταῖς τῆς παναχράντου μητρὸς αὐτοῦ παρὰ τοῦ σωτῆρος
Χριστοῦ, ὡς πρότερον διωρίσθη.

2. Εἰ γὰρ κατὰ δῆτινα αἰτίαν προφανῶς σφαλλήσεται τις καὶ
οὐ τὴν εἰλικρινῇ διάκρισιν ποιήσεται, ἀλλὰ λύκος ἀντὶ ποιμένος
|(Α 249) τῇ ποιμνῇ ὀφθήσεται καὶ τὰ τῆς μονῆς ἀκαίρως τε καὶ ἀφει-
25 δῶς ἐκποιήσεται καὶ τὰ ἱερὰ κτήματα, ὥστε πρὸς ἀπώλειαν καὶ ἔργον
θηριώδες διαπράξεται, πρῶτον ἐν χρηστότητι καὶ παραινέσει ἐν
θείῳ φόβῳ παραινεῖν τοὺς τοιούτους δεῖ, εἰθ' οὕτως τῆς τοιαύτης
ἀρμοξούσης ἐπιμελείας ἐπιτυχῶν, εἰ μὴ διορθώσεται, τοῦ ἱεροῦ σεμ-

2 ἔως Α. 4 τί Α. 5 τίς Α. 7 θαπανόντων Α. 8 τοῦς Α. 12-13 ὑπὸ τε-
τιμημένοις Α. 13 προϋχουσί τε καὶ γέρουσί Α. 14 γνῶσιν Α. 15 ὁμοθυμαδὸν Α.
16 ἐκδίκησιν Α. 16 τοιαῦτα Α. 16-17 διορθώσασθαι Α. 18 τοιούτων Α. 18 κα-

ბული და განგებული საქმეების შესახებ ამ წმინდა ჩემი მონასტრისათვის ურყევად და უზრუნველად განმტკიცებული და სარწმუნოდ დატული ყოფილიყო ვიდრე აღსასრულამდე ქვეყნისა.

თავი მეცხრამეტი

შესახებ იმისა, რომ, თუ მონასტრის წინამძღვარი ან სხვა ვინმე მონასტრის სამსახურის შემსრულებელთაგანი შეეცდება და უადგილოდ და დაუზოგავად გასწევს სხვადასხვა ხარჯებს, საჭიროა ასეთების გაძევება მონასტრიდან

1. ხოლო თუ შეურაცხყოფენ (ნუშე მომხდარა ეს!) მონასტრის ნეთაურები ჩვენ მიერ დადებულ წესებს და სარგებლობის მაგიერ ვნებას მოუტანენ ძმებს, ეუბრძანებთ დაქვემდებარებულ ძმებს, მეთაურებსა და მოხუცებს, და განსაკუთრებით სიკეთითა და ცოდნით გამორჩეულთა და მონასტრის იმ მონაზობებს, რომელთაც ამ დროს აქვთ მინდობილი სამსახური, ერთსულოვნად აღდგნენ მათზე შურისსაძიებლად და დიდის მონდომებით გამოასწორონ ასეთი უჯეროება, რათა ანათ მიერ არ დაიშალოს და არ გაუღაბურდეს ასეთ რჩეულ კაცთა სამკვიდრებელი და უხმაოი არ გახდეს. ხოლო თუ ვინმე მოითმენს ასეთ მოვლენას და დაუნებებს რომ მოხდეს, არა მცირედ რაზე დაგმობას დაიძსააურებს ყოვლად უმანკო დედის ლოცვებით თვით ქრისტე ნაცხოვრისაგან, როგორც ეს წინათაც ითქვა. A 241

2. თუ რამე მიზეზით ვინმე აშკარად შესცდება და ნამდვილ დასკვნას არ გააკეთებს, არამედ სამწყოს მგლად მოველინება ნაცვლად მწყემსისა და მონასტრის წმინდა ქონებას უხეიროდ და დაუზოგავად დახარჯავს, ისე რომ საქმეს მიიყვანს მოსპობამდე და მხეცურ განადგურებამდე, პირველად სიტკბოებით და ღვთის შიშით დაყვავებით არის საჭირო ასეთების დარიგება, შემდეგ კი, ასეთ შესაფერის ზრუნვას რომ შეემთხვევა, თუ არ გამოსწორდა, A 249

ნეის ალლოტრიუთჳსეა: სუმრონიჲ კაი ემპარტურჳ კრისეი თოუ კოინოთ, კაი მეტა ταυτα αντι τουτου τον αξιςχρεων κοινη ψηφω εισαγαγε-
 τωσαν κα! παγιωσατωσαν*.

Κεφάλαιον κ'

- 5 Περὶ τῶν ἐν κόσμῳ ὄντων καὶ χρήματα ἐν τῇ
 ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ διδόντων ὑπὲρ λειτουργιῶν
 γινομένων ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων, καὶ
 νοουθεσίᾳ, ὅτι παρὰ ποίων προσώπων δεῖ
 ταῦτα λαμβάνειν
- 10 1. Ἐκεῖνα μόνα δεῖ λαμβάνειν. καὶ ἀποδιξασθαι: παρὰ τῶν
 προσενεγκόντων | (A 250) τὰ δῶρα, παρ' ὧν οὐκ ἔσται πρόφασις
 βλάβης τῇ μονῇ οὔτε πρὸς καινοτομίαν τινά, ἀλλὰ μάλλον πρὸς βε-
 βαίωσιν τοῦ προκειμένου σκοποῦ καὶ τοῦ λόγου ἢ πρὸς πίστιν ἁγού-
 σα ὑπακῆ, καίτοι: γε βάρους ἐκτὸς ὑπάρχουσα καὶ πρὸς διέγερσιν
- 15 τοῦ προκειμένου ἔργου καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ὑπὲρ ὧν προσ-
 ἄγονται: τε καὶ τῶν προσφερόντων.
2. Τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον τῷ θεῷ τὸ καρποφορεῖν γνη-
 σίως καὶ μεγάλην σχεῖν τὴν ἀντίθεσιν καὶ μὴ καπηλεύειν τὴν ἀλη-
 θινήν γνῶμην διὰ τοῦ τοιοῦτου πράγματος καὶ βλάβην ψυχῆς ἐργά-
 20 σασθαι. Προσαγαγεῖν δὲ δεῖ κατὰ τὸ σωτήριον μῆλημα, ὑπὲρ οὗ
 εἰσι τὰ λόγια καὶ τὰ ἔγγραφα καὶ ὡς ἐν κεφαλαίῳ χρῆ λέγειν καὶ
 σχεδιάζειν ἐν τῷ τέλει τῆς βεβαίᾳς ἡμῶν διατάξεως, ἵνα στηριχθῇ
 ἐν ἡμῖν καὶ ἐτοιμώτατον σημεῖον γένηται καὶ ὑπόμνημα ἀριθηλότα-
 25 τον | (A 251) τοῖς συμφωνοῦσιν ἀδελφοῖς ἐν καιρῷ τῆς ἐαυτῶν
 τελειώσεως.

* ამის შემდეგ ქართულ ტექსტში მთელი დიდი აბზაცია ზედმეტი, შე-
 დარებით ბერძნულ ტექსტთან, მაგრამ შინაარსით აქ : ხალი არაფერია: განმეო-
 რებულთა იგივე (ხოლო სხვა სიტყვებით), რაც წინა ნაწილშია შესახებ ულიონი
 წინამძღვრის გადაყვებისა.

უნდა განიდევნოს წმინდა სავანიდან ძმათა ერთობლივი თანხმობით და დამოწმებული განაჩენით, და შემდგომად ამისა მის ნაცვლად, ერთობლივი დადგენილებით, ღირსეული კაცი უნდა მოიყვანონ და დააპტიკონ.

თავი მეოცე

იმათ შესახებ, ვინც მსოფლიონი არიან და წმინდა ეკლესიას შესწირავენ სახსრებს მიცვალებულთა მოსახსენებელი წირვისათვის, და ღარიგება, თუ ვისგან შეიძლება ეს სახსრები მიიღონ

1. მხოლოდ ის სახსრები შეიძლება მიიღონ და შეიწყნარონ შემომწირველთაგან, რომელთაგან არ შეიძლება ენება მოუვიდეს მონასტერს, არც რაიმე სიახლეს გამოიწვევენ, არამედ ენსახურებიან წინამდებარე საქმის განმტკიცებას და რწმენისადმი მორჩილებას, თუმცა სიმძიმის გარეშეა და წინამდებარე საქმის აღორძინებას და სულის მარგებლობას იწვევს, იმათ სულისას, ვისთვისაც მოდის შეწირულება, და იმათისაც, ვისაც მოაქვს შეწირულება. A 250

2. ღმერთისათვის ეს არის სასიამოვნო, რომ იყოს ნამდვილი ნაყოფიერება და უდიდესი სანაცვლოს მიცემა ჰქონდეს და არა მოვაჭრება ჰეშმარიტი შეგნებისა ასეთი საქმის გზით და სულისათვის ვნების მოტანა. საჭიროა შესწირო მაცხოვრებელი სურვილი, რომლის გულისთვის არის სიტყვები და ჩანაწერები, და, რადგან საჭიროა, ცალკე თავშია ნათქვამი და ჩამოწერილი ჩვენი მტკიცე განწყობების ბოლოში, რათა განმტკიცდეს ჩვენში და იქნეს სრულიად განმზადებულ მითითებად და ცხად მოგონებად თანხმობით ცხოვრებულ ძმათათვის მათი აღსასრულის ჟამს. A 251

13 πίστην A. 14 ἰπακοῇ A. 14 δι' ἡμετέρας A. 15-16 πρὸς ἀγῶναι A. 17 τοῦτο A. 17 εὐαγγέλιον A. εὐαγγέλιον B. 17-18 γνησίως A. 18 κατηχήσιν A. 18-19 ἀληθινῶς A. 19 τοιοῦτος A. 20 προσευχῶν A. ἐπιδοχῶν B. 21 εἰς τὴν ἑσπέρα A. 22 σελήνη A. 23 ἐτοιμάσας τοιαῦτα A. 24 σπουδασίαν A.

Κεφάλαιον κα'

Παραγγελία γενομένη παρ' ἡμῶν πρὸς τοὺς
 ἀδελφοὺς περὶ μνημοσύνου ἐμοῦ τε καὶ τῶν
 προσηκόντων ἐμοὶ καὶ περὶ ἀγάπης καὶ ἐστίασεως·
 5 αὐτοῖς γινομένης κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ
 μνημονεύομεθα, καὶ περὶ διανομῆς χρυσίνων
 τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς καὶ περὶ τοῦ πάσων
 ἐλεημοσύνην εἰς τοὺτους ἐνδείξασθαι

1. Ὦν οὖν διοριζόμεθα περὶ τῆς μνήμης τοῦ μακαρίτου καὶ ἐν
 10 ἀποδείξει τῇ λήξει Ἀπατίου μαγίστρου μου αὐταδέλφου μου, τοῦ ἐκ-
 τελειῶσθαι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τελειώσεως αὐτοῦ, ἥτοι τὴν εἰκάδα
 τοῦ σεπτεμβρίου μηνός, ἐν ᾗ τελεῖται καὶ ἡ πάντιμος ἀθλήσις τοῦ
 ἁγίου μεγαλομάρτυρος Εὐσταθίου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ, ἐτοιμασ-
 θήναι τε πανθασιάαν λαμπράν καὶ παντοίων ἀγαθῶν ἐδεσμάτων πε-
 15 πληρωμένην ; (Α 252) τράπεζαν τῶν θεούθεν παρασχεθέντων ἡμῖν,
 καὶ ὑπὲρ τὰ κατὰ τύπον λαμβανόμενα παρὰ τῶν ἀδελφῶν προσπι-
 θέσθω ἕτερα ἐκάστῳ κραυζόμην δὺο· ὅσοι δὲ ἐρατεῖοντες ὡς τῶν
 ἀδελφῶν τῶν ὄντων ἐν τῇ μονῇ καὶ τῶν ἐν τοῖς ἡσυχαστηρίοις,
 πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις καὶ προαστείοις καὶ πόλεσιν καὶ
 20 πόσῃ τῇ διακρατῆσει τῆς ἀγίας ἡμῶν μονῆς, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεῖ-
 νην ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ δῶρα τῇ θεῇ προσφερέτωσαν· γενέσθω δὲ καὶ τοῖς
 ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ διανομὴ νομισμάτων μὲν ἑβδο-
 μήκοντα καὶ δύο, καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ δρθρου καὶ τῆς ἀγίας
 λειτουργίας διανεμηθήτωσαν τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς καὶ τοῖς λοι-
 25 ποῖς τοῖς παρτυχοῦσι ξένοις τῇ μνήμῃ αὐτοῦ νομίματα εἰκοσι-
 τέσσαρα.

2. Μεθ' ὧν βούλομαι καὶ περὶ ἐμάυτου λέγειν· καὶ γὰρ, ὡς
 γέγραπται· ἕκαστος κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ τὸν ἐπιδεικνύμενον
 ! (Α 253) κόπον λήψεται τὸν μισθὸν αὐτοῦ*. δεῖ δὲ καυχᾶσθαι, πλὴν
 30 εἰ μὴ ἐν θεῷ, οὐδὲν ὠφελήσει· ὁ γὰρ καυχώμενος, φησὶν, ἐν κυρίῳ
 καυχᾶσθω**. ὑμεῖς γὰρ αὐτοὶ οἱ ἀρχηγὲν με ἀσφαλῶς γνωρίζοντες

* 1 Cor. 3, 8: ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται κατὰ τὸ ἴδιον
 κόπον.

** Cor. 1, 31 ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχᾶσθω. ο8939 2 Cor. 10, 17.

თავი ოცდამეერთე

ბრძანება გაცემული ჩვენ მიერ ძმათა მიმართ შესახებ
ჩემი მოხსენიებისა და ჩემ მახლობელთა მოხსენიებისა,
და შესახებ ალაპისა და ძმათა პურისკამისა იმ
დღეს, როდესაც ჩვენ მოვიხსენიებით, და შესახებ
ქრისტეს-მიერთა ძმათათვის ფულის
დარიგებისა და მთლიანი წყალობის გაცემისა
მათ მიმართ

1. აი, ახლა ჩვენ განვაწესებთ შესახებ ნეტარისა და კეთილად ხსენებული ჩემი ძმის. მაგისტროს აბაზის მოხსენიებისა, რომ ეს მოხსენიება ხდებოდა მისი გარდაცვალების დღეს, ესე იგი სექტემბრის თვის მეოცე დღეს, რომელ დღესაც სრულდება ყოვლად პატიოსანი დღესასწაული წმინდა დიდმოწამისა ეგისტათისა და მის თანმხლებთა; განმზადებულ იქნეს ბრწყინვალე ნაღიში და ტრაპეზი სავსე ყოველგვარი კარგი საქმეებით, ღვთის მიერ ჩვენთვის მოცემულით, და გარდა ძმათა მიერ ჯერზე მისაღებისა დაემატოს თითოეულისათვის სხვა ორი კრასოვული: მონასტერში რამდენიც იყოს ღამისმწირელი ძმა და სოხასტერშიც, აგრეთვე სოფლებსა და პრასტინებში, ციხეებსა და ჩვენი წმინდა მონასტრის მთელს სამფლობელოში, იმ დღეს სწირონ მისთვის (ე. ი. აბაზისთვის): და ამ დღეს ქრისტეს-მიერს ძმებს დაურიგდეს სამოცდათორმეტი დრაჰკანი, და შემდგომად ღამისთევისა და წმინდა მღვდელმსახურებისა დაურიგდეს ქრისტეს-მიერს ძმებსა და სხვა იქ მოსულ სტუმრებს მისი ხსენებისათვის ოცდაოთხი დრაჰკანი.

2. ამათ შემდეგ მინდა ჩემ შესახებაც ვთქვა: როგორც სწე-რია, ყოველმა კაცმა თავისი საქმის და გამოძეღვენებული შრომის მიხედვით უნდა მიიღოს თავისი გასამრჯელო; ხოლო კეებნას, თუ არა ღვთის მეშვეობით (?), არავითარი სარგებლობა არ მოაქვს. რომელი იგი იქადოდეს, ანბობს მოციქული, უფლისა მიერ

13 ἀγίου Α. 13 συσσίτιας Α. 13-14 ἐτοιμασθήσεται τὸ Α. 14 παρθεσία AB
17 ἔσθια ἐκδοσά Α. 17 ὥσι Α (+Petit), ἡσσι Β. 19 προδοσείας Α. 20 πδ-
ση Α. 20 δγίας Α. 21 πιδὲς φειθέσθας Α. 22 διασπῆ Α. 22 νομισμάτιον Α.
23 δῖν Α. 23 ἀγίας Α. 24 λειτουργίας Α. 24 διδυμιομήσας Α. 25-26 εἰχο-
σένεσθας Α. 23 ἑκαστος Α. 28 ἐπιδικασίμενον Α. 29 μίσησεν Α. 30 εἰμῃ Α
(+Petit), εἰμι Β. 30 καυχόμενος Α. 31 αὐτοῖ Α.

γινώσκετε τὸν ἐμὸν μόχθον τε καὶ τὸν κάματον, πρὸς δὲ καὶ τὸν κόπον τε καὶ τὸν ἰδρώτα ἔτι τε καὶ τὴν τοῦ θεοῦ ὁωρεάν, ἥτις ἐν ἐμοὶ ἐνήργησε καὶ οὐκ ἐγώ. Εὖ οἶδα τὴν ὑμετέραν πρὸς με ἀγάπην, ὅτι καὶ δέχα τῆς ἡμετέρας παραγγελίας καὶ ὑπομνήσεως ὑμεῖς
 5 οὐκ ἐπιλανθάνεσθε οὕτε κατοκνεῖτε ἐν τῇ μνήμῃ μου τὰ ὀφειλόμενα πάντα καὶ εἰκότα ποιεῖν· ὁμῶς ἐντίμως ποιεῖτε καὶ προθύμως καὶ μετὰ πίστεως πάντοτε ἡμῶν μνημονεύοντες, πρὸς δὲ καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἐσομένων. Παρκαλλῶ δὲ ὑμᾶς ὡς πατέρας καὶ ἀδελφοὺς, ἵνα μηδὲ μὴς ἡμῶν ἐπιλάβησθε.

10 3. Δεῖ δὲ ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν μεμνησθαι, ὡ ἀδελφοί, | (Α 254) βλέποντες τὴν τοιαύτην τερπνότητα τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἥτις ἔστιν ἡ ἀγία ἐκκλησία, καὶ τῶν ἐνισταίων εἰσόδων καὶ τῶν λοιπῶν χρειῶν, ἐγνωσάντες ὅτι μετὰ θεοῦ ἡμεῖς τῶν τοιούτων αἵτιοι ὑμῖν γεγόναμεν. Ἐν ἣ δὲ ἂν ἡμέρᾳ εὐδοκίᾳ θεοῦ συμβῇσεται ἡ ἐμὴ Γρηγορίου τελευτή, ἐν αὐτῇ καὶ τὸ μνημόσυνόν μου ἐκτελέσαι
 15

4. καὶ διανεῖμαι τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς νομίσματα δύο καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ παράκλησις γενέσθω τοῖς ἀδελφοῖς διὰ θαψιλεστέτης τραπέζης καὶ πάνυ πληθούσης ἐδεσμάτων τε καὶ ποτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐλληλυθίσιν εἰς τὴν δηλωθεῖσαν μνήμην ἡμῶν μετὰ τὴν
 20 ἀπόλυσιν τοῦ ὁρθρου καὶ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας διανεμηθήτωσαν χρυσοῦ νομίσματα εἰκοσιτέσσαρα. Ἐὰν δὲ περιτεύσῃ τῶν τυποθέντων νομισμάτων ἢ ἕτερόν τι τῶν χρειῶν, καὶ ταῦτα ἐν ἑτέρᾳ φορᾷ διανεμηθήτω τοῖς ἐνδεέσι.

5, Πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῆς | (Α 255) παντοίας εἰσόδου τῆς τοιαύτης ἀγίας μονῆς εἰ τι ἂν περιτεύσῃ, ὁμοίως ἀπὸ παντὸς εἶδους τούτων τὰ ἡμίση ὑπὲρ ψυχικῆς σωτηρίας μου διανεμηθήτωσαν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης ἡμῶν τοῖς εὐσεβέσιν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, τοῖς πένησι καὶ τοῖς καθυπηρετοῦσι τῇ τοιαύτῃ μονῇ μισθίοις τε καὶ παροίκιοις πάντα διὰ τῶν καθηγουμένων καὶ οἰκονόμων διανεμόμενα
 25

1 γινώσκειται Α. 1 τὲ Α. 2 τὲ Α. 2 ἔτι Α. 2 τὲ Α. 3 ἐμοὶ Α. 3 ἐγὼ Α. 8 ὑμετέραν Α. 4 ἡμετέρας Α. 4 παραγγελίας Α. 5 ἐπιλανθάνεσθαι Α, ἐπιλανθάνεσθε Β. 5 οὔτε Α. 5 κατοκνεῖτε Α. 9 μὴ ὁμοίως Α. 9 ἡμῶν Ρ et it, ὑμῶν ΑΒ. 9 ἐπιλάβησθε Α. 11 τοιαύτην Α. 11 οἴκου Α. 12 ἀγία Α. 12 ἐνδυσιαίων Α. 14 ἡμῖνα Ρ et it, ἡμέραν ΑΒ. 14 ἐμὴ Α. 16-17 ὅσο καὶ ἑβδομήκοντα Α. 17-18 θαψιλεστέτης Α. 18 τὲ Α. 19 ἐλληλυθίσιν Α. 19 δηλωθήσαν Α.

იქადოდესა *. ვინაიდან თქვენ, რომელნიც დასაბამიდან მიცნობთ მე კარგად, იცნობთ ჩემს გარჯასა და მეცადინეობას, გარდა ამისა შრომასა და ოფლს, ღვთის მიერ მოცემულ ნიჭს, რომელმაც იმოღვაწა და არა მე. კარგად ვიცი თქვენი სიყვარული ჩემ მიმართ, და რომ ჩვენი ბრძანების გარეშეც არ დაივიწყებთ თქვენ მოხსენიებას, არც დაყოვნებთ ჩემს მოსახსენებელში შესარულოთ ყველაფერი, რაც სავალდებულოა და შესაფერიის; ამავე დროს პატივით უნდა აკეთებდეთ, გულმოდგინედ და რწმენით უნდა მოგვიხსენიოთ ჩვენ, და იმათაც, რომელნიც ჩვენ შემდგომ იქნებიან. ხოლო გვედრებით თქვენ, როგორც მამებსა და ძმებს, რათა არასოდეს არ დაგვივიწყოთ.

3. ხოლო ჩვენი მოხსენიების დროს საჭიროა, ძმებო, ხედავთ A 254
რა ამ ჩვენი ღვთის სახლის, ესე იგი წმინდა ეკლესიის ასეთ სიმშვენიერეს, გახსოვდეთ ყოველწლიურ შემოსავალთა და სხვა სახმართა შესახებ და მხედველობაში გქონდეთ, რომ ღვთის შემდგომ ჩვენ ვართ თქვენთვის მიზეზი ყველაფერ ამის შექმნისა. და რომელ დღესაც ღვთის ბრძანებით მოხდება ჩემი, გრიგოლის, გარდაცვალება, იმ დღეს აასრულეთ ჩემი სახსენებელი.

4. და გაუნაწილეთ ქრისტეს-მიერს ძმებს, დაურიგეთ სამოცდათორმეტი დრაჰკანი, და მოიწვიეთ ძმები უხვად გაშლილ ტრაპეზზე, რომელიც საესე იქნება ყოველგვარი საქმელითა და სასმელით, და ყველა იმას, ვინც ამ ჩვენ სახსენებელზე მოვა, ღამისთვის და წმინდა ჟამისწირვის შემდეგ დაურიგდეს კიდევ ოცდაოთხი ოქროს დრაჰკანი, ხოლო თუ ამ ჩვენ მიერ დაწესებულ ოქროს დრაჰკანთა რიცხვს ან სხვა სახმარს გადარჩეს რამე, ისიც, მეორე დღეს დაურიგდეს გლახაკთ.

5. გარდა ამისა, ამ წმინდა მონასტრის ყოველგვარი შემოსავლიდან თუ რამე გადარჩება, ყველაფერ ამის ნახევარი ჩემი სახსენებლის დღეს დაურიგდეს ჩემი სულის ცხოვნებისათვის კეთილსათნო ქრისტეს-მიერს ძმებს, გლახაკებს და ამ მონასტრის სამსახურში მყოფ დაქირავებულ მუშებს და გლეხებს, ყველაფერი დაურიგდეს წინამძღვართა და იკონომოსთა განაწილებით A 255

* 1 კორ. 1, 31.

6. μετὰ φόβου θεοῦ καὶ καθαρᾶ συνειδήσει καὶ ἀδιακρίτῳ γνώμῃ, εἰδότες ὅπως κατακρίσεως ἔτυχεν ὁ τὸ γλωσσόκομον ἔχων καὶ τὰ βαλλόμενα κομιζόμενος, ὃς διὰ τοῦ νοσησμοῦ κλέπτῃς τε καὶ προδότῃς ἀπεφάνη*, πρὸς δὲ καὶ πάλαι διὰ τῆς φιλαργυρίας ὁ

5 Γιεζῆ οἷα καταδεδίκασται λέπρα**.

7. Ταῦτα δὲ πάντα ἀπαρallάκτως τε καὶ βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς βούλομαι διατηρεῖσθαι καὶ οὐδὲν διὰ μιᾶς προφάσεως ἐκ τῶν εἰρημένων τούτων καταλιπεῖν.

8. Εἰ δέ | (A 256) γε ἐκ τῆς καρποφορίας τῶν ἀδελφῶν ἡ ἄλλων τινῶν συναχθῶσι νομίσματα, τὸ τούτων περίττευμα μὴ διανεμηθῆναι πτωχοῖς ἡμῶν ἔνεκεν, ἀλλὰ διατηρεῖσθαι ταῦτα τοῖς ἀγαθοῦσιν, ἐκ δὲ τῆς εἰσόδου τῆς ἁγίας μονῆς διοικεῖν τὰ ὑπὲρ ἡμῶν.

10

9. Καὶ ἐκάστη ἐνιαυσίῳ περιόδῳ καθ' ἐκάστην ἡμέραν προσ-αχθήτω δῶρα τῆς θείας μυσταγωγίας ὑπὲρ ψυχικῆς ἡμῶν σωτηρίας καὶ ἐκ τοῦ ἀρτοκοπίου ὁ ὀπτώμενος ἄρτος, ἥτοι αἱ τρεῖς ἀναφοραὶ αἱ μὲν δύο δοθήτωσαν ἔξω τῆς μονῆς ἀσθενέσι τε καὶ λοιποῖς πένησιν, ὧν ἡ μὲν μία μερὶς ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ἔσται ψυχῆς, ἡ δὲ ἑτέρα ὑπὲρ τῆς τοῦ αὐταδέλφου μου, ἡ δὲ ἄλλη δοθήτω τοῖς ἀδελφοῖς· εἰ τάχα δὲ αἱ ἀμφοτέραι ὑπὲρ ἡμῶν ψυχονομήθησαν, ἀλλὰ τοῦτο

20 μετ' ἐπιτιμήσεως παρ' ἀγγέλλω πάσῃ τῇ ἀδελφότητι, εἰ δὲ συμβῇ, ἵνα δύο λειτουργίαι τελῶνται, καὶ αἱ τρεῖς ἀναφοραὶ ὑπὲρ ψυχικῆς ἡμῶν σωτηρίας ἐ|(A 257)στῶσαν, ἡγουν τοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ τοῦ αὐταδέλφου μου· καὶ ἐν πάσαις δὲ ταῖς ἐκκλησίαις προσφοραὶ γενέσθωσαν ἀναμφιβόλως ὑπὲρ μνήμης ἡμῶν καὶ σωτηρίας ψυχῆς

25 καὶ εὐρήσετε ἔλεος.

10. Δεῖ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἡμῶν πάντας τοὺς ἱερεῖς τὰς ἱερὰς λειτουργίας ὑπὲρ ἡμῶν ἐκτελεῖν, ἑμοῦ τε καὶ τοῦ αὐταδέλφου μου καὶ τῶν προσηκόντων ἡμῖν κεκοιμημένων, πρὸς δὲ καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκостου ἀναστάσεως

* Joh. 12, 6,... ὅτι κλέπτῃς ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν.

** 4 Reg. 5, 27.

3 τὲ A. 4 ἀπέφάνη A. 5 Γιεζῆ B. 6 τὲ A. 7 διὰ τηρεῖσθαι A. 8 τοῦτων A. 11 διὰ τηρεῖσθαι A. 12 ἁγίας A. 12 ὑπὲρ' ἡμῶν A. 13 ἐκάστη A. 13 ἐνιαυσίῳ A. 14 δῶρα A. 14 μυσταγωγίας A. 14 ὑπὲρ A. 14 ψυχικῆς A. 15 ὀπτώμενος A, ἀπτόμενος B (Kurtz-ՅԹ ՊԵՆԿՈՒՆ: ὀπτώμενος). 15 ἀναφοραὶ A. 17 μερὶς A. 17 ἑτέρα A. 19 ὑπὲρ' ἡμῶν A. 20 πῶς A. 20 ἀδελφότη-

6. და ამას უნდა აკეთებდნენ ისინი ღვთის შიშით და წმინდა გონებით და მიუდგომელი აზრით. და უნდა იცოდნენ, რომ სას. ჯელი შეემთხვევა ვისაც „გუადრუცი იგი აქუნდა და შთასადებელი იგი ჰქიდავან“*, და რომელიც გამომჟღავნებელი და ქურდია, და გამომელავენდა როგორც გამცემი, აგრეთვე წინათ თავისი ვერცხლის-მოყვარეობის გამო გიგზე დაისაჯა იმით, რომ კეთრი შეეყარა**.

7. ხოლო მე მინდა ყველაფერი ეს დაცულ იქნეს უცვლელად, ურყევად და მტკიცედ, და არაფერი ზემოთქმულთაგან არც ერთი საბაბით არ დაიშალოს.

8. ხოლო თუ ძმათა ან ვინმე სხუათა მიერ მოძღვნილთაგან A 256 დაგროვდება დოაქიანები, აქედან გადანარჩენი ნუ დაურიგდება გლახაკებს ჩვენი სულის საცხონებლად, არამედ ეს დაცულ იქნეს მომძღვნელთათვის (ე. ი. ძმათათვის), ხოლო წმინდა მონასტრის შემოსავლიდან განკარგულ იქნეს ჩვენი ხსენებისათვის.

9. და ყოველი წლის პერიოდის ყოველდღეს ღვთაებრივი საიდუმლოს ქამისწირვა იყოს ჩვენი სულის ცხონებისათვის და ამ დროს იყოს ფურნეში გამომცხვარი პური, ესე იგი სამი სეფისკვერი (ἀναφύρα)***: ორი მიეცეს მონასტრის გარეთ უძღურთ და სხვა ღარიბებს; ამათგან ერთი—ჩემი სულისათვის, ხოლო მეორე—ჩემი ძმის სულისათვის; სხვა კიდევ მიეცეს ძმებს; ხოლო თუ ვინიცობაა ორივე (სეფისკვერი) ჩვენთვის იქმნა შემონახული, ამას ვაცხადებ საყვედურით მთელი ძმობის მიმართ; ხოლო თუ მოხდა ისე, რომ ორი ქამისწირვა შესრულდა, სამი სეფისკვერი ჩვენი სულის ცხონებისათვის დაიდგას, ესე იგი ჩვენი მამისთვის, ჩემთვის და ჩემი A 257 ძმისთვის; და ყველა ეკლესიაში უეჭველად იყოს ქამისწირვა ჩვენი სულის ცხონებისათვის, და თქვენ ჰპოვებთ წყალობას ღმრთი-საგან

10. საჭიროა, რომ ამ ჩვენი წმინდა ეკლესიის დღესასწაულის დღეს ყველა მღვდლებმა ჩვენთვის დააყენონ წმინდა წირვა, ჩემთვის, ჩემი ღვიძლი ძმისთვის და ჩვენი მიცვალებული მახლობლებ-ისთვის; გარდა ამისა, ჩვენი ქრისტე-ღმერთის ბრწყინვალე აღდ-

* იოანე 12, 6.

** 4 მეფეთა 5, 27.

*** ἡται αὐ τρεῖς ἀναφύρας — ქართულ ტექსტში სწერია: «სამი სეფის-კეშირი უდიდროვნესი რომელსა ანაფორაჲ ეწოდებისა (მ. თარხნი მვილით გვ. 58, 18).

τῇ Α. 21 ἀναφύραις ἡμῖν καὶ τοῖς ἁγίοις Α. 23 πάντοτε Α. 23 ποιοῦσιν Α. 24 ἀναμ-
φύρας Petit, ἀναφύρας ΑΒ. 25 ἐν ἡμῖν Α. 26 ἀγίας Α. 26 ἐκκλη-
σίας Α. 27 τὰς ἐκκλῆσας Α. 28 τὴν Α.

Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἣν πάσχα ὀνομάζειν εἰώθαμεν, ὁμοίως καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς εἰς οὐρανὸν ἀναλήψεως Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ τῇ ἀγίᾳ πεντηκοστῇ, καθ' ἣν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πρὸς ἡμᾶς ἐπεδήμησεν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ εὐαγγελισμοῦ ὡσαύτως καὶ τῇ
 5 ἀγίᾳ γεννήσῃ ὁμοίᾳ (Α 258)ως, πρὸς δὲ καὶ τῇ θείᾳ βαπτίσει τοῦ σωτήρος Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς πάσαις ὑπὲρ ἡμῶν γενέσθωσαν αἱ ἱεραὶ προσφοραί. Πρὸς τοῦτοις καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου ἀεὶ ἐναλλάξ τῇ μιᾷ ἐμοὶ καὶ τῇ μιᾷ αὐταδέλφῳ μου· καὶ ὁσημέραι ἐν αἷς ὁ ἱερεὺς λειτουργεῖ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν μυστηρίων καὶ μετὰδῶσιν τῆς ἀγίας δωρεᾶς
 10 πρὸς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἐπιστρεφόμενος μνημονευέτω ἐμέ τε καὶ τὸν αὐτάδελφόν μου, συγχώρησιν αἰτούμενος τῶν πολλῶν ἡμῶν ἁμαρτιῶν, τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τοῦτῳ ἐπιμαρτυρούντων. Ἐν δὲ τῇ ἀπολύσει τοῦ δρόμου τε καὶ τοῦ ἐσπερινοῦ ὕμνου μνημονευέτωσαν
 15 πάλιν οἱ ἀδελφοὶ ὀνομαστί ἐμοῦ τε καὶ τοῦ αὐταδέλφου μου λέγοντες, ὅτι συγχωρήσαι ὁ θεὸς τὰ τῶν κτιτόρων ἡμῶν παραπτώματα· (Α 259)τα.

11. Ἐν δὲ τῇ σεβασμίᾳ καὶ ἀγίᾳ ἡμέρᾳ τῆς μεγάλης πέμπτης μνήμῃ τελεσθῶ τοῦ μακαρίτου καὶ περιδόξου πατρὸς ἡμῶν τοῦ Πακουριάνου, τοῦ ἀρχόντος τῶν ἀρχόντων, ἐν ἱεραῖς λειτουργίαις καὶ
 20 φαιδραῖς τραπέζαις· διανεμηθήτωσαν δὲ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῖς πένθοι νομίσματα εἰκοσιτέσσαρα.

12. Μέννησθε δὲ τῆς ταλαιπορίας μου καθ' ὑπερβολὴν κόπου, οὗ ἐκοπώθην ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ὧν τὴν ἀντάμειψιν εὐροί-
 25 μεν παρὰ θεοῦ μνημονεύοντές τε καὶ μνημονευόμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Κεφάλαιον κβ'

Περὶ τοῦ τελευτῶντος καθηγούμενου τῆς ἀγίας ταύτης μονῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν
 30 καὶ ὅπως δεῖ μνημονεύειν αὐτοὺς διὰ τὴν ἀγίων λειτουργιῶν καὶ εὐχῶν

1. Τελευτῶντος τοῦ καθηγούμενου τῆς τοιαύτης μονῆς δεῖ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδόξως τιμᾶν αὐτὸν μετὰ θυμιαμά-

1 ἣν Α. 1 εἰώθημεν Α. 3 ἅγιον Α. 4 ἐπεδήμησε Β. 4 ὡσαύτως Α. 5 δε' Α. 7 πάσαις Α. 7 ὑπὲρ ἡμῶν Α. 8 ἐναλλάξ Α. 9 ὁσημέραι Α, ὡς ἡμέραι Β (Ροττ: ὁσημέραι). 10 τῶν μυστηρίων Α, τοῦ μυστηρίου Β. 10 μετὰδῶσιν Α, 10 ἀγίας δωρεας Α. 11 ἅγιον Α. 11 ἐπιστρεφόμενος Α. 11 ἐμέ τε Α. 13 ἁμαρτιῶν Α.

გომის დღეს, როგორსაც „აღესებას“ (αἵμα) ეძახიან ჩვეულებრივ, ისევე როგორც ჩვენი ქრისტე-ღმერთის (ყად ამაღლების დღეს და სულიწმინდის მოფენის დღეს, რომელ დღესაც სული წმინდა ჩვენთან მოვიდა, და ხარება-დღეს, ისევე როგორც წმინდა შობას, აგრეთვე ჩვენი მაცხოვრის, ქრისტე-ღმერთის ღვთიურ ნათლილე- A 254
ბას და დანარჩენ ყველა საეფლო დღესასწაულზე წმინდა გამისწირვა იყოს ჩვენთვის. ამათ დაერთოს ისიც, რომ მუდამ შაბათ-დღეს იწირვოდეს მონაცვლეობით, ერთ შაბათს ჩემთვის და მეორე შაბათს ჩემი ღვიძლი ძმისათვის, და ყოველდღე, როდესაც მღვდელი სწირავს, საიდუმლოს კურთხევის შემდეგ წმინდა ზიარებას რომ მიიბრუნებს წმინდა საკურთხეველში, მომიხსენიოს მე და ჩემი ღვიძლი ძმა, და გამოითხოვოს შენდობა ჩემი მრავალი ცოდვებისათვის, ხოლო დანარჩენი ძმები ამ მღვდელს თანამოწმობდნენ, ხოლო ცისკრისა და მწყობრის გალობის დროს კვლავ მოგვიხსენიონ სახელდებით მე და ჩემი ღვიძლი ძმა და იტყონდნენ, რომ ღმერთმა შეუწდოს მშენებლებს შეცოდებანი.

A 259

11. დიდი ხუთშაბათის პატიოსანსა და წმინდა დღეს აღესრულოს სახსენებელი ნეტარისა და სახელოვანისა მამისა ჩვენი საბაქურდიანისა, ერისთავთ-ერისთავისა, წმინდა გამისწირვითა და ბრწყინვალე ტრაპიზითა: ამ დღეს დაურიგდეს ღარიბებს ოცდაოთხი დრაჰკანი.

12. მოიხსენებდეთ ჩემს გაჰირებას გადამეტებული შრომის გამო, რომელი შრომაც გავწიე თქვენდამი სიყვარულისათვის, რის სანაცვლოსაც ღვთის შეწევნით ვპოვეთ თქვენ მომხსენებლები და ჩვენ მოხსენიებულნი ჩვენი უფლის იესო ქრისტეს მიერ.

თავი ოცდამეორე

შესახებ ამ წმინდა მონასტრის გარდაცვალებული წინამძღვრისა და დანარჩენ გარდაცვლილ ძმათა, თუ როგორ უნდა მოიხსენიონ ისინი წმინდა გამისწირვითა და ლოცვითა

1. როდესაც ამ მონასტრის წინამძღვარი გარდაიცვლება, სა-
ქირაო ყველა ძმებმა დიდებით პატივი სცენ მას საკმეველითა და

A 260

14 τὸν Α. 14 ἑσπεριὸν Α. 15 πῶλον Α. 15 τὸν Α. 16 τὸν πατριάρχον Α, τὸν πρωτοδίακον Β (+ Petit). 19-20 Πατριάρχον Β. 21 λειτουργίας Α. 22 νομισματὰ Α. 22 εὐχαριστήσασθαι Α. 23 μέμνησθαι Α. 24 θυελαίωσιν Α. 24-25 εὐδοίμεν Α. 30 ὁσὶ Α. 30 αὐτοὺς Α. 31 ἀγῶν λειτουργῶν Α. 32 τοιαύτης Α. 33 τιμὴν Α.

- των τε καὶ κηρίων, ἐν φαλμοῖς καὶ ὕμνοις ἐκπληροῦντας ἐπ' αὐτῇ
τὴν συνήθη τάξιν, ἱερεῖ μὲν ὄντι τὴν ἱερατικὴν, εἰ δὲ μονάζοντι
λιτῶς κατὰ τὴν τούτῳ πρέπουσαν ἀκολουθίαν· καὶ ποιείτωσαν μετὰ-
δοσιν ἐπὶ τῇ μνήματι αὐτοῦ διανομὴν νομισμάτων δώδεκα· ποιείτω-
5 σαν δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ παράκλησιν κατὰ
πρόσθεσιν τῶν ἐδεσμάτων καὶ τῶν ποτῶν, καὶ αἱ λειτουργίαι τῶν
ἱερατευόντων πάντων ὑπὲρ ἐκείνου τελείσθωσαν· τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
γενέσθω παννυχίς, καὶ αὖθις αἱ λειτουργίαι ὑπὲρ αὐτοῦ γενέσθω-
σαν· πρὸς δὲ τούτοις καὶ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν καὶ τῇ
10 ἡμέρᾳ δὲ τῆς τοῦ ἐνιαυτοῦ συμπληρώσεως.
2. Εἰ δὲ ἀδελφός τις ἔσται ὁ τεθνηκώς, ὁμοίως ὕμνοις καὶ
εὐχαῖς τοῦτον θαπτεώσων, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ αἱ λει(Α 261)τουρ-
γίαι ὑπὲρ αὐτοῦ τελείσθωσαν, πρὸς δὲ καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς συμπλη-
ρώσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ.

15

Κεφάλαιον κγ'

Περὶ τοῦ μὴ εἰσέρχεσθαι γύναιον εἰς τὴν
ἁγίαν ἐκκλησίαν μου, μήτε γυναικείαν μονὴν
ἐν τοῖς ὁρίοις τοῦ σεμνέλου ἡμῶν
οἰκοδομεῖσθαι

- 20 1. Οὐ βούλομαι ὕπανδρον γύναιον εἰσέρχεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
μου ἢ ἐν τῇ μονῇ οἰαδήποτε προφάσει, οὔτε δὲ ἀνδρόγυνον ἐν τοῖς
ὁρίοις ἐκείνοις παροικῆσαι, μήτε δὲ νεογνούς τινας παιδας, μή ποτε
σχάνδαλόν τι γενήσεται, ἀλλὰ πόρρω που ἐν τοῖς χωρίοις τε καὶ
τοῖς ἀγροῖς.
- 25 2. Ἀπαγορεύω δὲ καὶ γυναικεῖον μοναστήριον οἰκοδομηθῆναι
ἐν τοῖς ὁρίοις τοῦ μοναστηρίου ἡμῶν διὰ τῆς ἀφορμῆς τῆς μητρὸς
τοῦ Ἰωβαννῆ ἢ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἑφραίμ, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτάς τὰς
δύο γυναῖκας μεταστῆσαι ἐκεῖθεν ὀφείλουσιν· ἄβαστον γὰρ πάντῃ γυ-
ναίκεϊ τὴν καθ' ἡμᾶς ἀγί(Α 262)αν μονὴν εἶναι τε καὶ διαμεῖναι
30 εἰς τὸ διηνεχὲς παρεγγυῶμαι καὶ παραινῶ ὑμᾶς, καθὼς καὶ πρότε-
ρον τοῦτο διαταξάμεθα· μόνον δὲ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς τοιαύτης
ἁγίας ἐκκλησίας ἢ βουλομένη παρaxyενέσθαι εὐχῆς χάριν μέχρι τῆς

1 τὸ Α. 2 τάξιν Α. 2 μονάζοντι Α, μονάζοντι λ Β (Petit-nb 8355308),
μονάζων τις Kurtz. 3 ποιείτωσαν Β, ποιήτωσαν Α, 4 δώδεκα Α. 4-5 ποιείτω-
σαν Β, ποιήτωσαν Α. 6 πρόσθεσιν Α. 6 λειτουργίαι Α. 8 αὐτῆς Α. 11 τεθ-

სანთლებითა, უნდა შეასრულონ ფსალმუნობა და გალობა მასზე ჩვეულებრივი წესით: თუ მღვდელი იყოს, სამღვდლო წესით, ხოლო თუ მონაზონი იყოს, მარტივად მისთვის განკუთვნილი წესით; გაღებულ იქნეს მისი ხსოვნის აღსანიშნავად თორმეტი დრაქიანი დასარიგებლად; იმ დღეს გამართონ ძმათათვის მოპატიება საკმელთა და სასმელთა დამატებითი გაცემით; მისთვის შესრულდნენ ეამისწირვანი ყველა ნწირველის მიერ; მესამე დღეს დაინიშნოს პანაშვიდი, და კვლავ იყოს მისთვის ეამისწირვა; გარდა ამისა მეორმოცე დღეს და წლისთავეზე იყოს ეამისწირვა.

2. ხოლო თუ გარდაიცვალოს რომელიმე ძმა, აგრეთვე გალობითა და ლოცვებით დაასაფლავონ იგი, და მესამე დღეს შე- A 261 სრულდეს მისთვის ეამისწირვა, აგრეთვე წლისთავეზედაც.

თავი ოცდამესამე

შესახებ იმისა, რომ დედაკაცი არ შევიდეს
ჩემს წმინდა ეკლესიაში, არც დედათა
მონასტერი იქნეს დაარსებული ჩვენი
სავეანის საზღვრებში

1. არ მსურს, რომ გათხოვილი ქალი შემოვიდეს ამ ჩემს ეკლესიაში ან მონასტერში, რაგინდ საბაბით იყოს ეს, არც ცოლიანი კაცი დასახლდეს მის საზღვრებში, ნურც ნორჩი ქაბუკები, რათა ოდესმე რამე უსიამოვნება არ ჩამოვარდეს, არამედ შორს საღმე სოფლებში და აგარაკებში იყვნენ.

2. ვერძალავ იმასაც, რომ დედათა მონასტერი იქნეს აგებული ჩვენი მონასტრის საზღვრებში იოვანეს დედის ან ეფრემის დის მიზეზით, უფრო კი თვით ამ ორი დედაკაცის გადაყვანა საჭირო აქედან სხვა ადგილას. მე მოვითხოვ, რომ საყოველთაოდ შეუვალი იყოს ქალისთვის ჩვენი წმინდა მონასტერი და სამუდამოდ ასე A 262 დარჩეს და გირჩევთ თქვენ, როგორც წინათაც დაგვიწყებია, შემდეგს: მხოლოდ ამ წმინდა ეკლესიის დღესასწაულზე მოვიდეს მსურველი დედაკაცი სალოცავად და მხოლოდ ვიდრე წმინდა წირ-

ოჰმდ A. 12 τούτον A. 17 γυναικίαν AB 21 οία θύτην A. 22 παροικησαι A. 22 νεογυς τινος A. 23 ποσ A. 23 τς A. 25 μοναστηριον A. 26 δολος A. 27 τωσαν A. 27 κεραι A. 28 δν A. 23 μετ σθηαι A. 23 παντε P o t i t, adye AB. 30 παρ' εγγυμαι A. 31 τοιαντης A. 32 αγας εκκλησιας A.

ὥρας τῆς ἀγίας λειτουργίας μόνον μή κωλυέσθω· τηνικαῦτα δὲ ταχέως ὑποχωρεῖτω. Διὰ τοῦτο ἀπαγορεύοντες κατακρίνομεν ἄλλοτε ποτε πλὴν τῆς δηλωθείσης ἡμέρας ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ παραγενέσθαι.

Κεφάλαιον κδ'

5 Περὶ τοῦ μὴ κατατάσσεσθαι Ῥωμαῖον
πρεσβύτερον ἢ μονάζοντα ἐν τῇ κατ'
ἐμὲ μονῇ καὶ δι' ἣν τινα αἰτίαν

1. Παρεγγυῶμαι δὲ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ μονῇ καὶ βεβαιωτάτῃ δόγματι παριστῶ μηδέποτε ἐν τῇ κατ' ἐμὲ ταύτῃ ἀγίᾳ μονῇ Ῥωμαῖον πρεσ-
10 βύτερον ἢ μονάζοντα ταχθῆναι εἰ μὴ μόνον νοτάριόν τινα εἰδότα γράμματα καὶ πρὸς τοὺς κατὰ καιροὺς ἄρ(Α 263)ιχοντας ἐπιστέλλοντά τε τὴν γνώμην τοῦ καθηγούμενου καὶ πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀποστελλόμενον παρὰ τούτου ἀπέρχεσθαι καὶ τὰ χρεώδη τῆς μονῆς διοικεῖν.

15 2. Τοῦτου δὲ ἕνεκα τὴν τοιαύτην παραγγελίαν ποιούμεαι ἐξασφαλιζόμενος, ἵνα μήπως βίαιοι ὄντες καὶ περίλογοι καὶ πλεονέκται, ὑστέρημά τι καὶ βλάβην τῇ μονῇ προσενούσιν, ἢ ἀντιτασσόμενόν τινα τῷ τόπῳ καθιστάσι, σπεύδοντα τούτου κατακυριεύειν, ἢ τὴν ἡγούμενίαν πρὸς ἐαυτὸν ἐπισπάσασθαι· ἢ ἄλλην τινα κατὰ ἀπεικταίαν
20 πρόφασιν ἰδιοποιήσασθαι τὴν μονήν, ὡς περὶ πολλάκις συμβεβηκότα εἶδομεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φυλῇ ἐξ ἀπλότητος καὶ γνώμης ἐπεικουῦς. Εἴ δὲ μὴ τοῦτο ἦν, ἡμεῖς τούτοις τῇ πίστει ὡς διδασκάλους ἐπόμεθα καὶ τοῖς ἐκείνων πειθόμεθα δόγμασιν.

Κεφάλαιον κε'

25 Περὶ τῶν Ἰβήρων συγγενῶν καὶ ἀνθρώπων
|(Α 264) ἡμῶν τῶν εἰς τὴν μοναδικὴν τάξιν
ἐληλυθότων καὶ ἐλευσομένων, ὅπως δεῖ
αὐτοὺς δέξασθαι

1. Εἰ οὖν εἰσὶ τινες ἀπὸ τῶν ἡμετέρων συγγενῶν τῶν καθ'
30 αἷμα πλησιαζόντων ἡμῖν καὶ κατὰ βαθμὸν προτιμωμένων μοναδικῇ

1 ἀγίας λειτουργίας Α. 1 τηνικαῦτα Α. 2-3 ἄλλοτε ποτέ Α. 5 κατατάσσεσθαι Α. 8 παρέγγυμαι Α. 10 νοτάριον· τινὰ Α. 11-12 ἐπιστέλλοντά τε Α. 13 τοῦτου Α. 15 ἕνεκα Α. 15 τοιαύτην Α. 17 ὑστέρηματι Α. 17 ἀντιτασσόμενον τινὰ Α. 18 καθιστάσι Α. 18 σπεύδοντα Α. 18 τοῦτου Α. τοῦ-

ვის ეამამდე ნუ დააბრკოლებენ: მაშინ კი სწრაფად წავიდეს უკან. ამიტომ ავკრძალავთ ამ მონასტერში მოსვლას, გარდა ზემოთ ნახსენები დღისა, როდისმე სხვა დროს და ვგმობთ, ვინც ამას დარღვევს.

თავი ოცდამეოთხე

შესახებ იმისა, რომ არ იქნეს თანამდებობაზე დაუყენებული ბერძენი ხუცესი ან მონაზონი ამ ჩვენს მონასტერში და რა მიზეზით

1. მე ვურჩევ ყველას ამ მონასტერში მყოფს და უმტკიცესი დადგენილებით ვაწესებ, რომ არასოდეს ამ ჩემს მონასტერში ბერძენი ხუცესი ან მონაზონი არ იქნეს დამკვიდრებული, გარდა ერთი მდივნისა (νοτάριον), რომელმაც იცის წერა და რომელიც სანდა-A 263
ხან მთავრებთან გაგზავნის წერილს წინამძღვრისაგან, და მათთან გაგზავნილს მისგან უკან დაიბრუნებს, და მონასტრის საქმეებს წარმართავს.

2. ასეთ ბრძანებას იმის გამო ვცემ ასე მტკიცედ, რომ ბერძნები მოძალადენი არიან, უპირონი (περζιοι) და ანგარნი, და მონასტერს რამე გაჰირობას და ვნებას შეამთხვევენ, ან ვინმე მოწინააღმდეგეს დააყენებენ ადგილზე, რომელიც შეეცდება იქ გაბატონდეს, ან მამასახლისობა თვითონ წიითვისოს, ან სხვა რაიმე დაწყევლილი საბაბით მონასტერი მიიჩემოს, რაც ჩვენ ხშირად გვინახავს მათგან ჩადენილი ჩვენი ტომის გულუბრყვილობისა და გულმართლობის წყალობით. რომ ეს ასე არ იყოს, ჩვენ როგორც მასწავლებლებს მივყვებით მათ სარწმუნოების საკითხში და მათი დებულებები გვწამს.

თავი ოცდამეხუთე

შესახებ იხერთა ნათესავებისა და ჩვენი უმებისა, რომელნიც მონაზონური წესის მისაღებად მოდიან, და თუ როგორ უნდა მიიღონ ისინი

A 264

1. თუ არიან ჩვენი ნათესავებიდან ისეთები, სისხლით რომ ჩვენი მახლობლები არიან და მათ უპირატესობა მისცეს მონაზონური წესით

αδ τῆα Β, τὸν τῆ τῆος Ρετῆ, 18-19 ἡγουμενίαν Α, ἡγουμενίαν Β. 19 ἐπισκοπασίμια Α. 19 τῆα Α. 20 πρὸφασιν Α. 20 οἰατερ Α. 20 ποτλάνχis Α. 21 ἐπίεικονς Α. 25 τῶν (τῶν) Α. 25 ἰβήρων Α. 27 ἐλῆξιστῆσιν Α. 29 εἰσι τῆς Α.

διαζώντες τάξει, φιλοτιμούμενοι πείρα τε καὶ συνέσει καὶ ἐπιτήδειοι
πρὸς τὰ τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ μονῇ συμφέροντα καὶ δυνατώτατοι, δεόν τε
καὶ συμφέρον ἡγούμεθα τὸ προτιμᾶσθαι τούτους ὑπὲρ τοὺς ξένους
καὶ τοὺς ἐξωτερικούς·

- 5 2. εἰ δὲ τῆς ἱερατικῆς τάξεως πόρρω εἰσὶ καὶ τῆς κατ' ἀρε-
τὴν διαγωγῆς καὶ οὐ μόνον κατὰ ταύτην ἀδύνατοι, ἀλλὰ καὶ πάντα
ἀνίκανοι καὶ ἀποίητοι πρὸς τὴν τῆς κοσμιότητος ἐπιτηδεϊότητα καὶ
οὐχ ὁλοκλήρῳ καρδίᾳ καθυπουργοῦντες γνωσθήσονται τοῖς ἱεροῖς
τούτοις τύποις, μὴ γένοιτο ἐξουσίαν ἐγγχειρισθῆναι αὐτοῖς· τὴν γὰρ
10 τοιαύτην τῶν μονα|(A 265)ζόντων κατοίκησιν βούλομαι διορίσασθαι,
ὥς πολλάκις εἴρηται, τοῦ εἶναι ἐλευθέραν πάντα ἀπὸ ξένων τε καὶ
τῶν ἐγγυτέρων ἡμῶν συγγενῶν οὐδ' ἄλλῳ τινὶ ἐτέρῳ ὑποτάσσειν
ταύτῃ διοριζόμεθα, ἀλλ' αὐτεξουσίως δεῖ τε καὶ διαπαντὸς διᾶγειν
καὶ αὐτοδεσπότης.

- 15 3. Εἰ δὲ τις τῶν εἰρημένων συγγενῶν ἡμῶν ἢ τῶν ἀνθρώπων
ἡμῶν ἐκτὸς ἄλλος τις ἢ τῶν Ἰβήρων καὶ ἀποκαρῇ καὶ ὁ τετυπωμένος
ἀριθμὸς τῶν μοναζόντων ἑλλιπῆς ὑπάρχει, δεῖ τοὺς τοιούτους προ-
τιμήσασθαι καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς ἐν τῇ μονῇ καὶ εἰς τοὺς τῶν
ἑλλιπόντων τάσσειν τόπους πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς τετυπωμένης πο-
20 σότητος, ὀφείλοντας αὐτοὺς διᾶγειν κατὰ τὴν τυπωθεῖσαν τάξιν τῆς
τοιαύτης μονῆς καὶ ὁμονοεῖν αὐτοῖς τοῖς ἐν τῇ κοινότητι ἀδελφοῖς
καὶ ὑποτάσσεσθαι τῷ καθηγουμένῳ. Ὁ δὲ τετυπω|(A 266)μένος
ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν ἑλλειπέτω μηδέποτε.

Κεφάλαιον κς'

- 25 Περὶ τοῦ λογαριασθῆναι τὸν οἰκονόμον καὶ
τοὺς λοιποὺς διακονητάς ὑπὸ τοῦ καθηγουμένου,
τὸν καθηγούμενον δὲ λογαριασθῆναι ὑπὸ
τῆς τῶν ἀδελφῶν κοινότητος

1. Ὁφειλόμενόν ἐστι καὶ ἄξιον, ἵνα δι' ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁ
30 μέγας οἰκονόμος τῆς καθ' ἡμᾶς εἰρημένης μονῆς λογαριάξῃ τοὺς τε

1 φιλοτιμώμενοι AB. 1 τὲ A. 2 ἀγία A. 2 συμφέρωντα A. 3 ὑπὲρ B, ἢπερ A. 4 ἐξωτερικούς A. 5 ἱερατικῆς A. 6 διὰγωγῆς A. 6 πάντως B, παντ|(?) A (πάντι=πάντη). 7 ἐπιτηδεϊότητα A. 8 καθ' ὑπουργοῦντες A. 10 τοιαύτην A. 10 βούλλομαι A. 11 πολλάκις A. 11 πάντι A. 12 ἐτέρῳ A. 12 ὑποτάσσειν Pet it, ἐπιτάσσειν AB. 13 ταύτη A, ταύτην B (+ Petit). 13 διοριζόμεθα A. 13 διὰ παντός A. 13 διᾶγειν A. 16 ἐκτὸς AB, ἢ καὶ Petit.

ეცხოვრათ, გამოცდილებით და ცოდნით გაამაყებულნი ამ წმინდა მონასტრის საკმევებისათვის სასარგებლონი და შემძლებელნი არიან, საკიროდ და სასარგებლოდ მიგვაჩნია იმათ მიეცეს უპირატესობა უცხოთა და გარედან მოსულთა წინაშე.

2. ხოლო თუ ისინი შორს არიან სამღვდლო წესისაგან და სათნოებით მოღვაწეობისაგან და არა მარტო ამაში არიან უძლურნი, არამედ საერთოდ არიან უუნარონი და უქნარნი საერისკაცო საკმეიანობიადმი, და გულსავსებით ვერ შესძლებენ, რომ სამღვდლო საკმევებს ემსახურონ, ნუ ჩაუვდებთ მათ ხელში ძალაუფლებას. ვინაიდან მე მინდა, როგორც ხშირად მითქვამს, დავაწესო A 265 ეს ადგილი მონაზონთა სამკვიდრებლად, რომ იგი იყოს ყოველნაირად თავისუფალი როგორც უცხოთაგან, ისე ჩემ მახლობელ ნათესავთაგან, არა სხვა ვინმეს ემორჩილებოდეს—ვაგაზობთ ჩვენ—არამედ თვითთავადად იარსებოს მუდამ და ყოველთვის და თვითმფლობელად.

3. ხოლო თუ ზემოხსენებულ ჩვენ ნათესავთაგან ვინმე ან ჩვენ ყმათა გარეშე სხვა ვინმე იბერთაგანი იქნება და აღიკვეცება, ხოლო მონაზონთა დაწესებული რიცხვი დაკლებული აღმოჩნდება, საკიროა ამათ მიეცეს უპირატესობა და ისინი შემოვიდნენ მონასტერში და ჩადგნენ დაკლებულთა ადგილას დაწესებული რაოდენობის შესავსებად; ისინი უნდა ცხოვრობდნენ ამ მონასტერში დადგენილი წესის მიხედვით, თანხმობით იყვნენ ყმათა ერთობლიობასთან¹ და ემორჩილებოდნენ წინამძღვარს.

A 266

თავი ოცდამეექვსე

შესახებ იმისა, რომ იკონომოსი და სხვა მსახურნი ანგარიშდებული უნდა იქმნენ წინამძღვრის მიერ, ხოლო წინამძღვარი ანგარიშს უნდა აბარებდეს ძმათა ერთობლიობას

1. საკირო და ღირსეულია, რომ მთელი წლის მანძილზე ჩვენ მიერ ხსენებული მონასტრის დიდი იკონომოსი უმოწმებდეს

¹ ე. ი. მონაზონთა კოლექტივთან.

16 წეს A. 16 ἢ B, el A. 16 ἰβήδων A. 17 διῆμις A. 17 ἐλλειπῆς B. 19 ἐλλειπύτων A, ἐλλειπύτων B. 20 διῆμις A. 20 ὑπαυῆσαν A. 20 τὰδ' A. 21 τοιαύτης A. 21 ἔμοιρεν A. 22 ὑποτάσσεται A. 25 λογαριᾶσθαι A. 26 δι'αγορεύς A. 27 λογαριᾶσθαι A. 29 ἔγινον A. 29 διόλου A. 30 λογαριᾶζειν AB.

παροικονόμους καὶ τοὺς διακονίας διαφόρους ἐγχεχειρισμένους ἀπαξ κατὰ τὸν σεπτέμβριον μῆνα, καὶ αὖθις κατὰ τὸ ἅγιον πάσχα σὺν φόβῳ θεοῦ· καὶ εἰ τι ἂν εὐρεθῶσιν ἀπολειπαζόμενοι, λαμβάνων παρ' αὐτῶν τούτοις ποιήσῃ ἀπόδειξιν.

5 3. Ὁ δὲ μέγας οἰκονόμος λογαριαζέσθω ὑπὸ τοῦ καθηγουμένου, καὶ λογαριαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ λαμβανέτω παρ' αὐτοῦ ἀπόδειξιν.

10 3. Ὁ δὲ καθηγούμενος ἐν φόβῳ θεοῦ τῇ | (A 267) εἰδῇσιν τὴν λοιπῶν ἀδελφῶν ἐξοδιαζέτω εἰς τὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς χρείας καὶ τῆς μονῆς, καὶ τὸ καταλιμπανόμενον ἀνεξοδίστατον πρὸς ὠφέλειαν τῆς μονῆς καὶ συμφέρον ὁδῶν εἰς τὸν δοχιάριον καὶ λαμβανέτωσαν παρὰ τούτου ἀπόδειξιν. Καὶ καθ' ἕκαστον πάσχα ὁ καθηγούμενος λογαριαζέσθω ὑπὸ τῶν οἰκονόμων καὶ τοῦ δοχιαρίου καὶ τῆς ἀδελφότητος·

15 4. Ὡσαύτως καὶ ὁ δοχιάριος λογαριαζέσθω δις τῇ ἐνιαυτῷ ὑπὸ τοῦ καθηγουμένου καὶ τῆς ἀδελφότητος.

5 5. Καὶ εἰ γε ἐκ τούτων τις ἐπλεονέκτησεν ἢ κατεδαπάνησεν ἀκαίρως ἢ ματαίως τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρήματα, δεῖ τὰ ἐλλείποντα καὶ ἀναλωθέντα πάλιν ἀποπληρῶσαι καὶ ἀποκαταστήσαι, αὐτὸν δὲ 20 ἐξῶσαι ἀπὸ τῆς ἀνὰ χεῖρα αὐτοῦ δουλείας.

6. Εἰ τι δὲ περιττεύσει ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εισόδου ὑπὲρ τὰς παρ' ἡμῶν τυπωθείσας ἐξόδους καὶ ἄλλας δικαίαις (A 268) δόσεις, ὅσον ἂν εἴῃ τὸ τούτου, τόσον γενέσθω εἰς τὰ συμφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ πρὸς ὠφέλειαν αὐτῆς φυλαττόμενον, ὥστε ἐν ἐπιτηδείῳ 25 καιρῷ εὐρεθῇσεται εἰς ὠφέλειαν τῆς ἐκκλησίας, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἐξοδιάζεται.

7. Διοριζόμεθα δὲ καὶ τοῦτο, ἵνα μὴ ἀπολείψῃ ποτὲ ἀπὸ τῆς μονῆς λογάριον ἕως δέκα λιτρῶν, ὥστε ἐν καιρῷ δέοντι τὴν τῆς μο-

1 παροικονόμους A. 1 ἐγχεχειρισμένους B. 2 σεπτέμβριον μῆνα A. 2 ἀδθίς A. 2 ἅγιον A. 3 εὐρεθῶσιν A. 3 ἀπολειπαζόμενοι B, ἀπολοιπαζόμενοι A. 4 ἀπόδειξιν A. 5 λογαριαζέσθω A. 6 λογαριαζόμενος A. 6-7 ἀπόδειξιν A. 11 συμφέρον B, συμφέρων A. 11 δοχιάριον A. 12 ἀπόδειξιν A. 13 δοχιάριον A. 15 δοχιάριος A. 15 δις B, ὅς A. 15 ἐνῖδυτῷ A. 16 καθ' ἡγουμένου A. 17 τίς A. 17 κατεδαπάνησεν A. 18 ἐκκλησιαστικὰ A. 19 ἀναλωθέντα B. 19 ἀποπληρῶσαι A. 20 ἐξῶσαι A. 22 τυπωθείσας A. 23 τόσον B, πόσον A. 23-24 τῇ

ანგარიშს ქვეიკონომისებსა და სხვადასხვა ხელისუფლების მქონე მსახურებს, ერთხელ სექტემბრის თვეში, და კვლავ წმინდა პასეის (ე. ი. აღდგომის) დღეებში, ღვთის შიშით; და თუ აღმოჩნდებიან ჩამორჩენილნი, (დიდმა იკონომოსმა) უნდა აიღოს მათგან საბუთი.

2. დიდი იკონომოსი უნდა იქნეს ანგარიშდებული წინამძღვრის მიერ, და მის მიერ ანგარიშდებულმა უნდა ჩიილოს მისგან საბუთი.

3. ხოლო წინამძღვარმა, შიშითა ღვთისათა, დანარჩენ ძმებთან შეთანხმებით, შემოსავალი უნდა ხარჯოს ეკლესიისა და მონასტრის საჭიროებათათვის და, რაც გადარჩება დაუხარჯავი, უნდა გადაეცეს მონასტრის სასარგებლოდ და საჭიროებათათვის მეკურკლეს¹ და მისგან მიიღონ საბუთი. და ყოველ აღდგომის დღეებში წინამძღვარი ანგარიშდებულ იქნეს იკონომოსთა, მეკურკლისა (πάπς τοῦ διοικῆσαι) და ძმების მიერ. A 287

4. აგრეთვე მეკურკლე უნდა ანგარიშდებულ იქნეს ორჯერ წელიწადში წინამძღვრის მიერ და ძმების მიერ.

5. და თუ ვინმეს ამათგანს ანგარება გამოუჩენია ან გადაუხარჯავს უდროოდ და ფუჟად საეკლესიო ქონება, საჭიროა დაკლებული და გადახარჯული კვლავ შეავსოს და აღადგინოს, ხოლო თვითონ მაშინვე უნდა იქნეს გადაყენებული თავისი სამსახურიდან.

6. ხოლო თუ საეკლესიო შემოსავლიდან ზედმეტი აღმოჩნდება იმის ზევით, რაც ჩვენ მიერ იყო შემოსავალად დაწესებული და რაც სხვა ჯეროვანი მისაცემი იყო, რამდენიც არ უნდა იყოს ეს, მთლად ეკლესიის სასარგებლოდ და მის მოსახმარად იქნეს დატული, ისე რომ ოდესმე სხვა საჭირო დროს ეკლესიის სახმარად იქნეს გამოყენებული, როგორც ითქვა, და დახარჯული. A 288

7. იმასაც განესაზღვრავთ, რათა არასოდეს არ დააკლდეს მონასტრის საფასეს ვიდრე ათ ლიტრამდე, ისე რომ გასაქირის

¹ *εξ τῶν διοικῶν* — დ ი მ ი ტ რ ა კ ი ს განმარტებით (იხ. მისი ლექსიკონი, ტომი III, 2105) *διοικῶν* აღნიშნავს მონასტრის საკურკლის უფროსს *ἐπίσκοπος*, *ἐπίσκοπος* — *ἐπὶ τῇ διοικήσει* — *ἐπὶ τῇ διακονίᾳ* („მონასტრებში, დოქის მხრეველი“), ხოლო: *«διοικῶν... ἀπομύχῃ εἰσφύμας ἐν μισοστροφίᾳ»* („დოქი—სურსათის საწყობი მონასტერში“).

νῆς χρεῖαν ἀποπληροῦν, τὰ δὲ ὑπερπερισσεύσαντα τῶν δέκα λιτρῶν
 δότωσαν εἰς ἀγορὰν κτήματος καὶ τὸ κτήμα προσκυρυσάτωσαν
 τῇ μονῇ.

Κεφάλαιον κζ'

- 5 Περὶ τοῦ μνημονεύεσθαι τοὺς τελευτήσαντας
 ἐν ταῖς ἀγlais λειτουργlais καὶ ταῖς
 ιερουργlais μνημονεύεσθαι τὰς ψυχὰς
 αὐτῶν ἀδιαλείπτοις εὐχαῖς
- 10 1. Καὶ ταύτην δὲ τὴν πρᾶγματιαν παραδίδωμι ὑμῖν, τοῖς πα-
 τράσι μου καὶ ἀδελφοῖς, μετὰ πάσης ἀσφαλείας καὶ | (A 269) βε-
 βαιότητος πρὸς δὲ καὶ κατακρίσεως καὶ γράφομεν ἐτοίμως, ἵνα δια-
 παντός ἀνυστερῆτως τελέσητε τὸ μυστήριον τῆς θείας λειτουργίας
 ἀεὶ μνημονεύοντες συνήθως τὰς ψυχὰς τῶν κεκοιμημένων, καθὼς
 ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν παρελάβομεν καὶ μέχρι τοῦ νῦν χάριτι θεοῦ
- 15 2. διετηρήσαμεν ἐν πάσαις ταῖς ἀγlais ἐκκλησίαις, οὕτω καὶ ὑμεῖς φυ-
 λάξατε εὐπρεπῶς μετ' εὐδοκίας θεοῦ· δεῖ γὰρ πάντας τοὺς πιστοὺς
 ἀπαρσάλευτον διαφυλάττειν τὴν παρούσαν ἐντολήν, μᾶλλον δὲ τοὺς
 μονάζοντας· διὰ τοῦτο γὰρ τοῦ ἀντικειμένου Σατὰν, πᾶσα ἡ ἰσχύς
 καταλύεται.
- 20 3. Καὶ ἐν τῇ εὐκτηρίῳ τοῦ ἀγίου βαπτιστοῦ ἱερέα τάσσουσιν,
 ἵνα ἀεὶ καὶ ἀνελλιπῶς ποιήσῃ ἐν αὐτῇ τὴν μνήμην τῶν τελευτη-
 σάντων.
3. Ἐκτελείσθω καὶ μνήμη πάντων τῶν ἀδελφῶν δι' ἀγρυπνίας
 καὶ ὁλονύκτου ψαλμωδίας καὶ ἱερᾶς λειτουργ|(A 270)ίας,
- 25 4. καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ εἰ μετὰ πίστεως καὶ δῶρον
 προσφέρει τις ἔξωθεν μετ' εὐποιίας διὰ χρημάτων διακονῶν τῇ μονῇ
 ταύτῃ ἡμέραν παρ' ἡμέραν μνήμης ἕνεκεν εἴτε καιρὸν παρὰ καιρὸν
 διὰ τὸ μνημονεύεσθαι κοινῶς ὑπὲρ τῶν τοιούτων προσευχέσθωσαν
 ἐκτενῶς καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν παράδωσιν μνημονευέτωσαν τῇ
- 30 μυστηρίῳ τῆς θείας λειτουργίας.

1 ὑπὲρ περισσεύσαντα A, ὑπερπερισσεύματα B. 1 λιτρῶν A. 5 τοῦς A.
 6 λειτουργlais A. 9 παραδίδομαι A. 10 πάσης A. 10-11 βεβαιότητος A.
 11 ἐτοίμως A. 12 ἀνυστερῆτως A. 12 τελέσηται A. 12 μυστήριον A. 12 λει-
 τουργlaς A. 15 διετηρήσαμεν A. 15 ἀγlais A. 16 πιστοὺς A. 17 διὰ φυλάττει A.

დროს მონასტრის სახარაუ ზევისოს, ხოლო ათ ღიტრაზე გადა-
მეტებული გაიცეს მამულის საყიდლად და ეს ნაშული სონასე-
რისა იყოს.

თავი ოცდავეშვიდე

შესახებ იმისა, რომ მიცვალნებულნი მოხსენებულ
იქნენ წმინდა უამისწირვაში და სამღვდლო
მხსვერპლშეწირვის დროს მოხსენებულ იქმნენ
სულნი მათნი დაუცბრომელი ლოცვებით

1. ამ ბრძანებასაც გადმოგცემთ თქვენ, მამანო და ძმანო ჩემ-
ნო, სრულის დანოწნებითა და სიმტკიცით, აგრეთვე მოსალოდნელი A 260
გაკიცხვით, და ეწეროთ კიდევაც, რათა ყოველთვის დაუვლიანებ-
ლად ასრულებდეთ ღვთიური გამისწირვის საიდუმლოს და მუდამ
იხსენიებდეთ, ჩვეულებისამებრ, მიცვალბულთა სულეცს, როგორც
ეს დასაბამიდან და იმთავითვე შენოლებული გვაქეს და აქამდე.
ღვთის ნადლით, დაცული გვაქეს ყველა წმინდა ეკლესიაში; ანუვე
თქვენც დაიცავით წესიერად, ღვთის მადლით; საჭიროა ზეურყე-
ველად დაიცვას ეს ბრძანება ყველა მორწუნემ, განსაკუთრებით
ქი მონაზონემა, ვინაიდან ამის საშუალებით ჩვენი მოწინააღმდეგე
ეშმაკის ყოველი ძალა ქარწყლდება.

2. აგრეთვე წმინდა ნათლისმცემლის ეკვტერში აწესებენ
მღვდელს, რათა იგი მუდამ და დაუცბრომლად მიცვალბულთა
ხსენებას აწარმოებდეს იქ.

3. აგრეთვე შესრულდეს ყველა ძმათა სასხენებელი ღამისთე-
ვითა, მთელი ღამის განძავლობაში ფსალმუნების გალობითა და A 270
წმინდა გამისწირვითა.

4. და არა მხოლოდ ეს, არამედ, თუ ვინემ გარედან რწე-
ნით შემოსწიროს ძღვენი და ქველმოქმედებით ემსახუროს ამ მო-
ნასტერს სახსრების გაღებით, ყოველღიური მოსასხენებელის გუ-
ლისთვის, ან წლითი-წლად მოხსენების გულისთვის საერთოდ, ანათ
ულოცონ ხელაპყრობით და ჩვენი დავალების მიხედვით მოიხსე-
ნიონ ღვთიური მღვდელმსახურების საიდუმლოში.

17 παρθένον Α. 17-18 τοὺς μονάξιτας Petit, τοὺς μονάξις
AB. 18 ἰσχὺς Α, ἰσχὺρ Β, ἰσχυότης Petit. 20 παρτίον Α. 21 ἀνέλε-
πὸς Β. 21 ποιήσαι Α. 26 πρὸς ἑξέτις Α. 26 ἐκποιῖας Α. 26 διακονῶν Α.
27 ἐνεχεν Α. 23 περιεσχέμεσαν Α. 30 μισσηρία Petit, μορασθηρία AB

5. Καὶ ταῦτα πάντα διατηρεῖτωσαν ἀνελλιπῶς κατὰ τὴν ἡμετέραν παραγγελίαν πάντες οἱ ἐσόμενοι μεθ' ἡμᾶς μέχρι τέλους τῶν αἰώνων.

Κεφάλαιον κη'

5 Περὶ γερόντων καὶ ἀσθενείαις κινδυνευόντων,
ὅπως δεῖ τούτους περιποιήσασθαι καὶ
ἀναπαύσαι καλῶς

1. Οἱ οὖν παντελῶς ταλαιπωρήσαντες τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐν
ἀπορίᾳ ὄντες, γήρᾳ ἢ ἀσθενείᾳ ἢ ἐτέρῳ πάθει τινὶ προσκακοπα-
10 θούντες, ὀφείλουσι περισσοτέρως προνοεῖσθαι καὶ ἐπιμεῖ(Α 571)λεῖσ-
θαι καὶ παραιμυθίας τυχεῖν· καὶ αὐτοὶ δὲ ὀφείλουσιν ὑπομένειν τῇ
θλίψει καὶ μὴ ἐκκακεῖν ἢ καταγογγύζειν, ὅτι αὐτοῖ τε καὶ οἱ δια-
κονοῦντες κατὰ κοινοῦ λήφονται τὸν μισθὸν παρὰ τοῦ δικαίου κρι-
15 τοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν· τοῦτο γάρ ἐστι θίλημα θεοῦ, πρὸς τοὺς
συνδούλους εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην καὶ χρηστότητα ἐνδείξασθαι.

2. Πλὴν οὐ μόνον τοῦτο ἄξιον τῷ προῖταμένῳ ἐνδείξασθαι
καὶ ποιεῖν εἰς πρόνοιαν τῆς σαρκός, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν τούτων
ἐπιμελεῖσθαι ἐν λόγῳ διδασκαλίας, οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ λόγοις κατὰ
τὸν ἱατρικὸν νόμον ἵστασθαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν.

3. Καὶ γὰρ τοῦτό ἐστιν ἐν ᾧ χαίρομεν, περὶ οὗ ἅπαν ἔργον
καὶ λόγος γίνεται· οὐκ ἔστι γὰρ ἄλλο τι εὐαρεστώτερον τῷ θεῷ τοῦ
τοὺς ἀκολάστους σφραγίσαι καὶ τοὺς μεθύνοντας ἐγκρατεῖς ἀπεργά-
20 σασθαι, τοὺς θυμῶδεις πράους καὶ μακροθύμους, τοὺς ἀλαζόνας
τε(Α 272)πεινόφρονες.

4. Τοῦτο γάρ ἐστι πρώτη σοφία, τοῦτο εἰκὼν καὶ ἐμοῖωμα
θεοῦ (κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπων) ἐκείνου τοῦ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν
λαβόντος καὶ νότους βλαπτόντος, καὶ τί ἄλλο ἢ στόμα θεοῦ ὃ τοι-
οῦτος ἔσται· καθὼς δὲ προφήτης λέγει*, ὅτι ὁ ἐξάγων τίμιον ἐξ ἀτί-
μου στόμα μου κληθήσεται, καὶ τὴν εἰκόνα ἀνάξει εἰς τὸ κατ' εἰκό-
30 να πρὸς τὸ τοῦ ταύτης πρωτοτύπου ἐμοῖωμα.

* Jer. 15. 19:

1 διὰ τηρήτωσαν Α. 1 ἀνελλιπῶς Α, ἀνελλιπῶς Β. 1-2 ἡμετέραν Α. 2 ἐσόμενοι Α. 2 μέχρι Α. 3 αἰώνων Α. 5 κινδυνεύοντων Α. 8 ταλαιπωρίσαν-
τες Α. 9 ἐτέρῳ Α. 9 πᾶσι Α. 9-10 πρὸς κακοπαθοῦντες Α. 10 ὀφείλουσι Α. 10 περισσοτέρως Α. 10-11 ἐπιμελεῖσθαι Α. 11 παραιμυθίας Α. 12 καταγογ-

6. და ეს ყველაფერი უნდა დაიცვას დაუცხრომელად თანახმად ჩვენი ბრძანებისა ყველამ, ვინც ჩვენ შემდეგ იქნება ვიდრე დასასრულამდე საუკუნისა.

თავი ოცდამეცხე

შესახებ მოხუცთა და სენით შეპყრობილთა,
თუ როგორ უნდა მოუპარონ იმათ და
კარგად მოასვენონ

1. თუ ქმათაგან რომელნიმე გაქირებაში ჩავარდებიან და სი-
ძნელებებში, ან სიბერით ან ავადმყოფობით ან სხვა რამ სატკივა-
რით დაუძლურდებიან, საქირაო უმეტესად მათზე ფიქრი და ზრუნ- A 271
ვა და ნუგეშისცემა; ხოლო მათაც მართებთ აიტანონ უზედურება
და არ მიეცნენ დრტყინვასა და ჩივილს, რათა მათაც და საერთო
მომელელებმაც მიიღონ სასყიდელი სამართლიანი მსაჯულისაგან,
ჩვენი ქრისტე-ღმერთისაგან; ღვთის სურვილია გამოიჩინონ მოყ-
ვასთა მიმართ კეთილისყოფა, სიყვარული და სიტკბოება.

2. მაგრამ არა მხოლოდ ის შეეფერება წინამძღვარს, რომ
გამოიჩინოს ზრუნვა ხორცისათვის, არამედ მან უნდა იზრუნოს
მათი სულისთვისაც მოძღვრების სახით, და არა მარტო ეს, არა-
მედ საექიმო წესის მსგავსად სიტყვების მეშვეობით ჰკურნოს მა-
თი სული.

3. ჩვენი სასიხარულო სწორედ ესაა, რომლის შესახებ ვილ-
წვით საქმით და სიტყვით; ამაზე უფრო სასიამოვნო ღმერთისათ-
ვის სხვა არაფერია: აღვირახსნილნი მოათვინიერო, მემთვრალენი
თავშეკავებულად მოაქციო, მრისხანენი მოწყალე და სულგრძელი
გაიადო, ხოლო მკეცხარებს თავმდაბლობა ასწავლო.

4. სწორედ ეს არის პირველი სიბრძნე, ეს არის ხატი და A 272
მსგავსება ღმერთისა (აღამიანის ძალ-ღონის კვალობაზე), რომელ-
მაც იკისრა ჩვენი უძლურებანი და სნეულებანი აღგავა, და რა
იქნება ეს, თუ არა პირი ღვთისა? როგორც იტყვის წინასწარმე-
ტყველი: ვინც გამოიყვანს პატიოსანს უპატიოებისაგან, ეწოდოს წას
ჩემი პირი, და ის აიყვანს ხატს მისი პირველსახის მსგავსებამდე.

γύζειν Petit. καταγογγύσασιν AB. 12 αὐτοὶ τὲ A. 12-13 διαγογγύσας A.
14 ἔσται A. 16 ἄξιος A. 18 ἐπειλελίσθαι A. 18 μῆν A. 19 λατρίον A.
19 ἱερόν A. 20 χαίριον A. 21 οὐ A. 21 διον A. 21-22 τοῦ τοῦ A. τοῦ-
τους B. 25 ἔσται A. 25 τοῦτο Petit, τοῦτο AB. 25 εἰς A. 27 ὁσους A,
τὰς ὁσους B. 28 τίμιον A. 30 πρῶτον A.

Κεφάλαιον κθ'

Περὶ τῶν τριῶν παρ' ἐμοῦ κτισθέντων
κλιμάκων τῶν κληθείσων παρ' ἡμῶν
ξενοδοχείων οὕτως ἐτυπώσαμεν

- 5 1. Κάτωθεν δὲ τοῦ χωρίου τοῦ ὀνομαζομένου Στενιμάχου ἐπύ-
νωθεν τῶν δύο ὁδῶν ἐκτίσθη ἐν ξενοδοχείῳ. Διατάσσονται οὖν καὶ
διορίζονται ἐκ τῶν προσόδων τοῦ ῥηθέντος χωρίου τοῦ Στενιμάχου
δοῦναι· ἐκείτῃ λόγῳ τῶν ὁδοιπόρων καὶ τῶν πενήτων ἐκάστη ἡμέρῃ,
ἣν ἐποίησεν ὁ θεός, σίτου μοδίους δύο καὶ οἷνου μέτρα | (Α 273)
10 δύο καὶ λόγῳ προσφαγείου ἢ ἐψητοῦ, εἴ τι παράσχη ἡ τοῦ θεοῦ
ἀγαθότης, οἷον ἐκ σπερμάτων καὶ λαχάνων. Ἐτύπωσα δὲ καὶ ὑδρο-
μυλον ἐκ τῶν δεσποτικῶν μυλώνων τῶν ζυτῶν ἐν τῷ Στενιμάχῳ,
ἵνα ἀλήθῃ τὸ τούτου ἄλυσμα, καὶ πάροικον ἓνα ἐκ τοῦ τοιοῦτου
χωρίου ἀπὸ πάσης ὑπηρεσίας τε καὶ δουλείας, αἷς τὸ ὅλον τοιοῦτον
15 χωρίον ὑπόκειται· ἐλεύθερον εἶναι διωρισάμεν καὶ μόνῃ ὑποκαίεσθαι
τῇ τοιοῦτου ξενοδοχείῳ ὑπηρεσίᾳ, οἷον ξυλοφορεῖν ἐν αὐτῷ καὶ
ὑδροφορεῖν καὶ πᾶσαν δουλείαν τοῖς ξενοδοχείοις ἀρμύζουσιν ἐκτε-
λεῖν, δι' οὗ διανεμέται καὶ ἡ τοιαύτη παροχὴ εἰς τοὺς πένητας καὶ
τοὺς ὁδοιπόρους. Γενέσθωσαν οὖν ἐν καθαρᾷ γνώμῃ καὶ φόβῳ θεοῦ
20 καὶ διανεμέτω ἀνυποκρίτως τὴν τοιαύτην παροχὴν τῶν χρεῶν καὶ
λαμβανέτω μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ τῆς μονῆς τὴν λαγ-
χάνουσαν αὐτῷ βόγαν ὥς εἰς ἀπὸ τῆς τρίτης τάξεως ἀδελφούς.

2. | (Α 274) Καὶ τεθήτωσαν κράββατοι ἐν τῷ ξενοδοχείῳ
τούτῳ πολλοὶ καὶ φοῦρνος ἑστω καὶ κλίβανος ἐν αὐτῷ, θερμοὶ ἄμφω,
25 ἵν' ὅταν ἔλθῃ ἐν ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ξένος, ἐν τῷ τοιοῦτῳ
ξενοδοχείῳ θερμαινῇται τε καὶ στεγανώνηται καὶ ἀναπαύηται.

3. Καὶ εἰ κινδυνεύει νόσῳ τινὶ τις τῶν ἐκείσε παρὰγενομένων
ὁδοιπόρων καὶ φίλων, πρέπει τὸν τοιοῦτον ἀναπαύσαι ἡμέρας τρεῖς·
μετὰ δὲ τὰς τρεῖς τάχως ἡμέρας παραπέμψαι τοῦτον. Εἰ δὲ γε πάν-
30 εἰς ἀδυναμίαν τις καταστήσῃ· καὶ οὐ δύναται ὁδοιπορεῖν, δεῖ τὸν
τοιοῦτον ἕως τότε κρατεῖν καὶ ἀναπαύσαι, ἕως οὗ τελείως ὑγιανεῖ.

4 ξενοδοχεῖ Β. 4 οὕτως ΑΒ, ὅπως Petit. 6 ἐν Α. 8 ἐκεῖσε Α.
8 ὁδοιπόρων Α. 9 δύο Α. 10 προσφαγίου Α. 10 τι| τη Α. 10 παρὰσχει Α.
12 στενιμάχῳ Α. 13 ἓνα Α. 13 τοιοῦτου Α. 14 ὑπηρεσίας h 3. j 3 b., ἐπηρείας
ΑΒ. 14 ὅλον Α. 17 ἀρμύζουσιν Α. 20 ἀνυποκρίτως Α. 20 τοιαύτην Α.
22 εἰς Α. 23 ξενοδοχίῳ Α. 24 φοῦρνος Α. 25 ἵνα ὅταν Β. 26 ξενοδοχίῳ Α.

თავი ოცდამეცხრე

შესახებ ჩემ მიერ აშენებული სამი საღვთისა,
რომელთაც ჩვენ მიერ ეწოდება ქსენოლიხიონი,
ასე დავაწესებ

1. ეგრეთწოდებულ სოფელ სტენიმაპის ქვემოთ, ორი გზის შესაყარის ზემოთ აშენებულია ერთი სასტუმრო¹. ჩვენ ვაწესებთ და განვსაზღვრავთ შეძღვეს: სსენებული სოფლის სტენიმაპის შემოსავლიდან მიეცეს მგზავრთათვის და ღარიბთათვის ყოველდღე, რომელიც კი ღმერთს შეუქნნია, ორი მოდი დიკა და ორი პეტრო A 273 ლვინო; და საქამადის ან წენიანის სახით, თუ ღვთის სიკეთეს რაზე მოუცია, -- ცერცვთაგან და მხალთაგან. დავაწესე 'აგრეთვე წყლის წისქვილი საბატონო წისქვილთაგან, სტენიმაპი რომ არის, რათა დაფქვას საფქვევი, და ერთი გლეხი ამ სოფლიდან, თავისუფალი ყველა იმ სამსახურებელისაგან და სამუშაოსაგან, რომლებითაც მთელი ეს სოფელია დატვირთული, ჩვენ განვსაზღვრეთ, რომ ის მარტო ამ სასტუმროს სამსახურში იყოს, მაგალითად შეშა მოქქონდეს, წყალს უზიდავდეს და ყოველგვარ საქმრო სამსახურს უსრულებდეს სასტუმროებს; მისი ხელითვე უნაწილდებოდეს გლახაკებსა და მგზავრებს ეს საზრდო. ის უნდა იყოს აღმკურვლი წმინდა გონებით და ღვთის მოშიშობით, და მიუდგომლად უნდა უყოფდეს საქმრო საზრდოს, და მონასტრის სხვა ძმებთან ერთად უნდა იღებდეს მისთვის განკუთვნილ როქს, როგორც ერთი მესამისა დასისაგანი.

2. და იღვას სარეცელები ამ სასტუმროში ბლონად, და იყოს A 274 იქ ფურნე და თორნე, ორივე გახურებული, რათა, როდესაც ზამთრის დღეებში მოვა სტუმარი, ამ სასტუმროში ის გათბეს, გაშრეს და მოისვენოს.

3. და თუ იქ მოსულ მგზავრთაგან და ნეგობართაგან (ე. ი. სტუმართაგან) ვინმეს რაზე ავადმყოფობა შეემთხვეს, ასეთი სამი დღის განმავლობაში უნდა მოასვენო; ხოლო სამი დღის შემდეგ გააგზავნო ის. და თუ ვინმე მთლად დაუქლურდეს და ვერ შეძლოს მგზავრობა, ასეთი მანამდე უნდა დააკავო და მოასვენო, სანამ საბოლოოდ გამომთელდებოდეს.

¹ სასტუმრო — ξενοδοχείον. ქართულ ტექსტში სწერია: 'ქაენადოში', ხოლო ამ თავის სათაურში: 'ქენადოშათის, რომელ არიან უცხოთ საღვთონი'.

4. Δεῖ δὲ οἰκοδομῆσαι πλησίον τοῦ ξενοδοχείου ἐπὶ τῷ βουνῷ
 πύργον τινά, καὶ εἰ συμβῇ τις ἐκείσε φόβος, ἐν τῷ πύργῳ φυλάτ-
 τειν, ὥπως εἰ ἔλθῃ τις τῶν βιβίων, οὐ φθάσῃ ἢ χεῖρ αὐτοῦ.

6. Καὶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον (A 275) ὃν τὸ λεγόμενον Μαρμαρίον,
 5 ὃ ἐστὶ πλησίον τῆς γεφύρας, καὶ τὸ ἕτερον ξενοδοχεῖον, ὃ ἐστὶ παρὰ
 τὴν θάλασσαν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς μονὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἄτινα
 δύο ξενοδοχεῖα ἐκοδομήσαμεν καὶ ἐτυπώσαμεν ὑπὲρ ψυχικῆς σωτη-
 ρίας τοῦ μακαρίτου αὐταδέλφου μου, ὁμοίως τεθήτωσαν εἰς διακο-
 νίαν τῶν ἰδοιπόρων τε καὶ πενήτων ἐκλεκτοὶ τινες καὶ μονάζοντες
 10 εἰς ἐν τῷ ἐνὶ καὶ ἕτερος ἐν τῷ ἑτέρῳ, καὶ λαμβανέτωσαν καὶ αὐτοὶ
 ῥόγας, καθῶσπερ καὶ ὁ Στενιμαχίτης.

6. Δοθῆτωσαν δὲ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Μαρμαρίου ἀπὸ τῆς
 εἰσόδου τοῦ χωρίου Σραβικίου ἐκάστη ἡμέρᾳ οἴτου μόδιος εἰς καὶ
 οἴνου μέτρον ἓν, καὶ ἐλευθερωθῆτω πάροικος ὥστε καὶ τὸ ἄλεσμα
 15 ἀλήθῃ καὶ το ξύλον ἀγάγῃ καὶ ἄλλην πᾶσαν ὀφειλομένην ὑπηρε-
 σίαν τοῦ τοιοῦτου ξενοδοχείου πληροῖ.

7. Ὅμοίως δὲ καὶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ ἁγίου Νικολάου δο-
 θῆτω ἀπὸ (A 276) τῆς προσόδου τοῦ χωρίου Πριλόγγου ἐκάστη ἡμέ-
 ρᾳ οἴτου μόδιος εἰς καὶ οἴνου μέτρον ἓν καὶ λόγῳ μαγειρεύματος εἰ
 20 τι ἂν τύχῃ καὶ οἰκονομήσῃ ἢ θείᾳ πρόνοιᾳ, κἄν τε δοσπρία κἄν τε
 λάχανα, καὶ πάροικος πάλιν ἐκείθεν ἐλευθερωθῇ λόγῳ ἀλέσματος
 καὶ τοῦ ξυλοφορεῖν καὶ ὑδροφορεῖν καὶ τὰς λοιπὰς ὑπηρεσίας τοῦ
 ξενοδοχείου ἀποτελεῖν.

8. Ἐξορκίζω δὲ τοὺς μεθ' ἡμᾶς τῆς ἁγίας μονῆς ταύτης καθη-
 25 γουμενούντας, μηδέποτε τὰ τοιαῦτα ξενοδοχεῖα τῶν ἐν αὐτοῖς τετυ-
 πωμένων χρειῶν ὑπίστασθαι στέρησιν τὴν οἰανοῦν μερικῶς ἢ καθό-
 λου, καὶ πιστεύω τῇ ἀγαθότητι τοῦ θεοῦ καὶ τῇ πρεσβείᾳ τῶν
 ἁγίων αὐτοῦ, ἵνα εἰ καὶ μὴ ἔνεκέν τις ἄλλου διὰ μόνον τὰ τοιαῦτα
 ξενοδοχεῖα τὰ τυπωθέντα καὶ νομοθετηθέντα ἅπαντα σὺν διατηρη-
 30 θῶσιν αἰεὶ εἰς τὸ ἐξῆς πάντοτε ἀπὸ πάσης βλάβης τε καὶ ὀχλήσεως.

1 ξενοδοχείου Α. 2 τινά Α. 2 εἰ ἢ Β. 2 τίς Α. 4 μαρμαρίον Α. 5 ἐσ-
 τιν Α. 5 ἕτερον Α. 5 ἐστὶν Α. 6 ἁγίου Α. 6 ἄτινα Α. 7 ψυχικῆς Α. 8 τεθή-
 τωσαν Petit, τεθήτω ΑΒ. 9 ἰδοιπόρων Α. 6 τέ Α. 9 ἐκλεκτοὶ τινες Α.
 10 ἐνὶ Α. 10 ἕτερος ἐν τῷ ἑτέρῳ. 11 ῥόγας Α. ῥόγαν Β. 13 Πραβικίου
 Petit, σραβικίου ΑΒ (ἵκασηζον: δόαζονδονα). 15 ὀφειλομένην Α.

4. საჭიროა აიგოს სასტუმროს მახლობლად ბორცვზე ერთი კოშკი, და თუ რაიმე შიშიანობა იქნება იქ, კოშკში იქნეს შენახული სახმარი, რათა თუ ვინმე მიმძღაფრებელთაგანი მოვიდა, ხელი არ მიუწვდეს.

5. ხოლო სასტუმრო ეგრეთწოდებული მარმარისა, რომელიც A 275 ხიდის მახლობლად არის, და მეორე სასტუმროც, რომელიც ზღვის ნაპირას არის და წმინდა ნიკოლოზის ჩვენს მონასტერთან, — ორივე ეს სასტუმრო ავაშენეთ და დავაფუძნეთ ჩემი ნეტარი ღვთისმშობლის სულის საცხოვრებლად, — აქაც აგრეთვე მგზავრთა და გლახაკთა მომსახურებისათვის დაყენებულ იქნენ გამორჩეული მონაზონები, ერთი ერთში და მეორე მეორეში, და იმათაც მიიღონ როქი, როგორც სტენიმახელი ღებულობს.

6. მიეცეს მარმარის სასტუმროს სოფელ ზრავიკის შემოსავალიდან ყოველდღე ერთი მოდი დიკა და ერთი მეტრო ღვინო, ერთი გლეხი გაუთავისუფლონ, რომ საღებავი დაფქვას და შეშა მოზიდოს, და სხვა ყველა საჭირო სამსახური შეუსრულოს ამ სასტუმროს.

7. აგრეთვე წმინდა ნიკოლოზის სასტუმროსაც მიეცეს სოფელ პრილონგის შემოსავალიდან ყოველდღე ერთი მოდი დიკა და ერთი მეტრო ღვინო და საქამადის სახით, თუ კი რამე მოამარაგა ღვთის განგებამ, ცერკვი და მხალი; და კვლავ ერთი იქაური გლეხი განთავისუფლდეს საფქვავისათვის, შეშის მოსაზიდავად და წყლის მოსატანად, აგრეთვე სასტუმროს დანარჩენი დავალებების შესასრულებლად. A 276

8. ხოლო ვაფიცებ იმათ, ვინც ჩვენ შემდეგ ამ მონასტრის წინამძღვრებად იქნებიან, ნურასოდეს ნუ დააკლებენ ამ სასტუმროებს მათთვის დაწესებულ სახმარიაგან, ნურც ნაწილობრივ, ნურც მთლიანად, და მე მრწამს ღვთის სიკეთე და ნისი წმინდა. ნების მოციქულობა, რომ თუ სხვა რამის გულისთვის არა, მარტო ამ სასტუმროებისათვის დაწესებული და დაკანონებული ყველაფერი უვნებლად იქნეს დაცული სამუდამოდ ყოველგვარი ზარალისა და სიმძიმისაგან.

9. (A 277) Էլ δὲ πρὸς τὸ κρείττον καὶ ἀφθονώτερον αὐξήθη-
 σεται θεία προνοία ἢ πρόσδοτος τῆς καθ' ἡμᾶς μονῆς, καὶ τῆς ξενο-
 δοχείας ὁ τρόπος ὡσαύτως αὐξήθηται πρὸς τὸ κάλλιστον καὶ ὑπέρ-
 5 δοχεῖον. Էլ δ' οὖν αὖται αἱ παρ' ἡμῶν τεθεῖσαι ἐν αὐτοῖς τοῖς ξενο-
 δοχεῖοις χρεῖται ἔστωσαν ἀδελφειπτοὶ καὶ ἀνυπογράφητοι, μᾶλλον δὲ
 ἀπαρσάλευτοί τε καὶ πάγιοι.

10. Էլ δὲ βουλευθῇ τις τῶν μεθ' ἡμᾶς ἀπείργειν ἢ περικόπ-
 τειν τὴν τοιαύτην τυπωθεῖσαν παρ' ἡμῶν ξαναγωγίαν, εἰς μεγάλην
 10 ἁμαρτίαν λογισθήσεται αὐτῷ τοῦτο καὶ τῶν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων
 ἔσται ἐνοχος.

Κεφάλαιον λ'

Περὶ τοῦ τεθέντος παρ' ἐμοῦ πρώτου
 καθηγουμένου τῆς καθ' ἡμᾶς μονῆς ἡτοι
 Γρηγορίου μοναχοῦ μετὰ θάνατον μνημοσύνου

15 1. Ὁ ἀρχηγὸς παρ' ἡμῶν προσπαθούμενος μοναχὸς οὗτος διὰ
 τὴν πρὸς ἡμᾶς πίστιν αὐτοῦ καὶ θερμὴν δούλωσιν καὶ ἐκ (A 278) τενῇ
 ὑπὲρ ἡμῶν εὐχὴν, μᾶλλον δὲ καὶ τὴν προσταχθεῖσαν αὐτῷ παρ'
 ἡμῶν σὺν θεῷ οἰκοδομήν καὶ σύστασιν τῆς διαφόρως μνημονευθεί-
 20 σης τῆς εὐχαριᾶς ταύτης καθ' ἡμᾶς μονῆς ἐπιτηδεύσας πληρῶσαι πε-
 ρισσοτέρως παρ' ἡμῶν ἀγάπης τε καὶ προσπαθείας τετύχηκεν.

2. Καὶ διὰ τοῦτο κατωικτερίψαντες τουτονὶ διορισμέθαι καὶ
 μετὰ πότιον τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς
 λαμπρᾶς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου γίνεσθαι, καὶ
 25 παρρηγέλλω τοῖς ἱερεῖσι καὶ ἀδελφοῖς τοῦτο ποιῆσαι καὶ παρρημυ-
 θεῖναι τοὺς ἀδελφοὺς πᾶσι τοῖς ἐδωδείοις τε καὶ ποτοῖς καὶ δια-
 νέμειν τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς καθ' ἐκάστην μνήμην αὐτοῦ νομί-
 ματα 25 κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταύ-
 την τὴν τρίτην πρὸς δὲ καὶ τὴν τεσσαρικοστήν καὶ τὴν ἐνιαύσιον,
 30 καθὼς ἀνωτέρω δεδηλωται περὶ (A 279) τοῦ ἡγουμένου, οὕτω
 τελεῖστωσαν.

3. Էլ καὶ ὁ δηλωθεὶς καθηγούμενος φυλάσσει πάντα τὰ ἐν τῷ
 παρόντι μου τυπωθῆσαν ἀναγεγραμμένα σφῶα καὶ ἀπαράθραυστα καὶ οὐ

2 πρόνοια A. 2-3 ξενοδοχεία A. 5 κάλλιστον A. 5 ἀδελφειπ[τε]οι A. 5 ἀνυπο-
 κρήντοι A. 6 πάγιοι A. 7 τίς A. 8 τυπωθήσαν A. 8 ξαναγωγίαν A. 13 ἡτοι
 A. 16 πίστιν A. 16 δούλωσιν A. 17 προσταχθήσαν A. 18 σύστασιν A.

9. თუ ღვთის განგებით უფრო ძლიერად და უფრო უხვად გაიზარდება ამ ჩვენი მონასტრის მემოსავალი, გაიზარდოს აგრეთვე სასტუმროს მომარაგებაც უცეთესობამდის. ხოლო თუ არა, ეს ჩვენ მიერ სასტუმროთათვის დაწესებული სახმარისი იყოს მეღმევი და მტკიცე, უფრო ურყევი და ზედგარი. A 277

10. თუ ვინმე ჩვენ შემდეგ მოინდომებს მღარსიოს ან შეეცდოს ეს ჩვენ მიერ დადგენილი სტუმართმოყვარეობის წესი, ეს ჩათვალოს მას დიდ შეცოდებად და იყოს ჩვენი ცოდვების მზიდველი.

თავი ოცდამათხუთე

შესახებ ჩვენი მონასტრის ჩემ მიერ დადგინებული პირველი წინამძღვრის, ესე იგი გრიგოლ მონაზონის სასწენებელისა სიკვდილის შემდეგ

1. აღრიდანვე შეგვიყვარდა ჩვენ ეს მონაზონი მისი ჩვენდამი რწმენისა და გულთბილი სამსახურის გამო, და რომ ჩვენთვის ლოცვას წარმართავდა, უფრო კი იმის გამო, რომ ის სათანადოდ ასრულებდა ჩვენ მიერ მასზე დაკისრებულ საღვთო მშენებლობას და ამ ჩვენი კეთილად ხსენებული და პატიოსანი მონასტრის მოვლას; ამიტომ მას შეუბადა ჩვენი განსაკუთრებული სიყვარული და თანაღმობა. A 278

2. და ამიტომ ჩვენ, უადრეს მწუხარებაში მყოფმა, დავაწყესთ მისი სიკვდილის შემდეგ, რომ მისი ხსენება იყოს წმინდა გრიგოლ ღვთისმეტყველის ბრწყინვალე დღესასწაულის დღეს, და ვუბრძანებ მღვდლებსა და ძმებს შეასრულონ ეს, და რომ ძმები დაასაჩუქრონ ყოველგვარი საკმელებითა და სასმელებით, და ქრისტეს-მიერს ძმებს დაუოიგონ ყოველთვის მისი ხსენების დღეს ექვსი დრამკანი; ხოლო მისი გარდაცვალების დღეს და ამის შემდეგ მესამე დღეს, აგრეთვე ორმოცზე და წლისთავზე, როგორც ზემოთ ითქვა წინამძღვრის შესახებ, იმნაირადვე შესრულდეს. A 279

3. თუ ხსენებული წინამძღვარი დაიცავს ყველაფერს, რაც წინამდებარე ტიპიკონშია ჩამოწერილი, ზელუხლებლად და გაუტე-

18-19 *μνηστικῶν* A. 19 *ἐκτεθειῶν* A. 20 *τετάρτης* A. 21 *κατακλιθεὶς* B. 23 *ἀγίου γιωργίου* A. 24 *λεγεῖν* A. 25 *εἰ* A. 25-26 *διὰ μέλει* A. 26 *καθ' ἑαυτὸν* A. 27 *ἐν* A. 29 *καὶ* A.

προσκατάλυσιν μεγάλου ἢ μικροῦ εἵδους τῆς μονῆς ἡμῶν εὐρεθῆσεται· εἰ γὰρ τοιοῦτος ἢ ζῶν ἢ μετὰ πότμον εὐρεθῇ, ἀντὶ τοῦ μνημονεύεσθαι κατάρως ἔσεται κοινωνὸς καὶ ἀλλότριος αὐτῆς τε τῆς ἱερᾶς ἡμῶν μονῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀδελφότητος.

5

Κεφάλαιον λα'

Περὶ τῶν νεογνῶν παιδίων, ἐν οἷς ὀφείλουσιν
 διαγίνειν καὶ ἀνατρέφεσθαι καὶ τὰ ἱερὰ
 γράμματα ἐκπαιδεύεσθαι

1. Διορίσθησαν τὰ τοιαῦτα μεράκια παρ' ἡμῶν εἰς τὸ μονασ-
 10 τήριον τοῦ ἁγίου Νικολάου τὸ πλησίον τοῦ κάστρου ὄν, μένειν τε
 καὶ διατρέφεσθαι καὶ μαθητεύεσθαι, ἐν ᾧ καὶ γηραιὸν τινα τῶν
 ἱερῶν ἀρετῆς τε καὶ γνώσεως ἐμπλεων ἐπιστάτην (A 280) αὐτῶν καὶ
 διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἱερὰ γράμματα, πρὸς δὲ καὶ ἱερουργεῖν ἐν τῷ
 15 πανσέπτῳ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου· λαμβανέτω δὲ ὁ τοιοῦτος τὴν
 τε βόξαν καὶ πᾶσιν τὴν χρεῖαν αὐτοῦ ἀνελλιπῶς κατὰ τοὺς ἐν τῇ
 μεγάλῃ μονῇ ἀδελφοὺς τοῦ ἑαυτοῦ τάγματος.

2. Ἐκτελείτω δὲ τὴν θείαν μυσταγωγίαν ὁ τοιοῦτος ἐκάστη
 ἐβδομάδι ἡμέρας τρεῖς, ὧν ἐν τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ μνημονεύεσθω ὁ μακαρί-
 20 τῆς πατὴρ ἡμῶν ὁ Πακουριάνος ἐν τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ, ἐν δὲ τῇ δευ-
 τέρᾳ ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ ὁ Χοσριάνης καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ὁ τούτου
 υἱὸς καὶ ἐξάδελφός μου ὁ Πακουριάνος.

3. Τετύπεται δὲ παρ' ἡμῶν δοθῆναι, ἀπὸ τῆς μεγάλης μονῆς
 εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον θυμίαμα, ἔλαιον καὶ κηροὶ πρὸς δὲ καὶ
 25 προσφοραὶ καὶ ἀπαρχαὶ ἀπερικόπως τὰ ἀρκοῦντα ἐν ταῖς δηλωθεῖ-
 σαις ἱερουργίαις.

4. Μαθητευθήτωσαν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων παῖδες (A 281) ὧν
 παρὰ τῷ δηλωθέντι γηραιῷ ἱερεὶ παῖδες τὸν ἀριθμὸν ἑξ, λαμβάνον-
 τες ἀπὸ τῆς μεγάλης μονῆς τὰς διατροφὰς αὐτῶν καὶ τὰ παντοῖα

1 μικροῦ A. 1-2 εὐρεθῆσεται A. 2 εὐρεθῇ A. 3 ἀλλότριος A. 3 τὴν A.
 4 αὐτῇ A. 6 ὀφείλουσιν A. 7 διαγίνειν A. 9 διορίσθησαν A. 9 τοιαῦτα μερά-
 κια A. 9-10 μοναστήριον A. 10 ἁγίου A. 10 τὴν A. 11 τινα A. 12 τὴν A.
 12 ἐμπλεων A. 12 ἐπιστάτην A. 13 ἐν B. 14 νικολάου A. 15 ἀνελλιπῶς B.
 16 ἀδελφός A. 17 μυσταγωγίαν A. 17 ἐκάστη A. 18 ἐβδομάδι A. 18 μνη-

ხელად, და არა მათხრებელი იქნება, მეტად თუ ნაკლებად, ჩვენი მონასტრისა, იყოს კურთხეული; ხოლო თუ იგი ასეთი აღმოჩნდება ან სიცოცხლეშივე, ან სიკვდილის შემდეგ, ნაცვლად სასენებელისა წყეულიც იყოს საერთოდ და უცხო იყოს როგორც ჩვენი წმინდა მონასტრისათვის, ისე მისი ძმობისათვისა.

თავი ოცდამეთერთმეტი

შესახებ ნორჩი კაბუჯებისა, რა წრეში უნდა ტრიალებდნენ და იზრდებოდნენ და როგორ უნდა სწავლობდნენ საღმრთო წიგნს

1. ასეთი მოყმენი განწესებული არიან წმინდა ნიკოლოზის მონასტერში, ციხის მახლობლად რომ არის, იქ უნდა იყვნენ, იქ იზრდებოდნენ და სწავლობდნენ; ხუცესთაგან ერთი მოხუცებული, სიკეთითა და ცოდნით აღსავსე, მათ ზედამდგომლად იყოს, ასწავ- A 230
ლიდეს მათ საღმრთო წიგნს, აგრეთვე მღვდელმსახურებას წმინდა ნიკოლოზის ყოვლად პატიოსან ტაძარში. ასეთი იუცესი უნდა ღებულობდეს როქსა და მთელ თავის სახმარს უკლებლივ მსგავსად დიდი მონასტრის იმ იმებისა, რომლებიც მისი დასისანი არიან.

2. ეს უნდა ასრულებდეს ღვთიურ საიდუშლოს თითოეულ კვირაში სამ დღეს, რომელთაგან ერთ დღეს უნდა მოიხსენიებოდეს ნეტარი მამა ჩვენი ბაკურიანი წმინდა ჟამისწირვაში, ხოლო მეორე დღეს — მისი ღვიძლი ძმა ხუასროვანი; მესამე დღეს კი ამისი შვილი და ჩემი ბიძაშვილი ბაკურიანი.

3. დაწესდა ჩვენ მიერ, რომ ეძლეოდეს დიდი მონასტრიდან წმინდა ნიკოლოზის მონასტერს საკმეველი, ზეთი და სანთლები, გარდა ამისა სეფისკვერი და ზედაზე განუწყვეტილ. რაზდენიც კი საკმარისი იქნება ხსენებულ მღვდელმსახურებისათვის.

4. ხსენებულ ყრმათაგან უნდა ისწავლოს იმ მოხუცებულ A 251
მღვდელთან ექვსმა ბავშვმა, და ისინი უნდა იღებდნენ დიდი მონასტრიდან თავიანთ საზრდოს და ყოველგვარ სამოსელს, როგორც

*μονεστή AB, μνημονεύσθαι P e t i t. 19 πακοιζιάσας B. 19 δὲ A, < B, 20 Χοσρέ-
της A, Χοσριάνας B, ზუასროვანისათჳს Q. 21 πᾶσι τοῖς A (აგრეთვე 19).
23 βίον νικολάου A. 23 ἐλεον B. 23 κηρίοι A, κηρίον B. 24 περισφιδᾶν A.
24 διακρίνη A. 27 τῶν διετιμᾶν A. 23 δὲ τοῖς A. 28 πα-
τοῖα A.*

ἐνδύμεται κατὰ τὸ ἀριμόδιον, καὶ ἔστωσαν ἐκείσεις, ἕως οὗ τελείως μάθωσι καὶ ψυθῶσιν εἰς τάξιν ἱεραιέας.

5 5. Τηνικαὺτα δὲ, ὅτε καὶ τὰς γενειάδας αὐτῶν φύσωσιν, οἱ ἀριμόζοντες ἐλθεῖν εἰς βαθμὸν ἱερωσύνης, οὗτοι κατὰ τὸν νόμον ταχ-
 5 ῖν ἤττωσαν ἐν τῇ μονῇ τοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν ἱερέων ἱερουργεῖν, καὶ μὴ ἐλλειπῆς ἢ ὁ τῶν ἱερέων ὠρισμένος χορός. Λαμβανέτωσαν δὲ ἀνελλιπῶς πάντα εἴ τι καὶ ὅσα οἱ πρότεροι ἱερουργοῦντες λαμβά-
 νουσιν.

10 6. Οἱ δὲ μὴ ὄντες ἄξιοι τῆς ἱεροσύνης παντελῶς ἐξωθήτω-
 10 σαν ὡς ἄξιοι· τούτου αὐτοὶ ἐαυτοῖς γενόμενοι· πλήν ὃ ἐξ ἀριθμοῦ τῶν μαθητευομένων παίδων ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου μηδὰ-
 μῶς ἐλλειπέτω.

Κεφάλαιον λβ'

15 | (A 282) Περὶ ἐκδόσεως ἡ διαπράσεως ἁγρῶν
 15 ἡ κτημάτων εἰς πρόσωπα ἀπὸ τῆς μονῆς

1. Διαικώλυμεν δὲ ἐκ τούτου καὶ διοριζόμεθα, οὐδὲ μὲν ὅπως ὅπως
 ἀδεῖαν ἔχειν τὸν κἀθηγούμενον τῆς ἡμετέρας μονῆς κατὰ τὸν τύπον
 τῶν μονῶν τῆς τε ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως διδόναι ἀδελεῶς τινι
 20 ἀπὸ τῶν κτημάτων τῆς ἡμετέρας μονῆς μήτε παρικοτόπιον, μήτε
 20 γῆν ἐτέρην, μήτε κτηνὴν ἢ ἀμπελῶνα, μήτε τι τοιοῦτον τῶν διαφε-
 ρόντων τῇ δηλωθείσῃ μονῇ. ὅπως μὴ καταλυθῇ ἡ καλλίστη δόμονια
 καὶ συμφωνία τῆς ἀδελεφότητος.

2. Ὅμοιος δὲ μήτε πωλεῖν, μήτε ἐκδοῦναι εἰς τινὰ πρόσωπα·
 οὕτω γὰρ διαπρυσίως καὶ ἀτρελῶς παρὰ γέλλω καὶ διαμαρτύρομαι,
 25 ἔπερ μὴδὲ γένοιτο οὐ μόνον ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ διανοεῖσθαι αὐτὸ τὸ
 ἐκποιήσασθαι οἰκονομῆται τρόπον πρὸς ὅτιον πρόσωπον ἐκ πάντων
 τῶν διαφερόντων τῇ ἁγίᾳ μονῇ, ἐκτὸς μόνον | (A 283) τῶν παρόλ-
 κων τῶν δουλεύοντων συνήθως αὐτῇ.

1 ἀριμόδιον A. 1 ἐκείσαι A. 1 ἕως A. 2 μάθωσι A. 2 ἱεροατίας A.
 3 φύσωσιν A. 4 φήσωσιν B. 4 ἀριμόζοντες A. 4 ἱεροσύνης A. 5 τοῦ
 Petit, τοῖς AB. 6 ἐλλειπῆς A. ἐλλειπῆς B. 7 ἀνελλιπῶς B. 7 πρότεροι A.
 9 ἱεροσύνης A. 11 ἁγίου νικολάου A. 11-12 μηδὰ μὲν A. 14 διὰ πρᾶσεως A.

შეეფერება, და იყვნენ იქ. ვიდრე საბოლოოდ არ განისწავლებიან და არ მიადწევენ ზღვდღოსას ასაკს.

ხოლო მაშინ, როდესაც მათ წვერი წაჰოჭრდებათ, ვინც ღირსია მღვდლობის ხარისხში ავიდეს. ესენი კანონის მიუღვეთ უნდა დადგინდნენ მონასტერში დანარჩენ მღვდლებთან ერთად ჯამისწირვის შესასრულებლად, თუ არ არის დაკლებული მღვდელთა განსაზღვრული გუნდი. ისინი უნდა ლეტელობდნენ უკლებლივ ყველაფერს, რასაც კი ლეტელობენ პირველი ჯამისწირველნი.

6. ხოლო ვინც არ იყოს ღირსი მღვდლობისა, სრულიად განიძეონ ისინი, რადგან თვითონვე არიან ამის მიზეზნი; მაგრამ რიცხვი ექვსი წმინდა ნიკოლოზის ტაძარში მოსწავლე ყრმათა არასოდეს არ უნდა იყოს დაკლებული.

თავი ოცდამეთორმეტი

შესახებ ყანების ან მამულების გაცემისა ან გაყიდვისა
მონასტრიდან ცალკე პირებზე

A 242

1. ამასაც ვკრძალავთ და ვაწესებთ, რომ სრულიად არავითარ შემთხვევაში უფლება არ ჰქონდეს ჩვენი მონასტრის წინამძღვარს, აღმოსავლეთისა და დასავლეთის მონასტრების წესისამებრ, მისცეს რომელიმე ძმას ჩვენი მონასტრის ქონებიდან, არც საგლებო ადგილთაგან, არც სხვა მიწა, არც ბაღი ან ვენახი, არც სხვა ამგვარი რამ ხსენებული მონასტრის კუთვნილთაგან, რათა არ დაირღვეს საუკეთესო ერთობა და თანამობა ძმებისა.

2. აგრეთვე არც გაყიდვას ნებას ვრთავ, არც გაცემას ვინმეზე; ასე ვბრძანებ სრულიად მტკიცედ (მიჰყავთაჲ ჩჲ! ძაჲჲ-ლან) და ღმერთისა და წმინდანების დამოწმებით, ასეთი რამ ნურც იქნება არა მარტო შესასრულებლად, არამედ ფიქრშიც არ იქნეს გატარებული, რომ რამენაირად გაიყიდოს რამე წმინდა მონასტრის კუთვნილიდან რომელსამე პირზე, გარდა გლეხებისა, რონელნიც, ჩვეულებისამებრ, მას (ე. ი. მონასტერს) ენსახურებიან.

A 243

15 *κτιμάτων* A. 16 *δὲ ἀναλίσκοιεν* A, *διακονήσουεν* B. 16 *διουζήσουεν* A. 18 *τινὶ* A. 20 *ἐξέραν* A. 20 *κύριον* B. 20 *ἀμπέλων* A. 20 *μῆν* A. 21 *θηλα-
θήσῃ* A. 21 *δμοσία* A. 21 *διαπρυσίως* Petit, *διαπρασίως* AB. 24 *δὲν μαρτυράμαι* A. 26 *οὐκ ὀφείτω* A. 27 *ἀγία* A. 28 *συνήμας* A.

Κεφάλαιον λγ'

Περὶ τοῦ ἀσφαλῶς φυλάττειν τὸν παρόντα τόμον
 τῆς μονῆς τῆς τυπικῆς διατάξεως τῆς πολλᾶκις
 ῥηθείσης νεοδημιουργοῦ σὺν θεῷ καὶ καθ' ἡμᾶς
 5 εὐαγεστάτης μονῆς καὶ τοῦ μηδὲν τῶν
 ἐμπεριεχομένων αὐτῷ ὡς παρ' ἡμῶν τετύπωται,
 μετακινήθηναι ἢ ἀλλοιωθῆναι ἢ τὴν οἰανοῦν
 δέξασθαι ὕφεσιν

Εἰς κύριον τὸν θεὸν ἐνορχῶ τοὺς μετ' ἐμὲ τὴν πρόνοιαν
 10 ποιούμενους καθηγούμενους τε καὶ λοιποὺς ἀδελφοὺς τῆς τοιαύτης
 μονῆς καὶ τοὺς περὶ αὐτούς τε καὶ ὑπ' αὐτούς καὶ ἐπιτιμίαις ἐξασ-
 φαλίζομαι τούτους, ἵνα μὴ τολμήσῃ τὸν παρ' ἐμοῦ τυπωθέντων
 ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μονῇ ἀλλοιοῦσαι· τίς ὅμως ἔστιν ἡ μεῖωσις τῶν ἀνηκόν-
 τῶν αὐτῇ καὶ διαφερόντων οἰωδῆται· τὴν ἐργάσασθαι ἢ παραλο-
 15 γίσασθαι· τὰ διορισθέντα παρ' ἡμῶν*, ἢ τὸ παρὸν τυπικὸν παραλλά-
 ξαι κατὰ τί, | (A 284) ἢ μεταποιήσασθαι, ἢ ὡς μιᾶς συλλαβῆς
 τούτου ἀποσπάσασθαι, ἢ τε καὶ ἄλλου ἀπολάσσειν, ἢ ἀλλοιωθῆναι
 καὶ ἐκ τῆς μονῆς τούτης ἀλλοτριωθῆναι καὶ τῶν διατεταγμένων παρ'
 ἡμῶν τούτην στερήσασθαι, ὃ τοιοῦτος ἔστι· κατακεκριμένος ἀπὸ
 20 κυρίου θεοῦ παντοκράτορος καὶ ἀφροσύνης πάντων τῶν ἁγίων
 αὐτοῦ καὶ τῆς ἡμετέρας ἀγαπητικῆς καὶ ἀμαρτίας ἐνοχος καὶ
 ὀφειλέτης τῶν ἡμετέρων παραπτώματων ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ
 φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἐν ᾗ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀνενόχους
 εἶναι καὶ κατεκρίστας τε καὶ κολάστας, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν
 25 ἐν μερίξει γενέσθαι καὶ ἀπολαύσαι αἰωνιζούσῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
 τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὃς ὁ θεὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

[ՄԱՅՈՒՆ 34]

Διὰ τῶν ἱερῶν κειμηλίων καὶ σεπτῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ λοι-
 πῶν πνευματικῶν | (A 285) τιμῶν ἀναθημάτων τῶν προσκυρωθέντων
 30 ἀριερωθέντων τε καὶ παραδοθέντων εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς δηλωθεῖσαν

* ԲՅ L. Petit լրացրել է ձեռագրի 34-րդ թղթի վրա ՆԻՐՈՒՅԻՄՈՍԻ, յոթրորդ ձեռագրի ձեռագրի մոտ: Դ՛ լրացրել է մեծ մասով ըստ իր ճանաչման: Դ՛ լրացրել է մեծ մասով ըստ իր ճանաչման: Դ՛ լրացրել է մեծ մասով ըստ իր ճանաչման:

თავი ოცდამეცამეტე

შესახებ იმისა, რომ მტკიცედ დაიცვან ხშირად
ხსენებული და ღვთის შეწევნით ახალშენებული ჩვენი
ყოვლად პატიოსანი მონასტრის ტიპიკონური განაწესის
წინამდებარე გუჯარი და რომ მისი შინაარსიდან,
რაც ჩვენ მიერ არის დაწესებული, არაფერი
არ შეიცვალოს ან გადასხვაფერდეს, ან რამენაირად
შემცირდეს

უფალ ღმერთს ვაფიცებ მათ, ვინც ჩემ შემდეგ იქნებიან
მონასტერზე მზრუნველი წინამძღვრები, და ამ მონასტრის დანარჩენ
ძმებს, მათ მრევლსა და მათ ხელქვეითებს, და შერისხვით უზრუნ-
ველყოფ მათ, რათა არ გაბედონ ჩვენს მონასტერში ჩემ მიერ
დაწესებულთაგან რამე გადაასხვაფერონ, ან მისი საკადრისი და
მისი კუთვნილი რამე შეასუსტონ ან გააუარესონ რამენაირად, ან
ჩვენ მიერ განსაზღვრული დებულებები უგულებელჰყონ, ან წინა-
მდებარე ტიპიკონი შეცვალონ სხვა რამის მიხედვით, ან გადააკე-
თონ, ან თუნდაც მისი ერთი მარცვალი გამოაქლონ, ან მთლიან-
ად მოსპონ, ან სცადონ მოპარვა და ამ მონასტრიდან გასხვისება
და ჩვენ მიერ დადგენილის დაკლება, — ასეთი კაცი დასჯილი
იქნება ყოვლისმპყრობელი უფალ ღმერთის მიერ და შეჩვენებული
იქნება მისი წმინდანების მიერ, და მონაწილე იქნება ჩვენი
აღწუთობისა და შეცოდებისა, ჩვენი ცოდვების პასუხისმგებელი
იქნება ქრისტეს წინაშე განკითხვის საშინელ დღეს, რომელ დღე-
საც უნდა მოიდეს ის, რომ ჩვენ ყველანი უბრალონი ვიყოთ და
თავისუფალნი სასჯელისა და დასჯისაგან, მონაწილენი ვიყოთ
საუკუნო სიკეთეთა და საუკუნო განცხრომაში ვიმყოფებოდეთ
ქრისტეს იესოს ჩვენი უფლის მიერ, რომელსაც ეკუთვნის ღირება
უკუნიითი უკუნიისამდე, ამენ.

[თავი ოცდამეთერთმეტე]

სამღვდელო განძთათვის და წმინდა პატიოსან ხატთათვის
და ყოველგვარ პატიოსან იმ სამკაულთათვის, რომლებიც დაგვი-
ტკიცებია, შეგვიწირავს და მიგვიცია ჩვენ ხსენებულ წმინდა მონა-

ταῖς A. 11-12 ἐξοφαιλῶμαι A. 13 ძღვისთაი თქ A. 13 ზრეოთ A. 14 ბას
ფერბნათ A. 15-16 პარაღაღაი A. 16 თქ A. 17 ἢ τε| ἢ τε A. 19 ძერძით-
თაი A. 19 კათიკაღიკაი A. 20 აპოტიტაი A. 22 ბრელქეთ A. 24 კათ-
აღიშეთ თქ A. 29 თაისთ < B, პატიოსანთა Q. 30 თქ A. 30 ბელამეითთ A.

ἀγίαν μονήν, ἐπὶ τῇ μὲν καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτὴν φορβαδίων ζώων τε καὶ λοιπῶν τετραπόδων. —

Εἰκόνες χρυσαὶ χειμευταὶ δύο ἔχουσιν ἔσωθεν τίμιον ξύλον.

Εἰκὼν χειμευτὴ μεγάλη ἢ Μεταμόρφωσις.

5 Εἰκὼν χειμευτὴ διὰ λίθων μεγάλη ὀκτάγωνος.

Εἰκὼν χειμευτὴ μικρὰ διὰ θυρίδων ἢ Θεοτόκος.

Τίμιος σταυρὸς χειμευτὸς μέγας διὰ λίθων τῆς ἀγίας τραπέζης.

Σταυρὸς ἀργυρὸς στρατηγικὸς διὰ λίθων κοκκίνων.

Σταυρὸς ξύλινος ἡμφεσμένος μετὰ χρυσοῦ καὶ λίθων πέντε

10 ὁσκινοδίνων μενεψίων.

Εἰκὼν ἢ Σταύρωσις λίθινος διὰ θυρίδων.

Εἰκὼν ὁ ἅγιος Γεώργιος ὑλογραφία μετὰ ἀργυρῶν περιφερίων.

Εἰκόνες ὁλογραφία μετὰ πετάλων τὸν ἀρσενικὸν εἰκοσιεπτὰ.

Καὶ τέμπλον ἔν ἔχον τὰς | (Α 286) δώδεκα ἐορτάς.

15 Εἰκὼν ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ ὁ ἅγιος Θεόδωρος σαρούτην μετὰ ἀργυρῶν περιφερίων.

Δισκοποτήριον ἀργυρὸν διέχρυσον μετὰ λίθων ζυγὴ μία, ἐξ ὧν λέιπουνσι λίθοι δώδεκα.

Δίσκος ἰασπιδὸς διὰ χρυσοῦ καὶ χειμεύσεως.

20 Δισκοποτήριον ἀργυρὸν ζυγαὶ τρεῖς.

Λαβὴς ἀργυρὸς μία.

Θυματοὶ ἀργυροὶ τρεῖς,

Καὶ ὑπεριον ἀργυροῦν ἓν.

Θήκη ἥτοι συρτάριον ἀγίων λειψάνων ἀργυροῦν.

25 Πολυκάνδηλον ἀργυρὸν δύο μετὰ τῶν ἀλυσιδίων αὐτῶν, ἐξ ὧν τὸ ἓν διέχρυσον.

Εὐαγγέλιον ῥωμαϊκὸν διὰ λίθων πολυτίμων καὶ χρυσοῦ καὶ χειμεύσεως.

1 μονήν ἀγίαν B. 1 τὴν A. 1 τὴν A. 3 εἰκόναι A. 3 χειμευταὶ A. 4 εἰκὼν A. 4 χειμευτὴ A. 5 εἰκὼν χειμευτὴ A. 6 εἰκὼν A. 6 μικρὰ A. 8 στρατηγικὸς A. 10 μενεψίων Potit, μενετῶν AB, θζοζ Q. 11 σφῶδεις A. 11 λίθινος A. 13 εἰκόναι A. 13 εἰκοσιεπτὰ A. 14 ἓν A. 14 ἔχων AB. 15 ἅγιος A. 17 διέχρυσον A. 17 ζυγὴ A. 19 ἰασπιδὸς B, ἰάσπιν A. 20 ζυγαὶ A.

სტრისათვის, და აგრეთვე მის განკარგულებაში მყოფ მძოველ ცხოველთა და დანარჩენ ოთხთხეთათვის.

ხატები ოქროსი, მინანქრიანი* ორი, შიგნით შემცველი პატიოსანი ძელის ნაწილები.

სატი დიდი მინანქრიანი ფერისცვალებისა.

ხატი დიდი მინანქრიანი რვაკუთხიანი, თვლებიანი.

ხატი პატარა მინანქრიანი, ღვთისმშობლისა, კარედი.

ჯვარი პატიოსანი დიდი მინანქრიანი, თვლებიანი, წმინდა ტრაპეზისა.

ჯვარი ვერცხლისა სასარდლო, წითელთვლებიანი.

ჯვარი ხისა, ოქროთი მოქედილი და ხუთი იაგუნდის თვლით, ნაცრისფერი (μενεψύχι!).

ხატი ჯვარცმისა, კარედი, ქვისა.

ხატი წმინდა გიორგისა, ვერცხლით მოქედილი, ფერწერილი (ἀγιογραφία).

ხატები ხისა, ფურცლოვანი, რიცხვით ოცდაშვიდი.

და ერთი კანკელი, სადაც თორმეტი დღესასწაულია გამო- A 286 სახული.

ხატი წმინდა გიორგისა და წმინდა თეოდორესი, სარუთით (σφαγιον) და ვერცხლით მოქედილი.

ბარძიმ-ფეშხუმები ვერცხლისა, მოოქრვილი, ერთი წყვილი (ζυγί), თვლებიანი, რომელთაგან აკლია თორმეტი თვალი.

ბარძიმი იასპი, ოქროსი და მინანქრიანი.

ბარძიმ-ფეშხუმები ვერცხლისა, სამი წყვილი.

მოსაელუნი** ვერცხლისა ერთი.

საცეცხლური ვერცხლისა სამი,

და სასაკმევლე ვერცხლისა ერთი.

ყუთი ანუ ღურჯი ვერცხლისა, წმინდა ნაწილებისათვის.

ქორაქანდელები, ვერცხლისა თავიანთი ჯაჭვებით, ორი, რომელთაგან ერთი მოოქრვილია.

სახარება ბერძნული ძვირფასი თვლებით შემკული, ოქროსი და მინანქრიანი (χρυσήσκα).

* ოქროსი, მინანქრიანი — χρυσάί χρυσευαί (იქიმიური ოქროსი*); ქართულ ტექსტში სწერია: «ხატნი ოქროსანი შემეფტონითა». „შემეფტონი“ წარმომდგარია სიტყვისაგან χρυσευής (შდრ. ძველრუსული χρυσует და გვიანი χρиситъ) და ნიშნავს „მინანქარს“. იხ. შ. ა მ ი რ ა ნ ა შ ვ ი ლ ი, ქართუ-

Τετραευάγγελον ἀργυροῦν διάχρυσον ἰβηρικόν.

Ἔτερον τετραευάγγελον μικρὸν μετὰ ἀργυρῶν μικρῶν καρφίων.

Ἔτερον τετραευάγγελον μετὰ καρφίων ἀργυρῶν.

Εὐαγγέλιον καθήμερινὸν ἀργυρὸν διὰχρυσον.

5 Ἔτερον εὐαγγέλιον λιτὸν καθήμερινὸν ἓν.

Βιβλίον ἔχον [(A 287) τὴν ἐρμηνείαν τοῦ εὐαγγελίου τοῦ κατὰ Ἰωάννην.

Βιβλίον ὁ Θεολόγος.

Βιβλίον ἔχον τὰ Ἡθικά τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

10 Βιβλίον ἐκλογάδιον.

[Βιβλίον] ἔχον τὰ θαύματα τοῦ ἁγίου Συμεῶν.

Βιβλία τοῦ ἁγίου Μαξίμου δύο.

Βιβλία οἱ Κλίμακες δύο.

Ἔτερα βιβλία δύο τῆς Θεοτόκου.

15 Βιβλίον τοῦ Στουδίου.

Μηναῖα τρία.

Ὀκτάηχος μία.

Συναξάριον ἓν.

Εὐχολόγιον ἓν.

20 Βιβλία ἀπόστολοι δύο.

Βιβλίον ψαλτικόν ἓν.

Ἔτερον εὐχολόγιον μετὰ καρφίων ἀργυρῶν.

Βιβλίον τετράηχος παρακλητικὴ μία.

Βιβλίον τοῦ ἁγίου Ἰσαάκ.

25 Ἔτερον μηνაῖον ἐκλογάδιον ἓν.

Ἐπιλόρικα βασιλικά ὀξυκάστορα τέσσαρα, ἐξ ὧν τὸ ἓν χρυσοῦν.

Σφιγκτούρια τέσσαρα διὰ γραμμάτων χρυσῶν.

Βλαττία ὀξυκάστωρα δύο.

Σκαραμάγια βαρέα πέντε.

30 Βλαττὶν μαυριανίτι ἓν.

ლი ხელთკვნილი ისტორია, თბ. 1961, გვ. 328; იბ. მისივე Les émaux de Géorgie, Paris 1962, გვ. 16—17

** «მეტივენი სანდოლის ნაწილის მოკვეთა» (ს ა ბ ა); τὴν λυχνίαν καί... τὰς λαβίδας αὐτῆς „სანდოლიე იგი...“ და მისიველი მისი (იტიბ. 4.9).

1 ἀργυρὸν A. 2 ἔτερον A. 3 ἔτερον A. 4 διὰχρυσον A. 5 εὐαγγέλιον A. 5 λιτὸν A, λιτὸν B, ლიტონი Q. 5 ~ καθήμερινόν λιτὸν B. 5 ἓν A, < B. 6 ἐχ (= ἔχων). 6 ἐρμηνείαν A. 8 ἡθικά A. 11 Βιβλίον < AB. 11 ἔχων AB. 11 Συμεῶν A. 16 μηνაῖα A. 17 ὀκτάηχος A. 18 ἓν A. 19 ἓν A. 20 βιβλία < B. 21 ψαλτικόν A. 21 ἓν A.

ოთხთავი ვერცხლით შექედილი. მოოქრვილი. ქართული.
სხვა ოთხთავი პატარა, ვერცხლის პატარა-ლურსმნებიანი.
სხვა ოთხთავი ვერცხლის-ლურსმნებიანი.

სახარება ყოველდღიური*, ვერცხლისა და მოოქრვილი.
სხვა სახარება ყოველდღიური, ერთი ლიტონად შემოსილი.

წიგნი, რომელიც შეიცავს სახარების იოანეს თავის განმარ- A 27
ტებას (ანუ თარგმანებას).

წიგნი ღმრთისმეტყველი.

წიგნი, რომელიც შეიცავს წმინდა ბასილის «ითიკას».

წიგნი ნრავალთავი.

[წიგნი], რომელიც შეიცავს წმინდა სვიმეონის საკვირველ-
მოქმედებას.

წიგნები წმიდა მაქსიმესი, ორი.

ო-ო წიგნი აკლიმაქსნი.

სხვა წიგნები, ორი, ღვთისმშობლის ცხოვრება.

წიგნი სტუდიელისა.

«თთუენი», სამი.

რვათა ხმათა საგალობელი, ერთი.

სვინაქსარი, ერთი.

ევხოლოგიონი, ერთი.

წიგნები სამოციქულო, ორი.

წიგნი «დავითნი», ერთი.

სხვა ევხოლოგიონი, ვერცხლის-ლურსმნებიანი.

წიგნი პარაკლიტონი ოთხთა ხმათა, ერთი.

წიგნი წმინდისა ისააკისა.

სხვა თთუენი გამოკრებული, ერთი.

სამეუფო ღურა ოქსიკასტორი, ოთხი, რომელთაგან ერთი
ოქროქსოვილია.

ოთხი სახევეი, ოქროს ასოებით ამოქარგული.

ორი ძოწეული ოქსიკასტორი.

სკარამანგი მძიმე, ხუთი.

სტავრა მოწიავო (! μαυριαν¹), ერთი.

* ყოველდღიური — *καθημερινόν*, ქართულ ტექსტში სწორია: «სა-
ხარებაჲ გამოკრებული», ე. ი. ისეთი სახარების წიგნი, რომელშიაც აღნი-
შნულია ყოველდღიურად საკითხავი ადგილები სახარების ამა თუ იმ
თავიდან.

23 *τετραήχο* A. 25 *ἑτερον* A. 25 *ἐκλογίδιον* A. 26 *ἐπιγράμματα* B. 26 *ὁξυακό-*
τοια Δ. 26 *ἐν* A. 28 *σφυρηστόρια* A, *σφυρηστόρια* B. 29 *βλαβία* B. 29 *ὁξυακό-*
τοια A. 31 *βλαβίη* ΔB. 31 *μαυριαν¹* A. 31 *ἐν* A.

Βλαττὶν τριβλάττιον ἓν.

Σκαραμάγγιον ἕτερον ἓν, ἐνδυτὴ τῆς ἀγίας τραπέζης μαυριανί-
της μετὰ | (A 288) πάσης τῆς ἐξοπλίσεως αὐτῆς.

Ἐνδυταὶ δύο ὁμοίως τῶν ἀγίων. τραπέζων τῶν ἐτέρων τῶν
5 δύο ἐκκλησιῶν δλόκληραι.

Ἐτέρα ἐνδυτὴ τῆς ἀγίας τραπέζης ἄσπρον ἐξάμιτον, ἔχουσα
εἰκόνα τὴν θεοτόκον διὰ μαργάρων.

Ἀλλαξίματα πρεσβυτέρου.

Ὡμοφόρια τρία, ἐξ ὧν τὸ ἓν ἔχει εἰκόνα διὰ μαργάρων.

Ἅτερον ὠμοφόριον σιμέντον καὶ ὠμοφόρια μεταξωτὰ ἕτε-
ρα τρία.

Μανουάλια χαλκᾶ μεγάλα δώδεκα,

Καὶ ἕτερα μικρὰ δύο.

Τοῦ τέμπλου μανουάλιον δλόκληρον ἓν μετὰ τῶν κηροπηγίων
15 αὐτοῦ,

Καὶ ἕτερα μικρὰ δύο μετὰ τῶν διὰ χειρῶν κρατημάτων
αὐτῶν.

Καμάραι μανουάλια δύο.

Δρακοντάρια ἐννέα μετὰ τῶν ἀβηγῶν αὐτῶν.

Ἅτερα δρακοντάρια δέκα ἄνευ ἀβηγῶν.

Πολυκάνδηλα δεκαεπτὰ μετὰ τῶν ἀβηγῶν αὐτῶν.

Λεκάνη τῶν Φώτων μικρὰ μία.

Κανίσκιον ἓν.

Χερνιβό|A 289) ξεστον καὶ σελλίον ἓν.

Μουχρούτια ποτήρια δεκαεπτὰ.

Ξεστὶον ἓν ὁμοίως.

Σκουτέλιον ἓν ὁμοίως.

Ἅτερον ξεστὶον χρύσον.

Ἅτερον ξεστὶον πράσινον τὸ λεγόμενον μηνᾶ.

Καὶ ἕτερα ὕαλια ποτήρια.

Καὶ κανδήλαι διάφοροι: —

1 βλαττὴν A. 1 ἓν A. 2 σκαραμάγγιον A, σκαραμάγκιον B. 2 ἕτερον
ἐν A. 3 ἐνδυτὴ A. 3-4 πάσης A. 4 ἐξοπλίσεως AB. 4 αὐτῆς + μία Petit,
+ ἐν B. 5 ἐνδυταὶ A. 5 ἐτέρων A. 7 ἕτερα A. 7 ἐνδυτὴ A. 7 ἀγίας A. 9 πρεσβυ-
τέρου A, πρεσβυτέρων B. 10 ὠμοφόρια B, μαφόρια A. 10 ἓν A. 11 ἕτερον
μαφόριον A. 11 καὶ < B. 11 μαφόρια A. 11-12 ~ ἕτερα τρία ὠμοφ. μετα-
ξωτὰ B. 11 καὶ < B. 11 ἕτερα A. 15 ἓν A. 16 αὐτοῦ Petit. αὐτῶν AB.

სტავრა ტრიელატი, ერთი.

სხვა სკარამანგი ერთი, წმინდა საკურთხეველის საბურავი
μασχαχ:της მთელი თავისი მოწყობილობით.

A 288

აგრეთვე ორი საბურავი სხვა ორი ეკლესიის წმინდა საკურ-
თხეველებისა სრულად.

სხვა საბურავი წმინდა საკურთხეველისა, თეთრი ექსამიტონი,
რომელსაც აქვს ღეთისმშობლის ხატი მარგალიტებიანი.

მღვდლის შესამოსლები:

სამი ომოფორი, რომელთაგან ერთზეა ხატი მარგალიტებიანი.

სხვა ომოფორი სიმენტისა, აგრეთვე სხვა სამი ომოფორი
აბრეშუმისა.

სპილენძის შანდლები, დიდი, თორმეტი,

და სხვა პატარა, ორი.

კანკელის მთლიანი შანდალი ერთი, თავისი შანდლებითურთ,

და სხვა პატარა ორი, მათი ხელტარებითურთ.

კამაროვანი შანდალი, ორი.

ცხრა ღრაკონტარი (დროშა) მათი ტარებითურთ.

სხვა ღრაკონტარი ათი, უტარო.

ქორაქანდელი ჩვიდმეტი მათი ტარებითურთ.

ჯამი პატარა წყალკურთხევისა (τῶν φώταυ), ერთი.

კაწინი ერთი.

ხერნიბოქსესტი * და სელიონი ერთი.

მახრუტი სასმისი ჩვიდმეტი.

A 289

აგრეთვე ერთი ქსესტიონი.

აგრეთვე ერთი ჯამი.

სხვა ქსესტიონი ბროლისა (? χρύσιν).

სხვა ქსესტიონი მწვანე, ეგრეთწოდებული მინა.

სხვა კიქის სასმისები,

და სხვადასხვანაირი კანდელეები.

* Χειροπέδεσται „ჯამი ნაქურთხი წყლისთვის“; ქართულ ტექსტში სწე-
რია: შრინიდოქსესტი.

17 και < B. 17 ἐτερά μικρά A. 19 μαυροάλια A. 20 θρακοντάρια A. 20 ἀβη-
ρων B, ἀβερων A. 21 ἀβηρων B, ἀβερων A. 22 δεκάπεντα A. 22 ἀβερων A.
24 καυτοκίον A. 25 σελίον A, σελίον B. 25 ἐν A. 26 δεκάπεντα A. 27 ξε-
σταιον A, ξασταιον B. 27 ἐν A. 28 ἐν A. 29 ξασταιον B. 30 ξασταιον B. 31 και < B.
31 ὑάγια B. ὑελλία A. 32 χρυσοίαι A. 32 διὰφοροὶ A, διὰφοροὶ B.

Διὰ τῶν ζώων

Ἄλογα ἀρρενικά τε καὶ φορβάδια μετὰ καὶ τῶν πωλαρίων αὐτῶν, ἀμφοτέρω ἑκατὸν δέκα.

5 Ὀνικά ἀρρενικά τε καὶ θήλειαι μετὰ τῶν πωλαρίων αὐτῶν δεκαπέντε.

Βουβάλια ἀμελγάδια τέσσαρα.

Μοσχάρια δύο.

Καὶ βόες καματηροὶ διὰ τῶν ὀντων ἐν πᾶσι τοῖς κτήμασι τῆς μονῆς, ζευγάρια τεσσαράκοντα ἑπτὰ.

10 Ἀγελλάδια καὶ ταυρία ἑβδομήκοντα δύο.

Πρόβατα ἀμελγάδια διακόσια τριάκοντα ὀκτώ.

Κριάρια ἐννεμήκοντα τέσσαρα.

Καὶ αἰγες πενήκοντα δύο.

[ՄԾՅՈ 35]

15 Διὰ τῶν χρυσοβούλλων τῶν φυλαττομένων ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν

[(A 290) Χρυσοβούλλια τρία περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ κτημάτων ἡμῶν ἡγρουν τὸ μὲν ἐν τοῦ μέρους τοῦ Ἀνίου, τὸ δὲ ἕτερον τοῦ

20 Ταῖς, καὶ τὸ ἕτερον τοῦ Τζούρμερη.

Χρυσόβουλλα δύο περὶ τῶν ἐν τῷ θέματι τῶν Ἀρμενικῶν κτημάτων μου, τὸ μὲν ἐν τῆς Λάβας, τὸ δ' ἕτερον τοῦ Ἀρνασάκου καὶ Μαρτίσπαῳ.

25 Χρυσόβουλλον ἓν τῆς μονῆς τῆς κυρᾶς Εὐφροσύνης τοῦ χωρίου Λιβαδίου.

Χρυσόβουλλα τρία τοῦ κύρ Μιχαὴλ περὶ τῶν ἐν Μοσυνοπόλει κτημάτων μου.

Χρυσόβουλλα τέσσαρα περὶ τῶν ἐν Φιλιππουπόλει κτημάτων μου.

30 Χρυσόβουλλον ἀθρόωστος τῆς ἐν τῷ Κάρσε πράξεώς μου.

2 ἀρρενικά τε Α. 2 φορβάδια Α, φορὰδια Β. 2 πωλαρίων Α. 3 ἑκατὸν Α. 4 ἀρρενικά τε Α. 4 θήλειαι Α, θήλη Β. 6 ἀλμεγάδια Α. 8 καὶ < Β. 8 καματεροὶ Β. 8 πᾶση Α. 9 ἑπτὰ Α. 10 ἑβδομήκοντα Α. 11 ὀκτώ Α. 12 ἐνεμήκοντα Α. 13 καὶ < Β. 21 δύο Α. 21 ἀρμενικῶν ΑΒ. 22 ἕτερον Α. 23 μαρτίσπαῳ Β. 24 ἐν Α. ἐν Β. 24 τῆς μονῆς Α, (ἐν) ταῖς μοαῖς Β 24 κυρᾶς Α. 30 χρυσοβούλλ Α, χρυσόβουλλα Β, ժողովքայն զհող զ.

ცხოველთათვის

ცხენი ულაცი და ფაშატი მათი კვიცებითურთ, ორივე ას-ათი.

ვირი მამალი და დედალი მათი მუტრუკებით, თხუთმეტი.

ფურკამეჩი ოთხი.

ხბო ორი.

მუშა საქონელი მონასტრის ყველა მამულებში მყოფი, ორ-მოცდაშვიდი ულელი.

ძროხა და ხარი სამოცდათორმეტი.

მეწველი ცხვარი ორასმოცდათვრამეტი..

ვერძი ოთხმოცდათოთხმეტი,

და თხა ორმოცდათორმეტი.

[თავი მოცდაშვიდ-თმეტი]

იმ ოქრობეკედთა შესახებ. რომლებიც დაცულია

კონსტანტინეპოლში, ღვთის (მაცხოვრის) *

დიდ ეკლესიაში

სამი ოქრობეკედი ანატოლიაში არსებული ჩვენი მამულების A 290 შესახებ, ანუ ერთი—ანისის მხარისა, ხოლო მეორე ტაოს მხარისა, და სხვა კიდევ ჩურმერისა.

ორი ოქრობეკედი ჩემი მამულების შესახებ, რომლებიც არმენიაკთა თემშია, ერთი ლავაკაისა, ხოლო მეორე არნასაკისა და მარტისაპაოსი.

ერთი ოქრობეკედი ქალბატონ ევფროსინეს * მონასტრისა სოფელ ლივადიონში **.

სამი ოქრობეკედი კიპრი მხარისა ჩემი მამულების შესახებ, რომლებიც მოსინოპოლში არის.

ოთხი ოქრობეკედი ჩემი მამულების შესახებ, ფილიპოპოლში რომ არის.

ოქრობეკედი იმის შესახებ, რომ ყარსში ჩემი მუშაობის დროს არაფერი ბრალი არ მედებოდა.

* ქართულ ტექსტში სწერია: «კიურა ეფ[რა]სინესი».

** სოფელ ლივადიონში — *ად ჯადიონს აქადიონს*. ქართულ ტექსტში სწერია: «ბ რ უ ს ო ლ ვ ა დ ი ს ა».

Χρυσόβουλλα δύο ἀθιώσεως τῆς ἐν Θεοδοσιουπόλει πρά-
ξεώς μου.

Χρυσόβουλλον ἕτερον ἐξκουσίας περὶ τῶν ἐν Φιλιππουπόλει
κτημάτων μου καὶ τῆς Μοσυνευπόλεως.

5 Χρυσόβουλλον περὶ τοῦ χωρίου τῆς Ξανθείας.

Χρυσόβουλλον τοῦ Μάργω|(Α 291)νοῦ ξυλοχάρτιον, ὅπερ ἔχω
ἐν τάξει ἐνεχύρου.

Λίβελλοι δύο· ὁ μὲν εἰς περὶ τοῦ χωρίου τοῦ Εὐδοκίμου, ὁ
δ' ἕτερος περὶ τοῦ χωρίου τοῦ Κοτρείσι.

10 Ἡ σημείωσις τοῦ κυροῦ Μιχαήλ περὶ τῆς κινήσεως τότε
ὑποθέσεως τοῦ Μπατζινάκου.

Ὅμοίως ἑτέρα σημείωσις τοῦ αὐτοῦ περὶ τοῦ μητροπολίτου
Φιλιππουπόλεως.

15 Ἑτέρα σημείωσις τοῦ Βοτανιάτου περὶ τῶν κτημάτων τῆς
Φιλιππουπόλεως.

Βασιλικὰ πιττάκια τὰ καταστρωθέντα εἰς διάφορα σέκρετα,
καὶ ἕτερα πιττάκια περὶ διαφόρων ὑποθέσεων ἐξήκοντα καὶ πέντε.

Εἰσὶ δὲ καὶ τὰ ἴσα τῶν τριῶν χρυσοβούλλων τῶν ἐν τῇ Ἀνα-
τολίᾳ κτημάτων μου.

20 [ՄԾՅՈ 36]

Διὰ τῶν χρυσοβουλλίων τῶν ἐναποκειμένων
καὶ παραφυλαττομένων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς μονῇ

Χρυσοβούλλια δύο ἀθιώσεως τῆς πράξεώς μου τοῦ μεγάλου
δομεστικάτου.

25 Χρυσόβουλλον ἐν τοῦ κάστρου Βάνισκας καὶ τοῦ | (Α 292)
χωρίου τῶν Τζερβενῶν.

Χρυσοβούλλιον περὶ τῶν ἐν ταῖς κτήμασί μου βελτιώσεων,
οἰκοδομῆς κάστρων, χωρίων τε καὶ μοναστηρίων.

30 Ἅτερον χρυσοβούλλιον τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, καὶ εἰ γε πανυ-
πέρπλεος γένηται ἢ τῶν κτημάτων ἡμῶν πρόσσοδος, τοῦ ἔχειν ἐμέ τε
καὶ τοὺς μετ' ἐμέ τὸ ἀφρόντιστον.

1 Θεοδοσιουπόλ. Α. 3 ἐξκουσίας Α. 8 δύο Α. 8 εἰς Α. 9 κοτρείσι Α. 10 Μιχαήλ Α. 11 πατζινάκου Α. 12 ἑτέρα Α. 13 Φιλιππουπόλεως Α. 16 βασι-
λικὰ Α. 18 εἰσὶ Α. 18 τριῶν Α. 21 χρυσοβούλλων Α, χρυσοβούλλων Β. 25 ἐν Α. 25 Βάνισκας ΑΒ, (Ἰοηδὺς) ՅԵԶԵԼՍՏԻՅ, ՅԵԶԵԼՍՏԻՅ (Յ Ո Մ Ն), Βάνισκας
Petit. 28 τί Α. 29 εἶγε Α. 29-30 παυπερόπλεως Β. 30 ἐμέ τε Α.

ორი ოქრობეჭედი იმის შესახებ, რომ თეოდოსიუპოლში ჩემი მუშაობის დროს არაფერი ბრალი არ მედება.

სხვა ოქრობეჭედი შეუვალბობისა ფილოპოპოლში და მოსინოპოლში არსებული ჩემი მამულებისათვის.

ოქრობეჭედი ქსანთიის სოფლის შესახებ.

ოქრობეჭედი მარლონისა, კილზე ნაწერი, რომელიც მაქეს წინ. A 291 დის წესით.

ორი წიგნი*: ერთი — ევდოკიმის სოფლის შესახებ, ხოლო მეორე კოტრესის სოფლის შესახებ,

სიგელი** კირ მიხაელისა შესახებ პაკინაკის მაშინ მომხდარი ამოძრავებული თავდასხმისა.

აგრეთვე სხვა სიგელი იმავე კირ მიხაელისა შესახებ ფილიპოპოლის მიტროპოლიტისა.

სხვა სიგელი ბოტანიატისა შესახებ ფილიპოპოლის მამულებისა.

სამეფო წიგნები, რომლებიც ვრცელდება სხვადასხვა უწყებებზე, და სხვა წიგნები სხვადასხვა საკმეების შესახებ სამოცდახუთი.

არის აგრეთვე ანატოლიაში არსებული ჩემი მამულების შესახებ სამი ოქრობეჭედის პირები.

[თავი ოცდამეთექვსმეტი]

იმ ოქრობეჭედთა შესახებ, რომლებიც დევს და დაცულია ჩვენს მონასტერში

ორი ოქრობეჭედი იმის შესახებ, რომ დიდ დომესტიკად ჩემი მოღვაწეობის დროს არაფერი ბრალი არ მედება.

ერთი ოქრობეჭედი ვანისკას ციხე-სიმაგრისა და სოფელ ჩერ- A 292 ვენის შესახებ.

ოქრობეჭედი შესახებ ჩემს მამულებში წარმოებულ შეკეთებათა (ქეჯღაშთეაჲ), ციხეების აგებისა, სოფლებისა და მონასტრების აშენებისა.

სხვა ოქრობეჭედი ამავე საკმის შესახებ, და თუ ძალიან გაიზარდოს ჩემი მამულების შემოსავალი, მე და ჩემ შემდეგ ყველას უზრუნველობა ჰქონდეს.

* ორი წიგნი — *λεξελλοι* ბსი. ქართულ ტექსტში სწორია: „ლიველონია“. ** სიგელი — *σημαειωσις* (ჩემი განმარტება). იგულისხმება სასამართლოს განაჩენი (1078 წლის მახლობლად) გრ. ბაკურიანსა და პეწინაგს შორის და გრ. ბაკურიანსა და ფილიპოპოლის მიტროპოლიტს შორის ამტყდარი საკმის გამო. იხ. Dölger, Corpus... 2. Teil, გვ. 20.

Χρυσοβούλλιον τῆς καθ' ἡμᾶς μονῆς τοῦ Πετριτζοῦ περὶ τε τῆς κυριότητος καὶ αὐτεξουσιότητος τῆς αὐτῆς μονῆς παντοίας ἐλευθερίας καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ προσκυρωθέντων κτημάτων μου.

Χρυσοβούλλιον περὶ τοῦ Σπάσματος καὶ τοῦ Παγκαλίτζη.

- 5 Χρυσοβούλλια δύο περὶ τοῦ ἀθώους καὶ ἀλογαριάστους διατηρηθῆναι ἡμᾶς ὑπὲρ ὧν κατεβαλλόμεθα βασιλικῶν λογαρίων εἰς τὴν μετὰ κλησιν τῶν Κομάνων.

Χρυσοβούλλιον περὶ τῆς ἀθώωσης τοῦ θέματος τῶν Σμολένων.

- 10 Χρυσοβούλλια δύο περὶ τῶν ἐν Ἀχριδῷ κτημάτων μου, τοῦ τε χωρίου | (A 293) Σικονίου καὶ τοῦ χωρίου Χαρπετικίου.

Χρυσοβούλλιον τῆς ὑποθέσεως τῶν ἱερῶν τῆς εὐαγγελιστικῆς μονῆς τοῦ Χαχοῦ.

- 15 Χρυσοβούλλιον τοῦ ἔχειν με ἐπ' ἀδείας παραπέμψαι τὰ κτήματά μου ἐνθά καὶ βούλομαι, καὶ πρὸς τοὺς συγγενεῖς καὶ ἀνθρώπους μου, κἂν τῆς θρησκείας τῶν Ἀρμενίων τυγχάνουσιν.

Ἴσον χρυσοβούλλιον τῶν ἐν τῷ Βολερῷ καὶ τῇ Μοσυνοπόλει κτημάτων μου.

- 20 Ἔτερον ἴσον χρυσοβούλλου περὶ τῶν κτημάτων μου τῆς Φιλιππουπόλεως.

Ἔτερα ἴσα χρυσοβούλλου τρία περὶ τῶν ἐν Φιλιππουπόλει κτημάτων μου.

Ἴσον χρυσοβούλλου περὶ τῆς ἐν Θεοδοσιουπόλει πράξεώς μου.

- 25 Πιττάκιον βασιλικὸν περὶ τοῦ λογισθῆναι τὰ κτήματά μου ἅπαντα.

Καὶ ἔτερα πιττάκια τρία ἀποσχιδευμοῦ.

Ἔτερον πιττάκιον περὶ τοῦ θέματος τῶν Σμολένων.

- 30 Ἡ ἀπόδειξις ἧς ἔλαβον οἱ Φράγγοι φιλοτιμίας τῶν τριῶν (A 294) κεντηναρίων καὶ τὸ περὶ τούτων πιττάκιον, καὶ ἕτεραι ἀποδείξεις διάφοροι.

1 περὶ A. 4 Παγκαλίτζη A, Παγκαλίτζι B. 6 κατεβαλλόμεθα A. 7 μετὰ κλησιν A, ջստցածցծս Q, μετὰ κλησιν B. 8-9 σπολύνων B. 10 δύο A. 10 Ἀχριδῷ A, Ἀχρειδῷ B. 11 Χαρπετικίον A, Χαπετικίου B, խրպետիկոն Q. 14 ἐπαδείας A. 17 ἴσον A. 19 ἴσ' A. 21 ἴσα A. 21 τριῶ A. 21 Φιλιππου πόλει A. 23 χρυσοβούλλιον B. 23 Θεοδοσιου πόλεως A. 24 βασιλικὸν A. 25 ἅπαντα A. 26 καὶ < B. 26 πιττάκια A. 26 ἀποσχιδευμοῦ A, ἀπὸ σχιδευμοῦ B. 27 πιττάκιον A. 28 ἧς A. 28 Φράγγοι B. 29 καὶ < B. 30 διάφοροι A.

ოქრობეკედი ჩენი პეტრიწონის მონასტრის შესახებ, ამ მონასტრის უფლებობისა და თვითმფლობელობის და ყოველგვარი თავისუფლებისა, და შესახებ ჩემი მამულების დამტკიცებისა მისთვის.

ოქრობეკედი შესახებ სპაზმატისა და პანკალიწისა.

ორი ოქრობეკედი შესახებ იმისა, რომ ჩვენ უბრალოდ და არაანგარიშვალდებულად ვითვლებოდეთ იმისთვის, რაც სამეფო ანგარიშში გავიღეთ კომანთა (ე. ი. ყიფჩაყთა) მოწვევის დროს (?).

ოქრობეკედი ზმოლენის თემში [ჩემი სამსახურის დროს] უბრალოების შესახებ.

ორი ოქრობეკედი ჩემი მამულების შესახებ ახრიდონში, სოფელ სიკონში და სოფელ ხარპეტიკონში.

A 293

ოქრობეკედი ხახულის ყოვლად წმინდა მონასტრის სამღვდელ-საქმეების შესახებ.

ოქრობეკედი შესახებ იმისა, რომ მე მაქვს უფლება გადავცე (παραχωμα) ჩემი მამულები, სადაც კი მსურს, ჩემს ნათესავენსა და ჩემს ყნებს, თუნდაც ისინი სომხური სარწმუნოებისა იყვნენ.

ოქრობეკედის პირი შესახებ ჩემი მამულებისა ვოლერონში და მოსინობოლში.

სხვა ოქრობეკედის პირი შესახებ ჩემი მამულებისა ფილიპოპოლში.

სხვა სამი ოქრობეკედის პირები შესახებ ჩემი მამულებისა ფილიპოპოლში.

პირი ოქრობეკედისა ჩემი მოღვაწეობის შესახებ თეოდოსიუპოლში.

სამეფო პიტაკი ყველა ჩემი მამულის ამორიცხვის შესახებ საგადასახადო სიიდან (λοιγυμνηγαι).

სხვა სამი პიტაკი გადასახადის მოკვეთის შესახებ (χρηματημα).

სხვა პიტაკი ზმოლენის თემის შესახებ.

საბუთი პატივმოყვარეობისა, რომელიც გამოიჩინეს ფრანგებმა სამი კენდინარის ალებით და პიტაკი ამათ შესახებ*, და კიდევ სხვადასხვანაირი საბუთები.

A 294

¹ ამ მნიშვნელობით არის ნახმარი *ἡτοιχισμένης* Anna Comu. III, 6 ობ. აგრეთვე ფრ დელ გერ ი, Corpus d. gr. Urkunden... 2. Teil (1925) გვ. 31.

* ქართულ ტექსტში ასეა ეს წინადადება ასახული: «აპოდიქტი განძისაჲ სამისა კენდინარისაჲ რომელი ფ ი ლ ო ტ ი მ ი ა დ აიღეს ფრანგთა მაგისტრ პირი-სათჳს პიტაკი ერთი». პეტრიწონის ქართულ წიგნებში *ἡτοιχισμένης* დამკვიდრებული სიტყვა ყოფილა. შდრ. იოანე პეტრიწთან: «ესე აჲ, ოჲ განმგონეო, გ ი ლ ო ტ ი მ ი ე» (იოანე პეტრიწის შრომები, ტ. II. [1937], გვ. 71, 5).

Σημείωσις τοῦ χαρτοφυλάκου καὶ πιττάκιον πρὸς θεματικὸν δικαστὴν πρὸς εἰδήσεις καὶ ἀποδείξεις τῶν χρυσοβούλλων ἡμῶν καὶ λοιπῶν δικαιωμάτων τῶν ἀποκειμένων ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ.

Τὸ ἰσοκώδικον τοῦ Σραβικίου καὶ αἱ ἀσφάλειαι τῶν χωριτῶν τοῦ αὐτοῦ χωρίου.

Τὸ ἰσοκώδικον τοῦ χωρίου Πριλόγγους.

Τὰ ἀγοραστήρια τοῦ Βαρδάνη περὶ τῆς ἐν Μοσυνοπόλει αὐλῆς καὶ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ ἐν τῷ Παπικίῳ.

Αἱ ἀποδείξεις περὶ τοῦ εἰσχομισθέντος λογαρίου περὶ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ θέματος τῶν Σμολένων.

Τὸ πρακτικὸν καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν ἐν Φιλίππουπόλει κτημάτων μου.

Τὸ πρακτικὸν καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν κτημάτων μου τῆς Μοσυνοπόλεως, ὡσαύτως καὶ αἱ ἀποδείξεις τοῦ οἰκονόμου | (Α 295) περὶ τοῦ δημοσίου τοῦ λιβελλικοῦ. Τὸ λογίσμιον πιττάκιον τῶν κτημάτων τῆς Μοσυνοπόλεως.

Τὸ πρακτικὸν καὶ παραδοτικὸν τῆς Λάβακας,

Αἱ ἀσφάλειαι καὶ αἱ ἀποδείξεις τῶν πανηγυριστῶν τοῦ Στενιμάχου.

Καὶ τὸ ὑπόμνημα, ὃ ἐποίησεν ὁ Μεσοποταμίτης ἐκ προστάξεως βασιλικῆς περὶ τῶν Βοδινῶν καὶ χωρίου τοῦ Ζαχαρίου.

* * *

1. Τὸ δὲ παρὸν τυπικὸν ἐγράφη ῥωμαϊκὸν ἱβηρικὸν τε καὶ ἄρμενικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς εὐαγεστάτης μονῆς τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς Περτζονιτίσσης κατὰ τὸν δεκέμβριον μῆνα τῆς ἐβδόμης ἰνδικτιῶνος ἔτους 6592, καὶ ὑπεγράφη παρ' ἐμοῦ τε αὐτοῦ τοῦ σεβαστοῦ Γρηγορίου καὶ μεγάλου δομεστίκου τῆς δύσεως τοῦ Πακουριάνου διὰ ἄρμενικῶν γραμμάτων καὶ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυροῦ Εὐθυμίου πρὸς βεβαίωσιν καὶ πίστῳσιν πάντων τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ἀναγεγραμμένων, ὡς παρατυχόντος αὐτοῦ ἐνθάδε διὰ τὸ καὶ αὐτὸν ἐκ προστάξεως τοῦ κραταιοῦ καὶ ἁγίου

1 χαρτοφυλάκου B, χαρτοφύλα (χαρτοφυλάκ ?) A. 2 προσείδησις καὶ ἀπόδειξις A. 4 σραβικίου AB, δ'σραβουσα Q, Πραβικίου P et it. 6 πριλόγγους B. 7 Βαρδάνη A, Βαρδάν B. 9 ἀποδείξις A. 11 περιορισμὸς A. 11 Φιλίππου π' A. 13 περιορισμὸς A. 15 λιβελλικοῦ A. 15 πιττάκιον A. 18 ἀσφα-

სიგელი ხარტოფილაკისა და პიტაკი თემის მსაჯულის მიმართ დასამოწმებლად და დასამტკიცებლად ჩვენი ოქრობეჭდებისა და დანარჩენ უფლებათა, აია სოფიაში დაცულთა.

ისოკოდიკონი ზრაფიკისა და ამ სოფლის მცხოვრებთა ხელწერილები.

ისოკოდიკონი სოფელ პრილონგისა.

ნასყიდობის ქალაღები ვარდანისა შესახებ ეზოსი, მოსინოპოლში რომ არის, და წმინდა გიორგის მონასტრისა, პაპიკიონში რომ არის.

საბუთები შესახებ ზმოლენის თემის საჩივრის გამო ჩატარებული შემოწმებისა.

აღწერა და შემოსახლერა * ჩემი მამულებისა, ფილიპოპოლში რომ არის.

აღწერა და შემოსახლერა ჩემი მამულებისა, მოსინოპოლში რომ არის, ისევე, როგორც საბუთები იკონომოსისა შესახებ სახელ- A 295
მწიფო გადასახადებისა (? παρ: τὸν βουλευτῆς τὸν ἀρχιεπίσκοπον). საანგარიშო მოხსენება მოსინოპოლის მამულებზე.

აღწერა და გადაცემის წიგნი ლავაკისა.

ხელწერილები და საბუთები სტენიმახის პანიგირელთა.

მოგონება, რომელიც გააკეთა ნესოპოტამელმა სამეფო ბრძანებით შესახებ ვილინთა და ზაქარიას სოფლისა.

* * *

1. ხოლო წინამდებარე ტიპიკონი სრულიად პატიოსანი ჩვენი მონასტრისა, რომელიც არის პეტრიწონის ყოვლად წმინდა ღვთისმშობლის სახელობისა, დაიწერა ბერძნულად. ქართულად და სომხურად 6592 წელს, დეკემბრის თვეში, მეშვიდე ინდიქტიონს და ხელმოწერილია თვითონ ჩემ მიერ, ესე იგი, სათნო გრიგოლის და დასავლეთის დიდი დომესტიკოსის ბაკურიანის მიერ, სომხური ასოებით და იერუსალიმის უწმინდესი პატრიარქის უფალ ექვთიმეს მიერ დასამტკიცებლად და სარწმუნო-ყოფად ყველაფერ იმისა, A 296
რაც შიგ არის ჩამოწერილი, მაშინ, როდესაც, ის აქ იყო, რად-

* აღწერა და შემოსახლერა — τὸ ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος. ქართულ ტექსტში სწერია: «არახტიკონი და პერიერეზონი».

21a A. 18-19 *σπριγύχου* A. 20 *μεσοποταμίας* A. 21 *Πατριάρχου* A. 24 *Πατριάρχου* A. 25 *ἀρχιεπίσκοπος* A. 25 *ἐμὸν* A. 25 *τὸ* A. 28 *ἐκπληρω* A. 28 *βλαδισίου* A. 30 *ἱεροῦ* A.

ἡμῶν βασιλέως διαίγειν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἕνεκεν εἰρήνης τοῦ ἀλάστορος Φράγγου καὶ αὐτῆς ὑποστρέψαντος καὶ μεθ' ἡμῶν καταλαβόντος ἐνταῦθα ἐν τοῖς Φιλιππουπόλεως κτήμασί μου.

2. Ἐγράφη δὲ ῥωμαϊκόν, ἱβηρικόν καὶ ἀρμενικόν διὰ τὸ τοὺς
5 μοναχοὺς τῆς τοιαύτης μονῆς Ἰρηνάς τε τυγχάνειν καὶ μὴ ἐπίστασθαι ῥωμαϊκὰ γράμματα· ἀλλ' ὀφείλει μετέρχεσθαι τὸ τοιοῦτον τυπικόν διὰ τε τῶν ἱβηρικῶν καὶ ἀρμενικῶν γραμμάτων.

3. Ἐὶς τοῦτο δὲ τυπούμεν ἔχειν τὴν ἐνταῦθα ῥωμαϊκὴν ἅπασαν
10 γραφὴν, ὅτι καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ ταύτης ὕφους τὴν ὑπογραφὴν ἐδέξατο.

4. Γέγονε δὲ καὶ τὸ τούτου ἴσον (A 297) καὶ ὑπεγράφη ὁμοίως καὶ ἐναπετέθη εἰς τὴν εὐαγγελιστὴν μονὴν τῶν Παναγίου τὴν οὖσαν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει, ὅπως εἰς τὸ διηγεῖται ἀπόκειται καὶ παραφυλάττεται ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ.

5. Καὶ εἴ γε (ὅπερ ἀπεύχομαι) τίς τῶν καθηγουμενεύοντων ἐν
15 τῇ δηλωθείσῃ καθ' ἡμᾶς ἁγίᾳ μονῇ ἢ τῶν ἐν αὐτῇ μοναχῶν πρὸς λύμην ταύτης καὶ τῶν ταύτῃ διαφερόντων ἐξανίσταται καὶ πειραθῇ ἀθετήσαι τὰ ἐν τῇ παρόντι τυπικῷ ἀναγεγραμμένα καὶ πρὸς κατάλυσιν καὶ ἀπώλειαν αὐτοῦ διεγερθῇ, τὸ παρὰ τῇ δηλωθείσῃ μονῇ
20 τῶν Παναγίου ἐναποκαίμενον τυπικόν ἐμφανισθῆσεται καὶ ἀπελῆγξει τὸν κατατολμήσαντα τὸ τοιοῦτον ἀτόπημα διαπράξασθαι, καὶ εὐθυνθήσεται μὲν οὗτος ὡς εἰκὸς καὶ ἀπειρηθήσεται εἴ τι ἂν καὶ ἀμαρτήσῃ, ἐξωθήσεται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς μονῆς. Εἴθ' οὕτως (A 298)
25 αὐτῆς τὸ τοιοῦτον τυπικόν ἀποτεθῇ εἰς τὴν εἰρημένην τῶν Παναγίου μονὴν· οὐδόλως γὰρ βουλόμεθα ἐξωθεῖν ταύτης ἢ τῆς πόλεως μεταπεμφθῆναι ἢ παραφυλαχθῆναι.

6. Τοῦτου γὰρ ἕνεκεν καὶ τοὺς καθηγουμενεύοντας ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς ἐνορκούμεν εἰς αὐτὴν τὴν πανάχραντον καὶ θεομήτορα θεοτόκον ἡμῶν, ὅπως κρατήσῃ ἢ παροῦσα ἡμετέρα βούλησις καὶ φυλαχθήσεται ἐν αὐτῇ τὸ τῆς καθ' ἡμᾶς
30 μονῆς τυπικόν, καὶ μᾶλλον εἰ χρεία ἐστὶ τοῦτου παρὰ τινων ἐν τοῖς ἔξω κατὰ τι ἀμφιβαλλόντων εἰς τὸ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μονῇ ἀποκαίμενον τυπικόν, ὀφείλει μετὰγραφῆναι καὶ τὴν πίστῳσιν παρὰ τοῦ

1 βασιλῆος A. 1 ἕνεκεν A. 2 φράγγου AB, φράγγου Petit. 2 αὐτῆς A. 8 ἅπασαν A. 11 ὑπεγράφει A. 13 διηγεῖται A. 13-14 παρὰ φυλάττεται A. 16 δηλωθήσεται A. 16 ὡς A. 17 διὰ θεοτόκων A. 18 ἀθετήσαι A, ἀθετή-

გან ჩვენი ძლიერი და წმინდა მეფის ბრძანებით ის იმყოფებოდა თესალონიკეში ვერაგ თრანგთან მშვიდობის ჩამოგდების გულისთვის და, უკან რომ ბრუნდებოდა, ჩვენთან ერთად წამოვიდა ჩემს მამულებში ფილიპოპოლში.

2. დაიწერა ბერძნულად, ქართულად და სომხურად იმიტომ, რომ ამ მონასტრის მონაზონები ქართველები არიან და არ იციან ბერძნული კითხვა; ამიტომ საჭიროა ეს ტიპიკონი შესრულებული იყოს ქართულადაც და სომხურადაც.

3. ხოლო სიმტკიცე — ვაწესებთ ჩვენ — უნდა ჰქონდეს ამ შემთხვევაში საყოველთაო ბერძნულ დაწერილობას, ისე რომ მისი ნაქსოვის ბოლოში მას ეკუთვნის ხელმოწერა.

4. ხოლო მოხდა ისე, რომ მისი პირიკ აგრეთვე დაიწერა და A 297 დაიდვა პანაგიის ყოვლად პატიოსან მონასტერში, რომელიც არის ღვთივ-დაცულ ქალაქში, რათა სამუდამოდ იქ იდვას და დაცულ იქნეს ამ მონასტერში.

5. და თუ (ნუმიც მოხდება ეს!) ვინმე წინამძღვართაგანი ხსენებული ჩვენი წმინდა მონასტრისა ან იქაური მონაზონთაგანი სავენებლად ამ მონასტრისა და იქაურ საქმეთა აღდგება და ეცდება დაარღვიოს წინამდებარე ტიპიკონში დაწერილი წესები და მის დასაშლელად და მოსასპობად იმოქმედებს, პანაგიის ხსენებულ მონასტერში შენახული ტიპიკონი იქნება გამოჩინებული და მხილებული იქნება ის, ვინც გაბედა ასეთი შეუფერებლობა ჩაედინა: ის დასჯილი იქნება, როგორც შეეფერება, აზღვევინებენ, თუ რამ შესცოდა, და მონასტრიდანაც გაძევებული. ეს ტიპიკონი კი კვლავ A 298 დაიდება პანაგიის ხსენებულ მონასტერში; სრულიადაც არ გვსურს მის გარეთ ან ქალაქის გარეთ იქნეს გადატანილი ან გადაძალული.

6. ამის გულისთვის ვაფიცებთ ამ მონასტრის წინამძღვრებს ან დანარჩენ ძმებს ყოვლად უმანკო ღვთის ღედის ჩვენი ღვთისმშობლის სახელით, რათა ეს ჩვენი სურვილი ძალაში იყოს და დაცულ იქნეს მასში ჩვენი მონასტრის ტიპიკონი, და თუ ვინიცობა დასჭირდებათ ვინმე გარეშეს მიერ რისიანე საცილოდ გახდომის გამო ამ ჩვენს მონასტერში დადებული ტიპიკონი, ის უნდა გადაიწეროს და ეს გადაწერილი შეამოწმონ წინამძღვარმა და

სმე B. 18 *συνίκα* A. 19 *δι' ἐξερμῆ* A. 20 *ἐν ἀποκρίσει* A. 20 *ἀπελθὲν* A. 21 *ὁὐ ἀπράξασι* A. 22 *ἀπαυτοκήσεται* A. 23 *ἐξωσθήσεται* A. 23 *ὁὐτος* A. 24 *παναγίου* A. 25 *ὅσθ' ὅλως* A. 27 *ἐντολὴν* A. 28 *ἐνορχώμεν* AB. 29 *κρητήσι* A. 31 *ἡμᾶς* A. 31 *τελειῶν* A. 31 *ἐστὶν* A. 33 *ὁφείλει* A.

καθηγουμένου καὶ τῶν ἀδελφῶν λαβεῖν καὶ μεταπειρῆσαι: πρὸς αὐτοὺς, τοὺς πρῶτους, ὡς δεῖ γίνεσθαι, μὴ μετακινουμένου πᾶποτε ἀπὸ τῆς μονῆς]*.

7. (Γρηγόριος Παკουριανός, σεβαστὸς καὶ μέγας δομέστικος
5 τῆς δύσεως, τὸ παρὸν τυπικὸν τῆς ἱερᾶς μου μονῆς τῆς ὑπεραγίας
θεοτόκου τῆς Περτεζονίσεως οἰκείᾳ χεირὶ ὑπέγραψα).

- Εὐθὺς, ἐλέω θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ
ἡμῶν ἀναστάσεως πόλεως Ἱεροσολύμων, τὸ παρὸν τυπικὸν τῆς μονῆς
τῆς ἱερᾶς τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς Περτεζονίσεως τοῦ
10 σεβαστοῦ καὶ μεγάλου δομεστίκου τῆς δύσεως κὺρ Γρηγορίου τοῦ
Πακουριανου ὑπέγραψα οἰκείᾳ χεირὶ.

ძმებმა და ისე წაიღონ და გადაუგზავნონ მათ, ხოლო პირველ-
დენანი, როგორც ითქვა, არავითარ შემთხვევაში არ უნდა იქნეს
დაძრული მონასტრიდან.

7. (მე გრიგოლ ბაკურიანი, პატრიოსანი და დიდი დომესტი-
კოსი დასავლეთისა, ხელს ვაწერ საკუთარი ხელით პეტრიწონის
ყოვლად წმინდა ღვთისმშობლის სახელობის წმინდა მონასტრის
ტიპიკონს).

მე, ექვთიმე, ღვთის წყალობით პატრიარქი იერუსალი-
მისა, ჩვენი ქრისტე-ღმერთის წმინდა აღდგომის ქალაქისა, პეტ-
რიწონის ყოვლად წმინდა ღვთისმშობლის სახელობის, დასავ-
ლეთის პატრიოსანი და დიდი დომესტიკოსის გრიგოლ ბაკურია-
ნის ქართული მონასტრის წინამდებარე ტიპიკონს ხელს ვაწერ
საკუთარი ხელით.

* აქ თავდება ტექსტი ორსავე (AB) ნუსხაში. შემდეგ მოდის ხელმოწერა,
რომელიც Petit-ის ამოულია ახალი ბერძნული თარგმანიდან.

298. გვერდი ქიოსის ნუსხისა თავდება სიტყვებით ὡς δεῖ γίνεσθαι μὴ μετα.,
ხოლო დანარჩენი (κινουμένου πᾶποτε ἀπὸ τῆς μονῆς) მიწერილია სხვა, ახალი,
ხელით. იმავე 298. გვერდის შიგნითა სივრცის არშიაზე ასევე ახალი (დაახლო-
ვებით მე-17—18 საუკუნის) ხელით მიწერილია პატრიარქ ექვთიმეს ხელმო-
წერა, რომლის რამდენიმე სიტყვა არა ჩანს, სახელდობრ არ ჩანს, გამჭრქალია,
სიტყვები τῆς ὑπεραγίας და ბოლო სიტყვები Γρηγορίου-ს შემდეგ. გრიგოლის
ხელწერა არ არის.

„პეტრიწობის წესდების“ ეს ტექსტი ჩვენს წინაშე აყენებს მრავალ საკითხს როგორც ფილოლოგიური, ისე ისტორიული ხასიათისას: წესდების ტექსტში უამრავი მასალა მოიპოვება სამონასტრო მიწათმფლობელობის ხასიათის, მამულების მოვლა-პატრონობისა და სათანადო თანამდებობის პირთა შესახებ, გადასახადებისა და მათგან განთავისუფლებისა და შეუვალობის შესახებ (აზნაურებისათვის... უოველთაგან სამეუფოთა და სამღელთმთავროთა ხარკთა და მისაჰღელთაგან გამოსავალთა). ეს და მრავალი ამგვარი საკითხი მოითხოვს საგანგებო კვლევა-ძიებას, რისთვისაც საჭიროა არა მარტო წესდების ბერძნული ტექსტი, არამედ მისი ქართული ვარიანტიც¹. ამგვარად კი ჩვენ შევხებით ბერძნული ტექსტის გამოცემასთან დაკავშირებულ ზოგიერთ ფილოლოგიურ საკითხს.

კონიექტურები ბერძნული ტექსტისათვის. ზემოთ დაბეჭდილ ტექსტში, შედარებით L. Petit-ს მიერ გამოცემულ ტექსტთან, ჩვენ მიერ შეტანილია რამდენიმე შესწორება. ამათ შესახებ გვსურს აქ უფრო დაწვრილებით ვილაპარაკოთ.

A 153. Թցանց տանն և տաշարն ի կնիտոս: *Περὶ τοῦ εἶναι ἐλευθέρων τὴν τοιαύτην μορὴν ἀπὸ ταυτοῦ αὐτῆς ἐπιγραφῆς τε καὶ ἐροχλήσεως βασιλικῆς τε καὶ πατριαρχικῆς*—«Հանապետության ժողովարանն հիմնալ սոցյալական և քաղաքական»

¹ ქართული ტექსტი დამზადებული აქვს გამოსაცემად აკად. აკ. შანიძეს.

ფოთა და სამღვღელთმთავროთა ხარკთა და მისაქდელთაგან გამოსავალთა...» (Petit გვ. 3, 24-25; თარხნიშვილის გამ. გვ. 3, 26-28).

ხაზგასმული სიტყვა *ἐπιθροῖα* ნიშნავს „შეურაცხყოფას“ „ჩაგვრას“. რასაკვირველია, აქ გადამწერის შეცდომაა: *π*-ს მაგიერ დაუწერია *ἐ*. შეუძლებელია აქ ლაპარაკი ყოფილიყო „შეურაცხყოფაზე“.

ამ სიტყვის გვერდით მოხსენებული *ἐπισχίζεσθαι* („სამუშაოსაგან“) მოწმობს იმას, რომ მის წინაჲ (τε καὶ) უნდა ყოფილიყო თავისი მნიშვნელობით *ἐπισχίζεσθαι*-ის მონათესავე სიტყვა და ჩვენ, ამიტომ, *ἐπιθροῖα*-ის მაგიერ დავწერეთ *ἐπιθροῖα* („სამსახურისაგან“). ქართული ტექსტიც მხარს უჭერს ამ ჩვენს კონიექტურას: ახნაულებიხათჳს... ყოველთაგან სამეუფოთა და სამღვღელთმთავროთა ხარკთა და მისაქდელთაგან გამოსავალთა.

ასეთსავე კონიექტურას საჭიროებს A 165: *ἐξ ἀγγαρείας καὶ παροικίης καὶ ὑπαρκαίου καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως* — ეგლებთა ჩემთა უსასყიდლოდ მოპაპრაკებითა რასავე მსახურებასა შინა (თარხნიშვილის გამ. 10, 29-30). აქაც უნდა დაიწეროს *ὑπαρκαίου*.

A 154, ...*λειτουργεῖν [ἢ πύσας καὶ ποίας ἡμέρας καὶ ἑκάστου ἑβδόμαδος λειτουργεῖν] καὶ κοινῶς αὐτοῦ ἡμῶν τε καὶ τῶν παρ' ἡμῶν κοινῶς αὐτοῦ*... ფრჩხილებში ჩასმული სიტყვები B-ს აკლია (ჩვენის აზრით კიდურმსგავსების გამო: *λειτουργεῖν* — *λειτουργεῖν*), A-ს კი აქვს. ქართული ვარიანტი სიტყვა-სიტყვით არ იმეორებს ბერძნულ ტექსტს, მაგრამ B-ში გამოტოვებულ სიტყვებს კი ვარაუდობს: ანუ თუ მსგეფსსა შინა რა ედენი დღე ჯერ არს, რაჟთა სასეფოდ უამი წირონ (თარხნიშვილი 4, 15-16).

A 161. A-ნუსხაში სწერია: *κατὰ τὸν γένος σου καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ γένους σου* (თარხნიშვილის გამ. გვ. 9, 1). L. Petit-ს გამოცემაში სწერია *γῆρας*, ე. ი. ნახმარია კლასიკური ატიკური ფორმა. მაგრამ მხედველობაშია მისაღები, რომ პარალელურად ფორმებისა:

τὸ γῆρας

γῆρας (ატიკ. γῆρας)

γῆραι (ატიკ. γῆραι)

გვხვდება ახალი აღთქმის წიგნებში:

τὸ γῆρας

მიცემ. γῆραι

ე. ი. τὸ γῆρας უბრუნებითა როგორც τὸ γῆρας, მაშასადამე კანონიერი ფორმაა: τὸ γῆρας.

τὸ γῆρας

τὸ γῆρας

τῷ γῆραι

ასე: *Καὶ ἰδοὺ ἡλίσσεται ἡ σῆμα σου καὶ ἀντὶ συνείληφεν υἱὸν ἐν γῆρας ἡ σῆμα* (ლუკა 1, 36).

A 169. .. *ὅπερ καὶ ἐνθεοῖς χρυσιστοῖς ἡμῶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ* (თარხნიშვილის გამ. გვ. 10, 1). L. Petit-ს გამოცემაში სწერია *ὅπερ καὶ ἐνθεοῖς χρυσιστοῖς ἡμῶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ*.

ხაზგასმული სიტყვა ვარიანტებში ასეა:

A *αὐτοῦ*

B *αὐτοῦ*

უნდა შესწორდეს *αὐτοῦ*, რომლის კვალიც შეინიშნება A ში (ε-η).

წესდების ქართული ვარიანტი მხარს უჭერს ჩვენს კონიექტურას: «საო-
წმუნოათა ოქრობეკდითა მინიკებულად მისდა ნაცელად პ რ ა ს ტ ი ნ თ ა მისთა.
რომელნი დაეტევნეს ანტიოქიას» (თარხნიშვილი 13, 18). სხვა შემთხვევებშიც
«პ რ ა ს ტ ი ნ ი ა» (παρισαιοι) გადმოგვეყვამს „მამულს“, „სამფლობელთა“ (ე. ი.
ჯერეკა-ს)¹. ხოლო *αὐτοῖς* ნიშნავს „შენობას“.

A 172. *Kai tois ap' autou aydion tois k'k'oiotou P'la p'ro tois* — «და
აგარაათა, რომელსა ტ ლ ა ვ ა ვ ა ეწოდების» (Petit 12. 33; თარხნიშვილი 14, 20).
ასე სწორია ქიოსურ ნუსხაში, ხოლო B-ში არის *P'la p'ro tois*.

რადგან ქართულშია ტ ლ ა ვ ა ვ ა (სადაც ტ უნდა იყოს შეცდომით ხ-ს
შაგიერ და, მაშასადამე, უნდა ყოფილიყო ხ ლ ა ვ ა ვ ა ს, საფიქრებელია, რომ
სწორია *P'la p'ro tois*, რომელიც იკითხებოდა ღ ლ ა ვ ე ნ ო ნ ო ს, რაც უახლოვ-
დება ხ ლ ა ვ ა ვ ა ს-ს.

A 182: *αυτοῖς αὐτοῖς* („შეუფერებელი“ ახრით)

A: *αὐτοῖς αὐτοῖς*

B: *αὐτοῖς αὐτοῖς* („შემატებული [ახრით]“).

Ed. Kurtz-ის კონიექტურა იყო *αὐτοῖς αὐτοῖς*.

მაშასადამე A-მ დაადასტურა ედ. კურცის კონიექტურა.

A 183: *τοὺς αὐτοὺς αὐτοὺς αὐτοὺς αὐτοὺς* („თავიანთ სენაკებში შეი-
ნაბავენ“):

A: *αὐτοῖς αὐτοῖς* (= *αὐτοῖς αὐτοῖς*).

Petit-ს ტექსტში უწერია: *αὐτοῖς αὐτοῖς αὐτοῖς* (ალბათ, კორექტურული შეც-
დომა); სქოლიოში წერს: *αὐτοῖς αὐτοῖς αὐτοῖς*. ესე იგი B-ში სწორია
αὐτοῖς αὐτοῖς αὐτοῖς და მე ვასწორებო *αὐτοῖς αὐτοῖς αὐτοῖς*. მაგრამ ეს სწორი არ არის.
ალბათ, B-შიც სწორია შემოკლებით *αὐτοῖς αὐτοῖς*, ხოლო Petit-მ წაიკითხა
αὐτοῖς αὐτοῖς.

A 184. მეოთხე თავის ერთ ადგილას სწერია:

καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν ἑκκλησίαν (A 184).

რაც ქართულად ნიშნავს:

«და შენ მახლობლის სიყვარულით იტან სიცივეს და სიშიშვლეს».

მაგრამ საბადლო ქართულ ტექსტში ვკითხულობთ:

«და სიცივისა და სიშიშვლისა თავს დებად მმარუნებლობ სიყვარული-
სათჳს მოყულისა».

ბერძნულ ტექსტში სწერია *ἐκδεδέχθαι*, რაც წარმოადგენს *Plusquamper-*
fectum-ს ზმნისა *δέχομαι* (*δέδεχθαι*, *δέδεχθαι*, *δέδεχθαι*...).

ზმნას *δέχομαι* ბევრნაირი მნიშვნელობა აქვს: ეღებულობ, ვიწყნარებ, ვ ი-
ტ ა ნ, მოთმინებით ვხედვები... ჟ

¹ მაგალითად, A 174: *αὐτὴν ἑκκλησίαν* — «იგივეთა
პ რ ა ს ტ ი ნ თ ა ყოველთასავე შემოსავალსა».

² ზემოთ წესდების ტექსტის თარგმანში შეცდომით სწერია „შეუფერ-
ებელი“.

როგორც ჩანს, ქართველ მთარგმნელს აურევია ეს ზმნა მეორე ზმნაში: *ბελασται*, რომელიც ნიშნავს „ჩვენებას“ (შდრ. ჰმაჩუნებლობ). მართლაც ამ ზმნის *Plusquamperfectum*-ი იქნება:

ბმბბმმმ

ხოლო ამის პარალელურად შესაძლებელია:

ბმბბმმმ,

რომლის მეორე პირი მართლაც იქნება:

ბმბბმმ

თუ ეს ასეა, ასეთი აღრევა შეიძლებოდა მოსელოდა ქართველს როგორც მთარგმნელს.

A 188

A: *γυωσεντωπεδω* ბმბმმმ (გონიერი ძმების¹)

B: *γυωσιωπεδω* ბმბმმმ (ღვინი ძმების).

რასაკვირველია, B-ს ვარიანტი უაზრობას შეიცავს, ხოლო A-ს ვარიანტი, გარდა იმისა რომ შინაარსობრივად გამართულია, დადასტურებას პოულობს წესდების ქართულ რედაქციაში:

...διακρισει και εξετισει τω
 κριευστω και εναρτω και γυωσ-
 εντωπεδω ბმბმმმ...

...გამორჩევითა და გამოძიებითა
 უმჯობესთა და მოღუაწეთა და მეც-
 ნიერთა ძმთა... (თარხნიშვილი,
 23, 12).

A 220. წესდებით განსაზღვრულია, რომ წირვა-ლოცვის დროს მონაზო-
 ნებმა უნდა დაიკვან ღუმელი: „და უფროსად ჟამსა წმიდისა ლოცვისასა რაჲ-
 თა არა ვის მიეშუას უბნობად ერთი ერთისა ჯეროვნად გინა
 უჯეროდა (თარხნიშვილის გამ. გვ. 37, 9-11). ხაზგასმული სიტყვები ასეა ბერძ-
 ნულში: *μηθενεσθαι δεχσεσθαι των εκκλησιων περιουσιαστων* (L. Petit. p. 29,
 27). ტექსტუალური გადმოცემა ასეთია:

ა) B: *εκκλησιων*

ბ) რადგან გენეტივი *εκκλησιων* აქ უადგილოა და იგი გადამწერს გაეპარა
 მომდევნო გენეტივის (*περιουσιαστων*) გავლენით, ამიტომ K(urtz)მა საკიროდ
 დაინახა კონიექტურა შემოეტანა და დასწერა *εκκλησιων*. მაგრამ სახელმოხვე-
 კილსა და უბადლო ფილოლოგოსს მხედველობაში არ მიუღია ის, რომ ზმნა
περιουσιάζω („ველაპარაკები“, „ვემასლათები“), უკავშირდება მიცემით ბრუნვას
 და არა აქუხატივს, ე. ი. უნდა ყოფილიყო: *μηθενεσθαι δεχσεσθαι των εκκλη-
 σιων περιουσιαστων*.

მართლაც ქიოსურ ნუსხაში (A) ვკითხულობთ: *εκκλησιων*. ასეთი შემოკლე-
 ბა ქიოსურ ნუსხაში სხვაგანაც გვხვდება და იგი გადმოსცემს იც-ს. მაგალითად:

A 167 *λοιπων* = *λοιπων*

A 198 *εκκλησιων* = *εκκλησιων*

ამგვარად, ჩვენი ადგილი ეკვეთრებოდა უნდა შესწორედეს A-ს მიხედ-
 ვით და იქ დაიწეროს *εκκλησιων*.

¹ ასეთი შემოკლების ნიმუშები იხ. აქვე დართულ ტაბულაზე.

ში, რაც შესაფერისია“. მაგრამ ბერძნული წინადადების ასეთ გაგებას ის ეწინააღმდეგება, რომ

1) *იქაქ* (ზმნისაგან *იქაი* „მოვედი“) არ იხმარება *აღიიქაქს*-ს მნიშვნელობით;

2) *აქმელ*-ის დამატებად ზედსართავი *აღიბდით* არ გამოდგება;

3) აუხსნელი რჩება აგრეთვე ნაწილაკი *ქან*.

ამ მიზეზების გამო უპირატესობა უნდა მივაკეთოთ ქიოსური ნუსხის ვარიანტს ამ ჩვენი ადგილისათვის, სახელდობრ: ნაცვლად სიტყვებისა

იქაქ ქან იბრ აქმელ აღიბდით

სწერია:

აქაქ ქანელ აქმელ აღიბდით.

ეს ვარიანტი მოგვეცემს საშუალებას უფრო აზრიანად გავიგოთ ბერძნული ტექსტის მნიშვნელობა: „საპიროა (*აღიბდით* [ხელ]) დაარწმუნო, რომ შინ დარჩნენ“ და მონასტრის გარეთ არ გავიდნენ.

საშუალო ბერძნულის თავისებურებები საშუალებას გვაძლევს ავხსნათ ასეთი ვარიანტის გაჩენა:

აქაქ ქანელ (გამოითქმება „იკი მენინ“)

იქაქ ქან იბრ (გამოითქმება „იკი მენ უნ“).

A 228.229. *...ἀποκρίσας... ἀπεχέσθαι ἀπὸ παρὸς τοῦτοῦ ἀνδραγατοῦ καὶ τοῦ ἀποβλέποντος τὸν οὐρανὸν καὶ ἰκάνει τὴν ἀποκρίσιν τὸν καὶ ἡ κατὰ τὸν νόμον τὸ ἱερὸν καὶ τὸν ἱερέα* (Petit გვ. 33, 6).

ხაზგასნული სიტყვას მაგიერ ქიოსურ ნუსხაში სწერია: *იქაქ*, რაც მართლაც აზრს აძლევს წინადადებას, რომელიც B-ში სრულიად გაუგებარი იყო: „საპიროა შორს იყო ყოველგვარი ბოროტი საქმისაგან და არ უგულებელ ჰყოფს ვინმემ არც ერთგვარ მცირე შეცდომაში, რათა მცირე ცომა [ცუდად] არ ააფუფოს მთელი მონაზელი“.

ქიოსური ნუსხის კონიექტურას სინათლე შეაქვს წინადადებაში: *καὶ ὁ κατὰ τὸν νόμον τὸν ἱερέα*—„ვინმე მყოფი რაღაც მცირე შეცდომაში“ ე. ი. მცირე შეცდომის დამწეები უნდა ფრთხილად იყოს, რათა პატარა [მაგრამ უფარგისმა] ხაზმა მთელი პურის ცომა არ გააფუფოს. ქართული ტექსტი, მართლაც მზარს უკერს ქიოსურ ვარიანტს:

«და არა უგულებელს ყოფად მცირეთა ცდომათა ვიეთთაჲ, რაჲთა არა მცირემან მან ცომმან ყოველი აღსუარული ადაფუფოს სიბო[რო]ტედა (თარხნი-შვილის გამ. 42, 20-22).

A 229. ქიოსური ნუსხა იცავს იმ სწორ წაკითხვას, რომელიც თავის დროზე L. Petit-მ წარმოადგინა ნაცვლად B-ს მცდარი წაკითხვისა. სახელდობრ:

ἐὰν τις τὸν κατὰ τὸν νόμον ἱερέα ἐκχέσθαι ἐκχράταις (A; *ἀκράταις* B). უკვე Petit-მ B-ს *ἀκράταις* („შეუკავებლობანი“) შეასწორა და დასწერა *ἐκχράταις* („ზომიერებანი“) (Petit გვ. 33, 8).

ქართული ტექსტიც მზარს უკერს *ἐκχράταις*-ს: «უკუეთუ დიდ-დიდთა ვინ მოღუეცბათა ქელ ყოს» (თარხნიშვილის გამ. 42, 23).

A 229/230. B-ში იკითხებოდა: *ὅτις τὸν ἀπεχέσθαι ἰσχυροῦ ბέ* — „ამიტომ საპიროა მისი შეწყნარება“.

A 239. B-ში ვითხოვლობთ: *Ταπεινὸν γὰρ τὴν ἐσχατάτην πόλιν μὲν πᾶσαι αὖ τὴν ἑπ' αὐτὴν τὸν ὅλον πῶτον* — ეს ყოვლად პატიოსანი მონასტერი ყველა მის განკარგულებაში არსებული საჩუქრებით შევწირე ღმერთს“. A-ნუსხაში სწერია ბაბილონ, რაც უფრო შეეფერება სინამდვილეს, რადგან იმის მოხსენიება, რომ ღმერთს შესწირა ის საჩუქრები, რომლებიც თავის დროზე შემოუვიდა მონასტერს, უხერხულია. თუ კი მივიღებთ A-ს წაკითხვას (ბაბილონ), მაშინ აზრი ნათელი გამოდის: „ეს ყოვლად პატიოსანი მონასტერი ყველა მის გაგვეცობაში არსებული [კონფლიქტი] ძღვენად შევწირე ღმერთს“. ასევე ვმისი ეს ადგილი ძველქართული ტექსტის ავტორს: „...და მო-

ნასტერტი. რომელი-იგი ყოვლითა ნაქონებითა მისითა, რომელი მივეც და დაუმტკიცე მას უღირსებისა ჩემისაგან, ძღუენად შემიწირავს ღმრთისა» (თარხნი-შვილის გამოც. გვ. 49, 4-7). *Διόλου*-ის უხერხულება იგრძნო L. Petit-მ, რომელმაც იგი შესწორა. მის შესწორებას ამართლებს ქიოსური ნუსხა.

Á 242. *Π*-ნუსხა ერთ ადგილას (Petit 38, 3) კითხულობს *ἐν ἁβραῖς*; ხოლო ქიოსურ ნუსხაში სწერია შემოკლებით:

ἐν ἁβρ

უკანასკნელი შემოკლება უნდა წავიკითხოთ

ἐν ἁβρ οἷς

ამგვარი შემოკლება გვხვდება რამდენსამე ადგილას

λοισι — *λοισις* (167, 4)

ἄλλ — *ἄλλοις* (198, 21)

τ — *ταῖς* (204, 20 და 231, 17)

ἀλλήλ — *ἀλλήλοισ* (220, 13)

συνιδελε — *συνιδελεοισ* (224, 8)¹

/

მაშასადამე. ევკე არ შეიძლება არსებობდეს, რომ აქ უნდა წავიკითხოთ *ἐν ἁβρ οἷς*.

ახლა რომ გადავხედოთ ტექსტს, არსაიდან არა ჩანს, რომ აქ უნდა იყოს *ἐν ἁβραῖς*.

მართლაც, ტექსტი ასეთია: *ἐντε οὐχίαι καὶ ἰουδαῖαι, ἐντε ἐν λεῃθιου στανίου ἡτοι κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἀντιοχείαι καὶ κατὰ τὴν ἐν ἁβραῖς...* (Petit, 39, 2—3).

თუ რამეს შეიძლება ეკუთვნოდეს ეს საძიებელი სიტყვა, ეს არის — *ἐν ταῖς ἀντιοχείαις*, მაშასადამე აქ უნდა იყოს *ἐν ἁβρ οἷς* (და არა *ἁβრაῖς*).

ქართული ტექსტიც ამასვე ადასტურებს:

«ანუ ცხეთა რამთამცა ანუ სახლი იშენა ამათ შინა ანუ სახიზნავად თჳსად შექმნა» (თარხნიშვილის გამ. 50, 5-6).

A 245. *Π*-ნუსხაში სწერია: *καὶ τῶν μηλων ἀνδραῶν ἡμῶν διότι ἐκ παρ' οὐχίαι* (ადათა ჩუენთა ზოთჳდ მისცა), ხოლო ქიოსური ნუსხა ხაზგასმულ სიტყვას ასე სწერს:

ἐκ παρ' οὐχ

რაც უთუოდ ნიშნავს *ἐκ παρ' οὐχ*. რომ ასეთი შემოკლება მართლა ავ-ს ნიშნავს, ეს ჩანს რამდენიმე მაგალითიდან:

ἐκκλῆσις — *ἐκκლῆσις* (154, 17)

ἐξοισ — *ἐξοισ* (156, 3)

ἡλι — *ἡλι* (163, 19)².

ამრიგად ცხადია, რომ ამ ადგილას სწერია: *ἐκ παρ' οὐχ*. რომ აქ არ შეიძლება ეწეროს *παρ' οὐχ* იქიდანაც ჩანს, რომ ქიოსურ ტექსტში *αυ*-ისთვის სხვანაირი შემოკლება იხმარება, მაგალითად:

¹ ასეთი შემოკლების ნიმუშები იხ. აქვე დართულ ტაბულაზე, გვ. 184—185.

² იხ. აქვე დართული ტაბულა გვ. 182—183.

ბიჯი² ბიჯი² (185, 17)

ტბ.ა² ტბ.ა² (207, 13)

აღუთმით² აღუთმით² (249, 13)¹.

მაშასადამე, გამორიცხულია იმის შესაძლებლობა, რომ ჩვენს შემთხვევაში ქიოსურ ნუსხაში იკითხოვოდეს *ადიჯი*.

რახან B-ნუსხა სწერს *ადიჯი*, ხანა პირველი კანკლედობით უბრუნებიათ ეს სიტყვა და არა შესამით (*ადიჯ*, *ადიჯიჯ*...), თუ ეს ასეა, მაშ ქიოსური ნუსხის *ადიჯი* აგრეთვე პირველი კანკლედობის მრავლობითის აქეხატივი იქნება და, ამიტომ მაგივლიც ექნება პაროქსიტონონი.

P. S. მრავლობითი რიცხვის ხმარებისათვის შდრ. ქართული (იმერული) გამოთქმა: „მზითებში გაატანა“.

A 250. *თბის ჯად ითურ ღმრთისთა* — ან სწერია B-ნუსხაში, ხოლო ქიოსური ნუსხა კითხულობს:

თბის ჯად ითურ ღმრთისთა — ან სწერია B-ნუსხაში.

ქიოსური წაკითხვა ნათელ აზრს იძლევა — „ეს ღმერთისათვის ხასიაშოვნო არის“.

რაც შეეხება B-ს ვარიანტს, იქ არც აზრი გამოდის ნათელი და სინტაქსურადღაც შეწყობილი არ არის:

1) B-ს თარგმანი ასეთი იქნებოდა: „ეს ღმერთთან კარგად შეწყობილია“.

2) სიტყვა *ადიჯი* („შეგუებული რამესთან“) არ უკავშირდება მის კუთვნილ სიტყვას მიცემით ბრუნვაში: ის უკავშირდება ან *ადიჯ* და ან *ადიჯი*.

ამიტომ უპირობებოა უნდა ნივთიერებით ქიოსურ ვარიანტს.

ქართული ტექსტიც, თითქოს, ქიოსურ ვარიანტს უკერძო მხარს: „ეჲ არს მებრ სათნოა ღმრთისაჲ (თარხნიშვილის გამ. 55, 4-5).“

A 257. 21. თავში ლაპარაკია მოსახსენებლებზე, ალაპებზე და სხვა ამგვარზე და ერთ ადგილას სწერია: *ღო ადიჯ ბე რაიჯ ეკლესიას აღმთისთა ჯერმითა* — ან სწერია B-ნუსხაში, ხოლო ქიოსური ნუსხაში: *ადიჯი* — ან სწერია B-ნუსხაში, ხოლო ქიოსური ნუსხაში: *ადიჯი* — ან სწერია B-ნუსხაში.

ასე იკითხება ეს ადგილი ორსავე ნუსხაში. L. Petit-მ, რასაკვირველია, შენიშნა უახრობა და შეასწორა ეს ადგილი: *ადიჯი* — ან სწერია B-ნუსხაში.

ტექსტის დამახინჯება აქ გამოიწვია იმ გარემოებამ, რომ წინა სიტყვის დაბოლოება იყო *-ადი*, რამაც გადამწერს გამოატოვებინა მღერე *ადი*:

ადი — ან სწერია B-ნუსხაში.

L. Petit-ს კონიექტურას ამართლებს ქართული ტექსტი:

„და ეგრეთვე ყოველთა შინა ეკლესიათა სოხასტრისათა ერთი სეფისკუე-რი აღმოკუეთილ იქმნას სასწრაფ სულთა ჩუენთათჳ თჳნიერ ყოვლისა ცილო-ბისა (თარხნიშვილის გამ. 58, 26).“

A 260. 22. თავში, სადაც ლაპარაკია გარდაცვალებული წინამძღვრის და-კრძალვის წესებზე, სწერია: *ადიჯი* — ან სწერია B-ნუსხაში, ხოლო ქიოსური ნუსხაში: *ადიჯი* — ან სწერია B-ნუსხაში.

¹ ამის ნიმუშები იხ. ქვემოთ გვ. 182—183.

ბ-ნუსხა *თბთს* ს მაგიერ კითხულობს *თბთ* *თს* (ე. ი. ვინმე ეცდება დაეპატრონოს მას). რადგან *ჰადაჰადეს* მოითხოვს ნათესაობითს და არა აკუხატის (თბთს), ამიტომ L. Petit-მ ეს დამახინჯებულად ჩათვალა და შეასწორა ასე:

თბ თ თს

ე. ი. ბ-ს საფუძველზე გენეტიკის დაუკავშირა ხმნა *ჰადაჰადეს*, მაგრამ წინადადების ახრი ამით უფრო ნათელი არ ხდება: *თბთს* *ჰადაჰადეს* გარკვევით ენება „მას (ადგილს) დაეპატრონოს“, ხოლო *თბ* და *თს*, თუმცა სინჯაქსურად მართებული გენეტიკევი არიან, მაგრამ რას ევებიან, არა ჩანს.

ამრიგად, ქიოსურ ტექსტს უნდა მიეცეს უპირატესობა. ქართული ტექსტიც მთლიანად მხარს უჭერს ქიოსურ ვარიანტს: ანუ თუ წინააღმდეგმცა ადგილისა იქმნენ და სრულიად უფლებად მიხსა ეცადნენ... (თარგმნილი: ვამ. 61, 26-28).

A 271. *Ὁὐκ ἔστι γὰρ ὁλῆς τι ἐπαρθεῖσθαι τῇ πᾶσι τῶν ἐκ τῆς ἀποστολῆς σφοδρίσας καὶ τοῦτ' ἐμψύχων ἰχθυοῦντων ἀπορροῦσθαι* — „მაზე უფრო სასიამოვნო ღმერთისათვის სხვა არაფერია: აღვირახსნილნი მოათვინიერო, მემთვრალენი თავშეკავებულად მოაქციო“. ასე სწერია A-ში, ხოლო ბ-ნუსხა, ნაცვლად ხახვასმული სიტყვებისა, წერს: *თბთს*, რაც აქ უადგილოა: შედარებითი ხარისხის მეშვეობით გამოხატული შემასწავლელის შემდეგ (*ἐπεὶ... ὑπερ-ῆς*) ჩვენ მოველით ნათესაობითი ბოუნით გამოხატულ დამატებას (*τῶν ὑπερ-ῆς*, *თბ* *ἀπορροῦσθαι*). ეს კარგად გაითვალისწინა L. Petit-მ და *თბთს* შეასწორა და დაწერა *თბ* *თბ*. L. Petit-ს ამ კონიექტურას ამართლება ქიოსური ნუსხა (A).

A 287—288.: B: *Σταγαυρῶντος ἑαυτοῦ ἐν 'Εξορῇ τῆς ἀρχῆς τοῦ πᾶσι καὶ αὐτοῦ μετὰ πάντος τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἐν*.

რადგან *ἐν* აქ შეუფერებელია, ვინაიდან საშუალო სქესის სახელი აოყად ჩანს, ამიტომ L. Petit-მ *ἐν* შეცვალა და დასწერა *ἐν*, და მიაკუთვნა ის სიტყვას *ἐκ* (*„საბურავი“*). ქიოსის ნუსხაში *ἐν* არ არის. ამიტომ საფიქრებელია, რომ ეს L. Petit-ს მიერ ორ წინადადებად დაბეჭდილი ტექსტი წარმოადგენს ერთ წინადადებას, ისე როგორც ეს ჩვენ მიერ არის დაბეჭდილი. ე. ი. „ახვა სკარამანგი ერთი, საბურავად წმინდა საკურთხეველისა „მეგრანინი“, მთელი თავისი მოწყობილობით“. რომ ეს ასე უნდა იყოს ამას მხარს უჭერს ძველქართული ტექსტი: *„ახვა საკურთხეველისა საბურავი შეკრული სკარამანგი დურანგი თავისა წესითა ყოვლითა“* (Q 124 მ. თარგმნილი. გვ. 75, 3-4: დურანგითი წმიდისა წესითა ყოვლითა).

ბერძნულისა და ქართული ტექსტების ურთიერთობა. ტიპიკონის ბერძნულ ტექსტში ნათქვამია, რომ იგი დაიწერა ბერძნულად, ქართულად და სომხურად 6592 წელს, დეკემბრის თვეში, მეშვიდე ინდიქტიონისა (იხ. A 295), ხოლო ქართულ ტექსტში სწერია: *„დაიწერა უკუე და დაემტკიცა წესი ესე განგებისაჲ ამის პატიოსნისა მონასტრისა ჩუენისაჲ... წერილითა ბერძულითა და ქართულითა თა დეკენბერსა, მეშვდესა ინდიქტიონისა, დასაბამით“*

განთა წელთა ექუს ათას ხუთას¹ ოთხმოცდა მეთორმეტესა (მ. თარხნიშვილის გამოცემა, გვ. 79—80). ამ ძირითადი ანდერძიდანაც ჩანს, რომ ტიპიკონის ბერძნული ტექსტი განსხვავდება ქართული ტექსტისაგან, მაგრამ ის კი ცხადია, რომ ეს წესდება არსებობდა ყოველ შემთხვევაში ორს ენაზე, ბერძნულად და ქართულად. თუ რომელი ვარიანტია დედანი — ბერძნული თუ ქართული — ამას კვლევა სჭირდება ქართული ტექსტის ბერძნოზმები (მაგ.: დოშიარი, ვაჟინარი, კანანარხი. კანონი, კელარი, კრასავული || კრასოვოლი, ლოლარიას კმნა. პანაგირი. პანაშუდი, პლანინა. პრასტინი, როქი, ქსენადოში, შემეფუტონი)¹ არ გამოდგება ქართული ტექსტის ბერძნულისაგან წარმომავლობის საბუთად, რადგან ბევრი მათგანი ბერძნულიდან ქართულში დიდი ხნის წინათ არის შემოსული და დამკვიდრებული როგორც ქართული ლექსიკური მასალა. ასეთია, მაგალითად, „კრასოვოლი“, „პანაშუდი“, „პრასტინი“, რომლებიც ქართულ ორიგინალურ ძეგლებში ხშირად გვხვდება. ზოგიერთი ზემოთ მოყვანილი სიტყვა წესდების ქართულ ვარიანტში მოიპოვება, ბერძნულში კი სულ სხვა სიტყვაა ნახმარი იმავე ცნების გამოსახატავად. მაგ., A 199: *ἔπειτα δὲ ἔσται οἰνοχοῖος* („ლეინის მწდუ“, „მერიქიფუ“) — „ერთი იყოს მემარნედ ვაჟინარი“ (= *βαγεινარიος, თარხნიშვილის გამოცემა, გვ. 26, 15); A 292: *ἐν τοῖς ἁγίαις μυσταῖς* — „პრასტინთა ჰემთაჰსა“ (თარხნიშვილის გამ. 77, 13²).

მიუხედავად ამისა არის ქართულ ტექსტში რამდენიმე ადგილი, რომლებიც ბერძნული ტექსტის დიდ გავლენას ამტკიცებენ.

A 212: *ἔσται δὲ τὸ λοχῆρον ἀπὸ τῆς ῥόγας ἀπὸ τῶν ἱσχυρῶν τραπεζῶν* — „და ყოველი განძი როქისა იყავნ სტამილონი სრული“ (თარხნიშვილის გამ. 32, 24).

A 212: *εἰ... πᾶσαι αἱ ἐκείθεν... συγχύονται καὶ αἱ ἀπαιτηται: γίνονται* — „დალაკათუ შემოსავალი ყოველი... შეკრების და აპეტის იქმნების“ (თარხნიშვილის გამ. 32, 26).

¹ *δοχειάριος, βαγῆρι, καινοαρχεῖρι, καιών, κελλαριετης, κραισσοβῆλιος, λογαριῶζ, παυήλτις, παυσυλῆς, πλαυήρι, περιούσειοι, ῥόγα, ξενοδοχεῖον, χεῖλεσσις*.

² აგრეთვე A 292: *ἡ ἁγία μυσταῖς μου* — „პრასტინთა ჰემთაჰსა“; A 293: *περὶ τῶν ἁγίων μυστῶν μου τῆς φιλιπποπόλεως* — „ფილიპოპოლისა პრასტინთა ჰემთაჰსა“ (თარხნიშვილის გამ. 78, 7-8) და სხვაგანაც.

A 291: Βασιλικὰ πινάκια τὰ κατὰστροφάμενα εἰς θείαν
 φορὰν σέχρεται — «სამეფუთჲ წიგნები, რომელნი კატასტროს
 ქმნილ არიან სიკრიტონთა შინა» (თარხნიშვილის გამ. 77, 4).

A 292: Χρυσοβαύλλιον περὶ τὸν ἐν ταῖς κτημασίᾳ μου βέλ-
 ῳσεν, οἰκοδομήν κατὰστροφῶν, γαρῶν καὶ μανησθηρῶν — «სხუა
 ოქრობეჭედი ერთი ველტიოს ქმნისათჳს პრასტინთა ჩემ-
 თაჲსა და მათ შინა ციხის გეზისა და სოფლისა და მონასტრისა
 შენებისაჲ» (თარხნიშვილის გამ. 77, 13).

A 293: Πινάκιον βασιλικὸν περὶ τὸν λογισθήναι: τὰ κτη-
 ματὰ μου ἀπαντα — «სამეფუთჲ პიტაკი ერთი ლოგის ქმნი-
 სათჳს ყოველთა პრასტინთა ჩემთაჲსა» (თარხნიშვილის გამ.
 78, 10).

A 293: Καὶ ἕτερα πινάκια τρία ἀποσχεθεῖσθαι — «სხუა
 სამეფუთჲ პიტაკი [საჲი აპოსკედეტსობისათჳს] თარხნი-
 შვილის გამ. 78, 11).

A 294: καὶ ἀποθεῖναι τὸν οἰκονόμου περὶ τὸν θηλοῦναι τὸν
 λιβηλλῆον. Τὸ λογισθῆναι πινάκιον τὸν κτημάτων τῆς Μονα-
 χοσύνης — «და ეგრეთვე ამოტიქსები კონომისაჲ დიშმოსისაჲ და
 ველიკობისათჳს. ლოგისიმონობისა წიგნი ნისინობო-
 ლისა პრასტინთა ჩემთათჳს» (თარხნიშვილის გამ. 79, 8-9).

გავარჩიოთ, სანიმუშოდ, უკანასკნელი შემთხვევა.

«ლოგისიმონობისა წიგნი» უდრის ბერძნულს *λογισμὸν πινά-
 κιον*. — სიტყვა *λογισμός* ნიშნავს „ანგარიშდებულს“ ანუ „ანგა-
 რიშსწორებულს“. ამ სპეციალური ტერმინით (*λογισμὸν*) პიზან-
 ტიურ საბუთებში აღინიშნება ისეთი მამული, რომლის კეთვნილი
 გადასახადი უნდა ჩაითვალოს გადახდილად, ე. ი. ეს ის მამულია,
 რომელიც გადასახადისაგან თავისუფალია (ან განთავისუფლებუ-
 ლია)¹. წესდების მეორე თავში (A 166) გრიგოლ ბაკურიანისძე
 ლაპარაკობს იმ მამულებზე, რომლებიც მან შეწირა პეტრიწონის
 საფანეს და რომლებიც, ამბობს ის, *λογισμαί γεγονότα τῷ εὐσε-
 βῶσι χρυσοβαύλλιοις λογοῖς ἀπεβέβαιωθησαν* — „განთავისუფლე-
 ბულია გადასახადებისაგან, რაც უწმინდესი ოქრობეჭდე-
 ბით არის დამტკიცებული“. ქართული ტექსტის ავტორი უთუოდ
 იცნობს ბერძნულ ტექსტს, ხოლო მისთვის უცნობია *λογισμὸν*-ის

¹ Fr. Dölger, Beiträge zur Geschichte der byzantinischen Finanzverwaltung, besonders des 10. und 11. Jahrhunderts. Leipzig-Berlin, 1927, 83. 83. 144, 156.

ბადალი ქართული ტერმინი და წერს: შეეწირე მამულები (რომელნიცა მაქუნდეს კელმწიფებით სრულითა და შეუძრავითა უფლებითა ლოგისკმნილითა ოქრობეკდებითა) (თარხნიშვილის გამ. 11, 14).

ასევე ესმის ქართული ტექსტის ავტორს ზმნა *λοιγίζομαι* — ლოგისკმნა: «სამეფო პიტაკი ერთი ლოგისკმნისათჳს (περὶ τοῦ λοιγισμῆται — A 293) ყოველთა პრასტინთა ჩემთაჲსა».

როდესაც ქართველმა ავტორმა დაინახა ბერძნული გამოთქმა *λοιγισμὸν περὶ αὐτὸν*, მან (უთუოდ ბერძნული ტექსტის გავლენით) გააკეთა ქართული გამოთქმა «ლოგისიმონობისა წიგნი», ე. ი. ბერძნული სახელის საშუალო სქესის -*ον* შეიტანა ქართულ ტექსტშიც (ლოგისიმონ-ობისა).

ამგვარად, უარყოფა ბერძნული ტექსტის გავლენისა შეუძლებელია.

მაგრამ, მეორე მხრით, ქართულ ტექსტში არის ისეთი ადგილები, რომლებიც ბერძნული ტექსტის გავლენისაგან სრულიად თავისუფალია; არის აგრეთვე ისეთი წინადადებები, რომელთა შესატყვისი ბერძნული წინადადებები სულ სხვანაირად არის აგებული. ავილოთ თუნდაც იგივე მეორე თავი:

Περὶ θάρεων τε καὶ ἀναμνηστικῶν τῶν ἀνατεθῆναι παρ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, περὶ ἧς ὁ ἁγίος.

Δεδωκαμέν τε καὶ ἐββαίωσαμεν ἐκ τῶν δ' ἐσθῆτων ἡ γρυσσισθῆλαι θάρεθῶν ἡμῶν κτημάτων πατριῶν κατὰ σῶμα ἑαδὲς ἁγίου καὶ ἀναμνηστικῶν ἐκ τῶν ἐσθῆτων. ἀνακαὶ λοιγισμὰ ἡγεονότα τοῖς ἐσθῆται ἡ γρυσσισθῆλαι καὶ ἡ γρυσσισθῆλαι.

შესაწირავთათჳს და ძღუშნთა და ადგილთა, რომელნი მიეცნეს და დაისხნეს ეკლესიასა ამას.

მივეც უკუშ და დაუმტიცე წმიდასა ეკლესიასა ჩემსა მე გრიგოლ ნებითა ღმრთისაჲთა სევასტოსმან და დიდმან დემესტოქოსმან, ყოვლისა და დასავლეთისა მან ძემან სულკურთხეულისა ბაკურისა მან ოქრობეკდებითა ჩემდა მონიკებულისაგან მონაგებისა და მამულისა ჩემისა, რომელნიცა მაქუნდეს კელმწიფებით სრულითა და შეუძრავითა უფლებითა ლოგისკმნილითა ოქრობეკდებითა (თარხნიშვილის გამ. 11, 5-14).

ქართული ტექსტი გამართულია იმ დროისათვის დამახასიათებელი ქართული სტილით, რომლის ორიგინალობაში ეკვის შეტანა შეუძლებელია. დაყოფილი სიტყვებით ჩვენ აღვნიშნეთ ის

ადგილები, რომლებითაც ბერძნული ტექსტი განსხვავდება ქართულისაგან და ქართული ტექსტი განსხვავდება ბერძნულისაგან.

ასე არის გამართული მთელი ტექსტი. ჩვენი დაკვირვებით ბერძნული ტექსტის გავლენა ქართული ტექსტის ავტორზე შეინიშნება წესდების ბოლო თავებში, საიდანაც არის ამოღებული ზემოთ მოყვანილი ადგილები.

თუ რაოდენ განსხვავებულია ბერძნული და ქართული ტექსტები ერთიმეორისაგან და რაოდენ თავისუფლად მიემართებიან ისინი ერთმანეთს, საკმარისი იქნება რამდენიმე მაგალითის მოყვანა:

«თავი (16): მოურნეთათჳს და მოლუაწეთა მონასტრისათა, რომელ არიან იკონომოსნი და ეპიტროპოსნი» (თარხნიშვილი 46).

ⲕⲉ 16: *Περὶ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μονῆς πατριαρχεῖς* («დარიგება მონასტრის ეპიტროპოსთა შესახებ»).

იმ დროს როდესაც ბერძნულ ტექსტში ნახმარია მხოლოდ ერთი სიტყვა (*ἐπισκοπῶν*), ქართული მას უფარდებს ორ ბერძნულ სიტყვას («იკონომოსნი და ეპიტროპოსნი») და ორ ქართულ განმარტებას («მოურნეთათჳს და მოლუაწეთა»).

«თავი (17): მცნებაჲ კრძალვისათჳს საკურისთაგან და მოყმეთა კაბუკეთა» (თარხნიშვილი 47).

ⲕⲉ 17: *Ὁφείλμεν ἔσθι σχοπὸν καὶ παρὰγγελίαν ποιήσασθαι περὶ τῶν εὐνοσῶν καὶ τῶν ἰεοῦν ἡαῖν* («საპიროა შედგეს გვგმა და განჩინება საკურისთა და მოყმე კაბუკეთა შესახებ»).

ბერძნული *σφ. ἔσθι σχοπὸν καὶ παρ. ποιήσασθαι* თითქოს სრულიად არ პოულობს გამომხატურებას ქართულ ტექსტში.

«და ყოველივე წინამძღვარმან და განმგეთა განუყონ თანაზრახვითა და მეცნიერებითა აბარმადთა და იკონომოსთაჲთა» (თარხნიშვილი 57, 26-28).

...*πᾶσα δὲ τῶν ἁγιογυμνῶν καὶ οἰκονόμων διαχειρίεσθαι* («ყველაფერი [დაურჩიდე] წინამძღვართა და იკონომოსთა განაწილებით») — A 255, 24.

ბერძნული ტექსტის *ἁγιογυμνῶν-ს* უდრის «წინამძღვარმან და განმგეთა», ხოლო *οἰκονόμων-ს* უდრის ქართული ტექსტის «აბარმადთა და იკონომოსთა».

«და შეწირულ იქმნას... სამი სეფისკუპრი უდიდროენესი, რომელსა ანაფორაჲ ეწოდების» (თარხნიშვილი 58, 18).

...*καὶ ἐκ τῶν δισκοχιτιστῶν ὁ ἀπαύλειος ἄρεος, ἦτοι αἱ ἐρεῖς διαφθοραὶ* («უამისწირვა იყოს ...და ამ დროს იყოს ფურნეში გამოძეხარი პური. ესე იგი სამი სეფისკუპრი») — A 256, 15.

ზემოთ მოყვანილი მასალა გვაძლევს, ჯერჯერობით, იმ დასკვნას დავადგეთ, რომ ტიპიკონის ბერძნული და ქართული რედაქციები ერთიმეორის თარგმანს არ წარმოადგენენ.

მ. თარხნიშვილის აზრითაც ბერძნული და ქართული რედაქციები დამოუკიდებელნი არიან: მარტვირი ქართველის სირიული და ქართული ტექსტების შედარების შემდეგ, მ. თარხნიშვილი წერს: *On trouve à ceci un curieux parallèle dans Grégoire Pacourianos, qui nous a laissé deux rédactions (grecque et géorgienne) de son Typicon, dont aucune ne peut être considérée comme la traduction de l'autre* — „აქ ეპოულობთ საგულისხმო პარალელს გრიგოლ ბაკურიანთან, რომელმაც დაგვიტოვა ორი რედაქცია (ბერძნული და ქართული) თავისი ტიპიკონისა: არც ერთი ამ რედაქციათაგან არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს მეორის თარგმანად“¹.

მიუხედავად ამისა მაინც შეიძლება გარკვეული გეზი ავიღოთ ამ საკითხის გადაწყვეტაში. საკმის ვითარება ხომ ასეთია:

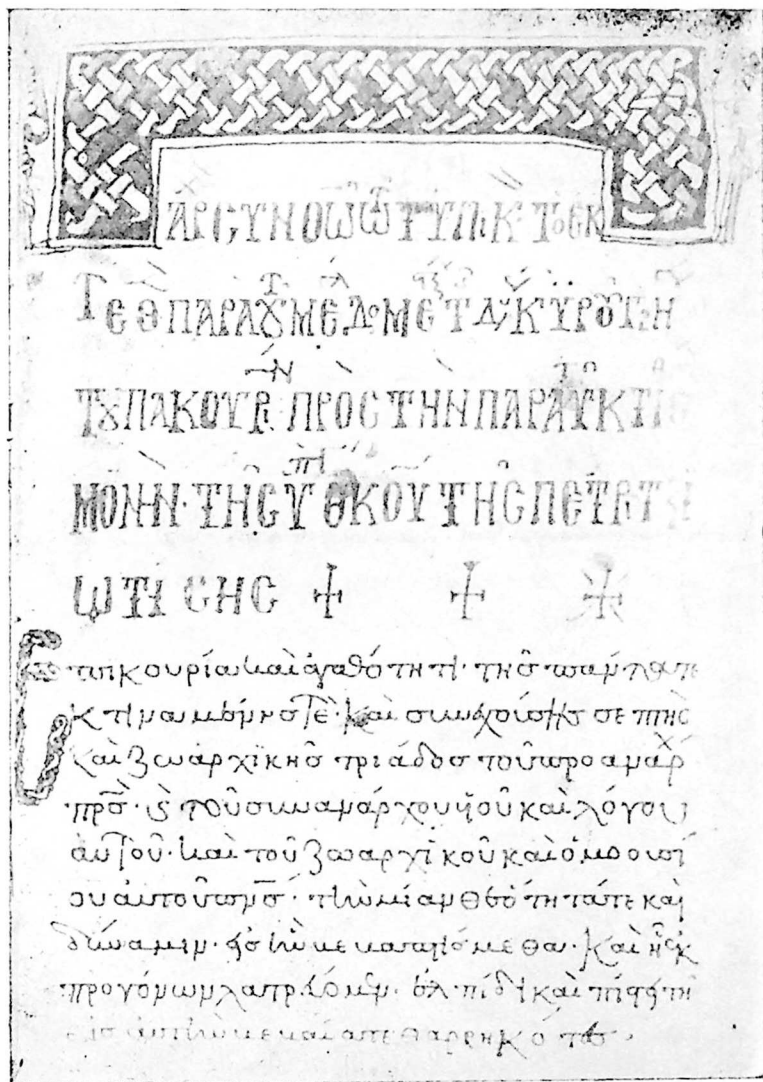
1. მოგვებოვება პეტრიწონის წესდების ორი რედაქცია: ქართული და ბერძნული. იმის წყალობით, რომ აღმოჩნდა ამ რედაქციათა ტექსტების იმაზე უფრო ძველი ვარიანტები (ქიოსური ხელნაწერი № 1598), ვიდრე აქამდე გვქონდა, შეგვიძლია თამამად ვთქვათ, რომ ამჟამად ჩვენს განკარგულებაშია პირველ-დედანთან ძალიან დაახლოვებული სახე პეტრიწონის წესდებისა.

2. ჩემთვის არ არის საცილობელი, რომ წესდების ბერძნული რედაქცია ეკუთვნის XI—XII საუკუნეს, XI საუკუნის ბოლო წლებს, ან XII საუკუნის დასაწყისს.

3. რაც შეეხება წესდების ქართულ რედაქციას, მე არ ვიცი, რას იტყვის მისი დათარიღების შესახებ აკად. აკ. შანიძე, რომელიც ამზადებს მას გამოსაცემად, მაგრამ ისიც საკმაოდ ძველი უნდა იყოს: პალეოგრაფიული ნიშნებით XIII—XIV საუკუნეზე გვიანდელი არ უნდა იყოს.

4. ამ ორ რედაქციას შორის განსხვავება საგრძნობია, უნდა გულახდილად ითქვას: ჯერჯერობით დაწვრილებით გამოკვლეული არა გვაქვს ამ რედაქციათა ურთიერთობა; იმედია, ბერძნული და ქართული ტექსტების გამოკვეყნების შემდეგ ჩვენი მეცნიერები ზედმიწევნით შეისწავლიან ამ რედაქციათა ურთიერთობის საკითხს,

¹ M. Tarchnigvili, Publications récentes relatives à la Littérature Géorgienne: Le Muséon, LXXI. 1-2, გვ. 183.

Π τὸν κερχε τοῦ αἰλφοῦ ἐξ ἑνὶ
 μωνῆς ἡ ἐξελθεῖν ἐξ αὐτῆς, ἀνεχθεῖ
 ἢ τῆς τῶν, προεφώτῳ

οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἡ σὺν ἡμῶν τῆς ἀ-
 δελφότητος οὐδ' ἔστιν περὶ ἑρ' ἑσθ'
 ἡ τοῖς αἰμαῦσιν τῶν κουφότητι τῆς
 μὴσ· ἀλλὰ τοῦ θρασυμοῦ νοση
 θήσονται αὐτῇ, οἱ κοίμηνειν πᾶσι μάρμα-
 ραῖον· κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ ἱεροῦ καὶ
 θείου καὶ νόμου καὶ οὐκ ἔστιν ἐκ τούτου
 μοι πρὸς ἀγγέλω παρ' αὐτοῖς αὐτοῖς, ἀλλὰ
 καὶ πρὸς τοὺς πρῶτους μὴ ἔχοντες ἀ-
 ταξίαν καὶ ἀπειθήσαντες ἡμῶν κατὰ τὸ
 εἶκοσ, ἐν ᾧ κρινώμεθα λιτάσσομεν πε-
 σὶ γὰρ ποιεῖσιν ἡμᾶς κηρύττει· τοῦ
 πεθῆναι τοὺς ὄρους μὴ ὑπερβαῖν καὶ
 κατὰ τοῦτο τὸν τρόπον δὲ αὐτοῖς ποι-
 μαίνειν τὸ λογικὸν αὐτοῦ ποίμνιον·
 καμνίζειν δὲ τοῦ ὁλισθῆσαι τῶν
 ἡσυχάμοιαν· καὶ φροντίζειν ἐξ ὅλης
 καρδίας τε καὶ διανοίας· σωσθῶν

ἐν τῇ μορῇ ἱεραμειδεῖ μοῖς ἐν δὲ ἡδὺς αὖτομα τῶν
 ἀνέκασον. = κ' 13
 ὁφειλόμην ἡνέφισκοπον καὶ παρὰ γὰρ
 λίσαν ποιήσας. π' τε τῶν ἐννούχων καὶ
 τῶν ἐνεοτήτων παλαιοῖν.
 ἐν τῶν ἀννούχων ἡ τοι τοῦ λυγροῦ μοῖς ὅλ
 διωρ. καὶ τοῦ ἀνήλικου παίδου. ἐπὶ πο
 λλοῖς τῶν ἀγίων προῶν αὐτοῦ δὲ ἔκαστος
 ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μετὰ τοῦ αἵματος. δι
 αὐτὸ μὴ εἶμαι σκαμνίστου. καὶ ἐξ αρχῆς.
 ἔλατ' αὐτοῦ μοῖς ἐν δὲ τὸ διηγεῖσθαι. μὴ δὲ
 προφασίζῃ πηρεῖς ἡ διακορίσας τῆς τοι
 οὔτω τῆς αὐτῆς θάλασσας τοῦ μαρμαρικοῦ πρὸς ἡμᾶς
 τοῖς αἵματι μοῖς ἐν τούτῳ, ὡς αὖτις αὐτῶν
 σῆται. ἐπὶ εἰκαστῶν δὲ ἡμῶν, ὡς πολλὰ αἵματι οἱ
 ἐν τῇ σκῇ τῇ παλτέρας.
 φησὶν. ὅτι μὴ ἀγαθὸν ἐν ταῦτα τοῦ μοῖς
 γνοῦν τῇ ἡλικίᾳ παίδου. πόσαι δὲ ἐκκλη
 σίαι διὰ τῶν ἐν μαλῶν θήσας. ἄλλοι τε δὲ
 τοῦ μεθ' ἡμᾶς τοῦτο ὡς τῶν σκαμνίστου
 καπολίμωτον μοῖς παρὰ τῶν σῆται καὶ ὑπὸ

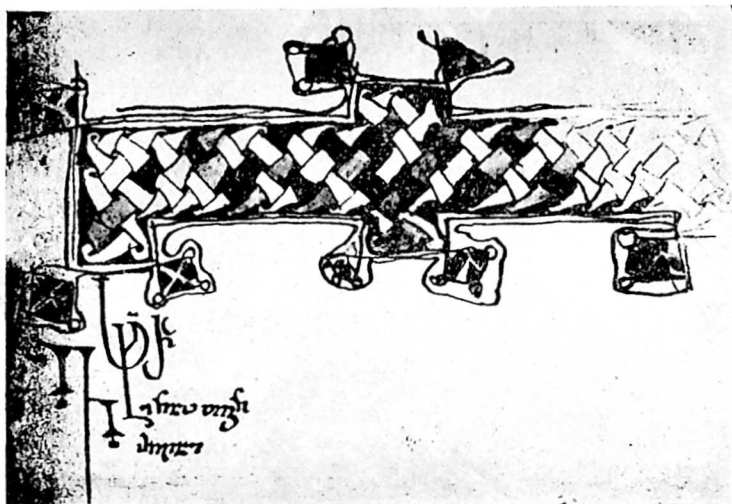
Τοῦ ἐμίαι ὑπὲρ αὐτοῦ τελέσθωσαν· πε-
 δε καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇσιν πληρώσθωσαν
 τοῦ βριαυτοῦ· κ' κ'· ✕ ✕ ✕
 τοῦ μὴ εἰσερχέσθαι γυναικὸν εἰς τὴν
 αἰὶαν ἐκκλησίαν μου· μή τι γυναικὶς
 μὴ κηνην ἐν τοῖς ὁρίοις τοῦ σεμνείου ἡμ-
 οῦ κοδομεῖσθαι· ✕ ✕ ✕

Κυριεύωμαι ὑπὲρ ἄνδρος γυναικὸς ἐρχο-
 μένης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μου· ἢ ἐν τῇ κοινῇ· οἶα
 ἢ ἡ τῇ προφασί· οὐτε δὲ ἄνδρ' ὀνομαζομένην
 τοῖς ὁρίοις ἐκείνοις παροικῆσαι· μή τις
 δὲ ῥυτογροῖσιν τῇ αὐτῇ παιδείᾳ· μή ποτε σκαμ-
 νῇ· ἢ τίς γινέσθω· ἀλλ' ὡς ἔρεω ποῦ ἐν
 τοῖς χωρίοις τῶν καὶ τοῖς ἄγροισιν· ἀποφορέ-
 σον καὶ γυναικὶ ὀνομαζομένην οἰκοδο-
 μεῖν ἐν τοῖς ὁρίοις τοῦ ματακρί-
 ῃ μου· διὰ τὴν ἀφορμὴν τῆς μερῆς τοῦ
 ὡς αὐτὸς· ἢ τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἐφ' ἡμῶν·
 μακροδὲ καὶ αὐτὰς τὰς δὲ ὀνομαζομένας·
 μή τις γυναικὶς ἐν τῇ οἰκίᾳ· ἀλλ'
 τοῖς ἄνδρ' ὀνομαζομένοις καὶ τῶν καθ' ἡμῶν ἄν-

κλημάτων ἡσυχασθαι ἡ ὡς μὲν συλλα
 μὲν τοῦτον ὡς ἀσάσισθαι ἡ τε καθολ
 ὡς πολὺν ἡ κλητὴ πῆρ' αὖτε ταῖς ἐκ τῆς
 μορῆς ταύτης ὁλοτρίωσιν τῶν ἀντι
 τῶν ἡρώων παρ' ἡμῶν ταῖς τῶν περὶ
 ὅτοι οὗτοσ' ἐστὶν κατωκρυμμένον σὺ
 πωκτῶν τῶν τοῦ κράτορος· ὁ δ' ὁρι
 μένον παρ' τοῦ τῶν ἡρώων αὐτοῦ· κα
 τῆς ἡμῶν ἐστὶν ἀγαθὴ κίνησις τῶν ἀμερ
 τῶν ἐν ὅσῳ καὶ ὁ δ' ἡλίου τῆς τοῦ ἡμῶν
 παρ' αὐτοῦ μὲν τῶν ἐν ὅσῳ πῶν τοῦ ἡμῶν
 τῆς τοῦ ἡμῶν ἐν ὅσῳ τῆς κρίσεως ἐν ἡμῶν
 τοῦ πῶν τῶν ἡμῶν ἀμερὶ ὅσῳ τῶν
 καὶ κατωκρίσεως τε καὶ χολασ
 σῶς τῶν ἡμῶν ὡς ἀγαθὴ ἐν ὅσῳ τῶν
 ἡμῶν καὶ ἀπολαύσεως ὡς ὡς
 σκ· ἐν ὅσῳ τῶν ἡμῶν ὡς ὡς
 τοῦ ἡμῶν τῶν ἡμῶν ὡς ὡς

τῶν ἡμῶν τῶν ἡμῶν τῶν ἡμῶν τῶν ἡμῶν
 τῶν ἡμῶν τῶν ἡμῶν τῶν ἡμῶν τῶν ἡμῶν

ქართული ხელნაწერი A-449, XIII საუკუნისა

ქართული ხელნაწერი A-499, XIII საუკუნისა

ქართული ხელნაწერი A-449, XIII საუკუნისა

[illegible]

[illegible][illegible]

ა) მონასტერში შეკრებილი არიან მონაზონები, ღრმელნიც ქართული წერა-კითხვისა და ენის მცოდნენი არიან (A 148);

ბ) ზინაიდან ქართველები ვართ და ყოველგვარი მხედრული ცხოვრება გამოვლილი გვაქვს» (A 150) ან, როგორც ქართულ რედაქციაში სწერია, ზინაჲთგან ქართველნი ვართ ნათესავით მჴნენი და მჴედრობითა აღზრდილნი მარადის ჴირვეულსა ცხოვრებასა ჩუშულნი» (თარხნიშვილი 2, 23—25).

9. იმ ადგილას, სადაც ბერძნულ ტექსტში ლაპარაკია ტიპიკონის დაწერის შესახებ სამს ენაზე, ყურადღებას იქცევს შემდეგი გარემოება: რომ სწერია „დაიწერა ბერძნულად, ქართულად და სომეხურად იმიტომ, რომ ამ მონასტრის მონაზონები ქართველები არიან და არ იციან ბერძნული კითხვა; ამიტომ საჭიროა ეს ტიპიკონი შესრული იყოს ქართულადაც და სომეხურადაცო“, — აქ ჩამატებულად მოჩანს „სომეხურად“ და „და სომეხურადაც“. ამ აზრის სისწორეს ის ამართლებს, რომ ამ მთლიანი წინადადების შუაში არ ჩანს დასაბუთება იმისა, თუ რატომ იყო საჭირო დაეწერა „სომეხურადაც“: დასაბუთებაში ნათქვამია, „რომ ამ მონასტრის მონაზონები ქართველები არიან და არ იციან ბერძნული კითხვა“ და არა ჩანს, რით არის გამოწვეული სომეხურადაც ტიპიკონის დაწერის საჭიროება. რომ სიტყვა „სომეხურად“ იყოს ტექსტის ორგანული ნაწილი, მაშინ უნდა წერებულყო: იმიტომ რომ ამ მონასტრის მონაზონები ქართველები [და სომეხები] არიან და არ იციან ბერძნული კითხვა.

10. ზემოთქმულის (§ 9) საფუძველზე საფიქრებელია, რომ თავდაპირველად ასე ეწერა: „დაიწერა ბერძნულად და ქართულად იმიტომ, რომ ამ მონასტრის მონაზონები ქართველები არიან და არ იციან ბერძნული კითხვა; ამიტომ საჭიროა ეს ტიპიკონი შესრულებული იყოს ქართულადაც“.

11. ჩამატება „სომეხურად“ და „და სომეხურადაც“ გამოწვეული უნდა იყოს შემდეგი გარემოებით:

ა) წესდებით აკრძალული იყო მონასტერში მხოლოდ ბერძნების მიღება იმ მოსაზრებით, რომელიც გამოთქმულია ოცდამეოთხე თავში. ამიტომ საგულებელია, რომ მონასტერს, რომელიც დააარსა ტაო-კლარჯეთის იმ მხარის ქართველმა (წარმოშობით... იბერთა უბრწყინვალესი გვარიდან), სადაც ბევრნი იყვნენ მართლმადიდებელი სომეხები (ე. წ. სომეხი ქალკედონიტები), მოაშურეს სომეხებმაც, რომელთა მიღება სავანეში, რასაკვირველია, არ იყო აკრძალული. ეს უნდა მომხდარიყო მონასტრის დაარსების (1083 წ.) შემდეგ სულ მალე, 20—30 წლის განმავლობაში. რახან სომეხებიც იყვნენ მიღებული სავანეში, საჭირო გახდა წესდების დაწერა სომ-

ხურადაც, რამაც გამოიწვია A 296 გვერდზე ამის ასახვა (ჩაემატა „სომეხურად“), ხოლო შუა-მუხლში აღარ მოხერხდა (თუ გამოჩნდა!) „სომეხების“ ჩამატება, რის წყალობითაც ტიპიკონის ტექსტში დარჩა კვალი ძველი რედაქციისა;

ბ) თუ ეს ჩვენი მოსაზრება მართალია, მაშინ გასაგები ხდება, რომ ბერძნული ტექსტის პირველ რედაქციაში უნდა ყოფილიყო ისევე, როგორც არის ქართულ ტექსტში (დაიწერა... წერილითა ბერძნულითა და ქართულითა“).

12. წესდების ბერძნულად დაწერის საკიროება, როგორც თვით წესდებაშიც არის ნათქვამი, გამოწვეული იყო იმით, რომ ა) ბერძნული იყო სახელმწიფო ენა: „სიმტკიცისა ქონებად უბრძანებთ ბერძულსა წერილსა, რაჟმეთუ დასასრულსა საქმისასა ქუშმო წერილი მას უპყრიეს“ (თარხნიშვილი 80, 20-22), საბუთის ბეჭედი ბერძნულს აქვს დადებული; ბ) ბერძნულად ორ ცალად დაიწერა, ერთი ცალი კონსტანტინოპოლის არქივში იქმნა შენახული: „შეიქმნა სწორი ამისა (ე. ი. კოპიო) და დაიდვა პატიოსანსა მონასტერსა პანაგისასა“ (კონსტანტინოპოლში).

13. ამგვარად, ჩვენ წინაშეა ბერძნული რედაქციის ვარიანტი, რომელსაც უკვე განუცდია ცვლილება, შედარებით პირველ დედანთან. აქ ინტერპოლაციასთან კი არა გვაქვს საქმე, არც ვისიმე ბოროტი გაბზრახვით ტექსტის „დამახინჯებასთან“, არამედ აქ გვაქვს ტექსტის შეესება, გამოწვეული ახალი საკიროებით (მართლმადიდებელი სომეხების ბერად ალკვეციტ პეტრიწონის საგანგებო).

14. თუ რატომ იგივე ცვლილება-დამატება აღარ შეუტანიათ ქართული რედაქციის ტექსტში, ამაზე ვერაფერს ვიტყვით, ხოლო სრულიად გამორიცხულია იმის ვარაუდი, რომ თავდაპირველად ქართული ტექსტშიც წერებუდიყო „სომეხურად“ და მერე ამოეშალოს ვინმე რევიზიონისტს. თავიდან ბოლომდე ისე გასდევს წესდების მთელ ტექსტს მთავარი დებულება: „ქართველნი ვართ ნათესავით; ან ქართველნი არიან და არა იციან ბერძნული წარკითხვაჲ“ (და ეს არის არა მარტო ქართული რედაქციის ტექსტში, არამედ ბერძნულშიც), — ისე გასდევს ეს წითელი ზოლივით, რომ ტიპიკონის ტექსტის ქართული რედაქცია შეგვიძლია მივიჩნიოთ პირველ-დედანად.

15. ისე ჩანს, თითქმის ბერძნული ტექსტის შემდგენელს შეიძლება ხელთ ჰქონოდა ქართული ტექსტი. ამის მაჩვენებლად იქნებ

შეიძლება ჩავთვალოთ ბერძნული რედაქციის ტექსტის იბერიზმი *ჰუჲ* ს სახით (იხ. ქვემოთ „ლექსიკონში“):

სხუაჲ მწუანე მიწაჲ კეთი ერთი

ΕΞΕΙΠΗ ΞΕΘΕΙΟΥ ΠΕΔΙΣΟΥΝ ΤΩΝ ΧΕΡΣΙΛΕΘΟΥ ΜΗΥΜ.

მაგრამ ეს ყველაფერი წინასწარი თქმაა: ქართული რედაქციის ტექსტის ახალი გამოცემა და მისი შესწავლა, ბერძნული რედაქციის ტექსტთან შედარებით, უთუოდ ბევრს ახალს შეგვძენს ზემოთ დასმულ საკითხთა გარკვევისათვის.

ქიოხური ნუსხის დათარიღება. ქიოხური ნუსხა უთარიღოა, მაგრამ გადამწერის ხელი იმდენად ნიშანდობლივია, რომ ძნელია ადამიანი შეცდეს მის დათარიღებაში (მიახლოებით მაინც): ეს არის ტიპიური მინუსკული XI-XII საუკუნისა.

ამ ხელის ტიპიურობა შემდეგში გამოიხატება:

ა) ალფის დაწერილობა; სადაც ის სხვა ასოსთან გადაუბმელია, ხშირად მისი ბოლო მარჯვნივ ისეა მოკაუჭებული, თითქოს *ა*-სთან ერთად *ა*-საც წერდეს. იხ. ტაბულა I, გვ. A 147, პირველ სტრიქონშივე *ἐπαχοσαρ*.

ბ) ორნაირი დაწერილობა „*η*-ტისა“: ერთი — ნთავრულის მსგავსი (H), ხოლო მეორე — კლაკნული; ნიმუშები იხ. გვ. A 147, პირველ ნუსხურ სტრიქონში: *ἀρχιμάρτυ*; და იმავე გვერდზე, ბოლოდან მესამე სტრიქონში: *δύναμιν* *ἐς* *ἦν*.

გ) ასევე ორნაირი დაწერილობა „*ჯაპისა*“: ერთი — რუსული *ж*-ს მსგავსი, ხოლო მეორე — კლაკნული. იხ. გვ. A 147, პირველ სტრიქონში: *ἐπὶ-χ-οσαρ* *ჯა* (სწერია ორიენთაირი *ჯაპა*).

სხვა ნიშნების ჩამოთვლა აღარ არის საჭირო. შესადარებლად ვათავსებთ იმ ბერძნული ხელნაწერების ნიმუშებს, რომლებიც დათარიღებულია XI საუკუნით (იხ. ტაბ. X—XII).

შემოკლებანი ქიოხურ ხელნაწერში. ქიოხურ ნუსხაში ფართოდ არის გამოყენებული შემოკლებათა ის სისტემა, რომელიც მიღებული იყო ბერძნულ-ბიზანტიური დამწერლობის ხელნაწერებში. თუ აქვე, მომდევნო გვერდებში, მოთავსებულ „შემოკლებათა ნუსხას“ შევადარებთ იმ შემოკლებებს, რომლებიც გამოკვლეული და ილუსტრირებული აქვს გრიგოლ ფილიმონისძე წერეთელს¹, უთუოდ შევამჩნევთ, რომ შემოკლებელი ნიშნების მოხა-

¹ Григорий Церетели, Сокращения в греческих рукописях, преимущественно по датируемым рукописям С.-Петербурга и Москвы. СПб 1904 (უმთავრესად VII—XV საუკუნეთა ხელნაწერები გათვალისწინებული).

გეოგრაფიკული სახეები

αἰς	κανὸν ἡλίας	πάσαις	χειμεριναῖς
	Λ 217,14-16		Λ 274,4
αν	δι' ἀσθενείαν	τὴν διακονίαν	
	Λ 181,17	Λ 186,17	
	μνημονεύεωσαν	τὴν τράπεζαν	
	Λ 190,19	Λ 207,10	
	λαμβάνεωσαν	κανὸν ἡλίου	μιάν
	Λ 214,8	Λ 217,8	
	διεκώλυσαν	παγισάτωσαν	
	Λ 238,8	Λ 249,18	
ας	ἡμῶν ἐξουσίας	ἡλικίας	καὶ τοὺς ὄντας
	Λ 168,3	Λ 183,19	Λ 201,20
	διατροφᾶς	εἰς προίκας	ρόγας
	Λ 218,21	Λ 245,1	Λ 276,11
	τῆς ἀγίας	καθ' ἡμᾶς (= ἡμᾶς)	λοιπὰς
	Λ 285,12	Λ 298,12	Λ 278,8
δε	ἄλλος δὲ		
	Λ 100,18		
εις	τὰς τρεῖς ἡμέρας	ὁ καθεὶς	
	Λ 204,8-4	Λ 212,4	
εν	ἔξωθεν	ἔξωθεν	οἱ μὲν
	Λ 166,18	Λ 202,10	Λ 206,8
	ἐντεῦθεν	ταῦτα δὲ γράφομεν	ἔξωθεν
	Λ 219,17	Λ 220,1	Λ 270,2
	ἐποίησεν	ἔσωθεν	
	Λ 272,20	Λ 286,7	
ην	διάγειν τὴν μονήν	γυναικείαν μονήν	κατὰ τὴν
	Λ 160,2-3	Λ 167,8	Λ 180,6
	τὴν	τὴν τοιαύτην	πρὸς βεβίωσιν (= βεβίωσιν)
	Λ 226,8	Λ 236,12	Λ 208,1
ης	τῆς προσευχῆς	μετὰ πάσης	ἐλεημοσύνης
	Λ 155,2	Λ 167,9	Λ 184,7
	τῆς ἀσματικῆς	καὶ ἀνελλιπῆς	
	Λ 192,14	Λ 187,1	
	εὐεργέτης	τῆς μονῆς	τῆς ἀγίας
	Λ 202,3	Λ 226,1-2	Λ 260,15-16
	τῆς τοιαύτης μονῆς	τῆς μονῆς	τῆς μονῆς
	Λ 259,20-21	Λ 267,4	Λ 282,2

AIC καὶ δὴ λ'. πᾶς. χήμιριμ³

AN δ' ἴασθ' ἐν γ' τὴν διακονίαν
μνημορᾶν τῶν τράπῳ
λαμπαρᾶν. καὶ δὴ λ' αὖ μ.
διεκόλωσ' παγίωσάτωσ'

AC ἡμεῖς δ' αὖ ἡλικίᾳ καὶ τοῦ οὐ³
πυτροφ' ὅς προίκ. ρού. λοιπ³
τῆς οὐ³ καθ' ἡμ³

δε ἄλλοσ³

EIC τας τ³ ἡμέρας ὁ καλ³

EN ἔξωθ' ὅξωθ' οἰμ' ἐν πρ³
ἐν τᾶν³ ταῦτα δὲ γράφω³ ὅξωθ'
ἐποίησ' ὅσω³

HN δι' ἧς τ³ μορὴν νηπαιώα μ³ κατὰ τ³
τ³ τῶν τοι αὐτ³ πρ³ οὐ νηπαιώσ³

HC τῆς προσ³ μ³ αὐτ³ ἐλθ³ μοσι³
τῆς ἀσ³ ματ³ κ³. καὶ ἀρεμ³
ἀργέ³ τ³ μ³ ο³ η³ς. τ³ ἀγ³
τ³ τοι αὐτ³ η³ς μορ³ η³ς. τῆς μο³ η³ς.

θ:	ἀνάγεσθαι A 159,15	ἐνδείξασθαι: A 154,16	ἀπώσασθαι: A 156,10
	μνημονεύεσθαι: A 158,0	ἔπεσθαι: (= ἔπεσθαι) A 186,1	ἐκλέγεσθαι: A 186,14
	καὶ συστήσασθαι: A 155,15	προκαλέσασθαι: A 180,17	
	καὶ μαθητεύεσθαι: A 278,19		
ιν	ὀφείλουσιν ἀποστολικῶς εἰπεῖν A 167,11	ἐπιστάειν (= ἐπιστάτην) A 193,18	A 270,21
	τυγχάνειν (= τυγχάνειν) A 286,18		
κα:	συστέλλειν καὶ A 168,22	καὶ πάντων τε καὶ A 168,21	καὶ τοῖς λοιποῖς A 159,11 A 167,4
	βοηθείας καὶ θυνάμεως A 170,9-10	καὶ οὕτως A 229,2-3	
μεν	καθηγούμενος A 151,21	τὸ ὀνομαζόμενον A 167,14	παρεχομένου A 191,21
	ποιούμενος A 205,18	προσευχομένων A 153,15	
ν	μοναζόντων A 153,16	ἀρχοντικῶν A 179,8-9	ἀνταλλάττων A 184,13
	διὰ τῶν ζώων A 288,0		
οις	ἐν τοῖς A 148,4	τοῖς λοιποῖς A 167,4	ἄλλοις καὶ τοῖς πόμασι. A 198,21 A 204,20-21
	ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις A 210,4	ἀλλήλοις A 220,18	ἐν τούτοις A 228,19
	τοῖς συναδελφοῖς A 224,8	ἐν τοῖς A 231,17	ἐν αὐτοῖς A 242,21
			τοῖς A 253,5
ον	προσέδραμον A 182,8	ὀνομαζόμενον A 167,14	κάλλιστον A 180,18
	τὸν δεύτερον A 185,16	ἐπιτίμιον A 200,10	τὸν ἔλαιον A 239,8 A 280,17
	τὸν καθηγούμενον A 282,8-4	βιβλίον A 287,2	βιβλίον A 287,3
	ἕτερον A 285,8	ἕτερον ἴσον A 288,10	

ΘΑΙ ἀμάρτω. ἐνδύξασ. ἀπώρασ.
 μνημονεύσας ὅτι ἐκλέγεις
 καὶ οὐκ ἐστὶς τοῦ. προκαλέσας
 καὶ μετὰ τὰς

ΙΝ ὁφθαλμοῖς ἀποστολικοῦς ἐπὶ ὡς γὰρ
 τυχεῖς

ΚΑΙ συστάσιν ὅς ποτε τὸν ἐν τοῖς λαοῖς
 ὡς ἐξ ὧν ὁ δυνάμειος ἐν οὕτως

MEN καθηγούμενος τὸν ὁμαζόμενος παρὰ τοῦ
 ποιούμενος προσέχουσιν

N μομαζόμενος. ἀρχὸν Τικωρ ἀνταχάτω
 ἀντιπῶ

ΟΙC ἐν τῷ τοῖς λαοῖς ἀλλὰ καὶ τὸν πόμασι
 φαλμοῖς καὶ ὅμοις ἀλλήλῳ ἐν τούτῳ
 ὅτι οὐ συνάδελφοι ἐν τῷ ἐν αὐτῷ τῷ

ΟΝ προσέδραμ' ὁμομαζόμενος καὶ λίαν
 τὸν δὲ ὅτι ἐπὶ τῷ ἐλπί
 τῷ καθηγούμενον μετὰ μετὰ
 ἕτερον ἕτερον

ος	καθηγούμενος Λ 181,21	παραδείγματος Λ 188,2	μίσος Λ 202,21	
	ποιούμενος Λ 206,16	πρὸς Λ 208,1	καὶ αὐτὸς Λ 228,1	κλήτορος Λ 228,2
	τοῦ προσεστώτος Λ 227,8	πρὸς Λ 247,6	εἰσκομισθέντος Λ 204,18	
ουν	διατηροῦντας Λ 180,4-5			
ους	μέχρι τέλους Λ 180,10	τοὺς τοιούτου Λ 228,18-19	καὶ ἀνήβους Λ 244,18	
ων	παρ' ἡμῶν Λ 161,14	καὶ τινων Λ 163,6	μνημονευομένων Λ 164,7	
	περιτόξων Λ 184,18	προσευχομένων Λ 186,16	εἰδῶν Λ 186,6	
	περὶ τούτων Λ 189,17	ἀγόνων Λ 183,18	ἄλλων Λ 173,12	τούτων Λ 177,14
	παντοίων Λ 182,20	μοναζόντων Λ 186,10	συναγομένων Λ 188,6	ἀδελφῶν Λ 188,1
	παρ' ὑμῶν Λ 202,19	χρειῶν Λ 210,21	πασῶν Λ 215,21	ὄντων Λ 288,4
	αὐτῶν Λ 241,16	τῶν εἰσοδιαζομένων Λ 248,1	ἐπιτρόπων Λ 238,16	
	τῶν Λ 246,18	ἄλλων Λ 246,17	προβιβηκότων Λ 247,3	προσφερόντων Λ 250,9
	παρασχεθέντων Λ 282,1	ἕτερόν τι τῶν Λ 264,19-20	χρειῶν	
	τῶν μυστηρίων Λ 258,9	προτιμωμένων Λ 264,6	συγγενῶν Λ 286,8	
	τῶν ἀζώνων Λ 270,18	τῶν μαθητευομένων Λ 281,19		
	διαφερόντων Λ 263,18	παρ' ἡμῶν Λ 288,19	βιβλίον ἔχων Λ 288,21	
	τῶν ἱερῶν Λ 268,2	τῶν κτημάτων Λ 285,2	μεθ' ἡμῶν Λ 286,6	
ως	καὶ ὅλως Λ 182,12	ἐνοχλήσεως Λ 188,6	κρίσεως Λ 182,21	
	διακρατήσεως Λ 171,18	χειμεύσεως Λ 178,12	μηδ' αὖτως Λ 178,16	ὀλιγῶς Λ 180,4

ՕՏ καθιγούμζ παραδέγματ̃ μῆλ.
 ποιούμζ π̃ε̃ και̃ αν̃τ̃ κλη̃το̃.
 του̃ υπο̃βω̃τ̃, π̃ε̃ ε̃ς κο̃μι̃α̃δε̃ρ̃τ̃

ΟΥΝ διατηρ̃ε̃ται̃

ΟΥΣ μέχρι̃ τε̃λ̃ε̃ς τ̃ε̃ το̃ι̃ου̃τοι̃ο̃ και̃ α̃ρ̃η̃ν̃.

ΩΝ παρ̃η̃μ̃ι̃ και̃ τ̃η̃μ̃ι̃ μ̃νη̃μο̃ν̃ο̃μ̃ε̃ν̃:-
 περι̃δ̃ο̃ζ̃ προσ̃α̃χο̃μ̃ε̃ν̃ ε̃ξ̃ τ̃ω̃ν̃ η̃ν̃ ἡ̃μ̃ε̃ρ̃
 πε̃ρι̃ το̃ν̃τ̃. ε̃ς̃ μ̃ ἄ̃λλ̃ το̃ν̃τ̃ α̃δε̃λ̃φ̃
 πα̃ρ̃ το̃ι̃ μ̃ο̃να̃ζ̃ο̃μ̃ε̃ν̃ συ̃να̃γο̃μ̃ε̃ν̃
 πα̃ρ̃ ὕ̃μ̃ι̃ χ̃ρ̃ε̃ν̃ π̃α̃σ̃ι̃ ὅ̃ν̃τ̃. β̃ο̃ι̃τ̃ρ̃ο̃π̃
 α̃ν̃τ̃ τ̃ω̃ν̃ ε̃ι̃σο̃δ̃ο̃ν̃α̃ζ̃ο̃μ̃ε̃ν̃ σω̃ν̃ε̃λ̃θ̃ο̃μ̃ε̃ν̃.
 το̃ν̃τ̃ ἄ̃λλ̃ π̃ρο̃υ̃β̃η̃κ̃ο̃τ̃ π̃ρο̃σ̃φ̃ε̃ρο̃μ̃ε̃ν̃
 πα̃ρ̃α̃σ̃χε̃θ̃ο̃μ̃ε̃ν̃ ἑ̃ε̃ρο̃μ̃ε̃ν̃τ̃ χ̃ρ̃ε̃ω̃ν̃
 τ̃ω̃ν̃ μ̃η̃τ̃η̃ρ̃ι̃ π̃ρο̃τι̃μ̃ω̃μ̃ε̃ν̃ σ̃υ̃γγ̃ε̃ν̃
 τ̃ω̃ν̃ α̃ι̃ω̃ν̃ τ̃ω̃ν̃ μα̃θ̃η̃τ̃α̃ο̃μ̃ε̃ν̃
 δι̃α̃φ̃ο̃ρο̃μ̃ε̃ν̃ πα̃ρ̃η̃μ̃ι̃ μ̃η̃λ̃ιο̃ρ̃ε̃ν̃
 τ̃ω̃ν̃ ἑ̃ε̃ρ̃ Τ̃ω̃ν̃ κ̃η̃μ̃α̃τ̃ με̃θ̃η̃μ̃ι̃

ΩΣ κ̃αι̃ ὅ̃λ̃ε̃ν̃ ε̃ν̃ο̃χ̃η̃σ̃ε̃ς κ̃ρ̃ι̃α̃ς̃
 δια̃μ̃α̃ρ̃η̃σ̃ε̃ς χα̃μ̃α̃ς̃ε̃ς μ̃η̃δ̃α̃μ̃ε̃ν̃ ὀ̃λ̃ι̃κ̃ε̃ς̃

ღას	παντελῶς A 181,1	მეოφιλῶς A 182,20	πῶς A 183,18	ἀκριβῶς A 202,20
	διηγεῶς A 211,8	προφάσεως A 212,16	λαμπρῶς A 215,10	
	μετὰ διακρίσεως A 223,4	ἐξῆτόως A 228,8	ἐμμέτρως A 225,14	
	διορισῶς A 228,18	ὑποκρίσεως A 230,2	συστόμως A 234,11	
	πράξεως A 238,8	κοινῶς A 238,12	λίτῶς A 260,8	
sp. asp.	ἐρετῶν A 315,0	ὀδοῦν A 228,16	ἑπερ A 232,8	

გარდა ჩვენს ნუსხაში აღნიშნულ შემოკლებათა, არის შემოხვევები თვით სიტყვის დაწერისა შემოკლებით; შემოკლების ნიშნად არაფერი არ უხის, ხოლო შემოკლებული სიტყვების უკანასკველი ასო სტრიქონს ზემოთ სწერია. ბოლოში რომ დამრეცი ხაზია ', ეს შემოკლების ნიშანი კი არ არის, არამედ მჭევრი მახვილის ნიშანია. აი, მაგალითად:

A 147, 8: τὸν ^{ζ,}προσαναρ (τὸν προσανάρχου).

A 152, 17: ^{ε,}μισσιζομ (μισσιζομένην).

A 153, 7: ^{ε,}ἀφα:ρ (ἀφα:ρήσων).

A 159, 3: ^{τ,}ἐναγεσται (ἐναγεστέτη [μονή]).

A 197, 21: τὸ ^{ζ,}καγοναρ (τὸ καγοναρχεῖν, B: τὸν καγονάρχων).

A 209, 4: ^τἀποπέμπο: (ἀποπέμπο:το).

A 210, 9: ^{ζ,}ὀφε: (ὀφέ:λιε:).

A 210, 10: ^ττῇ ἀδελφότη (τῇ ἀδελφότητι).

A 286, 1: ^{Γ,}ἀγ:ος Γ'εωρ (ἀγ:ος Γ'εώργιος).

παυτελς̄ θιοφιλς̄ πς̄·ἀμριως̄
 αημυλς̄ προφᾶσε̄ λαμπρς̄
 λῡδ᾽ ἀμρίσε̄ ἔδδτς̄ βυμῆρς̄
 διορθῶατς̄ ἵποκρίατς̄ σωτόμς̄
 πρᾶζε̄ κοιμς̄ λ᾽τς̄
 ἐορτῶν ὁδοῦ ὁπερ

A 292, 4: ἕτερον χρυσον^{λλ.} (χρυσον^{λλ.}).

A 292, 14: χρυσον^{λλ.} (χρυσον^{λλ.}) ὁνο.

A 292, 18: χρυσον^{λλ.} (χρυσον^{λλ.}).

A 293, 14: ἕσον χρυσον^{λλ.} (χρυσον^{λλ.})¹.

A 294, 13-14: τοῦ ἁ' Γεωρ (ἀγίου Γεωργίου).

A 294, 21: τοῦ οἰκονο^{μ.} (οἰκονομίου).

დასასრულ, მოვიხსენიებთ აგრეთვე იმასაც, რომ თავების
 აღსანიშნავად იწერება *კე' ან კეჟა'* (ე. ი. *კეჟა:ონ*) და სათაუ-
 რების დასაწყისში იხმარება *Πε'* (*პერი*)².

¹ ზემოთ ტექსტში შეცდომით დაბეჭდილია: *χρυσον^{λλ.}*.

² ბერძნულ ხელნაწერებში ხმარებულ შემოკლებათა სხვადასხვა სახის სის-
 ტემაზე დაწვრილებით აქვს ლაპარაკი გრ. წერეთელს თავის შრომის „შესა-
 ვალში“.

ქიოსური ნუსხის გრაფიკული სამკაულები. ყურადღებას იქცევს პეტრიწონის ტიპიკონის ქიოსური ნუსხის (№ 1598) შეფასებაში ის გარემოება, რომ ხელნაწერში ერთად არის მოთავსებული ტიპიკონის ორივე რედაქცია — ქართული და ბერძნული: ხელნაწერის 1—145 გვერდები უჭირავს ტიპიკონის ქართულ ტექსტს, ხოლო 146—298 გვერდებზე მოიპოვება ბერძნული ტექსტი.

ამიტომ ვსვამთ ჩვენ საკითხს იმის შესახებ, რომ პალეოგრაფიულად არ შეიძლება დავაშოროთ ქართული და ბერძნული ქიოსური ნუსხები, როდესაც მათ დათარიღებაზე ვიმსჯელებთ. რასაკვირველია, საბოლოოდ საკითხს გადაწყვეტს აკად. ა. შანიძე, რომელსაც ქართული ტექსტი აქვს დამზადებული ჯამოსაცემად და რომელიც უთუოდ პალეოგრაფიულ ასაკსაც შეეხება. ჩვენ კი აქ გვინდა შემდეგ გარემოებაზე შევჩერდეთ: ქართულსა და ბერძნულ ტექსტებს ახასიათებს ერთისა და იმავე სახის მორთულობა: თავსართავები და დეკორაციული ინიციალები ორივეს ერთნაირი აქვს.

აქვე დართულ პირველ ტაბულაზე არის მოცემული ბერძნული ტექსტის პირველი გვერდი (A 1-16), ხოლო მეორე ტაბულაზე — ქართული ტექსტის პირველი გვერდი. დიდი მტკიცება არ სჭირდება იმას, რომ ორივე თავსართავი ერთნაირი წნულებით და ერთნაირი ხეულებით არის შესრულებული (იხ. ტაბულა I და ტაბულა II),

ამ გამოცემასთან დართულ სხვა ტაბულებში ჩვენ მოვათავსეთ ის რამდენიმე გვერდი ბერძნული ნუსხისა, რომლებშიც გვხვდება ინიციალები, დეკორულად შესრულებული. საყურადღებოა ამ ინიციალების გაფორმებაში წნულის ხასიათი და ის მაქავ-შირებელი რგოლები, რომლებიც გარს ახვევია ასოს ღერს. თუ ჩვენ ამ ინიციალებს შევადარებთ ქართულ დათარიღებულ ხელნაწერებში არსებულ ინიციალებს, მააი დეკორუმი უთუოდ პარალელს იპოვის ქიოსური ნუსხის საინიციალო ასოებთან. მერვე ტაბულაში მოთავსებულია ინიციალების ნიმუშები XIII საუკუნის ოთხთავის ხელნაწერიდან (S—149) და ეს ნიმუშები, ვფიქრობთ, საბუთს გვაძლევს ვივარაუდოთ, რომ ქიოსური ნუსხის სამკაულთა შემსრულებელი ხელოვანი ქართველი უნდა იყოს. ბიზანტიის ტერიტორიაზე ქართველ მხატვართა მიერ შესრულებული სამუშაოები ხომ ცნობილია¹.

¹ იხ. აკად. გ. ჩუბინიშვილის წინასიტყვაობა წიგნში: ქართულ ხელნაწერთა მორთულობის ნიმუშები. შესავალი და ტაბულების თანმხლები ტექსტი რენე შმერლინგისა. თბ. 1940, გვ. 6.

ლექსიკონი

ლექსიკონში შევიტანეთ ზოგიერთი იშვიათი და სპეციალური ცნების გამომხატველი სიტყვები. ეს სიტყვები უმეტეს შემთხვევაში არ მოიპოვება საყოველთაოდ ცნობილ ლექსიკონებში (Pape, Liddl-Scott, Sophokles, *Διουκρινος*), ან თუ არის შეტანილი ამ ლექსიკონებში, არა იმ მნიშვნელობით, რომელიც ჩვენს ძეგლში იგულისხმება (მაგალითად, *ἐπιλαύριον*-ით სოფოკლესის „ლექსიკონი“ მეომართა აბჯრის ზემოთ წამოსასხმელ სამოსს ითვალისწინებს, იმ დროს როდესაც პეტრიწონის წესდებაში სამღვდლო წამოსასხამი იგულისხმება).

ყველა სიტყვისათვის არ მოხერხდა ზედმისწევითი მნიშვნელობის დადგენა, ხოლო რაც მოხერხდა, ამას უნდა ვემაღლოდეთ იმ სპეციალურ მონოგრაფიებს (ვასილიევსკის, კონდაკოვის, ოსტროგორსკის, დელგერის და სხვათა), რომლებშიც შესწავლილია სიგელ-გუჯრებში და სხვა დოკუმენტებში ნახმარი ტერმინები.

ἀγορευτικόν, τὸ νასყიდობის ქალაქი. A 294.

თარხნიშვილი 79: ნასყიდის ნაწერები.

ἀβήρ, ἀβήρ ტარი; ლევედი (ἰμάς, λάριον). A 288.

ἀλλήλατοι, τὰ (ἀλλήλατοι) შესამოსელი, ზედა ტანსაცმელი. A 288.

თარხნიშვილი 75, 8: სამღვდლოა შესამოსელი რიხისა (?).

ἀναφορά 1) მიმართვა; ლოცვაში მოხსენიება, აღაპი (!);

2) სეფისკვერი A 256.

Васильевский: ЖМНПр 1879, № 202, стр. 231 (право поношения; упоминание в церковных молитвах).

თარხნიშვილი 58, 18: «და შეწირულ იქმნას... სამი სეფისკვერი (ἐκείνη ἀναφορά) უდიდროვნესი, რომელსა ანაფორა ეწოდების».

ἀπαρτί საბუთი. A 293. A 294.

თარხნიშვილი 78, 17: აპოდისი განძისა.

ἀποσχιδευσμός, ὁ მოკვეთა, გადასახადის მოკვეთა. A 293.

Καὶ ἔπειτα πικρία τρία ἀποσχιδευσμοῦ — „სხვა სამი პიტაკი გადასახადის მოკვეთის შესახებ“ (თარხნიშვილი 78, 11: «სხუა სამეფუთა პიტაკი [სამი აპოსკედესობისათჳს]»¹).

„გადასახადის მოკვეთის“ მნიშვნელობით არის ეს სიტყვა ნახმარი Anna Comn. III, 6: ἀνέστης ὁργῶν καὶ πρὸς τὴν ἀποσχιδευσμὸν... καὶ σχιδευσὸν καὶ ἀποσχιδευσμὸν (ed. Reifferscheid I, 110, 25-27) — „[უფლება აქვს] გაუზარდოს ჯამაგირები, მოუმატოს საჩუქრები... შეუკვეცოს და სრულიადაც მოუკვეცოს გადასახადები“².

¹ «სამი აპოსკედესობისათჳს» თარხნიშვილის მიერ გამოცემულ ტექსტში გამოტოვებულია (ალბათ, ex homoioteleuto). შევავსეთ ქიოსური ნუსხიდან.

² ანდა კომენენას თხოულების ეს ადგილი ასეა გასაგები („გადასახადებისა-გან განთავისუფლება“) და არა ისე, როგორც თარგმანში: ყაჩიყაჲს იჲჲ

Fr. Dölger, Corpus d. gr. Urkunden... 2. Teil (1925), გვ. 31: „*Πατριάρχων βασιλικῶν*: an (Patriarchos): semo Güter sollen im Steuerkataster gelöscht werden (*λοισιμῶν; πατριαρχικῶν*)“ — „სამეფო პატარა (პატრიარქის) მიწის მამულები უნდა ამოიშალოს საგადასახადო სიიდან“.

ძიჰიოსი, ძმისი ვერცხლისა. A 173.

Ἀπὸ τοῦ ῥοιτισμοῦ καὶ παρτοῦν χροῖσται δόχῳ τῶ καὶ ἰουλιανῶν — „განძისაგან ვერცხლისა კერპელთაგან, შესამოსელთაგან...“ (თარხნი-შვილი 15, 11).

მნიშვნელობა ამ სიტყვისა (*ძიჰიოსი*, *ძიჰიოსი*) არის „უნიშნო“. „მოუკრელი“, ე. ი. რაც არ არის „მონეტისთვის მოკრილი“. ანუ ზოდად ჩამოახშულია, და იმპარებოდა ვერცხლის მიმართ (*ძიჰიოსი ძიჰიოსი*); სიტყვა *ძიჰიოსი* ჩამოშორდა და *ძიჰიოსი* (ქინი. *ძიჰიოსი*, *ძიჰიოსი*) დარჩა „ვერცხლის“ მნიშვნელობით; *ძიჰიოსი* → *ძიჰიოსი* ახალ სალაპარაკო ბერძნულში არის ერთადერთი სიტყვა ვერცხლისათვის; ἢ *ძიჰიოსი* ითვლება მფიგნობრულ სიტყვად.

თავისი ფერის გამო „ვერცხლმა“ მიიღო „თეთრის“ მნიშვნელობა და ამიტომ *ძიჰიოსი* გადატანით ნიშნავს აგრეთვე „თეთრს“. შდრ. ქართული „თეთრი“, რომელიც ვერცხლსაც ნიშნავს. შდრ. აგრეთვე ახალბერძნული *ἀσημένιος* („თეთრი“), რომელიც აგრეთვე „ფულსაც“ ნიშნავს.

ბლათიოსი, ტბ (მრავლ. *ბლათენი*), *ბლათენი* სტავრა. A 287.

← ლათ, *blatta*.

ძვირფასი ქსოვილი. ჩვეულებრივ აბრეშუმის ქსოვილი, რომლისაგანაც ამზადდებდნენ წმ. ტრაპეზის გადასაფარებელს. შეიძლება ნაუღისა ყოფილიყო, მაგრამ წითლად შეღებილი (A. Vogt, *Le livre des cérémonies*, Paris 1935, გვ. 53 (კომენტარი)).

ბიჰიოსიოსი, ტბ გადასახადი, ბეგარა; *государственный налог*; ტბ *ბიჰიოსია* დასაბეგრი ადგილ-მამული. A 295.

Воспльевский IV, 315 (ტა *ბიჰიოსია* *податное уластко*); Fr. Dölger, *Beiträge...* 29; *Острогорский*, *Виз. податный устав*; Sem. Kond. I, 113.

ბრახონტაროსი, ტბ დროშა. A 288.

Βραχονταρίου ἱστία μετὰ τῶν ἀμφοῶν αἰσῶν („ცხრა დროშა მათი ტარებითურთ“); *ἱστία βραχονταρίου δέξαι ἀνεῖ ἀμφοῶν* („სხვა დროშა ათი უტარო“).

მომდინარეობს სიტყვისაგან *ბრახიონ* (*βραχιον*-ის) „დრაკონი“. რომელ ჯარში შემოღებული იყო თითოეული კოპორტისათვის საგანგებო ნიშნით („დრაკონის გამოხატულებით“) შემოკბილი და ტარზე წამოცმული დროშა.

დიმიტრაკისი III, 2107: *ბრახიონ...* 7) *ἐπιβλήα σφραγισμένη, σφραῖα The-mist. IX*, 219 A; „სამხედრო ემბლემა“, „ნიშანი“. აქედან *ბრახიონტაროსი* (= *ბრახიონტაროსი*) ამ ემბლემის (დროშაზე) მტარებელი, მედროშე.

даже совершенно отменить жалование (Виз. Историк, переп. Петерб. Духовный академией, СПб 1859, гв. 154). ზედმიწევნით არც ინგლისური თარგმანი შეეფერება სინამდვილეს (*retrenchments and curtailments* — „დაზოგვა და შეკვეცა“: *The Alexiad...* transl. by Bl. A. S. Dawes, London 1925, p. 84).

Forcellini II, 164: *Draconarius*, Signifer qui vexillum portat dracone insignitum: Ammian. 20, 4, 18: abstractum sibi torquem. quo ut *draconarius* utebatur, capiti Juliani inposuit confidenter („მოიხსნა ყელსახვევი, რომელსაც ის ხმარობდა როგორც ძეგროზე, და ივლიანეს პოახვია თავზე“).

Dracontarium Tertull. Cor. mil. 15: Quid caput strophilolo, aut *dracontario* damnas? h. e. torque, qui saepe draconis formam habebat, et quo pro corona interdum usi sunt veteris.

ქ ჯ ს ო ო ო ო, β:βλ:ιον ქ ჯ ს ო ო ო ო წიგნი მრავალთაჲი, A 287.

დიმიტრაქისი: ქ ჯ ს ო ო ო ო თბ — „კრებული ოთხთაჲიდან განოკრეფილი, ეკლესიებში საკითხავი ნაწყვეტებისა“;

თარხნიშვილი 74: წიგნი ერთი დიდი მრავალთაჲი.

ქ ო ბ ს ო ო საკუთხეველის შესამოსელი ოქრონენსული. A 288. (ცხ. იწე და ეწი, გვ. 22), იგივეა რაც *τραπεζοφορος*.

P. Peeters, *Histoires monastiques*, p. 25; L. Petit, *Le Monastère de Notre-Dame de Pitiô* (Hlzn. P. apx. Иуст. в Константинополе, т. VI, стр. 142): *ἐκδοτή* არის საკუთხეველის გადასაფარებელი (*la nappe supérieure d'autel*). — К. Кекеладзе, *Нерусланмский канонарь №2* (ამის მიხედვით *ἐκδοτή*-ს ქართულად ეწოდება ზეწარა ანუ ძეწარი).

ქ ო ო ო ო ო ო ექესძათიანი; თბ ქ ო ო ო ო ო ო ექესმაგი (ქქ) ძათისაგან (μῆτος) დამზადებული ქსოვილი, A 288.

თარხნიშვილი 75, 7: ქსოვრთხეველისა საბურავი ერთი თეთრი ექსამიტონია.

ქ ქ ს ო ო ო ო ო ო თბ წამოსასხამი, ღურა. A 287.

Ἰβηλικὴ βασιλικὴ ἐξχαστὸς ἐσθία...

თარხნიშვილი 74, 30: ქ ო ო ო ო ო ო სამეფოა ოქსიკასტორი ოთხი, ერთი მათგანი ოქროქსოვილი არსა.

საბა: ღურა, კაცთ საკუბი (ე. ი. წამოსასხამი).

Sophokles Lex.: a garment put over the cuirass („აბჯარს ზემოთ ჩასაცმელი წამოსასხამი“).

ი ო ო ო ო ო ო ო ო, თბ (ანუ ი ო ო ო ო ო ო ო ო ქ ო ო ო ო ო ო ო ო) აღწერის დავთარი, საგადასახადო დავთარი (шисцовая книга, переписная книга, податная книга). A 294.

Васильевский; ЖМНП 1879, т. 202, стр. 396: თბ *της μονης ισοκωδίου μοναστηρεια шисцови книга*; თარხნიშვილი 79: ისოკოდიკონი.

თვით სიტყვა ი ო ო ო ო ო ო ო ო გვიჩვენებს, რომ ეს უნდა იყოს არა დედანი, არამედ პირი (ისოვ) დავთრისა.

ქ ო ო ო ო, ბ ბროლი. A 289.

ტექსტში ლაპარაკია სხვადასხვა კურპელზე, სასმისებზე. ერთ-ერთი სახეა ქ ო ო ო ო ო ო ო ო (კინობითი ფორმა სიტყვისა ქ ო ო ო ო ო ო ო ო, რაც თავის მხრით ითვლება ლათინური *sextarius*-ის [„მეექვსედი“], შესატყვისად). წესდების ტექსტში იხსენ

λογίσματα ანგარიშდებული; λογίσματα ანგარიში, ნუსხა; გადასაადრისაგან თავისუფალი მამული. A 295.

Острогорский. Податной устав 119: «эти логисма... означали для тех, кому жаловались, льготы в пещении податей, а то и полное от них освобождение».

Dölger. Beiträge 105: «die kaiserlichen Gnadengeschenke (λογισμα, თილემია)»; Dölger. Beiträge 144: «Λογισμα არის მამული, რომლის გადასაბადები გადახდილად უნდა ჩათვალოს სახელმწიფო მოხელეებმა, ე. ი. მოაქვლიც თავისუფალია გადასაბადებისგან; Dölger, Beiträge 146: «ეს არის ბათურობის ყოველწლიური წყალობა საქველმოქმედო დაწესებულებისა და მონასტრებისადმი ბოძებული».

μανομάλιον, ბო, შანდალი. A 288.

«μανομάλιον ანუ μανομάλι — დიდი შანდალი, რკინის, თითბრის ან სხვა ლითონისგან გაკეთებული და ეკლესიაში სახმარია (დომიტრაქისი).

μενεψω A 285: «ჯვარი ხისა, ოქროთი მოქედილი და ხუთი ნაყრისფერი(?) იაგუნდის თელით μενψ... λεψων πινε σχαλιν πιν μενεψω (?)».

ბერძნულ ტექსტში სწორია არა μενεψω, არამედ μενεψω («მესაფერიანი»), ხოლო L. Petit-მ შეასწორა μενεψω და მისცა ასეთი განმარტება: une autre en bois, mais dorée et ornée de cinq hyacinthes d'un bleu pourpre (მენეფსო) (p. XVI). რის მიხედვით შეასწორა L. Petit-მ, არა ჩანს, არც ერთ ლექსიკონში (პაქე, დომიტრაქისი...) ასეთი სიტყვა (მენეფს) არ მოიხილება. ხოლო Du Cange-ს უწერია: Μενεψά η Μενεψαί, τὰ ἴα τὰ πορφύρεα, in Lexico Ms. Reg. Cod. 1843 — «მენეფსა ანუ მენეფსა (მენეფსე), წითელი იები» (და მითითებულია ერთ-ერთი ბელნაწერი ლექსიკონი). დიუკანეის მაშალ უფრო რეალურს ხდის ჩვენს ადგილს («ხუთი წითელი იაგუნდის თელით»), ვიდრე L. Petit-ს განმარტება (bleu pourpre — «ციფერ-ძოწეული»).

ჩვენი თარგმანი „ნაყრისფერი“ გამოწვეულია ძველი ქართული ტექსტით: «ჯვარი ერთი შემისა ოქროთა მოქედილი და ხუდა ხუთი თვალი მკიც იაგუნდია» (თარხნიშვილი 73, 19). საბას განმარტებით: «მკიც. მკიც, ნაყრისფერი».

μοσχοειςτιλ, ბო ერთგვარი სასმისი, საღვინე, მახრუტი. A 289.

საბა: მახრუტი კიქა არს, ღრმად კოდილი და სითხით კრელებული (B: არა ღრმად კოდილი, არამედ სითხით კრელებული).

μουρά, ბო მინა (ქურჭელი). A 289.

სიტყვა μουρά არ არის ცნობილი არც ერთი ლექსიკონისათვის. წესდების ამ ადგილიდან (A 289) ნათელია, რომ ლაპარაკია „კიქის ქურჭელზე“: ἱερὸν ξεινῶν πιδύον τὸ λεγόμενον μουρά — «სხვა სასმისი (ქსესტიონი) მწვანე, ვგრეთწოდებული მინა».

„მინა“ ხომ იხმარება ქართულში როგორც მასალია, კიქის. აღსანიშნავად, აგრეთვე ამ მასალიდან დამზადებული ქურჭლის აღსანიშნავად („წაშლის

მინა“ „არაყი წაიღეს მინითა“ — იხ. განმარტებითი ლექსიკონი, ტ. V, გვ. 408). მაგრამ საბას განმარტებიდან (მინა კიკა არს ფერადი ელვარედ შემზადებული...) ჩანს, რომ „მინა“ ფერადი კიკა უნდა იყოს, ალბათ, ჩვენი ტექსტი ამიტომ ამბობს; „სასმისი მწვანე ეგრეთწოდებული მინა“.

წესდების ძველქართულ ტექსტში სწერია: ამწუანე მინაჲ კეფი ერთი (...კეფი აქ უდოის „ქესტიონს“ ანუ სასმისს).

ზემოთქმულის მიხედვით შეიძლება ვიფიქროთ, რომ წესდების ბერძნულ ტექსტში (μινά) შეტანილია ქართულ ტექსტში ნახმარი „მინა“.

ξασειον, τὸ (კინობითი, ← ξεσῳς), სასმისი, ქსესტიონი იხ. ზემოთ ხრბიც). A 289.

წესდების ძველქართულ ტექსტში ამის ბაღლად რამდენჯერმე ნახმარია „კეფი“: ამწუანე მინაჲ კეფი ერთი. ამხარუდი კეთი ერთი სხუაჲ (თარხნიშვილი 76).

ეს სიტყვა (ξασειον) ერთხელ ნახმარია ოთხთავში: βασιλειονς ποιεῖται καὶ ξασειον καὶ χαλκῶν (მრ. 7, 4); მაგრამ ძველქართულ ოთხთავში ამ ადგილას ნახმარია ესტამანთაჲ ესტამნებისაჲ — სომხურ ტექსტშიც სწერია ստամանայ „სტამანაც“ (მდრ. ბერძნული σταμνα, σταμν — σταμνιον, σταμνιος — „ტაქეკი“ (გამოსვლ. 16, 33; ებრ. 9, 4)).

ბ ჯ ხ ძ ო თ ა რ ო ც

Βλατεία ბჯუაძთარა ბშა (A 287) — „ორი ძოწეული ოქსიკასტორი“ (თარხნიშვილი 75, 1: ესტავრაჲ სამოსელი უკერავი ოქსიკასტორი ორი).

Ἐπισλῳρῖα βασιλικὰ ბჯუაძთარა ტესთარა, ბჯ ან ტ ჯ ჯივთის (A 287) — „დურაჲ სამეფუოჲ ოქსიკასტორი ოთბი. ერთი მათგანი ოქროქსოვილი არს“ (თარხნიშვილი 74, 30-31).

ლ. პტის განმარტებით (გვ. XVI) ეს არის: quatre cottes d'arme aux couleurs éclatantes de violet pourpre („ოთხი სამხედრო სამოსელი ბრჭყვი-ალა ფერებისა, იისფერი ძოწეული“). ბოლოში დართულ ლექსიკონშიც წერს ლ. პტი: ბჯუაძთაროც bleu pourpre.

პ დ ი ი ზ ო ც, ბ გლეხი. A 175. A 255. A 283.

თარხნიშვილი 16, 2-3: „...ესრე სახედ მიგაცემიან სრულებით ყოვლითა საკმრითა მათითა სეფითა ულუბითა და ეგრეთვე გლეხები მათითა, მთაბართა და პლანინაებითა“ (... ἡγοῦν ბესპოთიკად ჯესუარად. პა დ ი ზ ო ც კაი ... γῆς παντοίας ὀρεινῆς τε καὶ πεδινῆς, πόδες δὲ καὶ τὰν πλαινῶν...).

თარხნიშვილი 57, 25: „ზოლო ნახევარი ყოვლისა მის ნამეტნავისაჲ ...განეყოს კეთილად მსახურთა მიმართ ძმათა ქრისტესთა, გლახკათა და დავრობილთა, და მსახურთა და მუშაკთა მონასტრისათა და გლეხთა მისთა (ძე-უემიჟიქათათ კაი პა დ ი ზ ო ც).

თარხნიშვილი 72, 1: ეს ნუ იყოფინ ყოფად ოდესვე, გარნა გლეხთა ზოლო მიეცემოდის საკარგავი, რომელნი ეკლესიასა ჰმსახურებდენ და თანანადებსა თქსა გარდაიქდიდენ“ (...ἐκ τῶν μόνων τῶν παροίκων τῶν διουκλεσθέντων συνήμας αὐτῆς).

პერიოდისმძე, მამულის ნუსხა (οπισθεν ιδεσθαι). A 294.

თარხნიშვილი 79; აბრახტიკონი და პერიერეზმონი ფილიპოპოლისა პრასტინათსა; აბრახტიკონი და პერიერეზმონი მისინოპოლია პრასტინათსა.

B. Bachmawensky: *WMHP* 1879, 202, стр. 219; *Тру.м.* т. IV, стр. 317.

Fr. Dölger. *Sechs byzantinische Praktika des 14. Jahrh. für das Athoskloster Iborou. München 1919* (Abh. d. B. Ak. d. W.). გვ. 12b: περι-ορισμός Grenzbeschreibung, vom Apographeus amtlich angelegt und für alte rechtlichen Auseinandersetzungen über den betreffenden Grundbesitz verbindlich („მამულის საზღვრების აღწერა, აღწერის მიერ ოფიციალურად შესრულებული და სათანადო მამულის ყოველგვარი უფლებრივი დავის დროს სავალდებულო“).

პრახტიკონ, სამეფოებლოს აღწერა (πραξικονον σημειωσις).

Fr. Dölger, *Sechs byz. Praktika*. გვ. 5; ბიზანტიელ დიდ-მოხელეთა, აღმწერთა, ოქმებზე, სადაც აღნუსხული იყო აწერილი ადგილ-მამულის შედგენილობა, სახელი მფლობელისა და მისი ოჯახის შემადგენლობა, სათანადო გადასახადის აღნიშვნით.

თარხნიშვილი 79, 17: აბრახტიკონი და პერიერეზმონია.

პრიძმთეიო სანახები, გარეუბანი; პრასტინი. A 167. A 168. A 173. A 208. A 252.

Ածառա... եօ პრიძმთეიო եօ ծառաձգմեյո եօ Հասնի — „მივეცი ...გვრეთწოდებული ზეუწის პრასტინი“ (თარხნიშვილი 12, 16: პრასტინი ჩემი ზეუწი); եօ Հայրմեյո პრიძმთეიო եօ Միս — „გვრეთწოდებული მინას პრასტინი“.

ქართული „პრასტინი“ გვევარაუდინებს ბერძნულს *პრძმთეიო (*პრძმთეიო ← პრიძმთეიო); ამ ხალხური სალაპარაკო ენიდან მომდინარეობს ქართული „პრასტინი“. რომელსაც შემოუნახავს „ნ“, იმ დროს როდესაც სომხურში გვაქვს *prast* (A. Thumb, *Die griechischen Lehnwörter im Armenischen*: BZ IX. 402, 419).

„პრასტინი“ დიდი ხნის დამკვიდრებული ჩანს ქართულ ენაში. იგი იზმარება პეტრიწონის ტიპიკონის ქართულ ტექსტში იქ, სადაც ბერძნულ ტექსტში მას პრიძმთეიო კი არ უდრის, არამედ ჟჟი. ასე, მაგალითად: თარხნიშვილი 13, 19: პრასტინთა მისთა (A 168: Էմ ჟჟი მძმთეიო მისთ); თარხნიშვილი 76, 18: მისინოპოლისა პრასტინთათს (բեր Էմ և Մոսսոբռնի ჟჟი მძმთეიო მის).

იზმარება „პრასტინი“ ისეთ ქართულ ძეგლშიც, რომელიც არაფრით არ არის დაკავშირებული ბერძნულ ტექსტთან. ათონის მონასტრის აღაპებში ეკითხულობთ:

«რამეთუ მრავალნი მონასტერნი და პრასტინნი დაჰყარნა, მრავლით ეამითგან წახუმულნია (ათონის კრებული, თბ. 1901, გვ. 232).

«და კელად სსუათა პრასტინთათს და მელინათათს ღიად ილუაწეს მეფეთა თანა» (ათონის კრებული, გვ. 250).

სხვა დოკუმენტებში *προδοτειον*-ს აქვს აგრეთვე „ქარ მიდამოს“ მნიშვნელობა. იხ. ფ. Успенский и В. Бенешевич, Вазолонские акты. Лгр. 1927, стр. LXVIII.

(Острогорский, Податный устав 120—121: სოფლის მოშორებით არის „აგარაკები“—*οἱ ἀγροὶ* ἂν τὰ *ἀγρίδια*, და τὰ *προδοτεία*. მათ შორის ასეთი განსხვავებაა: *«ἀγρίδιοι»* ποδωμναιεται и обрабатываются самым пладельным крестьянином. *προδοτειον* же рабами, крепостными его или арондаторами.

πρὸς ὁποῦ, τὸ კერძო პირი A 282.

Васильевский, Труды IV, 282: законом запрещено было «особым» (*προσωπων*) и домам царским и богоугодным покупать имущества у сельских общин или у отдельных членов оных.

თარხნიშვილი 71, 29: პირსა.

ῥόγᾱ ἡ ჯამაგირი; როქი; გასაცემელი. A 210. A 211.

„*ὡς ὁ δὲ δὲ ῥόγᾱ*“ (A 210) — „ჯამაგირის გაცემით“ (გ ა რ ო ქ ე ი თ ა), თარხნიშვილი 31, 25); *καὶ λαμβανέτωσαν ῥόγᾱς* (A 211) — „და როქსა აიღებდენ“ (თარხნიშვილი 32, 13); *«როქისა წილ შესამოსელსა მისცემდეს ძმათა»* (თარხნიშვილი 33, 12).

Васильевский, Труды IV, 288: служат на жалованье (*ἐπὶ ῥόγᾱς*).

σφροῦτῃ სპილენძისა. A 286.

ლექსიკოგრაფთაგან მხოლოდ დიუკანეს აქვს განმარტებული ეს სიტყვა, ისიც ფორმით „სარუტია“, სახელდობრ. დიუკანეი წერს: *Σφροῦτῃ*, *καὶ Σφροῦτῃ*, *Σφροῦτῃ ὁ χαλκίτιος χαλκός* in Glossis Saracenis MSS (ტომი II, 1336) — „ს ა რ ო ქ ე ი, და სარუხი, სირიულად გამომწვარი სპილენძი, [გვხვდება] სარკინოვულ სიტყვებში, ეგლნაწერად“. მაშასადამე, ეს სიტყვა სირიული ყოფილა და ნიშნავს „სპილენძს“. სირიულად, მართლაც, არის ეს სიტყვა „სპილენძის“ მნიშვნელობით: *S'ruṣ cuprum purum* („წმინდა სპილენძი“) ¹ იხ. Brockelmann, Lexicon Syriacum. 1928, გვ. 502.

წესდების ძველქართული რედაქციის ტექსტში სწერია: *«სხუა ბატი წმიდისა გიორგისი და თეოდორესი სარუთითა და ვეცხლითა მოქედლითა»* (თარხნიშვილი 73, 22), რაც უდრის ბერძნულს: *ὁ ἀγ. Γ. καὶ ὁ ἀγ. Θ. σφροῦτῃ μετὰ ἀγρίοις περιφερεῖται* (A 286). ახრი ამ წინადადებისა ასეთია: წმ. გიორგის და წმ. თეოდორეს ბატი სპილენძისა, ხოლო გარშემო ვერცხლით შემოქედლი. ასე რომ ლ. პტის სწორად აქვს გაგებული (*sur cuivre: Petit XVI*).

σέκρητον, τὸ (ლათ. secretum) სამდიენო; უწყება; სიკრიტონი. (*σῆκρητον*, — *η* = ი). A 291.

Βασιλικὰ πικρία τὰ καταστροφικὰ ἐς δόδορα σέκρετα (A 291) — „სამეფო წიგნები, რომლებიც ვრცელდება სხვადასხვა უწყებებზე“ (თარხნიშვილი 77, 5: *«სამეფოა წიგნები, რომელნი კატასტროს კმნილ არიან სიკრიტონთა შინა»*).

¹ ეს სიტყვა შეგვიმოწმა დოქ. მზ. შანიძემ, რისთვისაც მას მადლობას მოვახსენებთ.

დომიტრიანის VII, 072: *σέχρετον, σήχερον* — ბიზანტიელებთან ნიშნავს სამდივნოს (*γραφματεία*); „-ს *ἐπὶ τῶν σιχαρέτων* — მდივანი“.

Васильевский, Труды IV, 255: *υποσηματικὸν βυζαντινῆς βασιλείας* (*σέχρετον*)

σηματικὸς ან *σημαμα* („შენიშვნა“) სიგელი; განაჩენი. A 291.

“*Ἡ σημασία τοῦ κατὰ Μιχαὴλ περὶ τῆς χειρῆς τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Μπατζινάκου* (A 291) — „ს ი გ ე ლ ი კ ი რ მ ი ხ ა ლ ი ა შ ე ს ა ზ ე ბ ჯ ა ჰ ი ნ ა კ ი ს შ ა შ ი ნ მ ო მ ბ დ ა რ ი ა მ ო მ ბ რ ა ე ვ ე ბ უ ლ ი თ ა ე დ ა ს მ ო ს ა“; თარხნიშვილი 76, 29: *ს ი მ ი ო ს ი ნ ი* ერთი მიხაელ მეფისა პეწინაგისა ჰარბევისათჳსა; Dölger, Corpus... 2. Teil, გვ. 20: *gerichtliche Entscheidung in einem Prozess zwischen Gregorios Pakurianos und Patzinakes*; Dölger, Byzantinische Diplomatie 48: *der kaiserliche Randvermerk zu Eingaben, Protokollen usw.* („ეკიარის რეზოლუტია შემოსულ განცხადებაზე, ოქმზე და სხვ.“)

“*Ἐτέρᾳ σημασίᾳ τοῦ Βοτανάκου περὶ τῶν χειρῶν τῆς Φιλανθιπιδέως* (A 291); *ეს ზე ა ო ქ ო ბ ე კ ე დ ი* ერთი ვოტანიტისა, რომელსა შინა არს *ს ი მ ი ო ს ი ნ ი* პრასტინათჳს ფილიპოპოლისათა (თარხნიშვილი 77, 2-3).

σηματικὸς ყვავილების-მსგავსი ნაქარგი (სამოსელის კალთებზე დაკერებული, თუ ამოქარგული). A 288.

Σιματικόν, ან *σηματικόν* არის გადასხვაფერებული ლათინური *segmentum*, რაც ნიშნავს „ჭრილს“ (← *seco*); მრავლობით რიცხვში *segmenta* აღნიშნავს ძოწულზე ოქრომკედლი ნაქარგ ოთხკუთხ ან მრგვალ ნაჭრებს, რომლებიც შესამოსელის კალთებზეა დაკერებული. ფორმა *σιματικόν* გამოწვეულია იმით, რომ ხალხურ ლათინურში ითქმოდა *sigmentum* (იხ. Georges, Lat.-d. Wörterbuch s v.).

Constantinus Porph. (De adm. imp. c. 6): *...σίων βλατεία, παίδεια, χαρδία, σήμασ τε, πέπεσι, δειγματρία ὑλκυσίων παίδεσιν* — „აგრეთვე შემდეგი [საქონელი გაქვთ]: სტავრა, იშვიათი მადლი, ს ი მ ე ნ ტ ე ბ ი, პილიპი, ავაზია ტყავები... (CB. p. 72).

XI—XII საუკუნეებში გვხვდება ქართული ტანისამოსის კალთებზე მუბლს ზემოთ ორივე მხარეს დაკერებული ოთხფურცელა ყვავილის-მსგავსი ნაწილები (*segmenta*, *σηματεια*, *σημαία*). იხ. ნ. ჩოფიკაშვილი, XI—XIII საუკუნეების ქართული სამეფო სამოსელი: საქ. მეზეუმის ზომები, ტ. XXIII—B. გვ. 234.

σημαειμαδγχιον (*σημαειμαδχισ*), ან, სკარამანგი: 1) ძვირფასი წამოსასხამი, ოქრომკედლი ნაჭერი; 2) ძვირფასი ქსოვილი (წამოსასხამისათვის, ან გადასაფარებლისათვის). A 287—A 288.

თე ო ფ ა ნ ე („ქრონოგრაფია“): *«რომაელებმა ხელთ იგდეს მრავალი მამვილი, მთლიანი ოქროსი... რაზატის (სპარსელი სარდლის) ფარი... მისივე აბჯარი, მთლიანი ოქროსი, აგრეთვე წაიღეს მისი სკარამანგი (σημαειμαδγχιον) მის თავთან ერთად, მისი სამაჯურებია* (ed. de Boor, I 319, 17).

თეოფანეს „ქრონოგრაფიის“ გამომცემელს კ. დე-ბოორს ამ გამოცემასთან დართულ ლექსიკონში მოჰყავს ეს ადგილი და იქვე განმარტავს: *pilei sive galeae genus esse videtur* („ეს უნდა იყოს ჩაჩქანი ანუ მუზარადი“). ააეთ

განმარტებამდე მიიყვანა დე-ბოლორი, ალბათ, იმ გარემოებამ, რომ ნათქვამია: სარდალი რაზატი რომ მოკლეს. წაიღეს, როგორც ტროფეი, მის თავთან ერთად სკარამანგიცო (იგულისხმბა მუზარადი, რომელიც თავზე უნდა ზურგ-ბოდა). მაგრამ, თუფანეს „ქრონოგრაფიის“ ლათინურ თარგმანში, რომელიც შესრულებულაა ანასტასი ბიბლიოთეკარის მიერ, ეს ადგილი ასეა თარგმნილი: *scaramaggin oius detulerunt cum capite ipsius*, ხოლო ამ თარგმანის ხელ-ნაწერთა არშიაზე ყოფილა განმარტება. *scaramaggin—id est genus vestimenti* („ეს იგი ერთგვარი სამოსელია“) და უფრო გვიანი ხელით მიწერილია: *scaramaggin oius id est chlamydem seu supernam vestem* („მისი სკარამანგი, ესე იგი ქლამიდი ანუ ზედა სამოსელი“).

ამ განმარტებაზე დაყრდნობით წერს, როგორც ჩანს, Sophokles-ი თავის ლექსიკონში: „ეს ერთგვარი წამოსასხამიაო“ (a kind of *caftan*).

პეტრიწონის წესდებაში ორჯერ არის ხაზმარი ეს სიტყვა: „სკარამანგი მძიმე, ხუთი“ და „სხვა სკარამანგი ერთი, წმინდა საკურთხეველის საბურავი მთელი თავისი მოწყობილობით“ (A 257 — A 258). ძველქართული რედაქციის ტექსტშიც სწერია: „სკარამანგი მძიმენი ხუთენი და ესხუა საკურთხეველისა საბურავი შეკერული სკარამანგი დურანგითი წმიდისა წესითა ყოვლითა“¹ (თარხნიშვილი 75, 2-5). საგულისხმოა, თუ როგორ ესმის „სკარამანგი“ თვით მ. თარხნიშვილს. ლათინურად ის ასე თარგმნის: *vestes deauratae ponderosae quinque* („სამოსელი მძიმე, ოქრომკედით ნაკერი, ხუთი“) და *alia lodi altaris suta deaurata «durangiti»* („საკურთხეველის სხვა გადასაფარებელი ოქრომკედით ნაკერი «დურანგითა»“) (ლათინური თარგმანი, გვ. 45, 36-38).

ზემოთ მოტანილი მასალიდან ჩანს, რომ კ. დე-ბოლორის ინტერპრეტაცია, თითქმის სკარამანგი ნიშნავდეს „მუზარადს“, უკუსავდებია. სპარსელი სარდლის რაზატის მოკლვის შემდეგ მას თავი მოკვეთა მოწინააღმდეგემ, ხოლო მისი წამოსასხამი (*szadqayd-yu*) და საკურთხეველი თან წაიღო.

თუ ეს ასეა, მაშინ მისაღებია მ. თარხნიშვილის განმარტება: გრიგოლ ბაკურიანის-ძეს შეუწირავს მის მიერ აგებული მონასტრისათვის „ხუთი წამოსასხამი, ოქრომკედით ნაკერი“. მაგრამ მეორე ადგილას, სადაც ლაპარაკია „საკურთხეველის საბურავზე“, აღარ გამოდგება „წამოსასხამის“ ვარაუდი: აქ უფრო ისე გავს, რომ სკარამანგი „წამოსასხამი“ კი არ არის, არამედ ძვირფასი ქსოვილია, რომლისგანაც დაუმზადებიათ საკურთხეველის გადასაფარებელი („საბურავი“).

ასეთ გაგებას უნდა ადასტურებდეს აგრეთვე ჯუანშერი² თხზულებაში ნათქვამი, რომ ვახტანგ გორგასალმა უძღვნა სპარსთა მეფეს <მეველი ზთასი, მონა ბუთასი, სტავრა სკარამანგი ხუთასი, ბიზიონი ზუზმა ხუთასი, ჯდალი ცხენი ათი ათასი...> (ქ. ცხ. I [1955], 182, 2-4). ესე იგი: ვახტანგის მიერ გაგზავნილ საჩუქრებს შორის ყოფილა „ძვირფასი ქსოვილისაგან შეკერილი ხუთასი შესამოსელი ან გადასაფარებელი“. Brosset თარგმნის: *«lui donna mille servantes. cinq cents esclaves, autant de piéces d'étoffe lamées et brodées d'or»* — „ამდენივე (გ. ი. 500) ოქრომკედით ნაქარგი ქსოვილის ნაქერი“ (H. de la Géorgie I, 180).

¹ ქიოსურ ნუსხაში სწერია: „დურანგი თვისა წესითა ყოვლითა“.

მცხეთის XI საუკუნის საბუთშიც მოხსენებულია: „ბერძენთა მეფებან ბასილი მიბოძნა... სკარამანგნი (რ. ს. საკარამანგნი) დიდნი¹ გარე-შეოლვილნი, ვეცლისა გრგოლითა შეახმულნი“; და ბაგრატ კურაპალატისა ნაბოძარი დიდი სკარამანგია, რვა დიდი საკარამანგი უბოძებია შეოლვილი (ე. ი. არშიებ შემოვლებული სამოსელი) და ერთი ბაგრატ კურაპალატის ნაბოძარი აგრეთვე დიდი საკარამანგი. მცხეთის საბუთში ბევრგან სხვაგანაც იხსენიება „სკარამანგი“, მაგრამ აქ ყურადღებას გვაქმავს იმგვარად გამოთქმულ: „და ამა სამარტლოსა შიგან საკურთხეველი ჩემი შემოსე სკარამანგითა... და დაეჭკიდე ეზოა სკარამანგი შეოლვილი ა“².

ამ ანონაწერებიდან, ნათლად ჩანს, რომ საკარამანგი ისეთი ძვირფასი, ოქრომკედით დამზადებული ქსოვილია, რომლისაგანაც მზადდებოდა „შესამოსელი“, „გადასაფარებელი“ (საბუთარევი საკურთხეველისაჲ) და „ფარდა“ (დაეჭკიდე ეზოა).

σφραγιζός სასარდლო, სადროშო. A 285.

Σφραγιζός ძვირძვ. σφραγιζός ბიძ. სმით ხოჯისთ — „ჯვარი ვერცხლისა სასარდლო, წითელთვლებიანი (ა 285). ძველქართულ ტექსტში სწერია: ესხუა ჯუარი ერთი ვერცხლისა სადროშაჲ წითლითა თვალეებითა (თარხნიშვილი 73, 17). ცხადია, აქ ლაპარაკია იმ ჯვარზე, რომლითაც სარდალი მიუძღოდა თავის ჯარს. აქვე გვაგონდება ჩვენ ტიპიკონის ქართული რედაქციის ტექსტის ერთი ადგილი, სადაც იგივე სწერია, რაც ზემოთ, ბოლო სხვა სიტყვით: ამივე სანოლავეროჲ ჯუარი ერთი სხუა ვეცხლისა ოქროთა ცურეხულია (თარხნიშვილი 75, 22). ეს ადგილი ბერძნულ რედაქციაში არ მოიპოვება, მაგრამ. რასაკვირველია, „სანოლავერო“ იგივეა, რაც σφραγιζός³.

σφραγιςო ყუთი ან დურჯი. A 286.

Θήκη ητοι σφραγιςο ἀρτων λισμῶσιν ძვირძვ. — „ყუთი ანუ დურჯი ვერცხლისა. წმინდა ნაწილებისათვის“ (ადურჯი ერთი ვეცხლისა სანაწილე წმიდისა ერთი — თარხნიშვილი 74, 2).

დიუკანეი იცნობს ამ სიტყვას, მაგრამ განსხვავებული მნიშვნელობით: σφραγιςο. appellatur instrumentum quo metalla in sila diducuntur — „ასე ეწოდება იარაღს, რომლითაც ლითონებიდან ღებულობენ ოქრებს“.

ახალბერძნულ ხალხურში იხმარება σφραγις (ყუთი), როგორც ცალკე ისე კომპოზიტში — σφραγιςθη⁴ (შდრ. ჩვენი ტექსტის Θήκη ητοι σφραγιςο).

¹ „სკარამანგნი დიდნი“ უნდა ეხმარებოდეს პეტრიწონის წესდების გამოთქმას; სკარამანგნი მძიმენია. ბერძნული *βαρύς* ნიშნავს „მძიმეს“ და აგრეთვე „დიდს“ (σφοδρής, *ძლიერად*). იხ. დიმიტრაქისის „ლექსიკონი“ II ტ., გვ. 1350, § 19 და § 20.

² ბერძენიშვილი, მცხეთის საბუთი XI საუკუნისა საქართველოს მუზეუმის მოამბე, ტ. IV (1931), გვ. 290, 292; იხ. ივ. ჯავახიშვილი, მასალები ქართველი ერის მატერიალური კულტურის ისტორიისათვის, III—IV, თბ. 1962, გვ. 172. 181—182.

³ ბერძენიშვილი, ძლევა (თბ. 1949), გვ. 36: „სანოლავერო ჯვარი, ამრიგად, სამხედრო მთავრო ჯვარია“.

⁴ M. II. II *εφεξής, λεξικό ἐλληνοελληνό*. ათენი 1878, გვ. 1655.

σφιγκτησθριον სახვევი; სუღარა. A 287.

Σφιγκτησθρια τίσθαια διὰ γυμνάσιον χριστιανῶν — „ოთხი სახვევი, ოქროს ასოებით ამოჭარგული“.

Du Cange (II, 1498): *σφιγκτησθριον* Strictorium („მკიდროდ შემოსახვევი“). „უფრო გვიან ბერძნები უწოდებდნენ ერთგვარ ტანსაცმელს. რომელიც არც ერთი მხრიდან არ არის გახსნილი და მკიდროდ ეკვრის ტანს“.

ნ. კონდაკოვი ასახელებს *σφιγκτησθριον*-ს როგორც აღმოსავლურ სამოსელს: *pantalons collants*. იხ. N. Kondakow, *Les costumes orientaux à la cour byzantine: Byzantion I* (1924), p. 43.

თარხნიშვილი 74, 31: „სუღარა ოთხი ოქრო-წერილითა აღმითა“.

σχιδεσθ — რბევა, ცარცვა. იხ. ἀποσχιδεσθ.

τέμπλον, τὸ (← ლათ. templum) 1) ტაძარი; 2) კანკელი („მართლმადიდებელთა ეკლესიაში ხატებიანი ტიხარი. რომლითაც წმინდა საკურთხეველი გამოყოფილია დანარჩენი ტაძრისაგან“ — დიმიტრაქისი). A 285. A 288.

Kai téplon ἔν ἔχον τὴν θάδεα ἱεράς — „და ერთი კანკელი, სადაც თორმეტი დღესასწაულია გამოსახული“ (თარხნიშვილი 73, 24: „და კანკელი დიდისა კონჭისა, რომელსა აქუს გამოსახულად ათორმეტი საიდუბლოა განგებულებისა ქრისტესისა“).

Τὸν τέμπλον μαρουθίον ὑλόκληρον — „კანკელის მთლიანი შანდალი“.

τόμος ὁ გუჯარი. A 283.

თარხნიშვილი 72, 5: „ყრძალვით დამარხვისათჳს გუჯარისა ამის განსაგებელისა, რომელ არს ტიპიკონი“ (*Περὶ τοῦ ἀποφάδῃς φυλάττειν τὸν παθόντα τόμον τῆς μοῦνῃς τῆς τυπικῆς διατάξας...*).

θλογογραφία, ἡ მხატვრობა (ხეზე). A 285. A 286.

Εἰκὼν ὁ ἄγιος Γεωργίος θλογογραφία μετὰ ἀργυρῶν περιρρεῖται — „ხატი წმინდა გიორგისა, ხეზე დახატული, ვერცხლით შემოკედილი“ (თარხნიშვილი 73, 20-21: „ხატი ერთი დიდი შეშისაჲ პეტალოთა ვერცხლითა შემოკედილი წმიდისა გიორგისისა“).

Εἰκόνας θλογογραφία μετὰ πετάλων τὸν ἀρτιμύον ἐκκοσμεῖται — „ხატები შეშისაჲ ოქრო-პეტალოთა შეკაზმული რიცხვთ ოცდა შვიდი“ (თარხნიშვილი 73, 23-24).

θρόνου მობსენება; გადაწყვეტილება. A 295.

Kai τὸ θρόνον, ὃ ἐποίησεν ὁ Μεσοποταμίτης ἐκ περισσέξας βασιλικῆς... „მობსენება, რომელიც გააკეთა მესოპოტამელმა სამეფო ბრძანებით“ (თარხნიშვილი 79, 12: „იპოშნიმაჲ, რომელი შეკმნა მისოპოტამელმან სამეფოთა ბრძანებითა“).

Василиевскій: ИМНПр 1879, № 202: *издал решение и решение* (ἐπινοήματα).

χειμευσ. A 175. A 286 იხ. *χειμευτός*.

χειμευτός, ἡ, ὅν მინანქრიანი. A 175. A 285.

Εἰκὼν χειμευτῇ μεγάλη — „ხატი დიდი მინანქრიანი (A 285); *ἐναγγέλιον ἱεροῦκὸν διὰ λίθων πολυτίμων καὶ χρυσοῦ καὶ χειμευσσεως*

საბარება ბერძნული ძვირფასი თვლებით შემკული, ოქროსი და მინაქრიანი (A 286).

H. Mapp (BBp. XII, 19): «отделанных драгоценных камней, жемчужинами и драгоценными металлами».

თარხნიშვილი 73, 9: «ხატნი ოქროსანი შემეფტონითაა: 73, 10-11: სხუა ხატი ერთი დიდი შემეფტონითავე ფერისცვალებისა უფლისაჲ.

სიტყვა *ჟემურაჲ* ძველ რუსულ ენაში შესულია როგორც *жюмюрат*. ბოლო უფრო გვიან — როგორც *жюмюратъ* და ნიშნავს „მინაქარს“. იხ. შ. ამირანაშვილი, ქართული ხელოვნების ისტორია, თბ. 1961, გვ. 328; მისივე *Les émaux de Géorgie*, Paris 1962, გვ. 16—17.

სეიდა წერს: *жюмюратъ* — *ნი ირჳბიოუ ჯაი ჯიუთი ჯაიოჲსიჲ* („მინაქარი: ვერცხლისა და ოქროს შენაშადი“).

ჯეღუცმტეჲთი ჯამი ნაკურთხი წყლისათვის. A 289.

ეს სიტყვა არც ერთ ლექსიკონში არ მოიპოვება. მაგრამ არის *ჯიღუც* (*ჯიღუცის*) „ნაკურთხი წყალი“. მაშასადამე, ის ყოფილა „ნაკურთხი წყლის ქურპელი“.

თარხნიშვილი 76, 1: ამივეც ვერცხლისა შრინი დოქსესტი წყვილი ერთი.

‘ომოფრია სამხრე (აქმტ „ნხარი“, „ბეკი“), ომფორი. —

1) თევშალი, რომლითაც იფარავდნენ ქალები თავსა და ბეჭებს; 2) საეკლ. სამღვდლო შესამოსელი, ბრტყელი ბაფთის (ლენტის) სახისა, განიერი და გრძელი, კიდეებზე ფოჩებ-შემოვლებული, რომელსაც ამკობდა სხვადასხვა ხატის ან ჯვარის გამოსახულება. ომფორს წამოისხამდა ეპისკოპოსი სხვა ტანსაცმელზე, და ბეჭებზე გადაიცვებდა. A 288.

‘ომოფრია *რია*, *ἐξ ὧν τὸ ξη ἔχει ἐκθόνα* ბაი *μαργάριον* (A 285) — „სამი ომფორი, რომელთაგან ერთზე არის ხატი მარგალიტებიანი“.

A. Камдан: *Две византийские хроники X века*. М. 1959, стр. 124: „Омофор — широкий и длинный «плат», вышасный оппекном поперх остальных одежд; он украшен изображением креста“.

‘Ετερον ὀμοφρόιον σμύρνιον καὶ ὀμοφρόια μεταξὺν ἐτερεα რია (A 284) — „სხვა ომფორი სიმენტიისა, აგრეთვე სხვა სამი ომფორი „აბრეშუმისა“.

ძველქართულ რედაქციაში ეს ადგილები არ მოიპოვება (იხ. თარხნიშვილი 75, 9; რიზისაჲ...).

ქიოსურ ნუსხაში *‘ომოფრია*-ს ნაცვლად ორივე ადგილას სწერია *მაფრია*. რაც წარმოადგენს იმავე სიტყვის ხალხურ ფორმას.

დმიტრაქისი V, 4500: „*მაფრია*, *τὸ μαργάριον* δ) პაპირუსებში — ერთგვარი თხელი საბურავი, თხელი წამოსახამი, რომლითაც იფარავდნენ თავს ქალები და მღვდლები“.

ქართულ ძეგლებში გვხვდება „ომფორი“. იხ. ე. თაყაიშვილი, ძველი საქართველო, ტ. III, გვ. 183.

საპატიარ სახელთა სამძიებელი *

პეტრიწონის წესდებისათვის

- აბაზი (Ἀβάζος), გრიგოლ ბაკურიანის-
ძის ძმა A 1495, 1534, 16825, 1694,
17331, 17415, 25110, 25221, 25618,
25723, 28, 2589, 16.
აგროვა აგარაკი A 16615.
ალექსი კომნენოსი (1081 — 1118 წ. წ.)
A 1768.
ანატოლია A 16127, 1736, 1749, 16, 29018.
ანისი A 29018.
ანტიოქია A 17012.
არმენიაკოა თემი A 29021.
არნასაკი გეოგრ. A 2902-28.
ასალი რომი A 14910.
ასრიდონი, სოფელი A 29210.
ასხათანი A 16528.
ბაკურიანი, გრიგოლის მამა A 1478,
14823, 25010, 21.
ბარბალეს აგარაკი A 16624.
ბახილი დიდი A 32415, 2870.
ბაჩოკვა, სოფელი A 16610.
ბერძენი (Ῥοιανός) A 15712, 16025,
2629.
ბერძნული ენა A 2964, 6, 8.
ბოტანიკი იხ. ნიკიფორე ბოტანიკი.
ბურხეოსი, აგარაკი A 16614.
გელოვა (ველოვა), სოფელი A 1674.
გიორგი, წმ. A 16222, 21714, 23512, 23615,
აგარაკი A 16628, მონასტერი A 16818,
2948.
გრიგოლ ბაკურიანისძე A 1478, 14821,
16018, 1695, 17014, 1797, 25414-15,
29528, 2954, 10-11.
გრიგოლ ვანელი A 1586-7.
გრიგოლ ღვთისმეტყველი A 27822.
დობროლონგო, აგარაკი A 16618.
დობროხტანი, აგარაკი A 16614.
ევლოვო, სოფელი A 2918.
ევსტათი, დიდმოწამე A 25118.
ევფროსინე A 29024.
ელა: წმ. ელიას მონასტერი A 16628.
ეფრემი A 26127.
ექვთიმე, იერუსალიმის პატრიარქი
A 29628, 2957.
ვანისკა, ციხე A 16732-33, 26125.
ვარდანი, ყმა A 2947.
ვახილიკიხი, პეტრიწონის მეტსახელი
A 1638 16611.
ვოლნის ციხე A 16711, 29521.
ვოლერონის თემი A 1677.
ზაბალტა. აქ იდგა ვანდი (βανδίου)
ანუ გარნიზონი A 17213.
ზაუწი, პრასტინი A 1679.
ზაქარიას სოფელი A 29521.
ზმოლენის თემი A 2928-9, 29327,
29410.
ზრავიკი, სოფ. A 17211, 27513, 2944.
თეოდორე სტუდიელი A 23716.
თეოდორე, წმ. A 23615.
თეოდოსიუპოლი A 17128, 1735, 2901,
29323.
თეხალონიკე A 1699, 2961.
იანოვა, აგარაკი A 16612.
იბერია A 2458.
იბერი A 14826, 19924, 26325, 26516,
2965; იბეროა მონასტერი (პეტ-
რიწონი) A 15227, 15928, 17327.
იერუსალიმი A 295-296, 2958.
იოანე, მახარებელი A 2877.
იოანე, ნათლისმცემელი A 16219, 21718.
იოხი A 19328.
იოვანე (Ἰωβανέ) A 26127.
იუდა ისკარიოტო A 2438.

* დიდი ციფრები მიუთითებენ ქიოსური ხელნაწერის (A) გვერდებს, რომ-
ლებიც აღნიშნულია ზემოთ დაბეჭდილ, როგორც ბერძნულს ისე ქართულ ტექ-
სტში; ხოლო პატარა ციფრები — ბერძნული ტექსტის დაბეჭდილ სტრიქონებს.

კომანები (ყივჩაყები) A 17720, 2927.

კონსტანტინე I დიდი A 1490.

კოტრესი (კოტორიაჲ), სოფელი A 2919
კესარია, ქალაქი A 22418-17.

კესაროპოლი A 17211.

ლაჯაკა, სოფელი A 29022, 29517.

ლაღუჯა, აგარაკი A 16616.

ლივადიონი, სოფელი A 29026.

ლილიჭონი, აგარაკი A 16624.

მარმარი A 1583, 2754. 12 (სასტუმრო).

მარტიხაპო, სოფელი A 29023.

მარლონი A 290-291.

მაქსიმე აღმსარებელი A 29712.

მესოპოტამელი A 29520.

მინა, პრასტიკი A 16821.

მიხელი, კეისარი (მიხელ VII; 1071 —
1078 წ. წ.) A 29020, 29110.

მოსინოპოლი A 1678, 10, 16814, 19, 19720-24,
29020, 2904, 29317, 2947. 18, 29510.

ნიკეა A 2438.

ნიკიფორე ბოტანიატე (1078 — 1081 წ.წ.)
A 29114.

ნიკოლოზი, წმ., ტაძარი და მონასტერი
15812, 16620, 2758, 17, 28014, 28, 28111,

პავლე, მოციქული A 1907, 1946, 2058,
22920.

პანაგიის მონასტერი A 1498, 1517, 11,
15218, 2117, 21910, 23021, 29712, 20,
29824.

პანკალიწი, სოფელი 2924.

პაპიკიონი A 16816, 2948.

პაწინაეები (Πατρίνοι) A 17614.

პაწინაკი (Μπατρίνο?) A 29111.

პერიფორიონი, გარნიზონის სადგომი
A 16820, 24.

პეტრიწონი Περτρύδες A 1476, 14818,
1639, 16610, 17327, 2921.

პეტრიწონიტიხა (Περτρύστινισσα, Περ-
τρύστιον) A 1476, 16930, 29524,
2988, 9.

პრენეზი რე Πρενεζი — „ფრენაკსა
(ახლავს)“ 16628.

პრილონგი (პრილონგიონი), სოფელი

A 1583, 1699, 17010, 1712, 1714.
27518, 2948.

რომაელი (ბიზანტიელი) A 16126.

რომანია (ბიზანტია, საბეომნეთი)

A 16410, 17610, 2457. იმ. აგრეთვე
A 16411.

რომაული ხაზღმწიფო A 16411.

რომი, იმ. აბალი რომი A 14910.

ხაზღმნეთი A 16118, 17610, 2457.

ხერხის თემი A 17212.

ხიკონი, სოფელი A 29311.

ხიმეონი, წმ. A 29711.

ხიონი A 23417.

ხირია A 2457.

ხომხები, მაჟი სარწმუნოება A 29310.

ხომხეთი A 2458.

ხომხური A 2964, 7.

ხოფიოს ტაძარი A 2948.

ხაზმატი, სოფელი A 2924.

ხტენიმახელი A 27511.

ხტენიმახი A 1583, 16627, 272. 7. 12,
29518-19.

ხტენიმახი, საარქონტო A 16910.

ხტენიმახი, იმ. თეოდ. ხტენიმახი.

ტაო (Ταύς) A 29020.

ტაოლინიწი A 1678.

ფილიპოპოლი A 16330, 1663, 17220,
19728, 29028, 29118, 29319-20, 21,
29411, 2968.

ფრანგები (Φράγγοι) A 29328, 2942.

ქართველები (იბერები) A 15027.

15718, 16028-24, 2964, 7.

ქართული ენა A 14319, 2964, 7.

ქსანთია, სოფელი A 2906.

ლლავნონი (Λλάβων), აგარაკი A 17214.

ყარხი (Καρσέ) A 29020.

ჩურმერი. მხარე 29020.

ჩერენი. სოფელი A 29226.

ხარბეტიკიონი, სოფელი A 29311.

ხაზული (ხაზულის მონასტრისა — რე
μοις τὸν Χάζον) A 29318.

ხუასროვანი, ბაქურიანის ძმა A 28020.

Addenda et corrigenda

გვ.	სტრიქონი	დაბეჭდილია	უნდა იყოს
4	5 ქვევ.	მაგისტროსისა	მაგისტროსისა
9	2	იმ	ამ
13	11-12.	მონასტერზე	მონასტერში
31	14	სპეცტრატი	სკეპტრატი
35	4-5	შენარჩევით	მინაწკრებით
37	22	ფილოპოლის	ფილიპოლის
41	21	შეუფერხებელი	შეუფერხებელი
41	5 ქვევ.	ἀναγινωσκω A	ἀναγινωσκω A, ἐναγινωσκω B.
130	10	A 571	A 271
144	15	Εὐχάρ	Εὐχάρ
145	14	ფერწერილი	ხეზე დახატული
146	26	ἐξισχυσθησιν	ἐξισχυσθησιν
149	23	ტიქია	ბროლის
153	3	ფილოპოლში	ფილიპოლოში
154	23	χρυσόπινυλλος	χρυσόπινυλλος
154	3 ქვევ.	χρυσόπινυλλος	ამოწალოს
157	16	ბიუდონი	ბიუდონი
157	20	მოგონება	მოხსენება
178	11	შესრული	შესრულებული